

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

YADIN

AYLIK
SAHAT
EDENİYAT
DEĞİSİ

Kuşun 50/50
KTY dahi
100 TL

NÂZİM HİKMET'İN BÜTÜN ŞİİRLERİ

60 - 70 Dönemi Gençlik Liderleri Tartışıyor
Türkiye'deki Amerika
Dünya Gençlik ve Öğrenci
Haftası: Yaşasın Gençliğin
Uluslararası Dayanışması !
Atımlara Son !
44. Maddeyi İmzalarımızla
Değiştirelim...

YARIN/	3
Evrensel Dayanışma Günlerimiz: Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası	4
ABU FİRAS: "Bağımsızlık mücadelesi ile terör apayrı şeylerdir."	6
RECEP GÜR/Dayanışmaya Filistin Askılarını İndirerek Başlamak	10
ROMESH CHANDRA/Yeni Bir Barış Felsefesi İçin	11
Dernekler Dikkat: Masanın Kulağı Var!	12
ALİ İZER/44, Madde Değiştirilecektir	13
TÜRKAN NOGAY/Yurtlarda Çözüm Giden Yol Demokratik Yurt Temsilciliği	14
BEYHAN SUNAL/Devlet Baba mıdır?	15
60-70 Dönemi Gençlik Liderleri Tartışıyor/ İzzet Polat Ararat - Alper Aktan	16
LEYLA GÜNSEL/Ekim Devriminin Öyküsü	18
CEMİL TURAN/Silahsızlanma, Doruk, Türkiye	20
BEHİCE BORAN/Örnek Sanatçı: Nazım Hikmet	22
TANER GÜREL/Bir "Özalizm" uygulayıcısı: Kanlı Magy	25
NERGİS ALGÜN/Türkiye'deki Amerika-1	26
MUSTAFA OKAN/Devrimi Yaşatan Duvarlar	29
CAN YÜCEL: "Uzun erimli bir mücadelenin arifesindeyiz."	30
ALEV SEVİNÇ/Onuncu Ölüm Yıldönümünde Sevgi Soysal	32
OĞUZ YAŞAR/Değişen Zaman İçinde Yolculuk	34
Tiyatrolara Devlet Yardımı/Turgut Özakman, Yılmaz Onay, İzzet Polat Ararat, Müşfik Kenter, ÇSM, AST	36
H. OĞUZ BİLGİN/Kızıma Mektup Güney Afrikalı Kadın Ozanlar Sesleniyor/ Türkçesi: Gürhan Uçkan	38
Seçkin Bir Eğitim Kurumu Sarsılıyor: Ankara Fen Lisesi	40
Kuşkulu Bir Kazanın Kurbanı: Machel ve Mozambik Üzerine...	41

YARIN

Nazım'ın Şiirlerini Yayımlamaya Başlarken...

Dünya büyük bir kitap gibi ayaklarımızın altında duruyor. Milyonlarca sayfadan oluşan koca bir kitap. İnsanın nasıl insan olduğunu anlatan bir başyapıt.

İşte ilk sayfalar, işte düşünen beyinlerin ilk izleri. Sayfaları çevirdikçe yüzümüze çarpan, vücudumuzu saran, bir büyük mücadele, bir büyük savaş. İnsan olma sıvası...

İşte ateşi bulan emek, zorbalığa tutsak düşmüş emek ve yükselen piramitler. İşte tavında dövülen demir ve tutsak emeğin Spartaküs'le patlayan isyanı

Sayfalar dolusu umut, sayfalar dolusu inanç, sayfalar dolusu mücadele. Karanlığa bularan yılların ardından her defasında daha parlak daha sıcak doğan güneş. İşte Leonardolu yıllar ve Mona Lisa'nın yüz yıllardır hayran bırakan gülümseyişi.

Sayfalar dönüyor, zaman ilerliyor. İşte Paris sokakları, işte barikatlardan yükselen ilk emekçi iktidar: Paris Komünü. Birkaç sayfa sonrası, Fransız direnişçilerinin faşist kurşunlar karşısında yükselen zafer türkülleri dolduruyor kulaklarımızı.

Hemen ardındaki sayfada gözleri kör eden, ellerimizi parça döken bu aydınlığın, bu büyük katliamın faileri çıkıyor karşımıza. Onlar ki, Sacco ve Vanzetti kadeşlerimizi aramızdan alanlardır. Onlar ki, Beyazıt Meydanı'nı kana bulanırlardır.

Ardarda sıralanan acı ve umut dolu sayfalarda Ho Chi Minh'den Angolalı devrimcilere uzanan selam, Şili'de işkence odalarını dolduran onbinlerin soluğu oluyor. Neruda'nın, Nazım'ın dizelerinde buluşup, Vietor Jara'nın notalarında birlikte söylüyoruz aynı şarkıyı.

Ateşi yakan ilk elden, sömürgeciye kurşun sıkan son ele kadar insanı insan yapan bu büyük savaşıma yürekleri ve beyinleriyle geleceğe bakan tüm insanlar katıldı. Spartaküs'den Fransız direnişçilere, Marx'dan Yuri Gagarin'e, Neruda'dan Sovyet partizanlara, Sacco ve Vanzetti'den İngiliz grevcilere, Nelson Mandela'dan Nazım Hikmet'e kadar.

İnsanın insan olma savaşına Nazım'

in sesiyle katıldık ve bu destanı, O'nun dizelerinde okuduk, anladık yıllar yılı. Bu koca kitabın her sayfasının gerçeğini sözcük sözcük, dize dize yaşadık Nazım'la. O aynı gerçeği söylediği için, yıllarca taş duvarlar, demir parmaklıklar arkasında kaldı. Ve yine aynı gerçeği onun dizelerinde paylaşan onbinler sorgu odalarından geçtiler.

Ancak O'nun sesinden yükselen ışık hiçbir zaman parlaklığını yitirmedi. Bundan sonra da yitirmecektir. Nazım'ı genç arkadaşlarımız, kardeşlerimiz tanıyacaklar, tüm dünyayı saran sesini duyacaklar. Bu süreç hiç kesilmeyecek. Nasıl gelecek için verilen savaşım bir an bile durmadıysa...

YARIN bu bilinçten aldığı sorumlulukla Nazım Hikmet'in tüm şiirlerini 12 ay boyunca yayımlayacak. Sayfalarımızda yer alacak Nazım Hikmet'in tüm şiirleri, Ekber Babayef'in 1967'de yayımlanan Nazım Hikmet'in Bütün Eserleri adlı sekiz ciltlik çalışmasının tüm şiirleri içeren iki cildinden aynen alınmıştır. Babayef'in bu derlemenin hazırlanışına ilişkin görüşleri çalışmasının girişinde oldukça geniş bir şekilde yer alıyor.

Yurdundan ayrılmak zorunda bırakılmış tüm yurtseverleri, aydınları Nazım'ın hasretiyle selamlıyoruz.

Nazım'ın Türkiye halkının onuru olmasının en büyük nedeni ulaştığı evrenselliğidir. Yeryüzünün bütün halklarını kardeş yapan uluslararası dayanışma Nazım'ın dizeleriyle sayfalarımıza girerken aynı sıcak dayanışmayı yaşatan iki mesaj daha ulaştı YARIN'a: Biri Birleşmiş Milletler Genel Sekreterliği'nden aldığımız mektup, diğeri de Dünya Barış Konseyi Genel Başkanı'nın yazısı. Aynı duygularla 29 Kasım Filistin Halkıyla Dayanışma Gününü ve Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası'nı kutluyoruz.

6.yıl abone kampanyası YARIN'ın okurlarına sunduğu yeni olanaklarla sürüyor. Okurlarımızı tüm bu etkinliklerden yararlanmaya, YARIN'la dayanışmaya çağırıyoruz.

Sevgi ve dostlukla...

SAHİBİ Sami Altınok	Kıbrıs/Sevgi 1. Cadde 19 Necmi Avkiran Sokak LeBron	TEKNİK İŞLER Dizgi: Norm Dizgi Film: Denk Ajans Baskı: Sanem Matbaacılık Grafik Düzenleme: Yarin
SORUMLU YAZIŞLARI YÖNETİMİ Mustafa Okan	İzmir: 856. Sokak Nathan 3/502 Konak	YÖNETİM ADRESİ Hanımeli Sokak, 19/10 Sihhiye / Ankara
BÜRO VE TEMSİLCİLER İzmir: Gürhan Uçkan Box 38015, 10064 Stockholm	İstanbul: Divanyolu Hoca Rüstem Sokak Zafer Han, No: 7/14 Çağaloğlu	YAZIŞMA ADRESİ Yarin, PK 723, Kızılay Ankara
F. Almanya: Mehmet Bilgin Volkmar Str. 20 1000 Hirschhof 1	Atila: Levent Akcel Özel Sancak İşhanı Asmakat, No: 5 Dörtöğüz	POSTA ÇEKİ Yarin, 164860
Hollanda: Ramazan Ekinci Postbus 392 6040 AJ Roermond	ABONE KOŞULLARI Yurtiçi/Yıllık 3500 Altı Aylık 1800 lira Yurtdışı/Yıllık 50, Altı Aylık 16 DM, Yurtdışı tek satır 3 DM	DAĞITIM Etkin Dağıtım 527 60 11
İsviçre: Senta Ataman Apollo Str. 8 8052 Zurich		

28 Eylül seçimleri, 12 Eylül rejiminin kitleler gözündeki desteğini çok büyük ölçüde yitirdiğini gösterdi. Seçimlere, bir yanda ANAP, diğer yanda ise dayatılan politikaları ve kuruplarını çeşitli düzeyde eleştiren muhalefet güçlerinin yer aldığı kutuplaşma havası içinde gidildi. Seçimlerden kazanarak çıkan muhalefet oldu. Güç kaybına uğrayan ise yalnızca iktidar partisi değil aynı zamanda rejimin kendisiydi. ANAP'ın 1983 seçimlerinde bir avantaj olarak kullandığı, "askerlere mesafeli parti" imajının, üç yıllık icraatı boyunca yerini rejimin doğrudan koruyucusu bir partikimliğine bırakmış olması bile tek başına, 28 Eylül'de ANAP'tan geri çekilen oyların aynı zamanda 12 Eylül rejimine de çeşitli düzeylerde bir tepkiyi içerdiğini kabul etmek için yeterli bir neden olabilirdi. Oysa şimdi bir de buna muhalefetin aldığı biçimi eklemek gerekiyor. Muhalefet partilerinin yürüttüğü seçim kampanyalarında yasaklı liderler bütün ağırlıklarıyla yer aldılar. Oysa 12 Eylül'ün kendi meşruluğunu güçlendirmek için kullandığı temel ideolojik argümanlardan birisi eski liderleri gayri meşru ilan etmesi olmuştur. Bu nedenle özellikle Demirel ve Ecevit'in seçimlerde kullandıkları dil ne olur, sa olsun aldıkları oyların ister istemez 12 Eylül'ün inandırıcılığını sağlayan değerlerin kitleler nezdinde yaşayıp yaşamadığını gösteren bir boyut taşıdığı söylenebilir. Hele yasaklı liderlerin seçimlerdeki çıkışı karşısında iktidar partisinin "Eskiye döndürmek istiyorlar" yolu sihirli malzemeyi altını çizerek kullandığı düşünülürse olursa DYP ve DSP'ye giden oyların 12 Eylül'ün meşruiyetini ilgilendirdiği açıktır. Kaldı ki, sözü geçen liderler her biri ayrı ayrı kendi sahip oldukları sınıfsal bakış açılarının tüm zaafılarını taşıyor olsa da kullandıkları dilde değişik düzeylerde demokratik öğeler yer vermişler ve 12 Eylül'ü kalıcı kılma fonksiyonu gören diktatörlük ideolojisiyle kendi sınıf bakışları içinde hesaplaşmak durumunda kalmışlardır. SHP'nin aldığı oyların ise, bu partinin gösterdiği önemli zayıflıklara rağmen 12 Eylül rejimi karşısındaki konumu daha az tartışmalıdır. Gerçekten 12 Eylül'ün temel güçleriyle radikal bir çatışma içine girme görüntüsü verecek her türlü politikadan özenle uzak durma gayretine karşılık bu partinin tabanının diğer yasal partilerle karşılaştırıldığında rejime karşı en bilinçli muhalefeti kapsadığı söylenebilir. Özetlenen bu görüşlerden hareketle denebilir ki, muhalefeti oluşturan SHP, DYP, DSP, ve RP'nin aldıkları oylar ve ANAP'ın yitirdiği taban, ülkede politik güçler arası dengede bir değişimi anlatmaktadır. Bu değişim rejimin itibar kaybedişiyle doğrudan ilgilidir. Bu gerçeğin bir yanındır.

Seçimlerde Demirel'in başarısına bakılarak şu sorulabilir, sorulmaktadır da: Güçler dengesindeki değişimin kıymeti harbiyesi nedir? Seçimlerden sağın güçlenerek çıkması demokrasi mücadelesi açısından dik-kate değer bir gelişme olmadığını göstermez mi? Kuşkusuz emekçi sınıfların çıkarlarına kendini sıkı sıkıya bağlı hisseden sosyalistler ve köklü demokratik dönüşümlerden yana olan tüm kesimler, sadece rejimin şu veya bu düzeyde aşın-

Seçimlerin Ardından

YARIN

ması ile ilgilenmeyeceklerdir. Onlar aynı zamanda, halkın temel çıkarları açısından aşılmasını zorunlu gördükleri bu günkü rejime karşı oluşan muhalefetin hangi yönelimleri barındırdığına bakacaklardır.

Bu açıdan bakıldığında kitlelerde 12 Eylül ideolojisinden giderek bir uzaklaşma, onun dayattığı politikalar ve kurumlara karşı gelişen muhalefet eğilimini gözlerken diğer yandan bu muhalefeti demokrasi adına tutulabilecek en geri çizgide tutma karakteri taşıyan burjuva muhalefet hareketinin güçlendiğini görüyoruz. Bu durum, köklü demokratik dönüşümlerden yana olan kesimlerin önceliklere bağlı olarak çözme yöneldikleri sorunları tanımlarken çok titiz davranmalarını gerekli kılmaktadır. Eğer bu gün toplumsal kurtuluş yolunda çözülmesi gereken öncelikli problem, gelişkin bir demokrasinin kazanılması ise ki bu sorunu görmezlikten gelen anlayışları ciddiye almak mümkün değil, birbirine bağlı iki kritik noktayı ustalıkla birleştiren bir mücadele hattının gereklerini yerine getirmeye çalışılmalıdır.

Bu iki kritik noktadan birisi mevcut rejimin dayanaklarını zayıflatmak, diğeri muhalefetin radikalleşmesine yönelik etkileri güçlendirmek. Rejimin dayanaklarını zayıflatmak, muhalif güçlerin aralarında ki derin ayrılıklara rağmen bu ayrılıkları birincil çatışma konusu olarak gören politikaları yerine en öne statükonun savunuculuğunu yürüten siyasi güçlere yönelik mücadeleyi koyan politikalarla ağırlık vermelerinden geçiyor. Burjuva siyasi güçlerin, 12 Eylül'ün getirdiği tüm kurumlar üzerinde bir consensus'a ulaşamamış olmalarının ve ortaya siğ ve güdük bir demokrasi anlayışına sığınarak bir burjuva muhalefet hareketinin çıkmış olmasının, değişim düşüncesinin, daha geniş kitlelerde gelişmesinde oynadığı rolü ve bu durumun, 12 Eylül'cü güçlerin yalnızlaşması ve zayıflamasındaki etkisini, sol'un seçimlerde yarattığı hayal kırıklığına kapılarak telaşa unutmamak gerekiyor.

Bunu unutmak ne anlama gelir?

Bunu unutmak demokrasi mücadelesinin içinde bulunduğumuz evresinde karşılıklı mücadele eden tarafları sol ve sağ kavramlarına dayandırmak mücadelenin karşılıklı temel güçlerini bu biçimde tasnif etmek anlamına gelir.

Buradan hareketle sol güçlerin ayırm yapmaksızın sağ bir blok halinde karşılarına almaları durumunda toplumda bu güne dek oluşmuş statükocu ve değişimci ayırımı dayandırılması mümkün olan odaklaşmanın yerini kitleler düzeyinde de sol sağ kutuplaşmasına bırakması tehlikesi doğacaktır. Kitlelerin bulundukları tarafı birinci dereceden bu kavramlarla ifade etmeye başlamaları politik tercihlerinde de bu tür bir bloklaşmanın ayırdedici bir rol onayacak biçimde kemikleşmesi işi hiç de kolay olmayan tekeli burjuvazinin arayıp da bulamadığı bir ortam yaratır. Bu gün sağ partilerin tabanlarını oluşturan kitlelerin aralarındaki ayrılık kendileri açısından en öne çıkmış durumdadır. Bu durum yalnızca, çeşitli uzlaşmalarla, manevralarla güçlerini biraraya getirmeye yönelen ve 12 Eylül'ün temel kurumlarını geriletmeksizin ayakta tutmaya çalışan tekeli burjuvazinin işini zora sokmakla kalmıyor. Aynı zamanda tarihte hiç görülmemiş biçimde sol ile sağ'ın önemli bir kesimi arasında tabanda bir yumuşama zemini yaratıyor. Kuşku yok ki Demirel'in tabanı sol'a karşı yıllarca dayatılan ideolojik koşulların etkisini taşımaktadır. Ancak yeni olarak, bu taban değişim istemekte ve kendisini öncelikle ANAP'a karşı olmakla tanımlamaktadır. Bu ise sol'a sol-sağ kutuplaşması durumunda sağ tabanda hiçbir zaman yaratamayacağı etki olanağı tanımaktadır. Elbette burada sözünü ettiğimiz kutuplaşma (statükocu değişimci) ve bunun demokratikleşme açısından yarattığı olanaklar uzun ömürlü olmayabilir. Burjuva güçler daha geniş kitleleri kontrollerinde tutmaya yarayan bloklaşmaları başarabilirler

Nitekim burjuvazinin doğrudan sözcülüğünü yürüten kalem erbabına basında şöyle bir göz atmak, doğrudan Sabancı'nın kendisinin seslendirdiği formülleri hatırlamak, bu yöndeki girişimlerin çapını anlamak için bir fikir verecektir. Ancak böyle bir olasılığın bulunması, sol'a bu manevraları kolaylaştıracak değil güçleştirecek politikalar izlemek sorumluluğu yükler. O halde yinelemek gerekiyor. Sol'un, seçimlerde burjuva muhalefetin başarısından (ve kendi başarısızlığından) yanlış dersler çıkartarak, değişim isteyen kitleleri kendisine çekmek için sağ'a bir bütün olarak cephe açması yanlış olur. Başta işaret ettiğimiz iki görevin; rejimin dayanaklarının zayıflatılmasının ve muhalefetin radikalleştirilmesinin başarılmamasına hizmet etmez.

Bu saptamalardan sonra demokrasi mücadelesinde önümüzde duran sorunun diğer temel yanını tartışmak gerekiyor. Muhalefetin radikalleşmesi.. Toplumdaki siyasal girişimleri sınıfların çıkarları ile olan bağlantıları içinde değerlendiren sosyalistler bilirler ki, gelişkin demokrasi talebi karşısında güçleri hiç de küçümsenmeyecek, iç ve dış sermaye odakları bu girişimi boğmak için ellerinden gelen hiç bir şeyi esirgemeyeceklerdir. Söz konusu çıkarlar karşısında bu gün geçerli gibi gözükken hiç bir yasa, kural, ahlak anlayışı demokrasi güçleri açısından tam bir güvence oluşturamaz. Tek güvence, çıkarları demokratik dönüşümlerden yana olan kitlelerin, her türlü yanıltmaca ve saldırıyı boşa çıkartabilecek bilinç kararlılık ve örgütlülük düzeyine ulaşmış olmalarıdır. Deyim tam açıklamasına bile, muhalefetin radikalleşmesi olarak isimlendirdiğimiz sorun da işte budur. Muhalefetin radikalleşmesi, köktenci demokratik programa dayanan, sınıfsal hedeflerini açık seçik ortaya koymaktan kaçınmayan, kitlelerin her düzeyde etkin politik mücadele içinde kazanılmasını esas alan bir siyasi çalışma ile gerçekleşebilir. Böyle bir siyasal çalışma ise, soruna hangi sınıfın gözüyle bakıldığıyla ilgilidir. İşte bu nokta da, demokrasi mücadelesinde sosyalistler, ara sınıfların sözcüleri veya burjuva siyasi güçler karşısında ayrıcalık kazanırlar. Sosyalistler, demokratik dönüşümleri uzlaşmaz biçimde savunmakta dolaysız çıkarı bulunan, bu dönüşümleri sonuna kadar götürmekle en kararlı sınıf olma potansiyeli taşıyan işçi sınıfının sözcüleridirler. O halde sosyalistlerin, demokrasi mücadelesinde de, vazgeçemeyecekleri, devredemeyecekleri görevleri vardır.

Sosyalistler, demokrasi mücadelesi içindeki etkilerini genişletmeye çalışırken, elbette varlık nedenlerini, sosyal demokrasiye karşıtlık temelinde açıklamazlar. Daha önce de işaret ettiğimiz gibi demokrasi mücadelesinin kaderinin, anti-demokrati güçlerin yalnızlaştırılmasına ve en geniş cephe politikalarının başarısına bağımı olduğu aklarımdan çıkartmazlar. Demokrasi mücadelesinde sağ-sol kutuplaşması için söylediklerimiz, sosyalistler sosyal demokratlar kutuplaşması içinde geçerlidir. Böyle bir kutuplaşmayı temel alan sosyalist politi-

evrensel dayanışma günlerimiz

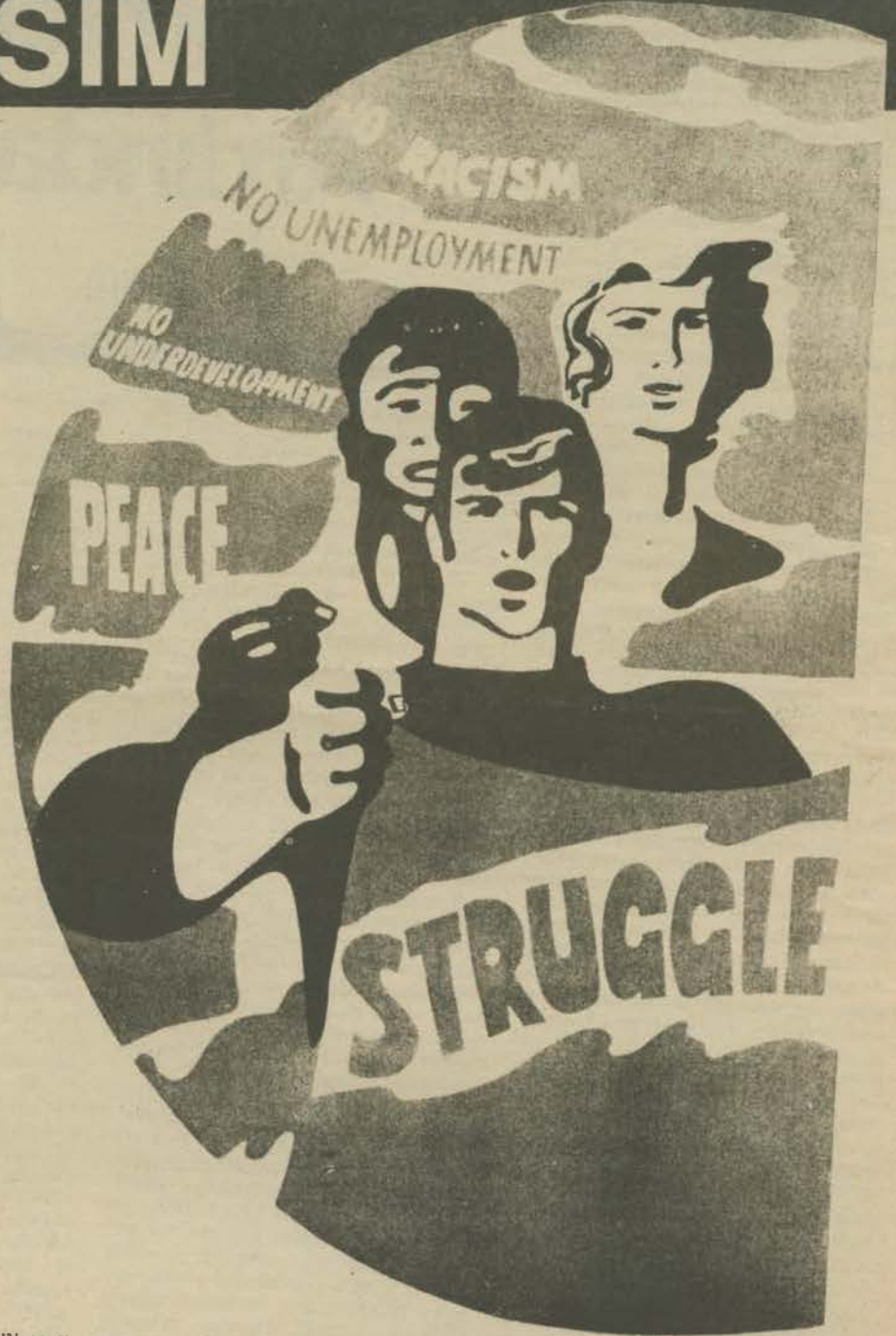
DÜNYA GENÇLİK VE

ÖĞRENCİ HAFTASI

10-17 KASIM

Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu (WFDY/DDGF)'nin kuruluş günü olan 10 Kasım, yıllardır Dünya Gençlik Günü olarak kutlanırken, 10 - 17 Kasım tarihleri arasında da gençliğin ve öğrencilerin evrensel dayanışmasının çeşitli etkinliklerle vurgulanıp pekiştirilmesi amacını taşıyan "Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası" düzenleniyor.

Gençliği üst düzeyde ilgilendiren sosyal-ekonomik-kültürel sorunlara geçerli çözümler bulunabilmesinin, eğitim, çalışma, kültürel gelişme, demokratik katılım, örgütlenine gibi, birincil derecede önem taşıyan hakların savunulabilmesi ve en gelişkin biçimde kullanılabilmesinin, gençliğin "dünya barışı, toplumlararası dostluk ve anlayış" ideallerini yükseltebilmesinin en geçerli yolu, hiç kuşkusuz, gençlik ve öğrenci örgütlerinin uluslararası düzeyde temsilleri aracılığıyla kurulacak bir evrensel platformdur. Bugün bu işlevi gören DDGF ve OÖB çalışmalarının büyük bir bölümünü de, dünya gençliğinin birbirlerinin sorunlarını ve bunlara karşı geliştirdikleri mücadele yöntemlerini tanımasına, anlamasına yöneltmiştir. Bu amaçla, her yıl dünyanın dört yanında sayısız etkinlik düzenleniyor, çeşitli yayınlar yapılıyor. YARIN da, bu anlamda, okuyucularını dış ülkelerdeki gençlik ve öğrenci hareketinin durumundan haberdar etmeye, farklı bölgelerdeki siyasal ekonomik koşullarla o koşullar içinde özel olarak gençliğin konumu ve mücadelesi konusunda bilgilendirmeye büyük önem verdi. Bu sayımızda da, Dünya Gençlik ve Öğrenci Haftası'nı kutlarken, evrensel dayanışmanın önemini bir kez daha vurgulamak istiyoruz. Bu çerçevede, son Dünya Gençlik Günü'nden, yani 10 Kasım 1985'den bu yana yapılan dayanışma etkinlikleri ile çeşitli ülkelerde düzenlenen gençlik ve öğrenci toplantılarına ilişkin kısa bilgiler vermek istiyoruz. Ayrıca UÖB aracılığıyla edindiğimiz, dünyanın farklı yerlerinden "demokratik dayanışma" çerçevesinde mektup arkadaşları edinmek isteyen 10 kişinin adreslerini de yayınlıyoruz. Yabancı dil bilen okurlarımızın ilgisini çekeceğini umarken, Uluslararası Barış Yılı'nda gönderilecek bir BARIŞ kartının dünyanın hangi ülkesinde olursa olsun genç yüreklerde karşılığını bulacağını da anımsatmak istiyoruz. Gelecek sayılarımızda da adresleri yayımlamayı sürdürüceğiz. DÜNYA GENÇLİĞİNİN EVRENSEL DAYANIŞMA GÜNLERİ KUTLU OLSUN!

Şili Halkıyla Dayanışma: Faşist rejimin 13. yılını doldurduğu Şili, dünya gençlik hareketinin dayanışma etkinliklerinde hep baş sıralarda yer alıyor. Bu yıl da, 26 -28 Haziran günlerinde, İtalya'nın Floransa kentinde bir "Şili Halkıyla Dayanışma için Uluslararası Gençlik ve Öğrenci Konferansı" düzenlendi. "1986'da Kahrolsun Pinochet, Demokrasi İstiyoruz." sloganının yükseltildiği konferansta, Şili Komünist Partisi Polit Büro

üyeleri Volodia Tetelboim, Şili Sosyalist Partisi Genel Sekreteri Jaime Castillo Velasco ve Şili İnsan Hakları Komisyonu Genel Başkanı yardımcısı da birer konuşma yaptılar.

İşgal Altındaki Arap Topraklarında İnsan Hakları: Filistin öğrencileri Genel Birliği (GÜPS), Yugoslav BM Gençlik ve Öğrenci Derneği (YUNYSA) ve Yugoslavya Sosyalist Gençlik Birliği (USYY) tarafından ortaklaşa olarak 24 - 28

Haziran tarihlerin de düzenlenen uluslararası seminerin konusu "İşgal altındaki Arap topraklarındaki insan haklarının durumu ve gençlik"ti. Seminerde, İsrail'in terörist politikası eleştirildi, Filistin halkının anayurda dönebilmesi için işgalin sona ermesi ve işkenceye, haksız tutuklanmalara karşı uluslararası düzeyde önlemler alınması konusu üzerinde duruldu. Politik Şarkı Festivali: 12-15 Şubat tarihlerinde

KURULUŞUNUN 41. YILDÖNÜMÜNDE DÜNYA DEMOKRATİK GENÇLİK FEDERASYONU

1 Dünya Savaşı'nda birlik ve dayanışma içerisinde olan gençlik, faşizme ve Japon militarizmine karşı mücadelenin kazanılmasında etkin rol oynamıştı. Savaşın korkunç izleri henüz gözlerden silinmemişken, 29 Ekim 1945 günü dünyanın her yanından gençlik temsilcileri Londra'da bir araya gelerek büyük felakete neden olan insanlık düşmanlarını şiddetle kınıyor ve uluslararası gençlik hareketinin güçlü bir belgesini oluşturmuyorlardı.

Dünyanın dört bir yanından 30 milyon genci temsil eden 437 delege ve 148 gözlemci Dünya Gençlik Konferansı için İngiltere'nin başkentinde toplandılar. Delegeler konferansta, daha iyi bir dünya için mücadelede gençliğin yerine değinerek birlik ve dayanışma gerekliliğini savundular. Ve Dünya Gençlik Konferansı'nın delegeleri, 7 Kasım 1945 günü yeni örgütlerinin adını Dünya Demokratik Gençlik Federasyonu olarak belirlediler. Böylece dünyanın ilk birleşik demokratik gençlik örgütü 10 Kasım 1945'de resmen kuruldu.

Anti-empyralist, anti-sömürücü bir politikayı kendine ana hedef seçen bu örgüt, ulusal haklara ve egemenliğe saygının şart olduğunu savunmakta ve programında uluslararası barış ve dostluğun kurulmasına yönelik çalışmalara öncelikler vermektedir.

Anti-empyralist, anti-sömürücü bir politikayı kendine ana hedef seçen bu örgüt, ulusal haklara egemenliği saygının şart olduğunu savunmakta ve programında uluslararası barış ve dostluğun kurulmasına yönelik çalışmalara öncelikler vermektedir. Federasyon, bu olumlu politikası ile, bir taraftan demokrasi mücadelesinde kararlı adımlar atarken, diğer taraftan akademik demokratik politik hak ve özgürlüklerine kavuşmak isteyen dünya gençliğini ortak bir hedef altında bir araya getirerek evrensel bir nitelik kazanmaktadır.

Dünya demokratik Gençliği Avrupa'ya yerleştirilen yeni füzeler ve tüm dünyayı tehdit eden bir nükleer savaş tehlikesine karşı eylemleri ile etkinliklerinin doruk noktasına ulaşıyor. DDGF silahsızlanma sorunu için Uluslararası Genç Sosyalistler Birliği, Avrupa Ulusal Gençlik Komiteleri Birliği, Avrupa Liberal ve Radikal Gençlik Federasyonu ve Kuzey Ülkeleri Merkezietçi Parti Gençlik kollarıyla birlikte ortak seminerler düzenleyerek, Avrupa'da gerçekleştirilen yaygın Gençlik Barış eylemlerinin öncülüğünü üstlenmiştir.

Bugün 134 ülkeden 280'in üzerinde gençlik örgütü DDGF'nin üyesidir ve bu örgütlerde 200 milyondan fazla genç temsil edilmektedir. Dünya ilerici gençliğinin öncüsü korumuna gelen DDGF'nin böylesi bir etkinliğe ulaşmasında programında belirttiği hedef ve görevin önemi büyük olsa gerek. Dünya Demokratik Gençliği, hiç kuşkusuz, anti-demokratik yönetimlerin gençliğe karşı sürdürdüğü baskı ve sindirme politikalarıyla işkence uygulamalarına son verilmesinde etkin rol oynayan Gençlik örgütünün yanında yer almaya devam edecektir. Kuruluşunun 41. yılı tüm dünya gençliğine kutlu olsun.

Çekoslovakya'nın Sokolov kentinde yapılan Politik Şarkı Festivali'ne bu yıl IUS üyesi öğrenci dernekleri de kendi üniversitelerinde oluşturulan müzik gruplarıyla katıldılar. Bunu Berlin'de 16-21 Şubat tarihleri arasında yapılan ikinci bir Politik Şarkı Festivali izledi. Bu festivalde de ağırlıklı katılım öğrenci gençliğinde ve ev sahipliğini Demokratik Almanya'nın Özgür Alman Gençliği (FDJ) örgütü yapıyordu.

Akdeniz Gençliği elele, omuz omuza: Bu yıl Ceza-yir Ulusal Gençlik Birliği (UNJA) nın organizatör-

lüğü üstlendiği İkinci Akdeniz Gençlik Festivali, An-naba kentinde yapıldı. 23-31 Ağustos tarihleri arasında festivalde, Akdeniz'e kıyısı olan tüm Avrupa ve Kuzey Afrika ülkeleri ile Kıbrıs ve Malta'dan gençlik örgütleri katıldı.

Güney Afrika Halkıyla Dayanışma: Afro-Asya Halkları Dayanışma Örgütü (AAPSO)'nün çağrısıyla Bağımsızlık ve Apartheid' Rejiminin Yıkılması için Güney Afrika Halkıyla Dayanışma toplantısı düzenlendi. 13-14 Haziran tarihlerinde, Fransa'nın başkenti Paris'te yapılan toplantıda, Güney

Afrika Gençliği'nin sorunları da geniş biçimde ele alındı. DDGF ve UÖB temsilcilerinin yanı sıra, Dünya Barış Konseyi, Birleşmiş Milletler ve UNESCO dan delegelerin de katılımıyla hazırlanan kapanış bildirisinde, "Pretoria rejimine karşı tüm demokrat hükümetlerin eyleme zorlanması" çağrısı yapıldı.

Uluslararası Teknolojik Eğitim Forumu: Yunanistan Teknolojik Eğitim Yüksek-öğulları Öğrenci Derneği tarafından düzenlenen Uluslararası Teknolojik Eğitim Forumu 1985'in Aralık ayında Selanik'te yapıldı.

"Teknoloji-Eğitim-Ekonomi", "Gelişmekte olan ülkelerde Teknoloji Transferi", "Teknolojik Gelişiminin Çalışma, Üretim ve Toplum üzerindeki etkileri" konularının tartışıldığı toplantıya Avrupa'dan yirmi öğrenci birliği'nin temsilcileri bildirilerle katıldı.

Demokratik Kore Festivale Hazırlanıyor: 17 Temmuz-3 Ağustos 1985 tarihleri arasındaki bir hafta, dünya gençliğinin unutulmaz şenlik günleriydi. Moskova'da yapılan 12. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'ni Yarın sayfalarından da anımsayacaksınız. Festivalin sonunda yapılan "Anti-Empyralist Dayanışma, Barış ve Dostluk" çağrısı hala geçerliliğini koruyor. Bu arada, bir sonraki festivalin hazırlıkları da başladı. 18 Temmuz'da bir toplantıda, Demokratik Kore Öğrenci Komitesi'nin yaptığı başvurunun kabul edilmesi üzerine, 13. Dünya Gençlik ve Öğrenci Festivali'nin 1989 yazında Pyongyang'da yapılması kararlaştırıldı. Toplantı sonunda açıklanan karar metninde, 13. festivalin dünya gençliğinin barış ve silahlanma karşıtı mücadelesinde önemli bir yeri olan geçmiş festivaller geleneğini sürdüreceği ve Moskova'daki festivalde sağlanan büyük katılımın da üstüne çıkılmasına çalışılacağı vurgulandı.

Yaz Üniversitesi-Barış Üniversitesi: Macaristan'ın Salgotarjan kentinde, 1-11 Temmuz tarihleri arasında

bir Uluslararası Yaz Üniversitesi düzenlendi. Ekonomi, siyasal bilimler, güzel sanatlar konularında ders ve konferanslardan oluşan üniversite programında dünyanın farklı yörelerindeki gençlik sorunları özel bir yer tutuyordu. Programa DDGF, UÖB delegeleri ile çeşitli öğrenci birlikleri temsilcileri katıldı. Benzer bir başka etkinlik de, Üçüncü Uluslararası Barış Üniversitesi'ydı. Ekim 22-26 tarihlerinde Helsinki Üniversitesi Öğrenci Derneği'nin öncülüğünde düzenlenen programda, öğrencilerin barış mücadelesine katılımının önemi ve yöntemleri tartışıldı.

Avrupa gençlik ve öğrenci hareketinin dayanışması: Tüm Avrupa Gençlik ve Öğrenci İşbirliği Platformu AEYSC), 11-13 Temmuz tarihlerinde F.Almanya'nın başkenti Bonn'da olağan üstü bir toplantı düzenledi. 23 ülkeden 90 öğrenci örgütü temsilcisinin katıldığı toplantıda, AEYSC'nin önümüzdeki dönemde daha etkin çalışması konusu ele alındı, Avrupa'nın gündemdeki siyasal ve ekonomik sorunlarıyla, bu sorunlara karşı Avrupa öğrenci hareketinin geliştirebileceği ortak tavırlar üzerinde duruldu. Toplantıda ayrıca, ekonomik konularda yoğunlaşacak olan Tüm Avrupa Gençlik ve Öğrenci Konferansı'nın 1987 yılının Ocak ayında, Uluslararası Çalışan Gençlik Federasyonu'nun düzenleyiciliğinde yapılması kararlaştırıldı.

Demokratik Dayanışma İçin MEKTUP ARKADAŞLARI

Andrea Meder, Katowice ut. 1 3526 Miskolc, Hungary (MACARİSTAN). 19 yaşında bayan. Yolculuk, kitap okumak, politika, spor ve müzikle ilgileniyor. İngilizce ve Rusça yazışmak istiyor.

Janusz Tyczynski, ul. Glowna 39, 62-053 Pecna, Poland (POLONYA). 24 yaşında, Müzik, sinema ve yolculuk etmekten hoşlanıyor. Plak koleksiyonu var. Lehçe, Rusça, Almanca, Romence ve İngilizce yazışmak istiyor.

Touati El-Habi, Avenue Bidi Louize, Constantine, Algeria (CEZAYİR). Yolculuk etmek, dünyanın her yerinden genç arkadaşlarla Fransızca yazışmak istiyor

J.D.M. Perera c/o L.G. Chandrapala 28/2 Korala-wella, Moratuwa SRI LANKA. Pul koleksiyonu yapıyor. İngilizce, Almanca ve Çekçe yazışmak istiyor.

Rene Espinoza Coudori, POB 10325, Lima 100, PERU.

35 yaşında. Dünyanın her yanından genç insanlarla mektuplaşmak istiyor. Dilleri İngilizce ve İspanyolca.

Furlan Noris, Via Garibaldi 17, 1-22070 Valmorea CO, Italy (İTALYA) 19 yaşında bayan. Başlıca ilgi alanı psikoloji. Almanca yazışmak istiyor.

Jigesh K. Patel, Chittal Road, opp. Datta Mandir, Amreli-364601 (Gujarat state), India (HİNDİSTAN) 20 yaşında. Okumak, yazmak, edebiyat, uluslararası politika, gençlik eylemleri, mühendislik ve teknoloji ile ilgileniyor. Yazışmak istediği dil İngilizce. Augustin Jitcov, Cerna st. 36 sc. 2, apt. 6, Rimnicu vilcea 1000, ROMANIA. 19 yaşında üniversite öğrencisi. Modern müzik, fotoğrafçılık, spor ve turizmle ilgilenen gençlerle İngilizce, Fransızca, İtalyanca, Rusça yazışmak istiyor.

Filistin, Yirminci Yüzyıl'ın başındanberi, daha belirgin olarak da ikinci yarısından itibaren dünya siyasal gündeminden hiç düşmemiş, "modern çağın bu kanayan yarası" birtürlü iyileşmemiştir. İsviçre'nin Basel kentinde 1897 yılında toplanan ilk Siyonizm Kongresi'nden bu yana, Ortadoğu'da Filistin'i tarih sahnesinden silme amacı güden emperyalizm, bu uğurda, yalan propagandadan kitlesel katliamlara kadar her yöntemi denemekten geri durmamaktadır. Öte yanda, yurtlarından zorla koparılan Filistin halkı da tarihe adını yazacak bir direnişi sürdürüyor. Bugünkü Filistin mücadelesi, siyonizme ve emperyalizme boyun eğmemenin, bağımsız-demokratik Filistin devletini kurmanın mücadelesidir. Filistin adı onurlu bir halkın; aynı zamanda acı ve sömürüye direnenleri de çağrıştıran adı olmuştur. İşkence aletlerine adını vermiş tir Filistin sözcüğü.

Emperyalizmden bağımsız devlet yapıları ve yönetim sistemleri kurulması, ulusal bağımsızlık mücadelelerinin başarıya ulaşması Ortadoğu'nun demokratikleşme süreci açısından temel önem taşımaktadır. Bu noktada, Filistin'in bağımsız bir devlet kurması, emperyalizmin bölgedeki askeri, siyasal ve ekonomik çıkarlarının önemli ölçüde zedelenmesi anlamına gelecektir. İşte Filistin halkına yöneltilen emperyalist destekli açık, terörist saldırıların koca bir kentin imhasından, bilinmeyen bir ülkede bir Filistinlinin işkence ile öldürülmesine varmanın ardında yatan çıkar hesabı da budur.

Filistin deyince yıllardan beri akla gelen iki sözcük var: FKÖ ve Arafat. Filistin halkını ulusal ve uluslararası platformda temsil eden bu örgüt ve onun lideri, bugün pek çok ülke tarafından resmen tanınıyor, destekleniyor. Ama öte yandan da, Filistin karşıtı siyonist-emperyalist propaganda en çok bu iki sözcüğü hedef almaktadır. ABD yönetimi FKÖ'yü terörist diye nitilemekte sakınca görmezken, uluslararası haber tekel-leri de Arafat'ın gücünü yitirdiği yolundaki propagandanın başlıca aracı olmaktadır. Kuşkusuz, amaç FKÖ'nün uluslararası platformlardaki temsil gücünü zayıflatmak, örgütü bir lider bunalımına sürükleyerek Filistin halkını çaresiz, umutsuz bırakmaktır. Ancak somut gözlemler, kamuoyu araştırmaları bu asılsız propagandaları boşa çıkarıyor. Bir örnek verelim: Ağustos ayında yapılmış geniş çaplı bir araştırmanın sonuçları, Ekim ayı içinde Paris'te yayımlanan *Al-Yom Assbe* (Yedinci Gün) dergisi tarafından dünya kamuoyuna duyuruldu. Araştırma *El-Fecir*, *El-Mekdis* gazeteleri ile Amerikan News Day ve

dayanışmaya filistin askılarını indirerek başlamak

Recep Gür

Avusturya televizyonu tarafından ortaklaşa gerçekleştirilmişti. Batı Şeria ve Gazza'da yaşayan Filistinli işçi, köylü ve öğrenciler arasında yapılan araştırmaya göre, Filistin halkının yüzde 93,5'u FKÖ'yü mücadelelerinin tek temsilcisi yüz de 71,1'i örgütün lideri Arafat'ı "tek lider" kabul ediyor. Hiçkimse, ABD'ye Orta

doğu sorununa ilişkin olumlu tek rol yüklemeyen, halkın yüzde 85,5'u Filistin'in çıkarları açısından Amerika'nın tamamen olumsuz bir işlev gördüğünde birleşiyor.

Filistin halkının bir özelliği de 1948 Yılında 800 bin kişinin ülkelerinden ayrılmak zorunda kalmasından siyasi mülteci olarak dünya-

nın dört yanına dağılmış olmaları. Ancak uzaklık, bu insanları ülkelerinden, mücadelelerinden hiç koparmamış, kendi demokratik kitle örgütleri aracılığıyla FKÖ ile ve ulusal sorunlarıyla iç içe sürdürüyorlar yaşamlarını. Yurtlarına dönecekleri günü yakınlaştırmaya çalışıyorlar. Öte yandan, FKÖ, Filistinli gençlerin eğitilmesi

ne özel bir önem veriyor. Bu çerçevede, onbinlerce Filistinli dünyanın çeşitli yerlerindeki üniversitelerde eğitim görüyor. Ülkemizde de yaklaşık 2500-3000

kadar Filistinli öğrenci yaşıyor, özlemleri, sorunları umutlarıyla... Eğitimin mücadelesinde çok önemli bir işleve sahip olduğu bilinciyle, daha çok üç büyük kentteki teknik üniversitelere yegliyorlar. Bu öğrencilerin tümü de, okullarını bitirdikten sonra, kendi topraklarına dönmek ve mücadeleyi orada sürdürmek amacıyla. Büyük güçlükler ve sınırlı olanaklarla ülkemizde yaşayan bu genç arkadaşlar, bağımsız-demokratik Filistin devletinin bir gün mutlaka kurulacağını söylüyorlar umutla. Türk halkını, "kendilerine çok yakın, dost ve kardeş" bulduklarını söylüyorlar. Ama diyorlar, "Türkiye'nin bir de öteki yüzü var". Evet, bugün hangi Filistinli öğrenciye konuşursanız konuşun size iki ayrı Türkiye tablosu çizecektir. Bir yanda, dostça ilişkileriyle Türkiye gençliği Türkiye halkı... Diğer yanda Türkiye halkını da karşısına alan insanlık dışı uygulamaların, baskının soğuk yüzü.

Güzel gelenekleri, sınırsız dostlukları var Filistinli dostlarımızın. Üniversite kentlerindeki evlerinin duvarlarını Arafat'ın resimleri, yaşamları yok edilmiş, herbiri bir ulusal kahraman olan fedailerin, genç yaşta katledilmiş kızların, kadınların, çocukların resimleri ve Filistin bayrakları şenlendiriyor. Öylesine canlıdır ki bu duvarlar, Arafat sanki aralarında yaşar, mücadele sıcaklığını hissettirir bu resimlere bakan herkese. Bir başka toplumda yaşamak, onları geleneklerinden, gerçeklerinden uzaklaştırmamış. Dostlar her hafta birinin evinde toplanıp, birlik-teliğin sevincini yaşıyorlar. Güzeldir bu birliktelikler, ulusal yemeklerini hazırlar, hep beraber neşeyle yerler, geleceği, özlüm dolu günleri konuşurlar. Tartışır, bağımsızlık yolunda nelerin yapılması gerektiğini ve bir sonraki hafta, bir başka evde aynı sıcaklığı yaşamak üzere dağılırlar.

Filistinli öğrenciler, Türkiye gençliği ve halkıyla içtenlikli dostluklar kurmuşlar. Bıkmadan, usanmadan, defalarca özlemlerini, mücadelelerini, geçmişlerini anlatırlar. Daha yakın, daha dostça ilişkiler kurmak için çaba gösterirler; güzel anılar yaşarın aramızda.

Tarihin hiçbir döneminde halkların birbirine düşman olduğu görülmemiştir, görülemez de. Ama halklar arasında yaratılmak istenen düşmanlıkların nedenleri ve sonuçları da tarihte, bilimde yerini bulmuştur. Bugün dünyanın çeşitli uluslarıyla Filistinliler arasında da bir duvar örülmeye çalışılmaktadır. Emperyalist

güçler, öğrenciler de dahil olmak üzere tüm Filistinli mültecilere "terörist" damgası vurmakta onları peşinen mahkum etmektedir. Ne yazık ki, bu propagandanın, bu oyunun uzantıları Türkiye'ye kadar gelmektedir.

Evet, Filistinli yalnızca İsrail işgali altındaki kendi yurdunda büyük baskılar altında yaşamıyor. Emperyalizmin etkisindeki sömürü düzenlerinde de devam ediyor bu baskılar, bir başka boyutuyla, işgal topraklarında, evler, köyler, kentler yıkılıyor, üniversiteler kapatılıyor. Öte yanda, dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen bir patlamanın arkasında hemen bir Filistinli aranıyor. Suçsuz insanlar tutuklanıyor, baskı, işkence, zulüm altında işlemedikleri suçları kabule zorlanabiliyorlar. Bu uygulamaların Filistin'e dost ve kardeş denilen, mücadeleleri halkımız tarafından desteklenen ülkemizde de sürdürülmesi düşündürücü.

Ülkeler, kurumlar, örgütler arası ilişkiler hassas dengeye dayanır. Unutmamak gerekir ki, bir ülkenin kollarında diğer bir ülkenin gencine işkence edilirse, o iki ülke arasındaki dostluk ilişkilerinin hassas dengesi de bozulmaya mahkumdur. Emperyalizmin parasal ve moral olarak desteklediği terörizmin, bugün ulaştığı boyutun kaygı verici olduğu ve hiçbir demokrasi, bağımsızlık, barış gücü tarafından desteklenmediği açıktır. Terörizmle mücadele günümüzün önemli sorunlarının başında yer almaktadır. Ancak terör olaylarının soruşturulması, sorumlularının aranması aşamasında, masum insanları arf Filistinli olmaları nedeniyle işkence odalarında sorgulamakla işe bir olgu, devlet terörü sinyali veriyor demektir.

"... Daha önce de defalarca götürülmüştüm, sorgulanmışım. Sinagog baskınından sonra tekrar geldiler. Gözlerimi evde bağladıkları için nereye götürüldüğümü bilmiyorum. Orada bana sürekli işkence yaptılar, dövdüler, küftettiler, elektrikli sandalyeye oturtular... Türk arkadaşlarım olup olmadığını, isimlerini vernemi istediler. Soruyorum, eğer bize işkence yapılacaksa, eğer Türklerle arkadaşlık yapmamız yasaklanacaksa niçin bizi kabul ediyorlar?..."

"...Bizler, yıllardır sömürülen ama sömürüye boyun eğmeyen bir halkın çocuklarıyız. Kentlerimiz, evlerimiz emperyalist-Siyonist İsrail tarafından yakıldı, yıkıldı. Annelerimiz süngülendi, bebeklerimiz doğmadan katledildi. Biz çok işkenceler gördük. Bir amaç uğruna mücadele veriyoruz. Amacımız bağımsız-demokratik Filistin devletini kurmak. Yaşadığımız topraklarda üniversiteler İsrail kuvvetleri tarafından kapatılıyor. Bunun için dünyanın dört yanındaki üniversitelerde eğitimimizisürdünmeye çalışıyoruz. "Türkiye bizim için idealdir" diye düşünerek geldik. Tarihsel bağlarımız, yakın kültürel geleneklerimiz var. Ama baskılar, işkence burada da devam ediyor. Bana da dayanamayacak ölçüde elektrik verdiler... Bilmediğim şeyleri anlatmam için işkence ettiler. Örgüt isimlerini sordular. Bazı arkadaşların evlerinin kapıları kırıldı...

Evet, son altı yılda Türkiye insanının tanık olduğu cezaevi gerçeği, işkence ve zulüm uygulamaları, Türkiye'de yaşayan Filistinli öğrencileri de kattı kurbanları arasına. Dostumuz, kardeşimiz dediğimiz bu genç insanların evlerinin kapıları kırıldı gözleri bağlı sorguya götürüldüler, işkence gördüler. Türkiye ve Filistinli iki üniversite öğrencisinin arasında yaşanan sıcak dostluk, olu-

şan sevgide somutlanan iki halkın kardeşliğinin güzelliğine bir gölge gibi düşen acılar yaşandı. Çünkü karanlık odalar, duyulan çığlıklar, yırtılan resimler, kitaplar, yenilen dayakların belleklere kara birer leke gibi yerleşmemesi çok güç. Acıların tüm güzellikleri silerek yanna kalmaması...

Filistinli öğrencilere yönelik baskı uygulamaları, İstanbul'daki Neve Şalom Sinagogu'na düzenlenen baskından sonra çok daha ciddi boyutlara ulaştı. Ankara'da 16 kadar Filistinli öğrenci, üniversitelerin açıldığı, bütünleme sınavlarının yapıldığı bir dönemde, evlerinden alınıp götürüldüler. Bunlardan biri geri dönmedi...

Bu olayları bir de Filistinli arkadaşların anlattıklarından aktarmak istiyoruz. Filistin halkının haklı mücadelesi ile dayanışma gününü kutlarken, 29 Kasım'ı işkencesiz, zulümsüz yaşamın diyoruz. İktidarı Filistinli le dayanışmaya Filistin askılarını indirerek başlamaya çağırıyoruz.

Her an sınırdışı edilme korkusu taşıyoruz... Biz ki, bağımsızlık yolunda binlerce onbinlerce fedaiyi, genç kızlarımızı, analarımızı kaybettik. Ama suçsuzsak niçin işkence görelim, sınırdışı edilelim? Eğer işgal topraklarındaki baskılarla burada da karşılaşacaksak, gelmeyelim buraya... Kabul etmeyin bizi. Çoğumuz sınavlara giremedik, üniversitede kayıt yenileyemedik. Emniyetten bizi alıp götürdüklerine dair belge istediğimizde de vermediler... Sanki bizi içeri almamışlar gibi. Sonra sınavlara giremediğimiz için dönem kaybettik... Oysa biz bir an önce eğitimimizi tamamlamak istiyoruz. İmkânlarımız çok az. Türkiye bizim için ucuz görünse bile, gene de ihtiyaçlarımızı çok zor karşılıyor. Yapmasınlar... Türk halkını, insanını seviyoruz... Halkınızın bizi birer katil gibi gönnesini istemeyiz. Çünkü suçsuzuz, güzel umutlarımız var. Umutlarımız söndürülmeye çalışılmasın. Çektığımız acılara yenileri eklenmesin. Ne isteniyor bizden? Filistinli olmak suç mu? Bize dost diyorlar... Dostlara böyle mi yapılır? Suçluları bulmaya çalıştıkları söyleniyor. Biz istemez miyiz, suçluların bulunmasını? Terörist eylemler her şeyden önce Filistin davasına zarar verir. Bilsen açıklamaz mıyız?... Türk halkı bizim dostumuz, sizin devletinize zarar gelmesini elbette istemeyiz. Biz insanız, insanca yaşamak bizim hakkımız..."

DOSTUMUZ İSRAİL (!)

İsrail hükümetini oluşturan İşçi Partisi ile Likud Cephesi arasında yapılan koalisyon anlaşması gereği, İsrail Başbakanı Simon Peres geçtiğimiz ay içinde, görevini İzak Şamir'e devretti. Şamir'in, İsrail radyosunda 23 Ağustos tarihinde Dışişleri Bakanı sıfatıyla yaptığı konuşma, Abu Firas'ta söyleşimizde yer alıyor. İsrail'in Türkiye ile ilişkilerini geliştirme çabası içinde olduğunu ve bu çerçevede, ABD'nin Ankara üzeri ne baskı yapacağını içeren bu açıklama, gerek Filistin mücadelesine resmi yaklaşımımız, gerekse Ortadoğu'da Türkiye'ye yüklenmek istenen görevler açısından bazı ipuçları barındırıyor. İsrail'in Ankara Maslahatgüzarı Yehuda Millo'nun 21 Ekim tarihinde Anadolu Ajansı'na verdiği özel demeci de bu ipuçlarının ışığında değerlendirmek gerektiğini düşünüyoruz. Türkiye'de İsrail'i temsil eden en üst düzeyli diplomat olan Millo, açıkça "Türkiye'nin Ortadoğu siyasetinde daha büyük bir rol üstlenebileceğini" düşündüklerini belirtmiş ve "Türkiye ortadoğu barış görüşmelerinde tarafsız ülke olabilir" demiştir. Türkiye'nin resmen FKÖ'nün mücadelesini "meşru" sayan ve bu çerçevede İsrail işgaline karşı olan bir politikası vardır. Öyleyse, İsrail yetkilisinin sözünü ettiği "tarafsızlık" nasıl bir tarafsızlıktır? Türkiye'den beklenen İsrail ve FKÖ arasında bir denge politikası izlemesi midir? "Terörist bir devlet" olduğu yaptığı eylemler uluslararası hukuk kuralları ile değerlendirildiğinde "açıkça" ortaya çıkan İsrail'le yakınlaşmanın amacı ve sınırları ne olacaktır? Özel hükümetinin, siyasal düzeyde "arası" kuşadığı Erken Güney Afrika Cumhuriyeti ile ticareti ne denli geliştirmiş olduğu, Ankaralıların ısınmak için Güney Afrika kömürü beklediği biliniyor. Aynı çerçevede düşünürsek, Türkiye'nin de İsrail'le ekonomik ilişkilerini, her türlü siyasal hassasiyetin üstünde tuttuğu söylenebilir. Nitekim, Millo iki ülke arasındaki ticaret hacminin 30 milyon doları aştığını kaydetmiş ve "ayrıntılara girmeden, Türk işadamlarının İsrail pazarı aracılığıyla Amerikan pazarlarına girebilmesinin mümkün olduğunu belirtmiştir. Ancak söz konusu iki açıklamanın uyandırdığı soru işaretleri, ekonomik-ticari boyutları da aşmaktadır. Çünkü İsrail'in istekleri, "Araplarla iyi ilişkilerinizin olması, İsrail'le ilişkilerinizi alt düzeyde tutmayı gerektirmez" düşüncesi temelinde siyasal düzlemde de gelişmektedir. Millo, İsrail-Türkiye ilişkilerinin "kağıt üzerinde kalmaması" gerektiğini, Türkiye'nin kültürel ve akademik değişim ile politik diyalog alanında ülkesiyle "yararlı ilişkilere" sahip olabileceğini söylemiştir. Bu sözlerin, dileği aşır, yaptırım gücüyle birleşip birleşmeyeceği sorusunu aklımızın bir köşesine koyup, Millo'nun söylediklerini okumayı sürdürelim: "Teröre karşı her dünya ülkelerinin uyumlu bir çaba göstermeleri gerekmektedir, Türkiye de bu ülkelerin arasında sayıyoruz. İsrail terörizmle mücadele ediyor, İsrail'in şiddete tepkisi misilleme değil, mücadeledir." Bu sözler artık pek yorum gerektirmiyor, İsrail'in sivil hedeflere saldırarak yaptığı terörizm mücadelesiyle işbirliği yapma deyince iş bitiveriyor. Filistin'le Dayanışma Günü'ne ayırdığımız bu sayfalarda, Filistin'in İngiltere mandası ile yönetildiği günlerden kalma bir "ARANIYOR" ilanı da yer alıyor. İnsan öldürdükleri gerekçesiyle aranan teröristler arasında, İzak Şamir, Şimon Peres ve Manahem Begin'in adları dikkat çekiyor. Bireysel terörden devlet terörüne giden yolda eskimeyen adlar bunlar...

29 Kasım bütün dünyada "Filistin Halkıyla Dayanışma" günü olarak kutlanıyor. Bu gün nedeniyle FKÖ Ankara Temsilcisi Abu Firas'la bir söyleşi yaptık. Söyleşimizde, ağırlıklı olarak son dönemde yoğunlaşan terör olayları, Filistin Öğrenci hareketi ve Türkiye'deki Filistinli öğrencilerin sorunları üzerinde durduk. Bu konulara ilişkin aydınlatıcı açıklamalarından ötürü Sayın Abu Firas'a teşekkür ediyoruz.

Abu Firas "Bağımsızlık mücadelesi ile terör apayrı şeylerdir."

YARIN □ Filistin Kurtuluş Örgütü (FKÖ) nin terörizme genelde nasıl yaklaştığını açıklar mısınız? Ortadoğu'daki son terör olaylarını nasıl değerlendiriyorsunuz? Sizce bu terörist saldırıların kaynakları ve bu saldırıları destekleyen güçler nelerdir?

ABU FİRAS ■ Herşeyden önce, şunu belirtmek isterim ki, FKÖ terörün her çeşidinin karşısında kesin bir kararlılıkla yeralmaktadır. Çünkü Filistin halkı terörün ilk kurbanları arasındadır. Bildiğiniz gibi, emperyalistler terörizm ile bağımsızlık mücadelesi'ni birbirine karıştırmaya çalışıyorlar. Oysa biz herşeyi açığa kavuşturmak için öncelikle bağımsızlık mücadelesi ile terörün ne kadar ayrı şeyler olduğunu bilmeli, bunları birbirinden ayırmalıyız. Terör, suçsuz insanlara, hiçbir suçu olmayan sivil insanlara yönelik saldırı, öldürme ve katliamlardır. Ama bağımsızlık mücadelesi belirli bir dava için, yurdu savunmak için verilen bir kavgadır. Atatürk Türkiye'nin bağımsızlığı için savaşmıştı, bir bağımsızlık mücadelesi vermişti. Şimdi kim Atatürk'ün terörist olduğunu söyleyebilir? Biz de aynı şeyi yapıyoruz. İşgal altındaki Filistin topraklarında, kendi ülkemizi işgalcilerden kurtarmak için savaşıyoruz. Buna hiçbir şekilde terörist eylem adı verilemez. Ama emperyalistler, başta ABD ve Reagan olmak üzere, terörle bağımsızlık mücadelesini aynı şeymiş gibi göstermeye çalışıyorlar. Birkaç gün önce Nikaragua'da bir uçak düşürüldü, uçağın pilotunun CIA görevlisi olduğu saptandı. Terör budur işte, Reagan adamlarını bir başka ülkenin düzenini bozmaya gönderiyor, bu terördür. İsrail Lübnan'ı bombalıyor. Terör budur. İki gün önce Kudüs'te olan olaya gelince... Filistin bağımsızlık savaşçıları askeri bir hedefe saldırılar. Buna terör diyemeyiz. Ama mülteci kamplarının bombalanması terörün bir örneğidir. İsrail'in Tunus'a düzenlemiş olduğu hava saldırısı terördür. Amerikalıların Mısır yolcu uçağını kaçırması olayı terördür. İstanbul'daki Sinagog'a düzenlenen saldırı terördür. Viyana'da ve Roma'da meydana gelen saldırılar da terördür. Bu açıktır. Ama bağımsızlık mücadelesi, işgal altındaki Filistin'de verilen mücadelenin terörizmle uzaktan yakından bir ilişkisi yoktur. 1,5 yıl önce yayınlanan Kahire Bildirisi'nde Genel Sekreter Arafat da bu noktaya değinmiş, "biz Filistin toprakları dışında meydana gelen tüm silahlı saldırıları kınıyoruz" demişti. İstanbul'daki Sinagog'da, Karaci'de, dünyanın herhangi bir yerinde meydana gelen terör olaylarını kınıyoruz. Şimdi, bu olayların arkasında kim olduğu sorusuna geliyor sıra... İstanbul'daki saldırıyı ele alalım. Benim görüşüm odur ki, saldırıyı gerçekleştirenler ya doğrudan İsrail ajanlarıdır, ya da dolaylı ya da dolaysız İsrail MOSSAD örgütüyle bağlantıları vardır. Neden mi? Size bir soru sorayım: Sinagog saldırısından kim karlı çıkmıştır? İsrail. Kamuoyu olayı üzülmüş ve bir bakıma İsrail'e acımıştır. En büyük zararı ise bize dokunmuştur, çünkü tüm kuşkuları Filistinlilerin üzerine çekmiştir. Saldırıyı gerçekleştiren her kim ise, bu sonucu kuşkusuz çok iyi biliyordu. Bizce, Sinagog baskınının asıl amacı Filistin davasına zarar vermektir. Baskını gerçekleştirenlerin MOSSAD'la ilgili olduklarını bunun için düşünüyoruz. Belki de olayın arkasında Abu Nidal vardır, kim bilir? Ama sonuçta, Abu Nidal'ın kendisinin de dolaylı olarak İsrail MOSSAD örgütüne hizmet ettiğine ilişkin büyük bir soru işareti vardır aklarda. Burada size anlatmak istediğim önemli bir şey daha var. Geçtiğimiz Ağustos ayının 23'ünde İzak Şamir, İsrail radyosunda bir konuşma yapmıştı. Bu konuşma çok önemliydi ve Sinagog baskınıyla da, bizce, yakından ilintiliydi. Şamir şöyle demişti, bu belgeden size okuyayım: "Türkiye ile İsrail arasında gizli temaslar yapılmaktadır. ABD bize, Türkiye üzerinden İsrail ile ilişkilerini geliştirmesi yönünde baskı uygulanacağını bildirmiştir. İsrail ile Türkiye arasındaki ilişkilerin çok yakın zamanda geliştirileceğini umuyorum. Umarız Türk hükümeti

de, Türkiye'deki Musevi topluluğunu İsrail'e göç etmesi konusunda teşvik eder. Eğer önümüzdeki birkaç ay içinde bu gerçekleşmezse, ilgili makamlarımız tarafından halen üzerinde çalışılmakta olan başka yöntemlerle de Türkiye'deki Musevi topluluğunu İsrail'e yönlendirmenin yolları denecektir." Bence, bu açıklama çok büyük önem taşıyor. Şamir "başka yöntemlerle" ne anlatmak istiyor? Bu açıklama 23 Ağustos'ta yapıldı, Sinagog saldırısı ise 6 Eylül'de meydana geldi. İsrail MOSSAD örgütünün bu saldırıyı Musevileri İsrail'e göç etmeye yönlendirmek amacıyla düzenlemiş olabileceğine ilişkin büyük bir soru işareti doğmuyor mu? Çünkü aynı şey, 1948 ve 1949 yıllarında da meydana gelmişti. O zaman da, İsrail terör örgütleri, Viyana'da, Brüksel'de, Avrupa'nın çeşitli yerlerindeki Sinagogları bombalamaya başlamışlardı. Amaç Musevileri Avrupa'dan kaçırıp, İsrail'e gelmeye razı etmektir. Burada terörün kökeni konusuna gelmek istiyorum. Terör, bu bölgede nasıl kök salmaya başladı? Bölgedeki ilk terör örgütleri Menahem Begin ve İzak Şamir tarafından kurulmuştur. Eğer 1907'ye gidecek olursak, ilk Musevi terör örgütünün Cabutinski tarafından Haşumir adıyla 1907'de kurulduğunu görürüz. Bu örgütün amacı, Osmanlılara karşı, Filistin'deki İngiliz mandasıyla savaşıydı. Sonra 1948-49 yıllarında bölgede üç yeni terör örgütünün kurulduğuna tanık oluyoruz: Argun, Hagana ve Zivaylumi. Zivaylumi'nin kurucusu İzak Şamir'dir. Adiva fotoğrafı o günlerin, aranan katilleri listesinde vardır. Bunun belgesi benim elimde. Sizce gösterebilirim. Bu belgede İzak Şamir'in aslen Polonyalı olduğu ve adının İzak Cabutinski olarak geçtiği yazıyor. Belgede, Filistin'i yöneten İngiliz hükümeti tarafından İzak Şamir'in yerini bildirenlere ödül verileceği belirtiliyor. Aynı belgede, Menahem Begin'in fotoğrafı ve kimliği de yeralmaktadır. O da araniyor. Şimon Peres de öyle. Uçtu de aranan teröristler arasındadır. İzak Şamir'in 1949 yılında Birleşmiş Milletler'in Filistin'deki temsilcisi Kont Bernadotte'ü öldürdüğü de bilinmektedir. Cumhuriyet gazetesi de bir süre önce, İngiliz kaynaklarından aldığı bilgiye dayanarak bu konuda bir haber yazmıştı. Aralarında kadın ve çocukların da bulunduğu 254 kişinin ölümüne sebep olan bir katliamın sorumlusu da Şamir'di. Tüm bunları, terörün köklerinin o dönemde bölgeye geldiğini ve onu bölgeye getirenlerin de emperyalist destekli İsrail terör örgütleri olduğunu göstermek için anlatıyorum.

YARIN □ Ortadoğu sorunu uluslararası bir çözüm getirilmesi yolundaki düşüncelerinizi de öğrenebilir miyiz? Böyle bir çözüm mümkün mü? ABD'nin, SSCB'nin, FKÖ'nün ve bölgedeki diğer ülkelerin katılacağı bir uluslararası konferans düzenlenmesi konusundaki görüşleriniz neler?

ABU FİRAS ■ Ortadoğu sorununa çözüm getirebilecek tek şey, Birleşmiş Milletler Güvenlik Konseyi'nin beş daimi üyesinin katılımıyla gerçekleştirilecek bir uluslararası konferanstır. Bildiğiniz gibi bu beş üye, Sovyetler Birliği, Amerika Birleşik Devletleri, Fransa, İngiltere ve Çin Halk Cumhuriyeti'dir. Tabi, FKÖ, İsrail ve diğer Arab ülkeleri de konferansa katılacaktır. Niçin tüm bu ülke-

lerin katılımını istiyoruz? Diyelim ki, böyle bir konferansta biraraya geldik ve bir konu üzerinde anlaştık. İsrail'in bu anlaşmaya uyacağını kim garanti edecek. Biri garanti etmeli. Çünkü Birleşmiş Milletler'in aldığı birçok karar var ve İsrail bunlara uymuyor. Çünkü kimse onu, uymaya zorlamıyor. Eğer bir karar alır da, bunu uygulamazsanız, hiçbir işe yaramaz. Bu nedenle Güvenlik Konseyi'nin beş üyesi kararın uygulanmasının garantörleri olacak. Her iki tarafı da karara uymaya zorlayacak. Yoksa bu beş devleti sadece tanık olarak, bir şemsiye gibi istemiyoruz. Böyle bir konferanstan başka çözüm yolu yoktur. İşte BM'in yüzlerce karar vardır ve İsrail bunların hepsini gözardı edebilmektedir. Ama İsrail ve ABD bala bu konferans önerisine karşı çıkıyor. Çünkü İsrail barış istemiyor, ABD ise İsrail'e tam destek vermiş durumda ve Filistinlilerin bu topraklardan gitmesini istiyor. Oysa bu düşünce tüm Avrupa ülkeleri tarafından desteklenmektedir. Bağlantısızlar hareketi de konferans önerisini olumlu karşılıyorlar, İslam-Arap dünyası da öyle. Dünyada karşı çıkan iki ülke var: ABD ve İsrail. Ama eninde sonunda bir çözüme ulaşacağız. Ben 24 saatlik çözümlere inanmıyorum. Bağımsızlık mücadelesi kolay iş değildir. Bunu biliyoruz. Cezayirli çok savaştı, Vietnamlılar çok savaştı. Türkler çok daha önce kurtuluş savaşı verdi. Bizden önce çok bağımsızlık mücadelesi verildi. Bağımsızlık 24 saat içinde gelmiyor, ama sonunda onu elde edeceğimizi biliyoruz.

YARIN □ Ortadoğu'nun demokratikleşme sürecinin geleceğini nasıl görüyorsunuz? FKÖ'nün verdiği mücadelenin bu süreç içindeki yeri nedir?

ABU FİRAS ■ Bu çok ilginç bir soru. Benim düşünceme göre, Üçüncü Dünya'nın yeterince gelişmemiş olmasının nedeni, demokrasinin yokluğu, yeterince gelişmemiş olmasıdır. Üçüncü Dünya'da konuşma, düşünme, istediği gibi nefes alma özgürlüğü tanınmamaktadır insanlara. Bölgedeki rejimlerin büyük bölümü iktidara demokratik yollarla gelmemişlerdir, bu da bu ülkelerden birçoğunun yeterince gelişmemiş olmasının tek nedenidir. Ne yazık ki, bazı devlet başkanları halklarının desteği olmaksızın uzun yıllar görevde kalabilmektedir. Bu ne biçim bir demokrasi anlayışıdır? Ortadoğu'nun kimi ülkelerinde, siyasal görüşünüzden dolayı cezaevine gönderebilirler sizi. Bu ne biçim bir demokrasidir? Bu noktada şunu belirtmek isterim ki, FKÖ demokrasinin aydınlık bir simgesidir. Çünkü Ortadoğu'daki tek gerçek demokrasi FKÖ içinde uygulanmaktadır. Bunu açıklamak isterim. Genel Sekreter Arafat, görevine kuvvet kullanarak gelmemiştir. Bizim demokratik biçimde işleyen bir parlamentomuz vardır. Son toplantısı Ürdün'de basına açık olarak yapıldı. İşte o toplantıda, pekçok parlamenter Genel Sekreter Arafat'a sert eleştirilerde bulundu yüzüne katışı eleştirilerini dile getirdi. Bu televizyonda da yayımlandı. Çünkü orada, bizim parlamentomuzda kimse sözünü sakınmaz, herkes herkesi açık biçimde eleştirebilir. Şunu da belirtmek istiyorum ki, kimilerinin düşündüğü gibi FKÖ'nün kararları Yaser Arafat tarafından alınmıyor. Kararlar Ulusal Konsey tarafından alını-

Abdullah Navati ve sınırışı edilme belgesi

“Türkiye’de yaşayan Filistinli öğrencilerden onlarcası, gectğimiz günlerde evlerinden abnıp götürüldüler. Hücreye atıldılar, işkence gördüler. Bir öğrenci kayıp.. İşkence de öldüğü sanılıyor. Emniyet görevlileri bilgi vermiyorlar..”

yor ve sonra uygulanmak üzere Yürütme Komitesi’ne iletiliyor. Bir örnek vereyim: FKÖ’nün Türkiye temsilcisi olarak beni Arafat’ın tek başına değiştirmeye yetkisi yoktur. Eğer görevimi gereği gibi yerine getiremediğim görülürse, o zaman parlamentodan karar çıkar ve bu görevden alınırım. FKÖ içinde kimse buyrukları iş yapmaz. Sonuçta, bölgedeki tüm ülkelerin bu konuya büyük önem vermeleri gerektiği kanımsındayım, çünkü gerçek demokrasi kurulup yerleşmedikçe gelişmeden, kalkınmadan söz etmek de olanaklı olmayacaktır. Gene FKÖ’ye dönelim. El Fetiğ örgütü, FKÖ içinde yüzde seksenlik bir çoğunluğa sahiptir, diğer yüzde yirminin içinde pek çok örgüt yer almaktadır, toplam üyesi 200 kişi olan örgütler de vardır. Ama biz tüm bu örgütler arasında birlik sağlamaya çalışıyoruz. El Fetiğ olarak yüzde seksenlik üstünlüğümüz olmasına rağmen, bunu kullanmıyoruz. Görüşbirliği sağlamaya büyük önem veriyoruz.

YARIN □ Şimdi konuyu biraz daha gençlik özelinde tartışmak istiyoruz. Gençliğin Filistin mücadelesindeki rolü nedir? Gençlik FKÖ etkinliğine nasıl bir katılım göstermektedir?

ABU FİRAS ■ Şunu gururla söyleyebilirim ki, Filistin devrimi gençliğin omuzları üstünde yükselmiştir. FKÖ’nü kuranlar bizzat gençlik hareketi içinde yetişmiş insanlardır. Genel Sekreter Arafat Filistin Öğrencileri Genel Birliği (GUPS)’un bir üyesiydi. Örgütün diğer kurucuları Abu Cihad ve Abu İyad da öyle. O zamandan beri Filistin Öğrencileri Genel Birliği, Filistin devrimini desteklemek konusunda büyük bir rol oynamıştır. GUPS, FKÖ içindeki en etkin unsurlardan biridir FKÖ Merkez Komitesi’nin üyelerinin yarısı bu göreve GUPS’dan gelmişlerdir. Daha da önemlisi, bizim temel bir kuralımız vardır. Çocuklarımız küçük yaşlardan başlayarak bu kurala göre eğitilirler. Çocukları eğitmek için özel merkezlerimiz vardır, buralarda çocuklara hem siyasal, hem de askeri eğitim verilir. Dokuz yaşındaki çocuklar roket atışı yapmayı bilirler. Ama işin asıl önemli yönü bu değildir. En önemlisi kendi davalarını siyasal bir bilinçle değerlendirmeyi, hedeflerini iyi seçmeyi öğrenirler. Yeni gelen kuşağın bizden daha azimli olduğunu görüyoruz. Davaya bizden daha sıkı sarılınsı durumdadır. Çünkü bir çocuk dünyaya gözlerini açtığı zaman, babasına "benim yurdum neresi?" diye sorar. "Büyükbaba am nerededir?" "senin memleketin neresi?" Bu soruları duyduğumda, ben hazen çok ağır bir eleştiri yükü altında hissederim kendimi. "Büyük babamın mezan nerededir?" diye soran bir çocuğa, "İsrail işgali altındaki Filistin topraklarında" yanıtını vermek başlı başına bir özeleştiril malzemesidir "Niye Filistin İsrail işgali altında?", "Ben ölünce nereye gömüleceğim?" Şu anda ölürsek, nereye gömüleceğimizi bilmiyoruz. İşte tüm bu soruları soran, yanıtları alan çocuk kendisini Filistin’in bağımsızlık mücadelesine daha da bağlı hissediyor. Gerçekten de gençlik, FKÖ içindeki en önemli unsurlardan biridir. Filistinli öğrencilere gelince, onlar da eğitimlerini sürdürerek, davalarını iyi öğrenerek gelecekteki bağımsız-demokratik

Filistin devletinin kuruculuğuna hazırlanıyorlar.

YARIN □ Konu öğrencilere gelmişken, Ortadoğu’da ve Avrupa’daki üniversitelerde eğitim gören Filistinli öğrencilerin, nasıl bir yaşam sürdüklerini anlatır mısınız? Ülkeleriyle bağlantıları nasıl sürüyor? Filistin Öğrencileri Genel Birliği (GUPS) nin çalışmalarından biraz söz eder misiniz?

ABU FİRAS ■ GUPS dünyadaki en iyi örgütlenmiş öğrenci birliklerinden biridir. GUPS’un yüksek yönetimi, yani yürütme komitesi tüm dünyadaki Filistinli öğrencilerin katıldığı bir genel kurul’da seçilir. Öğrenciler nerede olurlarsa olsunlar, seçime katılmak üzere Genel Kurul’un yapılacağı yere giderler. Kuşkusuz, Genel Kurul’a katılacak delegelerde her ülkedeki Filistinli öğrenci topluluğu içinden oylamayla seçilir. Türkiye gibi seçim yapma olanağımızın olmadığı ülkelerde ise, kendi yöntemlerimizle, misafir olduğumuz ülkenin yasalarına da karşı gelmeden bir görevlendirme, bir seçim yaparız. Bir buçuk yıl önce, 5 Filistinli öğrenciden oluşan bir grup Türkiye’den Genel Kurul toplantısına katılmıştır. Bugün Türkiye’de 2500-3000 kadar Filistinli öğrenci öğrenim görmektedir. Bir noktayı özellikle belirtmek istiyorum: Biz öğrencilerin, birer öğrenci olmayla sınırlı olan görevlerini en iyi biçimde yerine getirmelerini isteriz. Öğrencilikleri sırasında, onların başka tür eylemlerde yer almalarını pek yeğlemiyoruz. Çünkü gelecek onlarındır. Mezun olduktan sonra, mücadelenin içinde, herhangi bir görevle yer alabilirler. Ama genç bir insana öğrencilik yıllarında, kendi gücünün üstünde görevler yüklenirse bu eğitimini de olumsuz yönde etkileyebilir. Biz her şeyden önce, gençlerin eğitime önem vermelerini istiyoruz, tabi eğitimleri sırasında davalarını da çok iyi öğrenmeleri, tabi eğitimleri sırasında davalarını da çok iyi öğrenmeleri, bağımsızlık mücadelesinin gelişimini yakından izlemeleri gerekiyor. Bunun dışında onlara başka görevler vermiyoruz. Ancak, hiç kuşkusuz, bu kuralın bozulduğu bazı olağanüstü durumlar, acil gereksinimler oluyor. Örneğin, İsrail Beyrut’a girdiği zaman, biz Avrupa’dan ve Türkiye’den yüzlerce öğrenciyi savaşmak üzere ülkelere çağırarak geldiler, savaştilar. Sonra eğitimlerini sürdürmek üzere geri döndüler. Bunun yanı sıra, bir başka kural da misafir olunan ülkenin içişlerine karışılmamasıdır. Biz öğrencilerimiz sık sık bu kuralı anımsatır, gerekli uyarılarda bulunuruz. Çünkü yaşadığımız ülkenin halkına ve yönetimine saygı göstermek birinci koşuldur. Bu konuda, gururla söyleyebilirim ki, Türkiye’deki Filistinli öğrencilerin hiçbirisi bu kuralı bozmadır. Bu konuda hiçbir şikayet bize iletilmemiştir.

YARIN □ Evet, biz de konuyu Türkiye’deki Filistinli öğrencilerin yaşamına getirmek istiyoruz. Türkiye’de yaşayan Filistinli öğrencilerin sorunları nelerdir? Sinagog baskınından sonra Filistinli öğrencilere yönelik baskının arttığı, işkence olay-

larının yaşandığı doğru mu? Siz bu insanlık dışı muameleyi nasıl karşılıyorsunuz? Konuya ilişkin görüş ve tepkilerinizi öğrenebilir miyiz?

ABU FİRAS ■ Bu konuda son derece açık, samimi konuşmak istiyorum. Şu anda, Türkiye’de bulunan hiçbir Filistinli üniversite öğrencisi, ülkenin içişlerine karışmamıştır. Bunu kendimden emin olarak söyleyebiliyorum. Bizim kendilerine ilettiğimiz yönetmelikler dışında bir davranışları görülmemiştir. Biz kendilerini, şu konuda da açık biçimde bilgilendirdik: "Eğer Türkiye’de bir olay bir saldırı gerçekleşirse, polis, emniyet görevlileri sizi sorgulamak isteyebilir. Polisin sorgulama yetkisi vardır. Eğer polis soruşturmasına yapmak için size gelirse, karşı koymayın. Polise yardımcı olun." dedik. Bunu yazılı biçimde tüm öğrencilerimize ilettik. Ve öğrencilerimiz de bu konuya titiz davranıp anlayış gösterdiler. Ama ne yazık ki, hiç kimsenin kabul edemeyeceği bazı olaylar meydana gelmiştir. Şöyle sıralayabilirim: Öğrencilere karşı kullanılan kaba kuvvet ve bunun aldığı biçimler, ne benim, ne de hiç kimsenin kabul edemeyeceği boyutlardadır. Onlarca suçsuz öğrenci işkence görmüştür. Bu konuda Türk yetkililerine başvurdum. Çeşitli kişilerle görüştim. Yetkililerin her istediği öğrenciyi alıp sorgulamahakları vardır. Ama kimsenin bir öğrenciyi işkence etme hakkı yoktur. Ama ne yazık ki, hiçbir suçu olmayan öğrenciler insanlık dışı muamelelere ve zulme maruz kaldılar. Muhammed Navati adında bir öğrencimiz vardı. Geçen yıl, onu üç gün içinde tutmuşlardı. Elektrikle ve diğer şimdiki anlatmak istemediğim yöntemlerle işkence görmüştü. Sonra serbest bırakıldı ve ben çok iyi biliyorum ki, onun herhangi bir suçu olduğuna ilişkin hiçbir kanıt bulunamadı. Navati suçsuzdu. Çıktıktan sonra, bana geldi. Çok kötü bir haldeydi ve yapıları anlattı. Bu olay üzerine, Başkan Turgut Özal’la görüştim. Vücudunun nerelerine nasıl işkence edildiğini, neredeyse öldürüleceğini bir bir anlattım. Başbakanımız da çok sinirlendi. Ancak ne o, ne de başka bir yetkili konuya ilişkin bir açıklamada bulunamadı. Sonra Navati bana gelip olayı anlatmış olduğu için, benim bilgim dışında yeniden götürüldü, yeniden işkence edildi. Daha sonra da sınırışı edildi. Hiçbir suçu yokken, kovuldu. Üstelik üniversite dördüncü sınıf öğrencisiydi ve mezun olmasına çok az bir süre kalmıştı. Ben yetkililere gidip, sınırışı edilme hedisini, Navati’nin bir suçu olup olmadığını sordum, hiçbir açıklamada bulunulmadı. Suç yoktu ortada. Ortada suç yoksa niye kovuluyor? Hele işkence nasıl açıklanabilir? Tamam, bu görevlilerin bir hatası, yanlış tutumuydu diyelim. Ama ne yazık ki, son aylarda işkence olayları yeniden yaşandı. Onlarca öğrenci evlerinden alınıp işkenceye götürüldü. Ve şu ana kadar sağ mı, ölü mü olduklarını bilmediğimiz, durumlarına ilişkin hiçbir haber

alamadığımız öğrenciler var. Kimse onların durumu hakkındaki sorularımıza yanıt vermiyor. "hayatta mı, değil mi?" yalnızca bunu öğrenmek için heryere başvurdum. Hiçbir açıklamada bulunulmadı. Evet, anlıyorum. Belki bazı öğrencilerin Abu Nidal'la ya da bir başka terörist örgütle ilişkileri olduğu yolunda soru işaretleri, kuşku olabilir. Üç-beş-on öğrenci Abu Nidal'e bağlı olabilir. Eğer böyleyse, bunlar suçluysa cezalandırılmalıdır. Buna hiçbir itirazım yok. Ama suçsuz insanlar günlerce tutuklanıp işkence görmemelidir. Bizim en iyi öğrencilerimizden, en başarılı olanlardan bazıları işkence gördü. Geçenlerde televizyonda yedi Filistinli öğrencinin, Ürdün Büyükelçiliği Görevlisi Ziyad Sati'nin öldürülmesi olayına karıştıklarına ilişkin bir haber yayınlandı. Ve ekranda, önlerinde silahlar vs. olmak üzere bu yedi öğrenci uzun uzun gösterildi. Sonra aradan iki gün geçti, ben o yedi kişiden ikisinin serbest bıraktığını öğrendim. Kendileriyle konuştum. Suçsuz oldukları anlaşılmıştı. Çok şaşırdım. Bugün TV'de katil olarak teşhir ediliyorlar, ertesi gün serbest bırakılıyorlar. Çünkü suçsuzlar. Burada büyük bir soru işareti var! Televizyon yalan haber mi veriyor? Suçlu oldukları ortaya çıkarılmayan kişileri nasıl damgalayabiliyor? Şunun altını yeniden çizmek istiyorum ki, öğrencilerin sorgulanmasına herhangi bir şekilde karşı değilim. Ama onlara karşı illegal yöntemler uygulanmasına karşıyım, işkenceye karşıyım, hayattalar mı değiller mi, en ufak bir bilgi verilmeksizin günlerce tutulmalarına karşıyım. Çünkü durum öyle bir hal aldı ki, Filistinli öğrencilerin bazıları, gece evleri basılıp bilinmeyen kişilerce işkenceye götürülecekleri korkusuyla, parklarda uyumaya başladılar. İşkenceden kaçmak için parklarda yaşıyorlar. Bunları anlatmak beni üzüyor. Ama son aylarda onlarca öğrenci üniversitesini terketti ve Türkiye'den ayrılmaya karar verdi. Çünkü işkence korkusu altında yaşamak istemiyorlar. Bugün üniversitede dördüncü sınıfta olan bir öğrenci bana geldi, "sizle vedalaşmaya geldim" dedi ağlayarak. Nedenini sordum. Anlattı: "Gece bizim daireye geldiler. Saat üç'te. Kاپıyı kırdılar. Dayak atmaya başladılar. Sonra, 'eller yukarı, eller yukarı'... Kaldırdık. Sonra bir arkadaş cebinden kimliğini çıkarmak istedi. Elini cebine götürmesiyle karnına hızlı bir tekme yemesi bir oldu. Ağzından kan gelmeye başladı. "Bu genç arkadaşımız, bu sahneye tanıklık ettikten sonra artık Türkiye'de kalmak istemiyordu. Böyle bir ortamda bir öğrenci eğitimini nasıl sürdürebilir? Hele hiçbir suçu yokken. Eğer ortada bir suç varsa, bunun mahkemesi kurulur, davası görülür. Hukuken böyle olması gerekir. Ama bunun tersi davranışlar, öğrencileri Abu Nidal'le işbirliği yapmaya yönltebilir. Çünkü adam işkence görüyor ve bunun intikamını almak istiyor. Abu Nidal gibi biriyle birleşip, şiddet yoluyla bunun hesabını sormak istiyor. Bunun ne Türkiye'ye, ne Filistin mücadelesine yararı olmaz. Şimdi bir başka olay aktarmak istiyorum. Bir öğrencimizdi Muhammed Musa, hakkında değişik öyküler anlatılıyor. Bundan (20.10.86) 23 gün önce evinden alınıp götürülmüş. Bazı arkadaşları da onunla birlikte hücreye konmuş. Ama daha sonra... o ortada kaybolmuş. Arkadaşları çıktıktan sonra, onun giysilerinin hücresinde asılı gördüklerini, giysilerinin kan içinde olduğunu söylediler. Bugüne kadar ona ilişkin hiçbir haber alamadık. Canlı mı, ölü mü bilmiyoruz. Bu öğrencinin Abu Nidal'le ilişkisi var mı yok mu bilmiyorum. Ama sorun bu değil, eğer Abu Nidal için çalışıyorsa, cezalandırılmalı. Ama bunun bir yöntemi olmalı. Gerçi birşey söylemiyorlar ama, ben onun ölmüş olabileceğini düşünüyorum. Çünkü hücresinde kanlı giysileri görülmüş. Buna benzer olaylar İsrail'in cezaevlerinde de oluyor. Cezaevlerinde işkence çok yaygın, salıverilen Filistinliler de ya sakat, ya da yaşam boyu sürecek hastalıklara yakalanmış oluyorlar. Mide hastası, kör, sağır olabiliyorlar. İsrail bizim düşmanımız. Bize zarar vermek İsrail'in tek amacı. Ama öğrencilerimize işkence yapanların, kardeşlik duygularına hizmet etmediklerini düşünüyorum. Ne Türkiye'ye hizmet ediyorlar, ne de Türk-Filistin ilişkilerine... Sonra şimdiye kadar, bu işkenceleri ki-

WANTED!

REWARDS WILL BE PAID BY THE PALESTINIAN GOVERNMENT TO ANY PERSON PROVIDING INFORMATION WHICH LEADS TO THE ARREST OF ANY OF THE PERSONS WHOSE NAMES AND PHOTOGRAPHS ARE SHOWN HEREUNDER

SEVASTIAN SCALA
Age: 30 years
Height: 1.70 m
Build: Thin
Complexion: Fair
Hair: Dark
Eyes: Blue
Mouth: Thin
Nose: Straight
Facial features: Clean-shaven
Distinguishing marks: None

ALICIA VAN SUIJDE
Age: 30 years
Height: 1.65 m
Build: Slim
Complexion: Fair
Hair: Dark, wavy
Eyes: Blue
Mouth: Thin
Nose: Straight
Facial features: Clean-shaven
Distinguishing marks: None

ELIN KUTAS
Age: 30 years
Height: 1.65 m
Build: Slim
Complexion: Fair
Hair: Dark
Eyes: Blue
Mouth: Thin
Nose: Straight
Facial features: Clean-shaven
Distinguishing marks: None

SEVERIN JAROS
Age: 30 years
Height: 1.70 m
Build: Slim
Complexion: Fair
Hair: Dark
Eyes: Blue
Mouth: Thin
Nose: Straight
Facial features: Clean-shaven
Distinguishing marks: None

HARVEY PALMER
Age: 30 years
Height: 1.70 m
Build: Slim
Complexion: Fair
Hair: Dark
Eyes: Blue
Mouth: Thin
Nose: Straight
Facial features: Clean-shaven
Distinguishing marks: None

SEVERIN JAROS
Age: 30 years
Height: 1.70 m
Build: Slim
Complexion: Fair
Hair: Dark
Eyes: Blue
Mouth: Thin
Nose: Straight
Facial features: Clean-shaven
Distinguishing marks: None

ALICIA VAN SUIJDE
Age: 30 years
Height: 1.65 m
Build: Slim
Complexion: Fair
Hair: Dark, wavy
Eyes: Blue
Mouth: Thin
Nose: Straight
Facial features: Clean-shaven
Distinguishing marks: None

ELIN KUTAS
Age: 30 years
Height: 1.65 m
Build: Slim
Complexion: Fair
Hair: Dark
Eyes: Blue
Mouth: Thin
Nose: Straight
Facial features: Clean-shaven
Distinguishing marks: None

SEVERIN JAROS
Age: 30 years
Height: 1.70 m
Build: Slim
Complexion: Fair
Hair: Dark
Eyes: Blue
Mouth: Thin
Nose: Straight
Facial features: Clean-shaven
Distinguishing marks: None

HARVEY PALMER
Age: 30 years
Height: 1.70 m
Build: Slim
Complexion: Fair
Hair: Dark
Eyes: Blue
Mouth: Thin
Nose: Straight
Facial features: Clean-shaven
Distinguishing marks: None

menahem begim

simon peres

izak şamir

min yaptırdığını öğrenemedik. Gerçekten öğrenmek istedim, ama bana yanıt verilmedi. Polis bu öğrencileri alıp götürdüğünü inkar ediyor. O zaman bu işi kim yapıyor? Burada İsraililer mi var? Onlar mı Filistinlilere işkence ediyor? İnsanın ne dediyse böyle düşünse geliyor. Çünkü öğrenciler, gözleri bağlandığı için nereye götürüldüklerini bilemiyorlar. Bunu söylemek beni çok üzüyor, ama... tabii bunların Türklerin bize genel yaklaşımını yansıttığını da biliyorum. Türklerle kendimizi kardeş sayıyoruz. Ama ne yazık ki, böyle olaylar kardeşliğe karşı olaylar. İlişkilerimizi zedelemeye yönelik olaylar. Başka ülkelerde de bizi üzen sınırdışı edilme olayları yaşanmıştı, ama şimdiye dek hiçbir ülkede bu boyuta varan bir baskı, böyle işkence olayları gelmedi Filistinli öğrencilerin başına.

YARIN □ Sayın Abu Firas, son olarak Filistin ve Türkiye halkları arasındaki dayanışmaya ilişkin düşünce ve dileklerinizi öğrenebilir miyiz?

ABU FİRAS ■ Türkiye'ye geldiğimden beri ki yedi yıl oldu-Türklerin Filistin mücadelesini en içten, en candan destekleyen halk olduğu inancı oluştu bende. Bunu sizi hoşnut etmek için söylemiyorum. Tümüyle gerçek düşüncelerim olduğu için söylüyorum. Daha önce birçok ülkede bulundum. Hemen her yerde destek ve dayanışma gö-

riyoruz. Ama Türkiye'de farklı bir yaklaşım olduğunu hissediyorum. İnsanların Filistin mücadelesini gerçekten yürekten gelen duygularla desteklediğini hissediyorum. Size bir olay anlatayım. Bunu daha önce de anlatmışım. Ama ben öyle etkilendi ki... Bir gün gömlek almak için bir dükkana gittim. Bir gömlek seçtim. Yanımda da koruma polisim vardı. Gömleği sardırken, kasadaki bay, koruma görevlisine benim kim olduğumu sordu. "Abu Firas" olduğumu öğrenince de, para istemediğini söyledi. Gömleği armağan olarak kabul etmemi istedi. Çok duygulandım, çünkü onun para almayı, verdiği armağan benim kişiliğime yönelik değil, benim halkıma, FKÖ'nün mücadelesine yönelikti. Buna benzer birçok olay yaşadım Türkiye'de. Bu bana Türkiye halkının gerçekte nasıl olduğunu gösterdi. Çünkü bu tür olaylar Fransa'da, İspanya'da ya da başka ülkelerde olmuyor. Türkiye insanı Filistin davasına çok daha yakınlık gösteriyor. Yedi yıldır burada olmama da bu yakınlığa borçluyum. Türkiye devlet olarak, hükümet olarak FKÖ'nün mücadelesini destekliyor. Bu çok sevindiricidir. Ama halâ umuyoruz ki, Türk hükümeti FKÖ'yü desteklemek konusunda yeni adımlar, somut girişimler de gerçekleştirecektir. Son olarak iki halkın arasındaki dostluk ve dayanışmanın beni çok etkilediğini söyleyebilirim. Size de ilginiz için teşekkür ederim.

Yeni Bir Barış Felsefesi için

Romesh Chandra

Dünya Barış Konseyi Başkanı Romesh Chandra'nın bu yazısı, Konseyin yayın organı "New Perspectives" (Yeni Perspektifler)'in önümüzdeki sayısında yayımlanacak. Yazı, Dünya Barış Konseyi'nin Koordinasyon Sekreteri Abou Chacra tarafından, yayımlanmadan önce dergimize gönderildi. Chandra'nın yazısını dünyadaki pek çok barış örgütünün yayın organıyla aynı anda yayımlanmanın sevincini duyuyor ve 16 Kasım 1950'den beri çalışmalarını sürdüren Dünya Barış Konseyi'nin 36. kuruluş yıldönümünü kutluyoruz.

Dünya tarihinin dönüm noktasında bulunduğumuz şu günlerde, Uluslararası Barış Yılı'nın son çeyreğinde, insanlığın önündeki en önemli görev, Reagan yönetiminin Sovyetler Birliği'nin nükleer denemelere ilişkin tek taraflı moratoryumuna katılmasını sağlamaktır.

Sovyetler Birliği'nin nükleer denemeleri durdurduğu 6 Ağustos 1985 tarihinden sonra geçen bir yıllık dönemde, Amerika Birleşik Devletleri 18 nükleer deneme, gerçekleştirmiştir. Ama konunun asıl çarpıcı yönü, ABD'nin yaptığı denemelerin sayısı değildir. Olayın kavranması gereken en yaşamsal yönü, bu denemelerin en gelişmiş ve en tehlikeli silahların üretimiyle. Özel olarak da "Stratejik Savunma Girişimi" diye nitelendirilen Yıldız Savaşları'nın hazırlıklarıyla ilintili olmasıdır.

Nükleer savaşın önlenmesine giden yolda ivedilikle atılması gereken ilk adımın nükleer denemelerin durdurulması olduğu, çok haklı biçimde defalarca vurgulanmıştır. Nükleer denemelerin yasaklanması, nükleer silahları sınırlama, azaltma ve tümüyle kaldırmaya yönelik yeni önlemlere de kapıyı aralayacaktır.

İnsanlık nükleer silahlardan arınmış bir dünya istemektedir ve böyle bir dünyanın 2000 yılına kadar kurulması mümkündür. Ama bu işe hemen şimdi başlamak gerekmektedir. Böyle bir başlangıç, nükleer denemelerin yasaklanmasıyla mümkün olabilir ki, bu da ABD'nin önce moratoryum, daha sonra da denemeleri tümünden yasaklayan bir anlaşma konusunda Sovyetler Birliği'ne katılmasını gerektirecektir.

Ancak konuya farklı bir bakış açısından yaklaşmak da burada önem kazanıyor. Çünkü 1986'nın sonuna yaklaşıırken, ABD'nin nükleer denemeleri durdurmayı reddetmesinin bambaşka bir anlamı vardır. ABD'nin tüm bu yıllar boyunca, Birleşmiş Milletler'in, Bağlantısızlar Hareketi'nin, Dünya Barış Konseyi'nin, diğer barış ve silahsızlanma örgütlerinin hepsinin üstünde de Sovyetler Birliği'nin silahsızlanma konusundaki sayısız istem, öneri ve

bildirilerini reddetmiş olmasından çok farklı bir anlamı vardır.

Eğer Reagan yönetimi nükleer denemelerini şimdi durdurmazsa bu, nükleer savaşa hazırlıklara ve Yıldız Savaşları'na büyük bir vurdumduymazlıkla devam edileceğini gösterecektir.

5 Eylül Delta Roket Denemesi, ABD hükümeti yetkililerine göre, SDİ için gerekli gelişmiş teknolojinin kullanıldığı ilk uzay deneyiydi. Gerçekte, şimdilerde yapılan tüm Amerikan denemeleri Yıldız Savaşları ile ilgilidir.

Uzmanların ve bilimadamlarının sık sık dile getirdiği gibi vurucu uzay silahlarının daha da geliştirilmesi dünyayı dönüşü olmayan bir noktaya sürükleyebilir-bu noktada, silah stoku, artık nükleer savaşa gidişi durdurma ya da yavaşlatmanın olanaksız olduğu bir düzeye varacak ve bu gezegende tüm insanlığın yokolması önlenemeyecektir. 1986 yılı sona ermeden ABD'nin Sovyetler'in moratoryum önerisini kabul etmesini sağlamayı amaçlayan kampanyanın, bugün nükleer felaketi önlemek isteyen herkez tarafından, eskiden hiç olmadığı gibi önemsenmesinin ana nedeni de budur.

Genel Sekreter Gorbaçov tarafından 18 Ağustos'ta yapılan açıklamayı, yalnızca tek taraflı Sovyet moratoryumunun "üçüncü" kez uzatılması olarak değerlendirenler var. Bu açıklamada yeni hiçbir şeyin olmadığı, açıklamanın bir tekrardan ibaret olduğu ve Sovyet tarafının nükleer denemeler konusundaki sessizliğinin süreceği anlamına geldiğini düşünmek son derece yanlış bir yaklaşımdır ve bu yaklaşımı "nasıl olsa Sovyetler Birliği moratoryumu bir kez daha uzatacaktır, daha çok zamanımız var" biçimindeki bir tutum izlemektedir.

Oysa sorun Sovyetler Birliği'nin 1 Ocak 1987'den sonra denemelere başlayıp başlamayacağı sorunu değildir. Asıl sorun, ABD nükleer denemelerinin devam ediyor olması ve bunun beraberinde Amerikan silah varlığının artması, tüm dünyayı içine alan neo-globalizm politikasının yoğunlaşması sorunudur.

Barış güçleri amaçlarında başarılabilecekler mi? Başkan Reagan Sovyet moratoryumunu izlemesine ilişkin olarak, halklarını ve hükümetlerin büyük çoğunluğunun sesini dinlemeye razı edilebilecek mi?

Bu soruların yanıtı, evet'tir. Barış güçleri bu yaşamsal hedefe ulaşabilecek kudrete sahiptirler. Ancak tüm hükümetlerin ve halkların bu tek konu, bu anahtar konu üzerinde birleşik ortak eylemi gerekmektedir.

İvedi barış sorunlarına ilişkin tüm diğer kampanyalar denemelerin durdurulması konusuna bağ-

BİRLEŞMİŞ MİLLETLERDEN YARIN'A...

Sayın Bay Okan,

7 Mayıs 1986 tarihli mektubunuzu Genel Sekreterimiz adına aldığımı bilgilerinize sunmak isterim.

Birleşmiş Milletler'in kuruluşunun 41'inci yıldönümünü kutlama girişiminizi memnuniyetle karşılıyoruz. Dünya barışını geliştirme konusundaki ilgi ve çabanız her türlü övgüye değer.

Bu mektupla birlikte size Genel Sekreter'in Uluslararası Barış Yılı'nı açış mesajını da kapsayan bir kitapçık gönderiyoruz. Belki Yarın'ın gelecek sayısında bu mesaja yer verebilirsiniz.

İçten saygılarla...
Krysztof Ostrowski
Birleşmiş Milletler

SECRETARIAT FOR THE INTERNATIONAL YEAR OF PEACE

الأمم المتحدة
1986
International Year of Peace
Année internationale de la paix
Mezayazapciunish 1986
Año Internacional de la Paz
United Nations Secretariat, New York, N.Y. 10017
Tel: (212) 748-5400
Cable address: UNATPOEA, NEW YORK

Reference: PSCA/PAD/2-T-1

1 July 1986

Dear Mr. Okan,

On behalf of the Secretary-General, I wish to acknowledge receipt of your letter dated May 7, 1986.

We welcome your initiative in celebrating the 41st anniversary of the founding of the United Nations. Your interest and efforts in promoting world peace is most appreciable.

Enclosed is a pamphlet which contains the Secretary-General's Message at the inauguration of the International Year of Peace, which you may use in the next issue of Yarın.

Yours sincerely,

Mr. Mustafa Okan
YARIN
PM, 723 Kızılay
Ankara-Türkiye

Krysztof Ostrowski
Krysztof Ostrowski
Executive Secretary

BM Genel Sekreter Perez de Cuellar'ın Barış Yılı mesajından:

"Şimdi geçmişin olumlu ve olumsuz tüm gelişmelerini gözönüne alıp barışı güçlendirmek için tüm olanaklarımızı en iyi biçimde değerlendirme zamanıdır. Uluslararası işbirliği ve anlayış geliştirilmelidir. Bu anlamda, SSCB ile ABD arasında geçen Kasım ayında Cenevre'de başlatılan dialog sürecinin, Barış Yılı'nda ikinci bir zirveyle sürdürülmesi umudu güçlenmiştir. Bu ikinci görüşmenin, pek çok alanda gelişmenin yolunu açacak somut ve olumlu sonuçlar vereceğini umuyoruz.

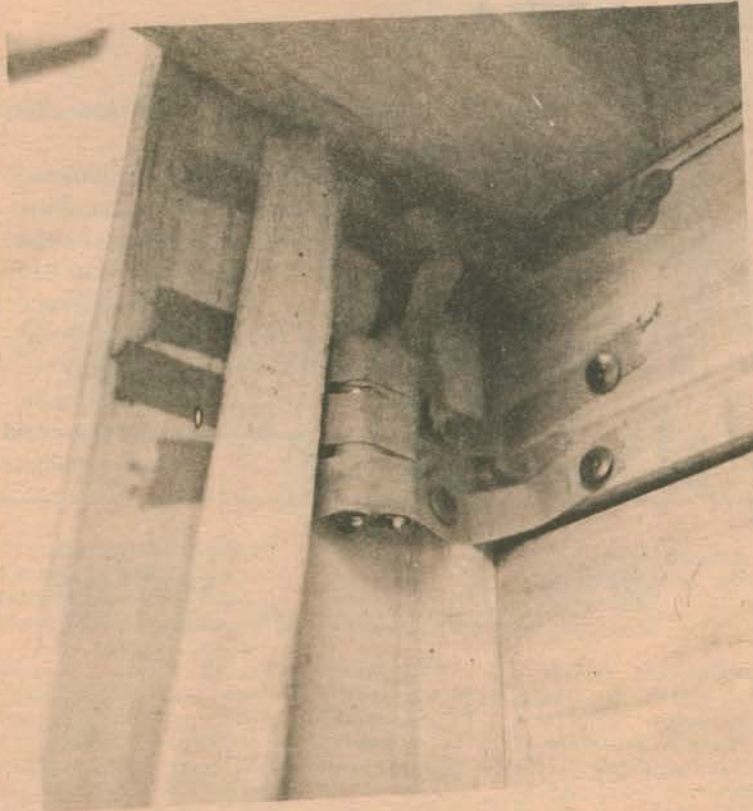
Silahlanma yarışını sınırlamak ve tümüyle durdurmak hiç bu denli yakıcı bir gereksinim olmamıştı. Yerel ve bölgesel sorunlarla mevcut gerilimlerin sona erdirilmesinin geçerli yollarının bulunması da çok önemli bir konudur. Açlığı, kötü beslenmeyi önlemek ve tüm dünyada temel insan gereksinimlerinin karşılanmasını sağlamak için somut adımlar atılmalıdır. Eşitsizliğin ve ayrımcılığın her biçimini özellikle de apartheid uygulamasını ortadan kaldırmak için büyük çaba gösterilmelidir. Bu ve diğer alanlarda, uluslararası işbirliği ve dialog gelişmenin kapısını açacak önemli anahtarlardır.

Barış Yılı'na başlarken unutmayalım ki bu yılın sloganı olan "Barış ve İnsanlığın Geleceğini Korumak" düşüncesi yalnızca 1986 için değil, önümüzdeki nice yıl için bir odak oluşturmaktadır. 1986'nın olanaklarını kararlılıklarla değerlendirelim, daha iyi bir yarın'ın dayanağını oluşturacak kalıcı barışa doğru önemli adımlar atabileceğimizden emin olalım."

lanmalı, ABD Temsilciler Meclisi'nin, 1 Ocak 1987 tarihinden itibaren, bir yıllık Amerikan-Sovyet moratoryumuna gidişmesi yolundaki çağrısı değerlendirilmelidir.

Bu tüm halklar için yaşamsal bir karar anıdır. ABD yönetimi savaş karşıtı hareketin dikkatini, nükleer denemelerin durdurulması

isteminden başka yöne yönelme amacıyla geniş bir propaganda yürütmektedir. Bu, denemelerin durdurulmasının büyük önemini gözardı etmeye ve moratoryumun alternatifinin son felakete doğru tutmayan frenlerle gitmek olduğu gerçeğini maskeleymeye yönelik bir propagandadır.

Masanın Kulağı Var!

Öğrenci dernekleri kurulmaya başladıkları günden bu yana bir yığın bürokratik, hukuksal, yasal ya da yasa dışı engellemeleri aşmaya çalışıyorlar. Gelişen demokratik öğrenci hareketi üzerinde kuşku bulutları yaratılmaya çalışılıyor. Öğrenci Hareketi, çok yönlü bir "gözetim"de geliyor. Ekim ayı içinde, bu gözetimin varabileceği boyut ETÖD (Ege Üniversitesi Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği) lokaline yerleştirilen bir dinleme aygıtının bulunması ile somut biçimde ortaya çıktı.

"Öğrenci derneğinde gizli kulak"

11 Ekim günü ETÖD'de olağan bir gün yaşanıyordu. Ama bilinmeyen bir şey vardı: Gizli bir kulak ETÖD'ü dinliyordu. Bu kulak radyonun FM karalından dernekle ilgili konuşmaların duyulması ve dernek merkezinde yapılan aramalar sonucu bulundu. İki ufak pille çalışan bu alet, dernekteki tahta sıralardan birinin altına profesyonelce yerleştirilmişti. Öğrenciler ilk kez karşılaştıkları bu durum karşısında önce derneğin avukatına, sonra da basına ve SHP'ye haber verdiler. Aynı gün basından gelen muhabirlerle dinleme cihazının fotoğrafları çekildi; böylece olay basına yansımış oldu. Yine aynı gün derneğe girilmesini önlemek için kapıya ikinci bir kilit daha asıldı.

İNÖNÜ olayı kınıyor

12 Ekim pazar sabahı ETÖD yönetim kurulu üyeleri SHP Genel Başkanı Erdal İnönü'yu havalanında karşıladılar ve olayı iletiler. İnönü olayı kınayarak, konuyu meclise götüreceklerini belirtti.

Aynı gün diğer basın organlarıyla derneğe gidildiğinde, dinleme aletinin yerinde olmadığı görüldü. Biri, cumartesi gecesi, ikinci bir kilit olmasına karşın derneğe girmiş ve aleti almıştı.

13 Ekim Pazartesi günü, SHP Bornova İlçe örgütünü ziyaret eden Erdal İnönü ile yeniden görüşen İzmir öğrenci dernekleri temsilcileri gelişmeleri aktardılar ve ülke çapında sayıları 70'i bulan öğrenci derneklerine engelleme ve baskıların sürdüğünü belirttiler. ETÖD Başkanı yardımcısı Hakan Boz demokrasi savaşımının ayrılmaz bir parçasını oluşturan derneklerin diğer demokratik kitle örgütleri ile dayanışma içinde olacağını belirtti. ETÖD'deki gelişmeler üzerine bir açıklama yapan ETÖD Başkanı Nejat Yentürk ise dinleme aletinin bulunmasından sonra ityelerde ve derneğe gelip giden öğrencilerde bir çekingenliğin sözkonusu olmasının sevindirici olduğunu açıkladı.

Öğrenci Dernekleri Basın Açıklaması

Olay üzerine İzmir'deki 8 öğrenci derneği bir basın açıklaması yaptılar.

"11.10.1986 tarihinde EÜ Tıp Fakültesi Öğrenci Derneği'nde bir "dinleme aygıtı" bulunduğu basın yoluyla kamuoyuna duyurulmuştur.

Ülkemizde bir yandan demokrasiden söz edilirken bir yandan da böylece yasa dışı yöntemlerle yok edilmeye çalışılması utanç vericidir. Çünkü uygulama kişi hak ve özgürlüklerine, örgütlenme özgürlüğüne karşı açık bir saldırdır.

Yasal denetim yolları sonuna kadar açık bulunan bir kuruluşun "Malum" kişiler tarafından yasadışı yollarla izlenmesi'nin tek bir amacı vardır.

Ülkemizde yasal, demokratik hakların kullanılması istenmemektedir.

En doğal demokratik istemler bile başlı başına "suç" olarak algılanmaktadır. Ancak görülmüştür ki hiç bir dönemde böylesi çabalar süreklilik kazanmamıştır, kazanamayacaktır.

Bizler olayı kınıyor, toplumumuzdaki tüm kişi ve kuruluşları demokratik hakların savunulması için güçbirliği oluşturmaya çağırıyoruz."

"Valahi ben yerleştirmedim"... "Polis neden bu derneğe dinleme cihazı koysun?"

Aynı gün SHP Genel Başkanı Erdal İnönü program dışı olarak Valiliği ve Belediye Başkanlığını ziyaret etti. Basın mensuplarının olay hakkındaki sorularını yanıtlayan Vali yardımcısı Vecdi Gönül, "Cihazın bilgisi dahilinde koyulmadığını, zaten anayasa hükümlerine göre, mahkeme kararı olmadan böyle bir cihazın yerleştirilmesinin söz konusu olamayacağını belirtti ve cihazın kim tarafından yerleştirilmiş olabileceği sorusuna "valahi ben yerleştirmedim" biçiminde yanıt verdi. Emniyet Müdürü Yalçın Balçık ise "bizim polis örgütünün böyle bir olaya girdiği yolundaki iddialar kesinlikle yalandır. Öğrenciler kendileri koymuştur. Polisin üzerine atmaktadır. Polis neden bu derneğe dinleme cihazı koysun?" dedi.

Cihaz sahiptir kalmıştı. Polis cihazın sahibini bulmak üzere soruşturmaya girişti. 15 Ekim günü dernek merkezine gelen 7 sivil polis, resmi olarak gelmediklerini belirtmelerine karşın sorular soruyorlar ve küçük notlar alıyorlardı. Bu resmi olmayan soruşturmada sonra ETÖD Başkan yardımcısı Hasan Boz'un ve Başkan Nejat Yentürk'ün "resmi" ifadeleri de alındı.

Olaya tepkiler sürüyor. Olayı yalnızca kendi derneklerine yönelik olarak görmediklerini, tüm öğrenci hareketine ve İnsan haklarına yönelik bir saldırı olarak kabul ettiklerini belirten ETÖD'lüler bir dilekçe metnini imzaya açtılar. Dilekçe kampanyası sürüyor.

Hukukçular olay üzerine yaptıkları açıklamada, savcılığın basında çıkan haberleri suç duyurusu olarak kabul edip soruşturma açması gerektiğini belirtiyorlar ve bu olmazsa başvuruya da soruşturma açılabilirliğini ancak soruşturmayı polisin değil savcılığın yürütmesi gerektiğini vurguluyorlar.

44. Madde Değiştirilecektir...

Ali İzer

aflar sadece gençleri biraz daha uğraştırma, bir süre daha oyalama amaçına yönelik olabilir.

Dernekler YÖK'e, 44. maddeye ve atılmalar olgusuna daha temelden yaklaşmak gereğini gördüler. Sorun dernek temsilcileri arasında tartışıldı. Derneklerde atılmalara yönelik çalışma birimleri oluşturuldu. Bir yandan atılan öğrencilerle ilişki kurulur, bunlar bir araya getirilir ve hukuksal durumları incelenirken, diğer yandan sorunun kök tenci çözümünün ne olabileceği araştırılıyordu. Sorunun hukuksal yönü irdelenmeye ve bu çalışmalarda bilgi alışverişi gerçekleştirilmeye başlandı. İstanbul dernekleri hukuk komisyonu çalışmalarının sonunda bir 44. madde önerisi hazırlandı ve sundu. ÖP'nün Ağustos-Eylül sayısında yayınlanan bu öneri derneklerde tartışıldıktan sonra dernek

temsilcileri tarafından geliştirildi ve netleştirildi.

Bazı öğrenciler 44. madde değişikliği önerisinin halen atılmış olan öğrencilerin sorunlarına çözüm oluşturmadığını, yasalasmanın zor olduğunu, zaman alacağını söylüyor, atılmış olan öğrenciler için bir af çıkarılmasını istemenin bu arkadaşların sorunlarına acil bir çözüm oluşturacağını, bu yol denenmiş olduğundan, daha çabuk ve daha kolay sonuç alınacağını savunuyorlardı. Onlara göre; 44. madde değişikliği için uzun vadeli bir çalışma yapılabilirdi. Bir yanlış anlamayı önlemek için belirtelim 44. maddenin öğrenci dernekleri tarafından hazırlanan haliyle yasalasması 1981 ders yılından bugüne atılmış bütün öğrencilerin okullarına dönmelerini sağlıyor, atılanların tümünün sorununa çözüm oluşturuyor. Gerek af

44. madde değişiklik önerisi:

- Ders geçme sistemi esastır.
- Derse devam zorunluluğu kaldırılmalıdır. Ancak uygulamalı derslerden bir kez yüzde 70 devam alınmalıdır.
- Ara sınavın yapıldığı yapılmayacağına ve sayısız öğrenci temsilciliğinin katılımıyla, ana bilim dalınca karar verilir. Ara sınavlara girmek zorunlu değildir. Ara sınavlarda, ortalama 70 ve üzerinde alan öğrenciler o dersten muaf sayılmalıdır ve yıl sonu sınavına girmenmelidir.
- Ara sınavla girme zorunluluğu olmadan ve koşulsuz yıl sonu sınavında yüzde 50 başarı sağlamak geçme için yeterlidir. Bunda başarı sağlanamazsa bütünleme sınavında yüzde 50 başarı sağlamak geçme için yeterlidir. Bütünleme sınavında da başarı sağlanamazsa tamamlama sınavında yüzde 50 başarı sağlamak geçme için yeterlidir. Bunda da başarı sağlanamazsa öğrenim süresince sınav hakkı saklıdır.
- İki yıl süreli okullarda 2 yıl, 4 yıl süreli okullarda 3 yıl, 5-6 yıllık okullarda 4 yıl olarak belirlenen ek süreler tanımlanır. Bu ek süreler sonunda son sınıf ve alt sınıflar da dahil toplam 3 dersten başarılı olamayanlara 2 yıl ek süre daha tanınır. Bu süre sonunda da tek dersten başarısız olanlara 3 yıl ek süre daha tanınır. Ara sınavlar yazılı, sözlü sınav, uygulama, araştırma ya da bilim dalına uygun çalışmalar biçiminde yapılabilir.
- Bu kanun yürürlüğe girdikten sonra 1981-82 ders yılından bugüne kadar atılmış öğrencileri de kapsayacak biçimde uygulanır.

Saygılarımızla arz ederiz.

yasa, gerekse 44. maddenin kökten değiştirilmesi yasa değişikliği gerektiriyor. Her iki durumda da aynı prosedürün izlenmesi gerekiyor.

Tartışılan daha önce denenmiş kısa sürede sonuç alınabileceği varsayılan af yasası ile sorunların köklü kalıcı çözümüne giden yolda önemli bir adım oluşturabilecek, bu niteliğinden dolayı da yasalaşması daha zor olan bir değişiklik önerisi arasında tercih yapıp yapılmayacağı sorunu.

Öğrenciler henüz derneklerini kuramamış oldukları, dernekleşme olgusunun yeni yeni tartışıldığı dönemlerde, örgütsüz ve dağınık oldukları dönemlerde, bak arama eyleminin önündeki engellerin çok daha göz korkutucu olduğu dönemlerde bir af istemiyle yola çıkıp başarıya ulaşmışlardı. Meclise giden öğrencilerin göz altına alınabildiği bir dönemde sağlanmış bir kazanımla bugün yetinilmesi, hatta bunun bir ara kazanım olarak bile öne konulması düşünülemez. ANAP Milletvekilleri birkaç öğrencinin başvurusu üzerine öğrenci affı, ek sınav vb. yasaları çıkarmaya hazırken, bilinçli yada bilinçsiz, "her sene her sene af çıkarmaktansa soruna daha kalıcı bir çözüm getirmek gerektiriyor"nden söz ederken, YÖK'ün değiştirilmesine çalışıldığı, hükümet tarafından bir YÖK reformunun hazırlanmakta olduğu biliniyorken böylesine geri bir istemde bulunmak kabul edilemezdi. Dernekler bu geri, düzenin çizdiği çerçeveye içinde kalan, onu genişletmek ya da kırmak perspektifinden yoksun, öğrenciyi 44'le atılma affa geri alınma kısıracından çıkarmak yerine o kısaca razı olma niteliği taşıyan öneriye itibar etmediler.

Öğrenciler üzerindeki sınav ve atılma baskısını kaldıran, YÖK'ün Üniversiteler ve birimler üzerindeki belirleyiciliğini azaltan, Üniversite özerkliğinde ciddi ilerleme sağlayan bilim dallarına kişilik kazandıran, öğrencilerin kendilerini doğrudan ilgilendiren karar süreçlerine katılmalarına kapı açan ileri istemleri içerir değişiklik önerilerini TBMM'ne sundular.

Yurt çapında 70'e yakın dernek kurma uğraşının bulunduğu, tabanı ile kucaklaşan, kadrolarını üniversiteye yeni kayıt olan öğrencilerle yenileyen, gençleştiren derneklerin her geçen gün arttığı ulusal düzeyde örgütlü savaşımın olanaklarının yaratıldığı bir anda ÖD'leri için hedef 44. maddenin değiştirilmesiyle de sınırlanamaz. Öğrenci kitlesinin atılmalar karşısında yaşadığı huzursuzluğu bilinçli bir tepkiye dönüştürmek ve bu kitlesel tepkiyi YÖK'e yöneltmek, 44 den 46 ya oradan 59'a genişletmek tüm yasa, yönetmelik genelge ve uygulamalarıyla gerici kadroları ve çağdışı ilişkileriyle YÖK'e bu üniversite inkarnası karşı çıkışa ulaşmak, "YÖK'e Hayır" istemini kitleselleştirmek ÖD'lerin görevidir.

Ülkenin dört bir yanında öğrencilerin imzasına açılan 44. madde önerisi işte bu örgütleyiciliğin bir aracı özelden genele tüm demokratik istemleri kitlelere mal etme uğraşının bir parçasıdır.

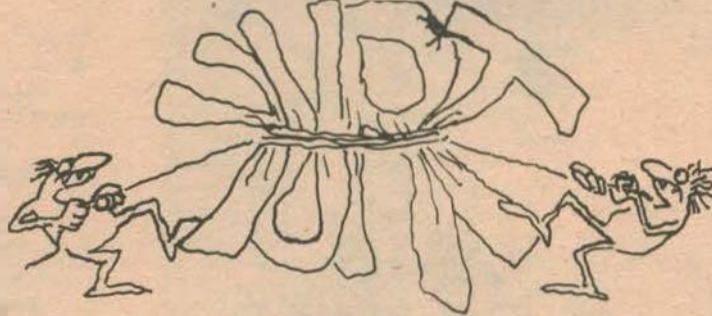
Toplumu yönetmek zor hele azınlık ve çıkarların geniş yığırların çıkarıyla çelişiyorsa. Yapacaklarında ana hedefin kendi dışındakileri siyasal iktidardan uzaklaştırmak olmalıdır. Sonra da geniş kitlelerin siyasal iktidarı etkileme yol ve yöntemlerini yoketmek gerekir. Tüm bunları gerçekleştirmek hiç de kolay değildir. Kendi dışındaki sınıf ve kesimlerin partilerini, sendikalarını ortadan kaldırırken bunun haklı gerekçelerini oluşturmak kitlelerin psikolojisinde yönlendirmek zorundasındır. Anarşi ve terörle kitleleri öyle bir psikolojiye sokmalısındır ki seni bir kurtarıcı olarak görebilsinler. Kazanılan başarılarına karşın birde ekonomik ve siyasal buhranını yok edebilseydin hiç sorun kalmayacaktı. Ancak ne var ki doğana aykırı olanın gerçekleşmesi elbette beklenemez. Sorunlar daha da katmerleşti. Ekonomik çöküş hızlandı, ahlaksal düşkünlük-fuhuş poşetli poşetsiz yayınlar, çıg gibi büyüyen işsizler, YÖK'le birlikte atılan binlerce öğrenci, yurtlardaki sağlık sorununun ölümlerle noktalanması, paran kadar sağlık vb....

Toplumu geniş yığınlarına dayatılan bu politikayı kavrayabilsek "öğrenci yurtlarındaki" uygulamaların nedenini görmekte zorluk çekmeyiz. Öğrenci yurtları Yurt-Kur'a (Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü'ne) yada üniversitelere bağlıdır. Hepsinde aynı yönetmelik geçerlidir. Yönetmelikte de yansımaları bulan politika öğrenci gençliği cezalandırmak, yurt öğrencilerinin yaşamını denetim altına almak, yurt yönetimine öğrencilerin demokratik katılımını yoketmektir. Böylece gençliğin toplumsal yaşama etkin katılımının yasaklanması yurtlarda da karşılığı bulmaktadır. Bu uygulama yurtlarda yaşanan sorunları 2 noktada yoğunlaştırmıştır.

Birincisi 80'le birlikte yaşanan küçük küçük değişimlerden, her öğrenim yılında çeşitlenen ve sayıları artan talimatnamelere, yurt temsilciliğinin işlevsiz kılınmasına kadar uzanan yaptırımlarda öğrencilerin bırakın karar sürecine katılımını söz söyleme hakkı bile yoktur. Öğrenci gençliğin her türlü toplumsal ve bireysel haklarının kısıtlanması ile yurt yönetiminin sorunları çözmekteki umursamazlığı ve yetersizliği söz konusudur. 18 yaşını dolduran üniversite öğrencilerinden yurttan ayrılacaklarında velilerine imzalatılmak üzere izin belgesi istenmesi, anlamasız gece nöbetleri, keyfi disiplin cezaları, dolap talimatnamesi, yatak ve odaların tek tip yapılması yurtlarda "kışla disiplini" yaratmıştır.

İkinci yurtların fiziksel yetersizlikleridir. Öğrenci talebini karşılayacak yurt yapılmadığından var olanlar da kapasitelerinin üzerinde çalıştığından, bu sorunlar gün geçtikçe artmaktadır. Sağlık hizmetinin olmaması. Türkiye'de yalnız 2 öğrenci yurdunda yalnızca sağlık memuru bulunmaktadır. Beslenme sorunu-kantinler özel işletmelere verilmekte yiyecek maddeleri hem pahalı olmakta hem de belirli standartlara göre denetlenmemektedir. Çalışma odaları gereksinimi karşılamaktan çok uzaktır. Temizlik sorunu-banyo, tuvalet, sıcağı su; kütüphane sorunu, sanat ve kültürel etkinlikler için merkez sorunu yurt öğrencilerinin yaşamında olağanlaştırılmıştır.

Demokratik Yurt Temsilciliği

Serim

Türkân Nogay

Yurt öğrencileri, yurt yönetimlerinde de desteklenen bir grup öğrencinin saldırılarıyla karşılaşmaktadır. Erzurum'da oruç tutmayan öğrencilerin dövülmesi vb. Yurtlardaki bu saldırı odakları, öğrenciler en haklı istemlerini dile getirdiklerinde kökü dışarda olmakla suçlayarak, sorunu yanlış zemine çekmeye çalışmakta, hem de saldırılarının, kendilerince haklı gerekçelerini oluşturmaktadır.

Ana başlıklar halinde topladığımız bu sorunlar ve yurt yönetiminin tavrı-yönetmeliğin uygulamasındaki esneklik giriş çıkış saatleri, imza föyleri, izin belgeleri bölgeden bölgeye, hatta aynı yerleşim merkezinde bulunan bir yurttan diğerine değişmektedir. Değişmeyen olgu yurtlarda öğrencilerin yönlendirdiği ortak çalışma alanlarına-sanat kültür vb. izin verilmesi, yönetime katılımın sürekli ve sürekli engellenmesidir.

Yurt yönetmeliğinin 23. maddesi şöyle demektedir. Yurtlarda öğrencilerin yönetim ile işbirliğini sağlamak, öğrenci dileklerini yönetime duyurmak, yurt içi düzeni sürdürmek, öğrencilerin sosyal ve kültürel çalışmalarını geliştirmek amacıyla, Genel Müdürlük'çe gerek sinme duyuldukça öğrenci temsilcilikleri kurulur.

Bu temsilciliklerin kuruluş ve çalışma koşulları Yönetim Kurulunca saptanır.

Binlerce öğrencinin barındığı yurtlarda öğrencilerin söz haklarının bile olmaması gençliğe güvensiz yaklaşımın, onu toplumsal yaşamdan soyutlamasının bir göstergesidir.

1980'den sonra ilk yurt temsilciliği seçimleri 2 yıl önce yapıldı. Amaç Yurt-Kur Genel Kurulu'na öğrencilerinde katıldığını göstermek, yurtların ne kadar demokratik olduğunu kanıtlamaktır. Nitekim yapılan temsilcilik seçimlerinin de adayların kendilerini tanıtmaları yasaktı. Yurt öğrencilerinin adayları hakkında doğru bilgilendirme söz konusu değildi. Seçim günü saptanırken öğrencilerin en fazla katılımının sağlanması dikkate alınmadı. Yurt yönetimi hiçbir gerekçe göstermeden kimi adayları veto etti. Seçimlerin ardından sorunlara

duyarlı yaklaşan temsilcilere yetkilerinin olmadığı söylendi. Aynı zamanda yurt yönetiminin başını ağrıtmazlarsa kendi başlarında ağrımayacağı belirtildi.

2 yıl önce anti-demokratik yurt temsilciliğine karşı olan yurtlardaki hak ve özgürlükleri sahiplenmiş öğrenci gençliğin öz örgütlenmeleri olan öğrenci dernekleri yoktu. Oysa keyifliliğin aşılması demokrasi güçlerinin birleşmesinin yanı sıra öğrencilerin, öğrenci derneklerini kurmalarını yurt düzeyinde birlikteliklerini yaratmalarını zorunlu kılıyordu. 1985 yılına gelindiğinde, demokratik muhalefette toplumsal yaşamın her alanında yükselmeye başladı.

Aynı zamanda öğrenci gençliğin gücü öğrenci derneklerini kuracak ve yaşatacak durumdaydı.

Öğrenci derneklerinin toplumsal mücadelede yer almasıyla birlikte yurtlardaki baskıyı kırabilmek için yurt öğrencilerini öz örgütlenmeleri olan öğrenci derneklerinde birleş-tiren araç ve yöntemler yaratıldı. İzmir Öğrenci Dernekleri Yurt Birimleri'nin amacı yurt öğrencilerinin demokratik hak ve özgürlüklerini korumak ve geliştirme, öğrencilerin yurt yönetimine katılım-larını sağlamaktır. Bu zeminde yürütülen mücadele somut kazanımlarda sağladı.

Bornova Yurdu'nda yurt müdürüyle öğrencilerin toplantı yapması sağlandı. Toplantıda her iznin çıkışta istenen 125 TL'lik pul ve zarf uygulaması kaldırıldı.

E.Ü Rektörlüğü ve yurt müdürü arasında koşuşturmalar sonucunda üniversitenin Bornova Yurdu öğrencilerine akşamları 250 TL dan 4 kap tabldot yemek vermesi sağlandı. (daha önce aynı yemek 450 den yeniyordu)

Yurt öğrencileri için E.Ü ne bağlı sanat ve kültür anfisinde pazar günleri film gösterileri gerçekleştirildi.

Hacettepe Yurdu'nda gelişen protestolar, İnciraltı Yurdu'nun polise basılması, Bornova Yurdu'nda bir öğrencinin ölümü, yurtlardaki anti-demokratik uygulama ve baskıları yeren 1500 imzalı toplu dilekçe İzmir Öğrenci Dernekleri'ne verildi.

Ankara da 1500 öğrenci dilekçe yazdı. Ankara ve İzmir Öğrenci Dernekleri yurt sorunlarına yönelik istemleri içeren bir üst dilekçeyi, toplu dilekçeyle birlikte 21 Nisan 1986 da TBMM Başkanlığı ve Kredi ve Yurtlar Kurumu Genel Müdürlüğü'ne iletiler. İstemler doğrultusunda gece nöbetleri kaldırıldı. Gece yurda giriş saatleri uzatıldı. Yurda giriş çıkış saatlerindeki kısıtlamalar kaldırıldı.

Bornova Yurdu'na ambulans sağlandı.

Yurt sorunlarının kalıcı çözümlere ulaşması sorunların kaynağı gözönüne alındığında, yurt düzeyinde yurt birimlerinin yaşama geçirilmesini güçlerin birleştirilmesini gerektiriyordu.

Yurtlardaki temsilcilik kurumunu varetmek için anti-demokratik yurt yönetmeliğinin değiştirilmesi gerekiyordu. Bu doğrultuda gelişimi belirleyecek olan kitlelerin tavrı ve eğilimidir. Öğrenci derneklerinin yurt sorunlarının çözümü doğrultusunda ileri mevziler edinmesi başta yurt öğrencileri olmak üzere öğrenci gençliğin ülke genelinde somut hedefler için mücadelemesiyle olasıdır. Bunu gerçekleştirmek için en büyük araç ve etkili güç Öğrenci Postası'dır. Öğrenci Postasını satmak, abone kampanyaları gerçekleştirmek sorunlara karşı somut hedefler içeren yazılarla dergimizin niceliğini ve niteliğini yükseltmek ülke düzeyinde güçlü önderlik için adım adım ilerlemektir. Öğrenci gençliğin örgütlü mücadelesinin ivme kazanması, kitleselleşme doğrultusunda önemli engellerin aşılması demektir.

Genel mücadele içinde yurt temsilcileri ve kurumu nasıl olmalıdır?

En başta temsilcilik öğrencilerin sorun ve istemlerini yurt yönetimine bütünsel gerçekçi şekilde iletmelerini sağlayacak, sorunların tartışılması ve çözümü için sağlıklı bir platform yaratacaktır. Böylesi bir platform yurt öğrencilerinin olaylara çok yönlü yaklaşmalarını ve toplumsal yaşama katılımlarının ilk adımlarından birini oluşturacaktır. Yurt temsilciliğinin gücü, tabanda etkin bir örgütlenmeye dayanmalıdır.

Öğrenciler hiçbir dış müdahale olmadan temsilcilerini seçebilmelidirler. Temsilcilik kurumu Yurt-Kur Genel Müdürlüğü gerek duydukça değil.

Yurt temsilcileri sorunlara duyarlı kişilikleri ve çalışmalarıyla geniş öğrenci kitlesi tarafından sevilen saygın önder insanlar olmalıdır. Kariyerizme saplanmadan en geniş öğrenci kitlesiyle birlikte kolektif bir çalışmayı yürütebilmelidir. Gerekli koşullarda temsilciler öğrenciler tarafından seçilebildikleri gibi temsilciliğinden alınabilmelidirler.

Öğrencilerin adaylar hakkında doğru bilgi edinmeleri için yeterli süre ve propaganda olanakları sağlanmalıdır.

Temsilci adaylarının yurt yönetimine veto edilmesinin önü alınmalıdır.

İstenen seçilen temsilcilerin bu özellikleri taşımasının yanı sıra dernek üyesi ve hatta yurt birimlerinden olmasıdır. Böyle olmadığı koşullarda bile ÖD'ler, yurt birimleri yurt temsilcileriyle dayanışma ve birlikteliği sağlamalı güçlendirmelidir.

Demokratik yurt temsilciliği için güçlerimizi birleştirelim.

Ankara Üniversitesi'nin açılışında, Başbakan Özal bir açıklama yapmış, devletin baba olmadığını ve her isteyen iş bulamayacağını, işsiz insanların yaratıcılıklarını kullanarak kendilerine iş bulmaları gerektiğini belirtmiş. "Liberal" bir hükümetin başbakanı olarak bizce sözlerinde son derece haklıdır. Hatta, seçim gezilerinde olduğu gibi, yaratıcılıktan yoksun işsizlerin tartaklanmasını sağlamakta da son derece haklıdır. "Liberal bir hükümetin başbakanının sevgili vatandaşları" olarak buna da şaşmıyoruz. Kökleri taa 1800'lü yılların ortalarına uzanan liberal düşünceye göre "bireylerin kendi çıkarlarını en rasyonel biçimde gerçekleştirmeye yönelecekleri ve böylece ülke ekonomisi için de en iyiye gerçekleştirecekleri. bu durumda devletin güçsüz kişileri rekabet piyasasına karşı korumaya çalışmasının ekonomide düzeltilemez bozukluklara yol açacağı.. anlatılmalı bu insanlara. Anlatılmalı ki, liberal devletimizden babalık bekleyerek ülke ekonomisine zararlı davranmasınlar.

Devletten üstüne vazife olmayan hizmetleri beklemek, diğer vatandaşların haklarına müdahale olur ki hiç bir "sevgili vatandaşın" bunu isteyebileceğini düşünmüyoruz. Bu ülkenin işsizlere de gereksinimi olduğu kabul edilmelidir. Eğer herkesin çalışabileceği bir iş olursa, hiçkimse haline şükretmez ve işinden şikayetçi olmaya başlar, daha çok maaş istemeye kalkar. O zaman başbakanımızın yahancı sermayeyi davet etmek için harcadığı bütün çabalar boşa gider. Böyle, işgücünün, dolayısıyla maliyetlerin fazla olduğu bir ülkeye kimse yatırım yapmak istemez tabi. Şurda kalkınmamıza az kalmışken, devleti uğraştırmayalım. Tersine el birliğiyle devleti kalkınması için çalışalım.

Başbakanımızın başını kaşıyacak zamanı olmadığını herkes bilmelidir. Ortada kurtarılmaması gereken bir sürü şirket varken, istihdam sorunu ile ilgilenilmesi'ni beklemek, sevgili vatandaşlara hiç yakışmıyor. Şirket kurtarmak oldukça zaman alan ve masraflı bir iştir. Ayrıca çok dikkatli ve kuralına uygun yapılmalıdır ki sonra bir takım malum çevreler hükümet aleyhine tezviratta bulunmasınlar. Sonra yine ülkenin huzur ve güveni için bir takım çevreler arasında gidip gelmek de Başbakanımızı son derece yorgun düşürmektedir. Bir yanda IMF'nin niyet mektupları, öte yanda ülke içinde holdinglerin çıkarları... Tüm bunlarla uğraşmak kolay değil kuşkusuz, vatan millet aşkı, başka bir şey değil.

Geçenlerde Gazi Üniversitesi bir açıklama yapmış. Bir araştırmaya göre ülkede genç işsizlerin sayısı her geçen gün artıyormuş ve bu gençler zamanla sosyal bir tehlike haline geliyorlarmış. Üniversiteye meslek edinmek için gelen öğrenciler, mezun olduklarında diplomalarının bir işe yaramadığını görünce bunalmaya girebiliyorlarmış. Burda biraz durmak gerek. Vatan hainliğinin sınırlarını zorlamayalım. Bu gençler Üniversiteye girmeyi kendileri istemişler mi? Bir sürü engele karşın okumayı başarıp, diploma da almışlar. Eee... Artık işi de kendileri bulmaları gerekir. Başbakan AÜ'nin açılışında bu konuya da değinmiş. Herkesin isterse yaratıcılığını kullanarak iş bulabileceğini belirtmiş. Yaratıcılığın iş yaşamındaki önemini en iyi örneğini yazdığı kitaplarla da sabancı oluşturuyor. Başarılı işadamı Sabancı, önce yaratıcılığını hamallıktan işadamlığına

Devlet Baba mıdır?

Beyhan Sunal

geçiş için kullanmış şimdi de olgunluk çağında yazarlık ve reklamcılık la ilgileniyor. Yaratıcılık oldukça önemli tabi. Başbakan Özal bu konuya bir kez de Bilkent'in açılışında yer vermiş ve kendisi de yaratıcılığın güzel örneklerini sergilemiştir. Konuşmasına Kuranın ilk ayetinin "oku" emrini taşıdığını belirterek başlayan Özal, daha sonra çeşitli hadislerden örnekler vererek bilimin önemine değinmiş. Bu arada kuran-dan söz etmesi yanlış anlaşılmasın, çünkü başbakanımız öyle boş bulunup liberalliği elden bırakacağına benzemiyor. Bilkent'in açılışında da konuşmasını şöyle tamamlamış:

"Gençler arasında kıskançlık iyi değil de, rekabet iyi birşey, Biz devamlı rekabeti körüklüyoruz. Çünkü ileri giderler. "Sanayide olduğu kadar bilim ve teknikte de dışa açılmanın önemine değinen Başbakan "dışarda değerli bir atmosfer varsa orayı tercih ederler. Belki burada yapacağımız yenilik bilim ve teknik te de dışarı açılmak, yani entegre ol maktır. demiş.

Bizce bu konuda gençleri daha fazla aydınlatmak için hayali ihracat yapan iş adamlarımızın anıları da yayınlanmalı. Yolsuzluk ve rüşvet iddiaları da bir an önce açıklığa kavuşturulmalı ve bu işlerin nasıl

yapıldığı gençlere anlatılmalıdır. Hatta bunun için Başbakan Özal'ın adının verildiği kültür siteleri kurulmalı ve düzenli dersler verilmelidir. Bir hükümetten bireylerin özgür girişimci kişiliklerini geliştirmesi yolunda verebileceği en sistematik, işlevsel eğitim böyle gerçekleşir kanımızca.

Sözümüzü yine Özal'ın sözleriyle noktıyoruz: "Devletin baba olarak algılanması zaman zaman demokrasiye sekteye uğrattak sonuclar getirebilir. Devleti baba olarak görürsek gelip bizi dövebileceğini de bilmemiz lazımdır."

Denize Yaslandım Bugün

Denize yaslandım bugün
bakıştık önce uğrun uğrun
kederler üsüştü yalnızlığa

Denize yaslandım bugün
bakın dediler gelen kim
dönüp ufka baktık

Denize yaslandım bugün
dans ediyordu laciverdi bahçede
iyilik güzellik ve aydınlık

Denize yaslandım bugün
oturup çaylar içtik sessizliğinde sıbalın
sensiz olamazdı bütün bunlar yanımdaydın

Denize yaslandım bugün
elimi sıktı dalgalar kıskanasın diye
gölümsemelerinden aldım bir yudum

Denize yaslandım bugün
yangın yemiş gibiyim
içimde çalkalanıyor deniz.

Denize yaslandım bugün
ezgiler yazılmış sessizliğinden
çalkantısında adanmış türküler

Denize yaslandım bugün
kıyısında ufak bir çocuğum
ruhunu bilirim balıkların

Denize yaslandım bugün
deniz gibiyim deli dolu
sıcaklar aldım elinden

Denize yaslandım bugün
çocuklar oynuyor içimde
bir gidip bir geliyorum doludizgin

Süleyman Özcan

1960-70 dönemi “gençlik liderleri tartışıyor”

Geçen sayımızda yayımlanan Kazım Kolcuoğlu ve Fahri Aral söyleşilerini arkadaşımız Orhan Sami yapmıştı. Ancak, imzası teknik bir hata sonucu yayımlanmamıştır. Düzeltir, özür dileriz. 60-70 gençlik liderleri tartışmasını, okurlarımızdan gelen ilgi nedeniyle, genişleterek sürdürüyoruz.

1- Öğrenci olduğunuz öğrenci hareketine katıldığınız dönemde 27 Mayıs öncesinden size kalan miras neydi? Gençlik açısından oluşmuş, oluşmuş bir mücadele geleneği var mıydı? Bu geleneğin neresinde yer aldınız?

2. Yöneticiliğin yaptığınız öğrenci derneğinin çalışmaları, ilkeleri, etkinlikleri nelerdi? Ne tür sorunlar ağırlık kazanıyordu?

3. O dönemde gençliğin birleştiği ortak bir görüş, ülke sorunlarına ve bağlı olduğu sisteme ortak bir bakış var mıydı? Bu çerçevede ortak eylem ve etkinlikler gerçekleşti mi?

4. Gençliğin etkilendiği toplumsal güçler, kurumlar var mıydı? Gençliğin toplumsal savaşındaki yerine ilişkin tartışmalar nelerdi?

5. O yıllarda, sağın, gericiğin gençliğe yönelik saldırgan bir tutum izlediği biliniyor. Bu tutumun örneklandığı olaylar ve öğrenci örgütlerinin buna tepkisi nelerdi?

geçirilmesi idi. “6. Filoya Hayır” kampanyası, özel okulların devletleştirilmesi eylemlerinin yanında, Çetin Altan’ın dokunulmazlığının kaldırılması konusunda yapılan çalışmalar sayılabilir.

4- Gençliğin etkilendiği toplumsal güçlerin başında basını ve basılı yayınları saymak gerekir. Bunun dışında tüm toplumsal olaylar gençliği etkilemiştir.

Gençliğin yeri konusunda tartışmalar vardı. Bunlar; Demokrasi mücadelesinde gençlik önemli bir toplumsal güçtür, mücadele bu bazda yürütülmelidir, gençlik siyasi bir

5- 1960’lı yıllar toplumun uyanık dönemi idi. İlerici gençliğin bağımsızlık ve demokrasi mücadelesi büyük bir ivme ile geliyordu. Demokrasinin tüm kuruluşlarıyla işleme ve 1961 Anayasası’nın hayata geçmesi için, toplumun tüm kesimlerinde yoğun bir çaba vardı. Karşıt güçler ise bu çabayı önlemede oldukça kararlı görünüyordular. Yapılan her toplantı mutlaka saldırıya uğruyordu. İlerici gençlik, büyük bir soğukkanlılıkla bu saldırılara savunmayla cevap veriyordu. Saldırıların ardı arkası gelmiyordu. Fakat ilerici gençlik gelişmeyle her türlü baskıya karşı geliyordu.

İzzet Ararat: “Öğrenci sorunlarıyla birlikte demokrasi mücadelesinde de etkili olmak istiyorduk.”

1- 27 Mayıs öncesi gençliğinin bize bıraktığı en önemli miras, 27 Mayıs hareketinin oluşmasında gençliğin oynadığı roldü. Bilindiği gibi DP’nin 1960’laradığı yoğunlaşan baskılı yönetimine karşı, en güçlü direniş öğrenci gençlikten gelmiştir. 28-29 Nisan olayları, 5 Mayıs olayları gibi. 60’a gelinceye kadar, gençliğin toplumsal bir güç olduğunu söylemek zordur. Gençlik, Kıbrıs mitingleri düzenlemiş ve Atatürk’e karşı yapılan eylemlere tepki göstermiştir. Gençliğin önemli bir toplumsal güç olduğu 1960’dan sonra ortaya çıkmıştır.

1961 Anayasası’nın getirdiği özgürlükler, toplumun tüm kesimlerinde olduğu gibi öğrenci kesiminde de etkisini göstermiş, gençler kendi mesleki eğitimlerinin yanı sıra yurt ve dünya sorunlarıyla ilgilenmeye başlamışlardır. Denebilir ki; 1960-70 yılları arası bizim tarihimizin en parlak yılları olmuştur. O zamana kadar yalnız “büyüklerin” bildiği ekonomik ve toplumsal sorunlar, dış politika sorunları tartışılır olmuştur. Bağımsızlık, gelir dağılımı, kalkınma, planlama, sendikal haklar ve demokrasinin tüm sorunları günlük hayata girmiştir. Batının kültür birikimi ülkemize akmaya başlamış, gazeteler, dergiler, siyasi partiler, sendikalar, meslek örgütlerinin toplumun gelişmesine önemli katkıları olmuştur.

Benim Ankara’ya geldiğim 1964-65 yılında öğrenci örgütü olarak, öğrenci dernekleri ve bunların bağlı olduğu TMTF, TMGT gibi örgütler vardı. Ama bunlar ismi var cismi yok örgütlerdi. Gelişen öğrenci potansiyelinin gerisinde kalıyorlardı. Yeni kurulan DTCF (Dil Tarih Coğrafya Fakültesi) Fikir Kulübüne üye oldum. Öğrenci gençliğin, demokrasinin gelişmesinde ve yerleşmesinde daha etkili olabilmesi için, yeni bir örgütlenmeye gerek duyuluyordu. Bir çok fakültede kurulmuş olan fikir kulüplerinin, bir araya gelerek Fikir Kulüpleri Federasyonu kumalarına katkıda bulundum. İlk DTCF Fikir Kulübü Başkanı, daha sonra da Fikir Kulüpleri Federasyonu Başkanlığı’na seçildim.

2- Başkan seçildiğim dönem, FKF’nin kuruluş dönemi idi. Bir yıl gibi kısa bir zamanda Karadeniz Teknik Üniversitesi’nde, Adana’da ve bunlara bağlı fakülte ve yüksek okullarda örgütlenmemizi tamamladık. Büyük bir güç olduk. Öğrenci sorunlarıyla birlikte demokrasi ve bağımsızlık mücadelesinde etkili olmak istiyorduk. Sanırım bunu da başarmıştık.

3- O dönemde gençliğin birleştiği ortak görüş demokrasinin tüm kurumlarıyla yerleşmesi, tam bağımsızlık ve 1961 Anayasasının hayata

parti gibi hareket etmemelidir. İçeren görüşle, Millî Demokratik Devrim tezini savunanlar arasında bir tartışma vardı. Bizim dönemimizde 1. görüş, daha sonraları ise MDD tezi ağırlıklı olarak tartışılıyordu.

Karşıt güçler bizi savunmadan saldırıya zorluyordu. MDD tezi böyle bir ortamda ağırlık kazandı. Gençlik hareketlerinde yeni bir dönem başladı, FKF, Dev-Genç oldu. Sonucu hepimiz biliyoruz. □

Alper Aktan: "27 Mayıs Anayasası'nı korumak konusunda tüm ilerici gençlik ortak tavır almıştı"

1- 27 Mayıs öncesi mirasımızı sonraları öğrendik. Soyut bir özgürlük ve demokrasi düşüncesi, 27 Mayıs öncesi ve sonrasında itici gücümüz olmuştur.

Ancak 27 Mayıs Devrim Hareketinin getirdiği ortamda ve özellikle 1961 anayasası'nın uygulanmaya başlamasından sonra ekonomik sorunlar çok tartışılır olmaya başlayınca, üniversite gençliği içinde de yeni görüş ayrılıkları yeşerdi. O zaman bizler, Amerika'yı yeniden keşfettik.

Bana göre bugün bile olgunlaşmış bir mücadele geleneği'nin varlığı çok tartışmalıdır. O günün koşullarında elimizde olan tek örnek 1957'de CHP'nin başlattığı klasik hak ve özgürlükler konusundaki mücadelesine katılan gençlik kesiminin deneyimi idi.

Sözünü ettiğim ve 27 Mayıs'ta noktalanmış eylemlerin genellikle örgütlü olmamak gibi bir özelliği vardı. Birden patlıyor ve CHP'nin sloganları ile sönüyor ve çoğu kez polis karışmasıyla sona eriyordu. Ama bu belirsiz süreç içinde bile giderek daha çok okuduğumuzu ve siyasal olaylara karşı ilginçliğimizin arttığını anmsıyorum.

2- 1962 yılında bir grup arkadaşla birlikte SBF Fikir Kulübünü yeniden örgütledik. O yıl okulu bitiren kulüp yöneticileri de olayın böyle olmasını istemişlerdi. Fikir kulübü tümü ile çalışmalarını düşünce alanında yürüten bir oluşumdur. Öğrenci sorunları, siyaset, ekonomi, felsefe ve sosyoloji ile sinema, müzik şiir, roman klüp çalışmalarının konularını oluştuyordu.

Bu çerçeve içinde Türkiye'nin Kalkınma Sorunlarının açıklanması yeni çıkan ve kendi alanında değer taşıyan ya da kamuoyunda etki yaratan yayınların tartışılması toplumu etkileyen kişilerin görüşlerini açıklamaları için ortam yaratmak kulübün görevleri arasında idi. Ayrıca üyelere dönük çalışmalarda her üye güncel bir konuyu veya bir yayını değerlendirip periyodik toplantılarda üye arkadaşlara açıklamak zorunda idi. Bu çalışma biçimine ve temposuna uyabilecek arkadaşlar üye olabiliyordu. Kulüp üyeliği, bizim sorumluluğumuzda olan süreçlerde oldukça zor kazanılabilen bir konumda idi. Üye sayısı sanıyorum 40'ı pek geçmemiştir. Ama kulüp 1250 SBF öğrencisini etkileyebiliyordu. Uzun süre kulüp üyeleri arasında bugün değerlendirilecek boyutta so-

runlar çıkmadı. Kulüp çalışmalarında okul içi veya dışı aşılacak engellemeler olmadı. DÖNÜŞÜM gazetesinin satışı sırasında polis ve sağcıların başlattıkları olaylar ise Fikir Kulüpleri Federasyonunun kurulması öncesine rastlar ve o sıralarda AP iktidara gelmiştir. Bir anlamda bizim çalışma dönemimizin sonları.

Bu görünümde ortak bir çizgi yoktu. Ancak, belki, kalkınma sorunlarının çözümlenmesi için gençlik örgütleri kendi görüşleri doğrultusunda yoğun çaba harcıyor olmalarını bir ortak yan olarak düşünebiliriz. Ama sözü edilebilecek bir ortak eylemden söz etmek olası değil. Örnek vermek gerekirse Kozlu yürüyüşümüze katılmaları için TMTF yöneticilerini ikna etme olanağını bulamamıştık. AP aleyhtan

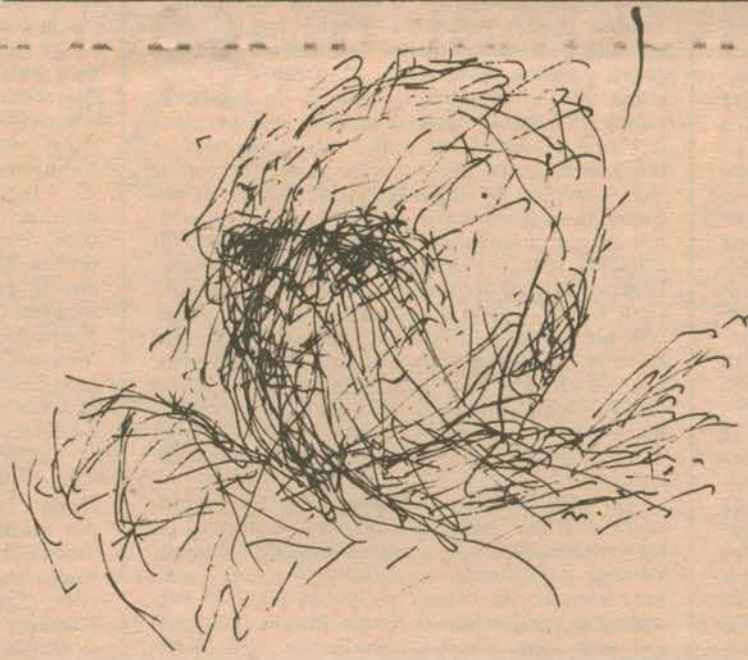
gösterilere de örgütlü katılmaları söz konusu olmamıştı. Yalnız 27 Mayıs Anayasasını korumak konusunda tüm ilerici üniversite gençliğinin ortak tavrından söz edilebilir. 1962-1966 yıllarında farklı eylemlerimizde olmuştur. Örneğin Köy Enstitüleri yürüyüşü Kozlu da öldürülen işçilerle ilgili olarak yaptığımız yürüyüş sayılabilir.

3- TMTF en büyük öğrenci kuruluştur idi genel politik çizgisi bu günkü deyinilerle ifade etmek gerekirse sosyal demokrat çizgide idi ve görüşünde üniversite gençliğinin büyük bölümünün temsil eder durumda idi Sağcı gençliğin örgütü ise MTTB idi. TİP'in kuruluşu ve gençlik kesiminde etkinliğinin artması sosyalist gençlik hareketine büyük ivme kazandırdı. Daha doğrusu onu

yarattı. MDD tezleri ortaya çıkana ve Ülkü Ocakları eylemleri geliştirene kadar belirttiğim görünüm geçerliydi.

4- Sosyalist gençlik hareketinin gelişmesi TİP'le koşut olmuştur. 1961 Anayasasının getirdiği demokratik ortamda yeni öğrendiğimiz her şeyi sınır tanımadan tartışıyor, ve gerçekçi arıyorduk. Partinin kısıtlı olanaaklarla bu tartışmalara önemli katkılar oluyordu. Biz gençliğin toplumsal savaşındaki yerinin ne olması gerektiğini bu süreçte öğrendik. O nedenle de tek başımıza devrim yapmaya kalkışmadık. Bizler ve sonra görev alan arkadaşlarımız gençliğin görevleri konusundaki tüm saptırmaları yani MDD tezlerine ve cuntacı eğilimlerin tümüne karşı koymaya çalışmışlardır. Bu arada YÖN Dergisinin özellikle ilk kırk sayısında yaptığı etkiyi de belirtmek istiyorum. İlk sayısında yayımlanan bildiri bir süre yol gösterici olmuştur. Sonradan Sosyal Adalet Dergisi önemli işlevler yüklenmiştir.

5- 1965 yılında iktidar değişimiyle okullarda polis baskısı gözle görülür biçimde artmıştır. Bu sırada sistemli olarak Ülkü Ocakları ve AP Gençlik Kollarının hazırladıkları saldırılar artmıştır. O yıllarda biz bunları göğüsleyebiliyorduk.

Bir Can Ki

Parmak uçlarımdan
Bakır teller geçer yüreğimin üstünden
Beynime doğru
Dokunma parmak uçlarıma

İçinden
Yüksek gerilim altında
Bir ışık geçer gözlerinin üstünden
Beynimle yüreğime doğru

Bir can ki
Bakırdan tellerle döşeli
Dokunduğunda ayın altında
Bir sevda geçer başımdan

Ayın altında
Güneş mavimsi renginde
Bir sevda geçer başımdan
Yanan dudaklarının üstünden
Geceye doğru

Ve öyle bir saati gelir ki gecenin
Çöker dibine sevda sözüklerin
Yaşı yok kederlenmenin
Oturup içeceğiz
Yalnızlık basınca gökyüzünü

./..

Bir can ki
İki'ye bölünmüş
Yarısı senin kaburgalarının üstü
Yarısı benim ellerimin içi

Dokunmakla başlar her şey, ve
Bir insanı sevmekle sürüp gider

Acem Özler

Rusya'da ilk Marksist grupların ortaya çıkıp çalışmalarına başlamaları 1880'li yıllara rastlar. İşçi Sınıfı'nın Kurtuluşu için Mücadele Birliği Vladimir İlyiç Lenin'in girişimiyle 1895'te, Çarlığın başkenti St. Petersburg'da kurulur. Birlik St. Petersburg çevresinden yirmi kadar Marksist grubu biraraya getirir ve teorik eğitimden proleterya içinde politik propaganda çalışmasına kadar uzanan geniş bir etkinlik gösterir. İşçi sınıfının ekonomik istemleri için mücadelesi, çarlığa ve kapitalist sömürüye karşı politik mücadele düşüncesi ile birleştirilir. Zamanla Birliğin etkisi St. Petersburg dışına yayılır ve başka illerde de benzer örgütler kurulur. 1898 yılı baharında, ülkedeki altı sosyal-demokrat örgütten dokuz delege, Minsk kentinin ısız sokaklarından birindeki küçük bir evde biraraya gelirler. Rus Sosyal Demokrat İşçi Partisi'nin kuruluşunu belgeleyen Birinci Kongre olarak tarihe geçecek toplantıdır bu. Lenin'in Marksist bir parti için program önerisi olarak yazdıkları, Kongre'nin ideolojik çizgisini belirler. Minsk'teki o küçük evde, üç kişiden oluşan bir Merkez Komitesi seçilir. Bu birinci kongre'nin sonunda oluşturulan bildiri metninin bir bölümü şöyledir: "Rus proleterya otokrasinin boyunduruğundan kurtulacak ve kapitalizme karşı mücadelesini giderek artan bir azimle sürdürecektir, ta ki sosyalizmin zaferi tam anlamıyla gerçekleşene kadar." Ancak Birinci Kongre'den sonra, parti tüm ülkeye egemen bir örgüt etkinliğiyle çalışmaya hemen başlayamaz. Sosyal demokrat örgütlerin ne tek bir programları, ne de merkezi bir örgütlenme sistemleri vardır. Birinci Kongre'nin hemen ertesinde Çarlık polisi, RSDİP Merkez Komitesi'nin iki üyesini ve çok sayıda sosyal-demokrat'ı tutuklar. Sosyal-demokratlar arasında Marksist bir partinin işçi sınıf hareketinin öncü gücü olması düşüncesine karşı çıkan "Ekonomistler" de giderek daha fazla etkinlik kazanmaktadır. Yasadışı olarak başlan ve tüm ülkeye dağıtılan Iskra gazetesi 1900-1903 yılları arasında Ekonomistlerin bu görüşleriyle çetin bir mücadele verir. Iskra gazetesinin kurucusu Lenin'dir ve bu gazete, RSDİP'in İkinci Kongresi'nin toplanmasında büyük bir rol oynamıştır. Bu İkinci Kongrede, 26 sosyal-demokrat örgüt temsil edilmekteydi. Toplantı Brüksel'de başladı daha sonra Londra'da sürdü. Program, örgütlenme ve taktik konusunda devrimcilerle oportünistler arasında çetin tartışmalar oldu. Ama sonuçta, ilk hedefin çarlığın devrilmesi ve kısa dönemde demokratik bir Cumhuriyetin kurulması olarak belirlendiği, uzun dönemde ise toplumun sosyalist ilkelere göre yeniden düzenlenmesini gerçekleştirecek bir proleterya diktatörlüğünün kurulmasının kabul edildiği bir program üzerinde anlaşma sağlandı. Yöneticilerin seçiminde ise, Lenin'i destekleyenlerle Martov'u destekleyenler arasında, başka deyişle, devrimcilerle oportünistler arasında bir ayrılma oldu. Lenin'i destekleyenler çoğunlukta idi. Ve bu grup daha sonra tarihe Rusça "çoğunluk" anlamına gelen "Bolşinstvo" sözcüğünden türemiş "Bolşevikler" adıyla geçeceklerdi. Azınlıkta kalanlar ise "Menşinstvo" yani Menşevikler. Böylece RSDİP'nin sağ kanadı menşeviklerden, SDR kanadı ise bolşeviklerden oluşuyordu. Ayrıca küçük burjuvaziye dayanan, ütöpic bir sosyalizm öneren Sosyalist-Devrimciler (SD)'de bu demokratik kampta yer alıyordu. Demokratik devrimin oluşma süreciydi. 9 Ocak 1905 tarihinde St. Petersburg'da düzenlenen bir barış gösterisi, Çarlık askerlerinin silahlı saldırısına uğradı ve bu olay tüm ülkede devrimci bir ayaklanmaya neden oldu. Kitlesele grevler yapıldı. Artık partinin devrim içinde nasıl bir yönlendirici çizgi izleyeceğini belirlemesi gerekiyordu. Bunun bir nedeni de Menşeviklerin işçi sınıfını birkaç reformla yetinmek isteyen liberalerine görüşlerine yöneltme çabası içinde olmasıydı. İşte bu ortamda, 1905 yılının Nisan ayında partinin üçüncü Kongresi 38 delegeyle Londra'da toplandı. Ancak Menşevikler Kongre'ye katılmayı reddettiler ve Cenevre'de kendi aralarında bir toplantı düzenlediler Üçüncü Kongre'de kitlesele silahlı bir ayaklanmanın birincil derecede önem taşıdığı ve bunun ikinci Kongre'nin kararlarını uygulamanın tek yolu olduğu kabul edildi. Devrimci mücadele giderek hız kazanıyordu. Bu gelişmeler ışığında, Ivanovo-Voznesensk'teki dokuma işçileri ilk İşçi Sovyeti'ni kurdular. Bir yıl sonra Dördüncü Kongre

Ekim Devrimi'nin

Stockholm'de toplandı. Tarihe "Birlik Kongresi" olarak geçen bu toplantıda, Menşevikler Bolşeviklerden sayıca fazlaydı. Bu nedenle alınan kararların devrimci dozu da oldukça düşüktü. Ancak bunun zararları çabuk görülecek ve 1907'deki Beşinci Kongre'de, 89 Bolşevik ve 88 Menşevik delegenin varlığında, Menşeviklerin savunduğu oportünist taktikler keskin biçimde eleştirilecekti. 1905'ten 1907'ye kadar uzayan devrim dönemi, Bolşeviklerin devrimci hareketin öncü gücü olarak proleterya'yı görmekteki haklılıklarını ortaya koymuş, Menşeviklerin giderek tümüyle karşı-devrimci bir çizgiye kaymaları ile RSDİP'in önündeki yeni dönemde izlenmesi gereken politika tümüyle açığa çıkmıştı.

1905-1907 devrimini izleyen dönemde çarlık rejimi hiç bir hak ve kural tanımayan keyfi bir yönetime dönüşmüştü. Sömürü yoğunlaşıyor, proleterya ve köylülüğe şiddetli baskılar uygulanıyordu. 1904 yazında başlayan savaş ise bir avuç emperyalistün çıkarlarına hizmet ediyordu. Savaş yıllarında tekelci kapitalizmin gelişmesi ve tekelci devlet kapitalizmi yönünde geçiş sürecine girmesiyle "burjuvazi ile işçi sınıfı arasındaki tekelci sermaye ile köylülük, küçük ve orta sermayedarlar, kent orta katmanları gibi kapitalist toplumun tüm diğer sınıflar ve tabakaları arasındaki çelişki keskinleşiyordu. V.İ. Lenin'in de öngördüğü gibi tekelci devlet kapitalizmi gerekli tüm maddi koşulları yaratarak Rusya'yı sosyalizmin eşğine getirecekti. Bu koşullar içinde yaklaşan devrim, ilk devrimin başaramadığını otokrasinin yenilmesini, demokratik cumhuriyetin kurulmasını, serflüğün kalıntıların yok edilmesini, tarımsal sorunların köylüler yararına çözülmesini- başarmalıydı. Ülkede geçerli olan kapitalist ve prekapitalist üretim ilişkilerinin içiçeliği nedeniyle sosyalizm mücadelesinin, emperyalizme indirilecek olan ölümcül bir darbeyle eş zamanlı yürütülmesi zorunlu idi.

Bu olgular ışığında işçiler arasında yaygınlaşan devrimci hareket köylülere ve orduya da sıçırıyordu. Bu arada önemli sanayi bölgelerinde benzeri görülmemiş boyutlarda bir grev hareketi başladı. İlk olarak 18 Şubat 1917'de Petrograd'ın merkezindeki Nevski Meydanına yürüyen insanların elinde şu pankartlar vardı: Kahrolsın Çar!", "Ekmeğe ve Barışa!"

Yürüyüşçülerle polisin çatışması sonucu, grev, çarlığa karşı bir ayaklanmaya dönüştü. 27 Şubat günü Bolşevik Partisi Merkez Komitesi'nin Rusya Yurttaşlarının tümüne seslenen bildirgesinde "Rusya Çarlığının kaleleri yıkılmıştır" deniyordu. Bildirge, işçileri ve köylüleri devrimci bir hükümet-halkın demokratik özgürlükler, toprak reformu ve sekiz saatlik işgünü taleplerini karşılayacak bir hükümet-için temsilcilerini seçmeye ve emperyalist savaşa son verilebilmesi için savaşı devletin proleterya'sıyla bağlar kurmaya çağırırdı. Petrograd ve diğer kentlerde işçiler "İşçi Sovyetlerini" kurmaya başlamışlardı. Bu aralarda ülkeye egemen olan küçük-burjuva akım, salt sayısal güç olarak değil, proleteryanın örgütlenmesindeki yetersizlik nedeniyle ideolojik olarak da sınıf bilincine sahip proleterya'yı etkisiz kıldı.

Sovyetlerin yönetimi menşevik ve sosyalist devrimci küçük-burjuva partilerin eline geçmiş ve 1917 yazına gelindiğinde taşra kentlerindeki, sanayi merkezlerindeki işçi ve asker temsilcilerinin çoğunluğunu oluşturmuşlardı. Böylece Rusya'da çarlığın devrilmesiyle tarihte berzari görülmemiş bir durum ortaya çıktı. Ülkedeki görüntü iki diktatörlüğün içiçe olmasıydı: Geçici Hükümetin temsil ettiği burjuva diktatörlüğü ve Sovyetlerin temsil ettiği, proleterya ve köylülerin devrimci demokratik diktatörlüğü. Bu dönem şimdi çarlıkla "uğraşmak"tan Güçkov-Milyukov toprak sahibi ve kapitalist emperyalizmi ile "uğraşma"ya geçiş süreci olarak dile getiren Lenin, proleteryanın sosyalizmin zaferine dek mücadelesini sürdürebilmesi için sovyetlerin kurulması, halkın silahlanması, ordunun ve emekçi köylülerin proleteryanın yanına kazanılmasının yamsı, emekçilerin çıkarlarının tek savunucusu olan Bolşevik Parti örgütlerinin tam bağımsızlıklarını korumalarını ve savaşın sürdürülmesini destekleyen partilerle herhangi bir ittifaka girmekten kaçınmaları gerektiğini vurguluyordu. Şubat devriminden Nisan'a kadar geçen zaman diliminde meslek ilkesine göre örgütlenen sendikalar oluşturuldu ve bolşeviklerin kitleleri kazanma mücadelesinin başarı göstergesi üretim ve dağıtımdaki işçi denetiminin gerçekleştirilmesi oldu. Öteyandan Geçici Hükümetin, savaşın sürdürülmesine ilişkin amacını gizleyerek ortaya koyduğu savaş politikası, var olan devlet mekanizmasını koruma çabası, "halk milisi" görüntüsü altında çarlık polisini koruması, oluşturulan yeni gıda dağıtım örgütlerinde hükümetin yetkilerinin çoğunu kapitalistlere aktarması, tahıl tekelci yasasını uygulamaması, toprak yasası çıkarmaması azınlıklara baskı uygulamaması, Finlandiya'ya bağımsızlık verilmesine karşı çıkması ve mutlak hakimiyet gibi ulusal olmayan politikaları gözlenmekteydi.

27 Mart'ta Rusya'ya dönmek üzere Bern'den yola çıkan Lenin, 3 Nisan'da Petrograd'a ulaşarak çalışmalarına başlamıştı. Katıldığı toplantılarda Burjuva demokratik devrim, sosyalist devrimde dönüştürme programını ortaya koyuyordu. Nisan Tezleri olarak bilinen yapıtında "İşçi temsilcileri sovyetinden parlamenter cumhuriyete dönmek geriye abılmış bir adım olur. Parlamenter bir cumhuriyet değil, tüm ülkede aşağıdan yukarıya, işçi, tarım emekçileri ve köylü temsilcilerinin sovyetlerinin cumhuriyeti" diye yazıyordu. Lenin "Tüm İktidar Sovyetlere!" temel politik sloganını öne sürdü. Varolan koşullarda bu, ikili iktidarın ortadan kaldırılması ve barışçı yollarla, parçalanmamış bir sovyet denetiminin kurularak iktidarın proleterya'ya devredilmesi anlamındaydı.

24-29 Nisan 1917'de Bolşevik Parti'nin ilk legal toplantısı olan 7. (Nisan) Tüm Rusya Konferansı Lenin başkanlığında yapıldı. Şubat-Nisan arasındaki iki aylık sürede Bolşevikler güçlerini iki katına çıkarmışlardı. Nitekim konferans kararları Lenin'in Nisan Tezlerine dayandırıldı. Lenin'in başkanı olduğu Parti Merkez Komitesi seçildi. Nisan konferansı, sosyalist devrimin zaferi için bir mücadele programı oluşturdu. Devrim için somut koşullara uygun barış çil bol çizdi.

Lenin'in sosyalist devrim için düşündüğü kampanyanın planı, emekçilere savaşın emperyalist niteliğini, Geçici Hükümetin burjuva özünü, menşevik ve SD partilerin izlediği politikaların uzlaşmacı özelliğini sabırla açıklamayı gerektiriyordu.

Rusya tarihinde ilk kez 18 Nisan'da (yeni takvime göre 1 Mayıs) kutlanan İşçilerin Ulusal Dayanışma günü kitlelerin politik eğitimi yönünden atılan önemli bir adımdı. Nisan gösterileri ülkenin politik bir bunalıma girmesine neden oldu. İşte bu dönemde küçük-burjuva öğelerin geniş, kararsız kesimi, Geçici Hükümetin halk düşmanı politikasını ve emperyalist savaşı sürdürme niyetini açıkça ortaya koyması üzerine devrimci işçilerin yanında yer aldılar. Nisan olayları burjuvaziye ancak menşevikler

Öyküsü

şevik Parti kitlelerin bu kendiliğinden eylemini sakin ve örgütlü bir gösteri'ye dönüştürmeye karar verdi. Gösterinin 4 Temmuz'da yapılmasını, sakin ve düzenli olmasını, tüm iktidarın sovyetlere geçmesinin talep edilmesini istedi. Ancak uzlaşmacı partilerin yöneticileri gösteriyi yasakladılar. SD'ler ve menşevikler, işçi ve

ve SD'lerle yakın ittifak kurarak iktidarda kalabileceğini öğretti. Burjuvazinin menşevikler ve SD'lerle koalisyon girişimine bolşevikler kesinlikle karşı çıktılarsa odak sovyetlerin çoğunda azınlıkta kaldıklarından etkili olmadılar. Ve Sovyetler, koalisyonun desteklenmesi yolunda oy kullandılar.

Bolşevik Parti, Nisan Tüm-Rusya konferansı kararları gereğince işçiler, köylüler ve askerler arasındaki eğitim çalışmalarını hızlandırdı. Lenin bu çalışmaların odak noktası idi. Yerel Parti örgütlerinin görevlileriyle görüşüyor, işçilerle, asker ve köylü temsilcileriyle konuşmalar yapıyor, Pravda'da hergün makaleleri yayınlanıyordu. Ve özellikle ülkenin orta kesimlerinde işçi sınıfının devrimci hareketindeki gerilim artıyordu. 3 Haziran'da işçi ve Asker Temsilcilerinin 1. Tüm-Rusya konferansı başladı. Çoğunluğu oluşturan menşevik ve SD'ler bir koalisyon hükümetinin kurulmasına ilişkin karar kongreye onaylatıldılar. Kongre Petrograd'da oturumdayken kitlelerin, Geçici Hükümetin politikasına karşı duydukları öfke bir ayaklanma biçiminde ortaya çıkıyordu. Bunun üzerine Bolşevik Parti MK'si, işçi ve askerlere Pravda aracılığıyla çağrıda bulunarak "Kahrolsun on kapitalist Bakan!", "Tüm İktidar Sovyetlere!" ve "Ekmek, Barış ve Özgürlük!" sloganlarıyla sakin, düzenli bir gösteri yapılmasını istedi. Bu girişimler uzlaşmacı partiler ve Kadet'lerin protestolarına yol açtı. Kongreye SD'ler ve menşevikler hakim olduğundan gösteriyi yasaklayan bir karar çıkarttılar. Ancak işçi ve askerlerden gelen yoğun tepkilerden sonra SD'ler ve menşevikler kitleler üzerindeki etkilerini yitirme korkusuyla 18 Haziran'da gösteri yapılmasına ilişkin karar almak zorunda kaldılar.

18 Haziran'da yarım milyona yakın insan devrimci kahramanların görevli olduğu Mars Meydanında birleştiler. İşçi ve askerler SD'ler ve menşeviklerin beklentilerinin aksine tüm iktidarın sovyetlere verilmesini talep ettiler. 18 Haziran gösterisi bütün ülkeyi harekete geçirerek diğer bölgelerde de gösteriler yapılmasına neden oluyor ve Bolşevik Partinin kitleler üzerindeki yoğun etkisini ortaya koyuyordu. 19 Haziran günü ise kongrede SD'ler ve menşeviklerin çoğunluğu ile yağmacı savaşın sürdürülmesi onaylanıyordu. Ve ülkede savaş aleyhtarı gösteriler yaygınlaştı.

Temmuz başında ise işçi ve askerler, Geçici Hükümetin emperyalist politikasına karşı kendiliğinden bir protesto hareketi geliştirdi. Bol-

askerlerin devrimci hareketini bastırmak için Geçici Hükümetle ortak eylem koyma konusunda anlaştılar. Karşı - devrimcilerin yürüyüşçülere ateş açmalarıyla çatışmalar oldu. Temmuz gösterisi bir çok işçi, asker devrimcinin ölümüyle ve bütün ülkede geniş yankılar uyandırarak sona erdi. Uzlaşmacılar ise olayları, iktidarı ele geçirmek için girişilen silahlı bolşevik eylemi olarak yorumluyorlardı.

8 Temmuz'da Sosyalist-Devrimci Krenski, istifaya eden Prens Luov'un yerine başbakan atanıyor ve 24 Temmuz'da istifa eden Kadet'lerin tüm taleplerini kabul ederek yeni bir koalisyon hükümeti oluşturmaya Krenski bolşevik gazetelerin yayınlanmasını men ediyor, askerlerin toplantı ve konferanslarını yasaklıyor, gösteriye katılan işçi ve askerleri özel komisyonlara çıkarılıyordu. 3-5 Temmuz olayları devrimin dönüm noktası oldu. İkili iktidar sona ermişti ve karşı-devrimci burjuvazi tek başına iktidar olmuştu. Sovyetler dağılmamıştı, ama Geçici Hükümetin birer uzantıları haline gelmişlerdi. İktidarın barışçıl yollardan proleterya devri artık sözkonusu değildi.

26 Temmuz - 1 Ağustos 1917'de RSDİP (Bolşeviklerin)'nin 6. Kongresi Petrograd'da yapıldı. Kongre ikili iktidarın sona ermesiyle başlayan yeni dönemde partinin yeni taktiklerini ve çizgisini belirledi. Lenin'in geçici olarak "Tüm İktidar Sovyetlere!" sloganının kullanılmasını önerisini kabul etti. Kongre Parti MK'nin Rusya'nın tüm emekçilerine seslenen ve sosyalist devrimin zaferine ilişkin sarımsız bir inancı açıklayan tarihi bir bildirge sundu. Bildirge şu sözlerle sona eriyordu: "Kendinizi yeni savaşlara hazırlayın! Kararlı ve sakin olun. Provakasyona kapılmayın, güçlerinizi toplayın, savaş düzenini alın. Proleterler ve askerler, Parti bayrağının altında toplanın!" 18 Temmuz'da Baş Komutanlığı atan General Kornilov askeri bir diktatörlük kurma emrini almıştı. Ve Kornilov'un askerleri 25 Ağustos'ta Petrograd'a karşı harekete geçti. Amaç başkenti işgal edip, işçilerin ve devrimci garnizonun silahlarını alıp sovyetleri dağıtmak, bolşevikleri tutuklamaktır. Böylece Kornilov yönetiminde yeni bir hükümet kurulacaktı. Emperyalistler ise devrimi ezme umutlarını tümüyle Kornilov'a bağlamışlardı. Tüm bunlara karşılık bolşevik Parti MK'si Lenin'in talimatları uyarınca bütün emekçileri Kornilov'a karşı silaha sarılmaya çağırdı. Kornilov'a karşı mücadele, Bolşeviklerin birkaç gün içinde olağan yollardan kurması aylar sürecek bir politik devrim ordusunu gerçekleştirmelerine olanak sağladı. Bu dönem,

küçük-jurjuva kitlelerin ve köylülerin uzlaşmacı partileri desteklemekten vazgeçmeleriyle ve proleteryanın yanında yer almalarıyla bir dönüm noktası oluşturmuyordu. Geçici Hükümetin gücü ve saygınlığı azalmış, Sovyetler'in ve komitelerin canlanmasıyla devrimin barışçıl yollardan gerçekleşmesi için önemli bir fırsat doğmuştu. Lenin, 1 Eylül'de Rus Devrimi'nin keskin bir dönüşünden sözetti ve küçük burjuvalarla uzlaşma meselesini ortaya attı. "Bizim açımızdan uzlaşma, Temmuz öncesindeki talebimiz tüm iktidarın Sovyetlere devredilmesi ve SD'lerle Menşeviklerin sovyetlere karşı sorumlu bir hükümet oluşturmaları talebine bir geri dönüştür" dedi. Ancak SD'lerin ve Menşeviklerin burjuvazi ve yeni bir koalisyon oluşturmaları sonucu barışçıl devrim olanağı ortadan kalktı.

1917 güzünde ülkenin ciddi bir ekonomik bunalıma girmesi genel politik bunalımı artırıyor. Sadece Eylül-Ekim aylarında yiyecek ve diğer ihtiyaç maddelerinin fiyatları yüzde 340 yükselerek, savaş öncesi düzeyin 1020'si oranında artmıştı. Toprak sahipleri ve kapitalistler ise yiyecek maddelerini stoklayıp gizlemeye gerek bile görmedikleri bir açlık politikası güdüyorlardı:

Lenin, Rusya'ya yeni bir ekonomik hayat sağlayacak ve halkın yaşam düzeyini iyileştirecek önlemleri ancak proleteryanın uygulayabileceğini söyledi. 1917 güzünde devrimci hareket, Bolşevik Parti'nin önderliğinde örgütlü yığınsal bir mücadele halinde ve patlamaya hazır bir bomba gibiydi. Eylül ayı boyunca ülkenin çeşitli bölgelerinde Bolşevik Parti'yi destekleyen ve burjuvaziye karşı kesin olarak mücadelede sosyalizmin zaferi için savaşmaya hazır olduğunu kanıtlayan yığınsal grevler ya da grev hazırlıkları yapıyordu. Bolşevik Parti'nin Eylül-Ekim aylarında kırsal bölgelerdeki örgüt çalışmalarıyla köylüler de kısa zamanda işçilere katılıyor ve Mart - Haziran arasında 17 olan köylü ayaklanmaların sayısı Eylül-Ekim'de 105'e yükseliyordu. Politik mücadeleleri ve kişisel deneyimleri yığınsal bir asker kitlesinde SD'ler ve Menşevikler'in ihaneti konusunda ikna olmalarını sağlamış ve ordu da Bolşeviklerin yanında yer almıştı. Ezilen, Rus-olmayan ulusların emekçilerinin mücadelesi, devrimci bunalımı yoğunlaştırıyor ve sosyalist devrimin nihai zaferine katkı sağlıyordu. Lenin, ülkedeki bu tabloyu yorumladığında SD'lerin ve Menşeviklerin burjuvaziye uzlaşmış politikalarının çöküşünü ve devrimci silahlı bir ayaklanmayı zorunlu kılacak denli doruğa ulaşmış olduğunu gördü ve silahlı ayaklanma hazırlıklarına başladı. Lenin, ana saldırının yerini ve hedefini Petrograd olarak belirledi. Ayaklanmayı yürütmek için başında Lenin'in bulunduğu MK Politik Bürosu kuruldu. Tüm sanayi merkezlerine stratejik olarak yaşam-sal önemdeki noktalarda Devrimci Askeri Komite'ler örgütlendi. Ekim 1917'nin ilk üç haftası boyunca tüm ülkede Sovyet Kongre'leri yapıyor ve emekçiler kendi politik düşüncelerini yansıtan kararları içtenlikle onaylıyordu. Bu arada Geçici Hükümet, devrimci kitlelerle savaşmak üzere karşı-devrimci ulusal birlikler oluşturuyor ve karşı-devrim, devrimin ana kalelerini hedef alıyordu. Ve 24 Ekim saat 05'te, devrimci güçler eyleme başladılar. 25 Ekim sabahına kadar başkentin tümünü ele geçirmişlerdi. O gün saat 10'da işçi ve Askeri Temsilcileri Petrograd Sovyeti Devrim Askeri Komitesi Lenin'in yazdığı "Rusya Yurttaşlarına!" başlıklı bildiri yayımladı: "Geçici hükümet iktidardan düşürülmüştür. Devlet yetkisi sadece işçi ve Askeri Temsilcileri Petrograd Sovyeti'ne karşı sorumlu olan ve Petrograd proleteryası ve garnizonunu yöneten Devrimci Askeri Komite'nin eline geçmiştir."

"Halkın uğrunda savaştığı amaç derhal demokratik bir barışın acilen sağlanması, toprakta özel mülkiyetin kaldırılması, üretimde işçi denetimi ve sovyet iktidarının kurulması gerçekleştirilmiştir."

25 Ekim (7 Kasım) 1917 geçici hükümetin devrildiği ve iktidarın işçilerin ve devrimci askerlerin eline geçtiği gün olarak tarihe geçmiştir

Gorbaçov'un nükleer silah denemelerine tek yanlı Sovyet moratoryumunu duyurduğu 6 Ağustos 1985 tarihinin, nükleer silahsızlanma çağını başlatma niyetinin ötesinde bir anlamı vardı. 6 Ağustos 1985, ABD'nin 40 yıl önce Hiroşima'ya atom bombası atışıyla nükleer çağın başlatılma günü olma gibi bir özelliğe sahipti.

Aradan bir yılı aşkın zaman geçmesine karşın ABD, Sovyet moratoryumuna olumlu yanıt veremeyerek kendi nükleer denemelerine devam etti. Bu süre içinde ABD 18 nükleer deneme yaptı. Sovyetler'in tutumunu ise "propaganda" olarak niteli ve "Sovyetler'in moratoryum ilan etmeden önce nükleer güçlerini modernize ettiklerini" kendilerinin ise "daha denenmemiş ve son derece önemli silahları olduğu"nu, bunların denenmesinin en büyük öncelik taşıdığını" açıkladı. Gorbaçov ise Sovyet moratoryumunu 1 Ocak 1987'ye kadar uzattıklarını, nükleer denemelerin tümüyle yasaklanmasından yana olduklarını yaptığı bir televizyon konuşması ile dünya kamuoyuna ilan etti. Böylece Gorbaçov, moratoryumu 6 Ağustos 1985'ten bu yana ABD'den olumlu yanıt alamamasına karşın üçüncü kez uzatmış oluyordu.

Ted Kennedy ve bazı Amerikan kongre üyelerinin de içinde bulunduğu politikacılar, bilim adamları ve barış örgütlerinin ise Gorbaçov'un çağrısını "memnuniyetle" karşıladıkları, Reagan yönetimini bu çağrıya uymaya davet ettikleri, moratoryumun ABD ve Avrupa başta olmak üzere tüm dünyada yankılar yaptığı görülmüyordu. İsveç Savunma Enstitüsü'nün 1 Ocak 1986 tarihine kadar olan ve son kırk yılda yapılan nükleer denemelerin istatistikî dö-kümüne ilişkin verdiği güvenilir rakamlar ise ABD'nin bu alandaki tartışma götürmez şampiyonluğunu ve bir bakıma nükleer deneme yarışına karşı çıkmasının gerekçelerinin de haklı olduğunu gösteriyordu. Enstitü 1945'ten bu yana ABD'nin 801 nükleer deneme yaptığını, onu 563 deneme ile SSCB'nin 135 deneme ile Fransa'nın 38 deneme ile İngiltere'nin ve 29 deneme ile Çin Halk Cumhuriyeti'nin izlediğini açıklıyordu.

Aslında nükleer denemelerin tümüyle yasaklanmasının mantığı çok basittir ve silahlanma yarışındaki tırmanmayı durduracak bir özelliğe sahiptir. Denemelerin yapılmaması demek, nükleer silahların yetkinleştirilemeyeceği, anlamına gelmektedir. Bu bakımdan nükleer silahlardan arınmış bir dünyaya ulaşabilmek için büyük bir fırsat olarak değerlendirilmektedir. Sovyet moratoryumu, ABD ise moratoryuma karşı çıkmasına bir de tek-nik gerekçe bularak, nükleer denemelerin kontrolü sorununu öne sürmüştür. Buna karşılık Sovyetler Birliği, nükleer denemelerini yaptığı Semiapaletinsk bölgesinde Amerikan kontrol aygıtlarının kurulmasını kabul etmelerinin bu konudaki içtenliklerinin bir kanıtı olduğunu ve kontrol sorununun adeta antlaşmaya varmak için bir engel olarak öne sürülmesini eleştirmişlerdir. Aynı şekilde ABD'nin nükleer denemelerini yaptığı Nevada poligonuna da sismik aygıtların yerleştirilmesinin kontrol sorununu çözebileceği, aralarında Amerikalı bilim adamlarının da bulunduğu 200 tanınmış nükleer fizikçinin katıldığı, 11-13 Temmuz 1986 tarihinde Moskova'da yapılan ve nükleer silahla-

rın tümüyle yasaklanması konulu uluslararası bilim adamları forumu katılımcılarının forum bildirisinde de belirtilmiştir. Kısacası teknik açıdan hiçbir engel yoktur, yol açıktır. Bu nedenle de Sovyet tarafı, "nükleer denemelerin durdurulmasına ilişkin anlaşmaya kısa sürede varılabileceği ve anlaşmanın imzalanacağından emin" olduğunu açıklamıştır.

TEMEL ÖNERİLER

Çeşitli ülkelerden bilim adamları Cenevre'de yapılan Sovyet-Amerikan doruğundan önce biraraya gelerek Reagan ve Gorbaçov'a sunmak üzere bir çağrı hazırlamışlar ve bu çağrı 15 gün içinde 18 ülkeden Nobel ödüllü 50 bilim adamınca

Bütün bu temel noktalarda şimdiye dek Sovyetler Birliği tarafından öneriler getirilmiş, Amerikan tarafı ise nükleer silahları ilk kullanan taraf olmama yönünde bir taahhütten kaçınmış, nükleer denemelere ilişkin bir moratoryuma yanaşmamış, uzayın askerileştirilmesi yönünde 1.5 trilyon dolarlık maliyeti ile "Yıldız Savaşları" diye bilinen projeyi başlatmış ve nükleer silahların 2000 yılına kadar aşamalı olarak tümüyle ortadan kaldırılması için 15 yıllık bir silahsızlanma programı öneren Sovyetler'e olumlu yanıt vermemiştir.

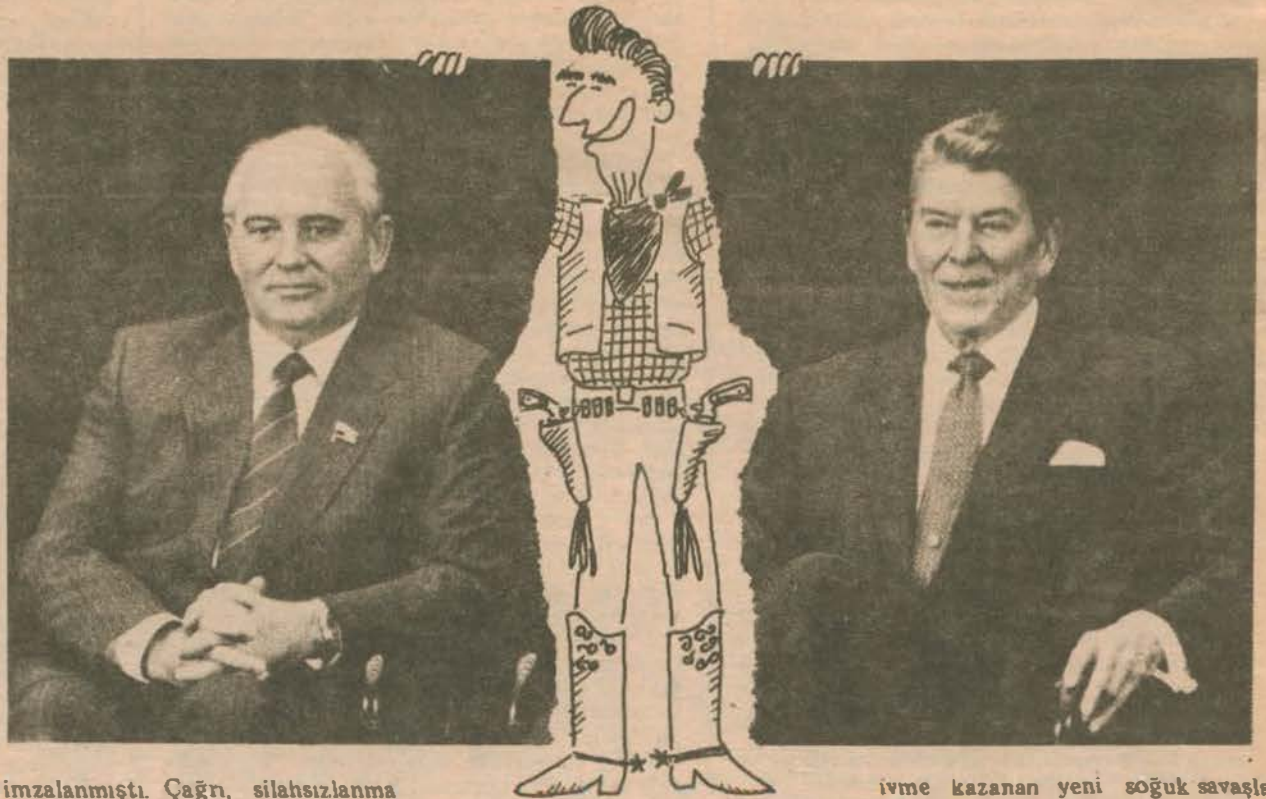
Bilim adamlarının talep ettikleri adımların atılması durumunda varılacak nokta çok açıktır: Tam bir silahsızlanmaya gidiş ve bunun so-

programlarında hep geriden gelmek-te, ancak zorlandığı zaman işbirliğine yanaşmaktadır?

"Günümüzde cesaret artık savaşta değil, barışı gerçekleştirmek için gereklidir. Sizleri barış yarışını başlatmaya çağınıyoruz" diyen bilim adamlarına, barış hareketlerine bağlantısızlar hareketinin egemen doğrultusuna..., ABD'nin nükleer çağ öncesi, yani 6 Ağustos 1945 in öncesinde uluslararası politikaya damgasını vuran "güç" yaklaşımının penceresinden bakmasının ardındaki etmenler, ikinci soğuk savaş hazırlayan etmenlerdir. Askeri üstünlüğü siyasal amaçlara varmanın aracı olarak gören eski düşüncelerin, o zamanki başkan Carter'in danışmanı Brezezinski tarafından 1979'da başlatılan ve Reagan'la

Silahsızlanma, Doruk, Türkiye

Cemil Turan

imzalanmıştı. Çağrı, silahsızlanma konusunda şu temel adımların atılmasını talep ediyordu:

1. Nükleer silahları kullanan ilk taraf olmama taahhüdü,
2. Nükleer patlamalara ilişkin karşılıklı bir moratoryum ve ardından nükleer denemelerin geniş kapsamlı biçimde yasaklanması anlaşması,
3. Dış uzayın giderek genişleyen biçimde demilitarizasyonu,
4. Nükleer silah stoklarının biran önce ortadan kaldırılmasına bir başlangıç olarak bunlarda anlamlı ölçüde indirim sağlanması,
5. Nükleer savaşın bir kaza sonucu başlaması tehlikesinin boyutlarını saptamak üzere ortak bir çerçeve oluşturulması" (1)

nucunda uluslararası güvenliğin barışçı temellerde kurulması, NATO ve Varşova paktlarının dağıtılmasının koşullarının doğması.

11-12 Ekim günlerinde İzlanda'nın başkenti Reykjavik'te Reagan'la Gorbaçov arasında yapılan "Yarıdörük"ta temel noktalarda anlaşmaya varılmasının önünde en önemli engel olarak ABD'nin "Yıldız Savaşları" projesi (Stratejik Savunma Girişimi)ni sürdürmedeki diretmesi çıkmıştır. Nükleer silahsızlanmada birçok alanda anlaşmanın önünde engel olarak duran "Yıldız Savaşları"ndaki bu diretme nedenidir? Neden silahlanma programlarında hep önde giden ABD, barış

ivme kazanan yeni soğuk savaşta yeniden tam boy uluslararası politika sahnesine sürülmesinin, Amerikan ekonomisinde görülen militarist yapılanmayla yakından ilgisi vardır.

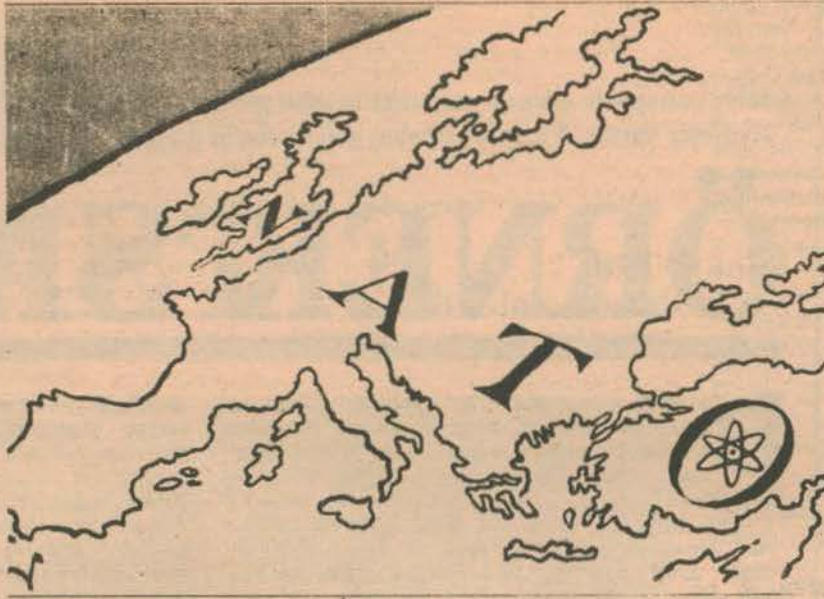
ABD'de tekelleri burjuvazinin geleneksel güç merkezi New York'tu. ABD'nin "doğu kıyısı kapitalistler" askeri üretimin de içinde bulunarak tatlı karlar elde etmelerine karşın modern silah üretimi ile Amerikan sınıflar piramidinin tepesine oturanlar bugün Kaliforniya eyaletinde Amerikan Bankası civarında toplanmış olan "batı kıyısı kapitalistleri" dir. Asker-Endüstri Karması (yada Askeri Endüstriyel Kompleks), başka bir tanımlamayla da "demir üçgen" (Pentagon-Kongre-silah Kapitalistleri) denen militarist oluşum,

(2) en karlı sektör olan modern silahlar üretimini devasa boyutlara çıkararak, bu üretimin uluslararası düzeyde politik önkoşulu olan yeni soğuk savaş politikalarını 1970'lerin sonunda başlatmışlardır. Vietnam savaşından sonra düşen karları, yeni nükleer silah sistemleri ile artırdıktan sonra, silahların modernizasyonunun sınırına gelince de bu tıkanmaya çözüm olarak, silahlanma yarışına kaydırılmış, "Yıldız Savaşları" projesi böylece yürürlüğe konarak akıl almaz boyutlarda harcamalar yapılması planlanmıştır. Reykjavik buluşmasında şimdiye dek "yarım ağız" yaşadığı stratejik nükleer füzeler, orta menzilli füzeler, nükleer denemeler konusunda anlaşılabilmenin koşulu olarak "Yıldız Savaşları" projesine dokunulmaması yolundaki tutumu bugün için ABD'nin üretim-karar merkezlerinin doruğunda bulunanların tersini hayal bile etmek istemedikleri bir durumdur. Bu nedenle de "askeri cepheleşme", "güç yoluyla barış", "uzay kalkanı", "yıldızlar savaşı" gibi terim ve tanımlamalar günümüz uluslararası politikasını anlatmada en yaygın kullanılan veciz sözler olmuştur.

ABD ekonomisindeki militaristleşme ve bunun politik yansıması olan soğuk savaş politikaları ile elde edilmek istenen sonuçların çok yönlülüğü, Reagan yönetiminin bir taşla birkaç kuş vurma kurnazlığını sergilemektedir. Kar akışındaki yavaşlamaya izin vermemenin yanı sıra, ABD'ye stratejik üstünlük sağlamak, 20. yüzyılda defalarca darbeler yemiş olan eski emperyalist kibire yeniden sahip olmak, Sovyetler Birliği'ni ekonomik ve politik olarak zayıf duruma düşürerek tüm dünyada "komutan koltuğu"na oturmak; Avrupalı ve Uzak Doğulu müttefiklerini de silah üretimine ve gerginlik politikalarına zorlayıp, onları da sistem içi bağımsızlaşma eğilimlerinden uzak tutarak hizaya getirmek. Bu tehlikeli düşlerin başka bir boyutu da gelişmekte olan ülkeler üzerindeki soygunu rahatça sürdürebilmek için tehdit ve terör politikasıdır. Kendi gücünü olduğundan fazla değerlendirmeye ve sosyalist ülkelerle az gelişmiş ülkeleri önemsememe yolundaki bu eğilimin bugün sınırlarına vardığının belirtileri görülmektedir.

YENİ SOĞUK SAVAŞI GERİLETİCİ ETMENLER

"Askeri Keynesçilik" diye nitelendirilebilen, askeri harcamalarla 1970'lerin sonunda gelişmiş kapitalist ülkeler ekonomilerinde görülen durgunluğu aşma politikası bir tıkanma içine girme yönünde seyretmektedir. Toplumsal harcamalardan büyük kesintiler yaparak silah harcamalarına yönelmek doğası gereği bunu yapamayacak olan Sovyet ekonomisinin karşısına Reagan'ın bir avantajı olmasına karşın, 200 milyar dolar dolayındaki yıllık bütçe açıkları her yıl büyümektedir. Bu nedenle bütçe denkliliğini sağlamak ve enflasyonu dizginleyebilmek için Kongre, silah programlarından kısıntılar yapmaktadır. Doğu kıyası kapitalistlerden ve silah üretimi dışındaki sektörlerden gelen eleştiriler artmakta, büyük Sovyet pazarı ile ekonomik ve ticari ilişkilere girme istekleri ve ekonomide 1930 bunalımı çapında olmasa da üretimin fazlası doğma belirtileri görülmektedir. İşsizlik büyümekte, yoksulluk

sınırının altında yaşayan insanların sayıya 35 milyona ulaşmış bulunmaktadır. Bütün bunlar Reagan'ın iç desteğini zayıflatıcı etmenlerdir. Vietnam savaşının sona erdiği günlerde olduğu gibi askeri harcamalar sorunu, ülke içi bir tartışma sorununa haline gelmektedir.

"Ruslar geliyor" imajı yaratmak yolundaki başarılar da Amerikan toplumunda ve batı dünyasında Sovyetler Birliği'nin 1980 sonrasındaki barış tavrı ile duraklama evresine girmiş, Sovyetler'in peşpeşe getirdikleri silahsızlanma önerileri özellikle ABD'nin Avrupalı müttefik ülkeler kamuoyunda ve muhalefette oldukları ülkelerde iktidara gelme olasılığı bulunan sosyal demokrat partilerde yankı yapmıştır. Yeni soğuk savaşın başlaması ile birlikte Avrupa ve ABD'de hiçbir zaman görülmemiş boyutlarda nükleer savaşa karşı büyük bir halk hareketinin doğmuş olması da Reagan'ı terleten bir öğedir. Birinci soğuk savaşın başkanı Truman tarafından başlatılmasından sonra da barış hareketi doğmuştu, ama o zamanki barış hareketi bugünkü kadar geniş bir yelpazeyi içermiyordu. Ayrıca hiçbir kapitalist ülkede nükleer silahsızlanma önde gelen bir toplumsal tema olarak kendisini duyuramamıştı. Bugüne hem her görüştü, ülkeden, toplumsal sınıf ve tabakadan milyonları kucaklarken, hem de ABD doğrultusundaki muhafazakar iktidarları zorlayan bir hareket haline gelmiştir.

Yeni soğuk savaşın, dünyanın çeşitli yörelerdeki ABD yanlısı kâleleri olan rejimlerin sallantılar geçirmesi de Reagan'ın dezavantajları hanesine kaydedilecek noktalar arasına girmiştir. Orta ve Güney Amerika, Uzak Doğu, Güney Asya, Orta Doğu ve Güney Afrika'daki politik gelişmeler hiç de "iç açıcı" değildir.

Reagan'ın soğuk savaş politikası her yönden ciddi zorluklarla karşı karşıyadır. İç sorunlar, müttefiklerinden gelen itirazlar, desteklediği üçüncü dünyadaki gezici rejimlerin geçirdiği sallantılar, kapitalist ülkelerdeki barış hareketleri ve Sovyetler Birliği'nin barış saldırısı, Çin-Sovyet ilişkilerindeki yumuşama ve Çin'le Nixon günlerindeki "samimiyet" in Taiwan rejimine kayması, "silip-süpürme" mantığının açmazları olarak "demirüçgen" in olanak-

larını sınırlamaktadır. Bugünün koşullarında hiçkimsesavaşıyandaşlığından söz edemiyor, "demir üçgen" bile herşeyi "barış adına" yapıyor. Yüzyılın başındaki savaş bakanlıklarının adı günümüzde savunma bakanlığı olarak değişti. Bu koşullar Reagan'ı ödünler vermeye zorlamaktadır. Son Reykjavik buluşmasında Reagan, "Yıldız Savaşları" programı dışında hemen bütün tartışma noktalarında silahsızlanmadan yana tutum takınımıştır. Ancak silah tekellerine yüz milyarlara dolar devlet siparişi olanağı tanıyan SDI programından ödün vermeye yanaşmaması anlaşmanın gerçekleşmesini önlemiştir. Kaliforniya tekellerinin sözcüleri olarak yönetimde bulunan Reagan-Weinberger-Shultz üçlüsünün politik planda temsil ettiği Kaliforniya silah tekelleri, elde ettikleri "zafer" i çabucak terketmeye ya da yön değiştirmesine izin vermeden yana değildirler. "Tavizler" verilirse, orta menzilli füzelerde ve stratejik nükleer füzelerde verilebilir ama "Yıldız Savaşları"nda asla!

Nükleer silahsızlanmanın tam olarak kazanılması, görülüyor ki, çok etmenli bir bileşimle olanaklıdır: Reagan'ın iç desteğinin zayıflaması, dış politikasındaki yenililer ve Sovyetler Birliği'nin esnekliği. İlkinde yalayıp geçtiği gibi ikincisinde de sıcak savaşa dönüşme olasılığı var olan soğuk savaşa karşı, Asya ve Avrupa'dan esen barış rüzgarları, Atlantik'in ötesinde tayfuna dönüşebilecek bir potansiyeli taşımaktadır.

TÜRKİYE ve SILAHSIZLANMA

NATO üyesi, hem de onun "fedailiğini yapmış olan (3) bir üyesi olarak Türkiye 1980 sonrasında ABD ile ilişkilerini iyice geliştirmiş ve barışçı ve Atatürkçü bir dış politikanın çok öteklerine sivrulmuştur. Türkiye üzerindeki ABD istekleri ise bitmemektedir. Orta menzilli nükleer füzeler olan Pershing 2 ve Cruise'ların Türkiye'ye de yerleştirilmesi yönündeki istekler ve pervasız demeçler, ABD büyükelçisinin NATO başkomutanı ve generallerine kadar verilmektedir. ABD büyükelçisi "füzelerin Batı Avrupa'dan Türkiye'ye kaydırılmasına hayır diyemeyizsin" (4) derken, NATO generali Healy "şu anda bir plan var mı? Hayır yok. Üzerinde çalışıyor muyuz? Evet" (5) ve İngiltere Savunma Bakanı Younger "umarım

Türkiye de kabul edecek. Türkiye NATO'nun sadık bir üyesi" (6) derken sonucun istedikleri yönde olacağından emin gibidirler. Bu bakımdan ABD ile SSCB arasında bugün anlaşmaya en yakın bir konu gibi görünen orta menzilli füzelerdeki indirim ve genelde nükleer silahsızlanma, artık bir nükleer silah yığınağı haline gelmiş olan Türkiye'yi de rahatlatacaktır. Gerçekleşirse bunun Türk hükümetleri'nin politikaları sonucu değil de, evrensel yumuşamanın bir sonucu olacak olmasa, ülkemiz açısından acıdır.

Uluslararası üne sahip Atom Bilginleri Bülteni adlı dergi 12 Eylül 1980 sonrası Türkiye'nin nükleer silahlar karşısındaki konumunu şöyle değerlendirmektedir: "Türkiye'deki nükleer silah programı saldırgan biçimde büyüme aşamasındadır". Türk resmi tezi ise ülkemizde konuşlandırılan bütün nükleer silahların "savunmaya yönelik olduğu"dur. Bu "savunma" yığınağı 1980'den sonra şu katkılarla büyüme şansına sahip olmuştur: ABD'nin körfez ülkelerindeki statükoyu bozucu rejim değişikliklerine müdahale amacıyla oluşturduğu Acil Müdahale Gücünün üslenme noktaları olarak Erzurum, Muş ve Batman askeri havaalanlarının kurulma ve modernize edilmesi; kimyasal silah depolarının inşa edilmesi; Erhaç İncirlik, Mürted, Eskişehir ve Balıkesir'deki beş hava üssünde ABD'nin 54 yeraltı nükleer deposu inşa edilme hazırlıkları; bu beş üsteki savaş uçaklarının nükleer bombalar yüklü olarak 24 saat alarm durumunda bulunması ve Sovyetler Birliği'ni vurmaya hazır bekletilmeleri; erken uyarı uçakları Awacs'ların Türkiye'ye yerleştirilmesi, İncirlik üssündeki Amerikan savaş uçaklarının sayısının yüzde 100 artırılması. Yüzden fazla Amerikan ve NATO üs ve tesisi ile önceden yerleştirilmiş olan kısa menzilli topolar bu tabloyu tamamlamaktadır.

Türkiye kendisine de ait olmayan bu "donatım"la barışçı bir politika izlediği iddiasındadır. 12 Eylül yönetimi ve Özal hükümeti Balkan ülkelerinin bölgesel nükleer silahsızlanma yolundaki önerilerini de "bu global bir sorundur. çözümü bölgesel değildir" yaklaşımıyla kabul etmemiştir.

Türkiye'de NATO tartışılmadığı ve ülkemizin jeopolitik önemi barış ve bloksuzluk yönünde değerlendirileceği yerde, ABD ve NATO'nun ileri karakolu olarak görüldüğü sürece Türkiye'nin ne zaman, hangi serüvenlere, ulusal çıkarları dışında sürükleneceği kestirilemez. "Oysa Türkiye'nin jeopolitik konumu, asker sayısını ve silahlanmasını artırmayı değil, tam tersine Atatürk zamanında olduğu gibi asker sayısını ve silahlanmayı sınırlandırmamızı gerektirmektedir" (7)

1. Güney Gönenç, Nobel Ödülü 60 Bilim Adamının Çağrısı, Bilim ve Sanat Dergisi, Sayı: 69, Eylül 1986
2. Bu konuda bakınız: Tufan Aydın, Askerleşen Ekonomi Büyüyen Tehlike Gün Dergisi, sayı: 7, Eylül 1985. Türkkaya ataöv, Reagan Nasıl Seçildi Bilim ve Sanat Sayı: 49, Ocak 1985
3. Hasan Esat Işık, Cumhuriyet, 10 Eylül 1986
4. Hürriyet, 28 Eylül 1986
5. Cumhuriyet, 8 Ekim 1986
6. Milliyet, 9 ekim 1986
7. Ekmek ve Hak Dilekçesi'nden, Bilim ve Sanat Dergisi, sayı:70, Ekim 1986

Bu yazı ilk olarak Mart 1977'de yayınlanmıştır. Gerek Nazım Hikmet'e, gerekse genel olarak sanatın işlevine ilişkin ortaya koyduğu görüşlerin geçerliliğini hiçbir şekilde yitirmediği düşüncesiyle bir kez daha yayımlarken, sadece bugün artık pek az kullanılan kimi sözcüklerin yanına Öz Türkçelerini ekledik.

Nazım Hikmet'e ve şiirlerine ilişkin bu yazıyı tam hangi tarihte yazıldığını hatırlamıyorum. 1949'un sonlarında veya 1950'nin ilk aylarında olmalı. Nazım'ın haksız mahkumiyeti ve bu yüzden çok uzun yıllardır hapis yatmakta oluşu, bir af yasasıyla özgürlüğüne kavuşturulması gereği gündeme gelmişti. Şiirleri parça parça elden ele dolaşıp okunuyordu; o sıralarda veya daha biraz sonraları bazı dergilerde de takma adlar altında yayımlanmaya başladı. Kitlelere, kamuoyuna unutturulmak istenen Nazım'ı tanıtmak, Nazım kampanyasına bir katkıda bulunmak üzere onun hakkında çeşitli yazıları bir araya getirecek bir kitap yayımlanması düşünüldü. "Örnek Sanatçı: Nazım Hikmet" yazısını bu tasarlanan kitap için yazdım, ama her nedense kitap gerçekleşmedi.

Kanımca yazının iki özelliği var. Birincisi, 1940'ların ikinci yarısında sol sanat çevrelerinde, aydınlar arasında tartışılan sorunlara ilişkin olması. Nazım'ın şiirleri ve sanatçı kişiliği bu sorunlar açısından ele alınıp inceleniyor. Bu açıdan yazı, kararınca tarihsel bir belge niteliğinde. İkincisi, sözkonusu sorunlar sanatın evrensel sorunları olduğundan, yazıda belirtilen görüşlere, yapılan değerlendirmelere karşı çıkılsa dahi yazı özünde eskimiştir denilemez sanırım. Bu yazıyı bugün yazmış olsaydım, dil, üslup farklı olurdu, bazı konuları daha bir açar, geliştirir, netleştirirdim (örneğin, sanatın sınıfsal niteliği konusunu). Ama ileri sürdüğüm görüşlerde temel bir değişiklik olmazdı.

"Her cemiyette yarın'ı yaratmakta olan gelişmeler ve bu gelişmelerde tarihi rolü oynayan sınıf ve zümreler vardır. Yarın'a yönelen gelişmelerin doğurduğu sanat ileri sanattır..."

ÖRNEK SANATÇI

Bazılarınca sanatta yeni ve eski, ileri ve geri diye birşey olamaz. Sanatkar kendi sübjektif aleminin akışına, meyillerine göre eser verir, ezelden ebede değişmeyen *Güzel*'i ifade eder ve bu *Güzel*'i ifade ettiği nisbette (büyük harflerle yazılı bu mutlak *Güzel* her ne ise) sanatkarıdır. Bu görüşün sakatlığı üzerinde uzun uzun durmaya bile değmez, zira olaylar gerçekler bunu kökünden yalanlıyor. Çeşitli sanat kollarının tarihinin ve bugünkü cemiyetlerdeki durumun bir tetkiki bunun böyle olmadığını gün gibi açığa vuruyor.

Ama diğer taraftan, *ileri*'nin ve *yeni*'nin bazı ateşli, genç taraftarları *ileri* ile *yeni*'yi birbirine karıştırıyorlar ve *eski*'yi *geri* ile bir tutuyorlar. O zaman karşı taraftan feryatlar yükseliyor: Eskiden gelen her şeyi söküp atacağız, inkar mı edeceğiz?

Ne zaman sanat meselelerinden söz açılrsa, ne zaman sanata dair münakaşalı yazılar okusam, Nazım Hikmet'i hatırlarım, çünkü, sanat eserinin ve sanatkarın şahsiyetinin nasıl olması ve nasıl olmaması bahsinde o ve onun eserleri en güzel birer örnektir.

Sanata dair durmadan münakaşa edilen, fikirlerin karıştığı ve sarış (açık) neticelere varılmadığı, adeta müzminleşmiş meseleler vardır: sanatta yeni ve eski, ileri ve geri meselesi; şekil ve muhteva meselesi; sanatkarın ferdiyeti ve cemiyetin tesirleri meselesi, millilik ve ulusallık meselesi gibi. Bunlar ana meselelerdir; sanat felsefesi, sanat sosyolojisi, sanat psikolojisi meseleleridir. Bu meselelerin müşahhas (somutta) bir sanatkarın eserlerinde, halledilmiş şekli Nazım'ın şiirlerinde bulmak mümkündür. Bunun için Nazım büyük bir şairdir.

Güzel olan bir eser sırf eski diye güzelliğinden ve kıymetinden kayıp mı eder? Şüphesiz bu da doğru değil.

Bir kere eski eserleri kendi devirlerine göre değerlendirmek gerekir. Eskiden gelen güzel ve iyi bulduğumuz ne varsa hepsi kültür mirasına dahildir; onlarla haklı olarak övünürüz. İlkinci, her devir, geçmişini kendi zaviyesinden (açısından) tefsir eder (yorumlar), orıu kendine göre yeniden manalandırır. Bugünün bayatı içinde bir mana ve değer taşıyan eserler bala "*yeni*"dir ve canlı olarak ayakta dururlar. Peki, zamanın sanatkarı ne yapar? Daha doğrusu, büyük, kuvvetli bir sanatkar olacaksın ne yapmak zorundadır? Geçmişten gelen, güzel ve iyi bulduğu herşeye sahip çıkar; temellük eder. Kendi cemiyetinin ve insanlığın kültür mirasının içine dalar, öğrenir, hazmeder, aldıklarını kendi şahsiyetinde yeniden yoğurur, yaratır ve kendi eserlerinde yeni bir muhteva ve şekil içinde bir süreklilik gösterir. Her yeni ileri, sanat cereyanının ve sanat eserinin kökleri geçmişe bağlıdır, ama geçmişin bir tekrarı, taklidi değildir; yeniden yuğurulup yaratılışı, manalandırılışı ve geleceğe doğru istikamet verilisidir. Büyük, ileri sanatkar, geçmişten miras aldıklarını ve halde bulduklarını kendi şahsiyetinin yaratıcı kuvvetiyle işliyerek değiştirip geleceği maleden insandır. Bunu yapabilmek için cemiyetin tarihi gelişmesini ve içinde bulunduğu zamanki durumunu bilen, anlayan ve ifade eden, bilgili, geniş kıli-türlü, gerçekten aydın bir insan olmak zorundadır.

Nazım böyle bir sanatkarıdır. Onun eserlerinde, bilhassa son eserlerinde, eski edebiyatımızdan, halk türkü ve şiirlerinden tekerlemelerinden ne kadar bol materyel vardır. Onun hakkında, arada hece vezniyi kullanıyor, bazen aruza kaçıyor, halk şiirini andırıyor, denilmiştir. Bu şekillerin hepsinin izlerini onda görürüz, ama Nazım'ın şiirleri bunlardan hiçbirisi değildir. O kadar yeni

şekillerle okuyucunun karşısına çıktı ki, uzun zaman yadırgandı. İlk tesir aşınmaya başlayıp da soğukkanlılıkla şiirlerini gözden geçirince, yeniliğinin içinde bu "*eski*" şekilleri farkedip şaşanlar oldu. Şaşacak ne var? Bütün büyük sanatkarlar gibi Nazım da nerede işine yarayacak materyel bulursa alıyor, fakat aldıklarından yepyeni kendi damgasını taşıyan "*bütün*"ler meydana getiriyor. Şeklin bütünü içinde parçalar yeni bir mana ve mahiyet kazanıyorlar, o kadar ki, doğrudan doğruya, olduğu gibi başka kaynaklardan aldığı satırlar bile Nazım'ın oluyor. Şiirlerinin bütünü öyle abenklî, sıkı dokunmuştur ki, o bütün içinde "*eskimiş*" şekiller, tabirler, terkipler (tamlamalar) yeniden yikanmış, yaratılmıştır; bütüne izafetle (bağıntılı olarak) "*yeni*"dirler.

Sanatta her yenilik, ileriliğin ifadesi değildir. Resimde ve şiirde *abstraksiyon* (soyutlama) ve *surrealizm* adına ortaya konan acıaplıklar, yeni olsa bile, ileri sanat mıdır? Tam tersine bunlar, çökmekte olan sosyal sistemlerin mütereddi (soysuzlaşmış) sanat belirtileridir. Sanatta ilerinin ölçüsü nedir?

Her cemiyette *yarın*'ı yaratmakta olan gelişmeler ve bu gelişmelerde tarihi rolü oynayan sınıf ve zümreler vardır. Diğer taraftan, artık devrini yaşamış, geçmişe karışmaya mahkum sosyal müesseseler ve değerler ve bunları temsil eden, bunları müdafaa eden sınıflar ve zümreler vardır. *Yarın*'a yönelen gelişmelerin doğurduğu sanat ileri sanattır. Devrini yaşamış olan sınıf ve zümrelerin, müesseselerin ve değerlerin sanatı ise geridir. Sanatın bu sınıf karakterine uygun olarak, geri sanat eserleri, eskiden kalan sınıfların, müessese ve değerlerin, şuurlu veya şuursuz, doğrudan doğruya veya dolayısıyla, birer müdafasıdır. Halbuki ileri sanat eserleri, cemiyeti değiştirme ve daha ileri bir safhaya erişirme şuurunu, azmini kuvvetlendiren mücadeleci eserlerdir. Bugünkü cemiyetlerin genel şuurlaşma seviyesi daha önceki devirlerden çok daha yüksek olduğu için, insan cemiyetleri artık kendi kendilerinin şuuruna, bilgisine vakıf bir duruma doğru ilerledikleri için, bugünün sanatkarı, her zamandan ziyade, sanatının cemiyeti üzerinde bu faal (etkin), tesirli (etkili) rolü oynamasına çalışmak zorundadır.

Nazım bu manada gerçekten ileri bir sanatkarıdır. Bugünün cemiyetlerinin gelişme seyri demokratik istikamettir; emekçi kitlelerinin istismardan (sömürüden) kurtuluşuna, halk hakimiyetine, halkın maddi ve kültürel hayatının yükselmesine doğrudur. Nazım, bu sosyal gelişmenin şairidir. Kendi mukadderatını (yazgısını), hayatıyla ve sanatıyla, memleketin ve dünya halk kitlelerinin mukadderatına, kurtuluşuna, kalkınmasına bağlamıştır. Şiirlerinde "*yalnız onların maceraları vardır*." Gerilikle mücadele ruhu ve daha ileri, daha iyi ve mesut bir yarına inanç ve böyle bir yarın için çalışmak azmi Nazım'm şiirlerinin bariz vasfıdır.

Bu noktada şöyle itiraz avazeleri (bağırtıları) duyar gibi oluyorum: İleri sanat olmak için sanatkar mutlaka istismardan, proleteriyadan mı bahsetmelidir? Tabiat güzellikleri sanata konu olamaz mı? Bir şair aşka, sevgili'sine dair yazarsa hemen "*geri*" diye damgalanmalı mı? Meseleyi böyle basit anlayanlar da var. Hayır, herşey sanata konu olabilir ve herşey *ileri sanat*'a konu olabilir. Deniz ve mehtap, gül ve bülbül, aşk ve yar sanatkarın işleyeceği materyeldir, hammad-dedir. Mesele, sanatkar bu materyeli nasıl ele alıyor, nasıl işliyor? oradadır. Aslını ararsanız sanatkar doğrudan doğruya tabiat güzelliklerinden, aşktan, sevgilisinden bahsetmez; bunların

NAZIM I: HİKMET

Behice Boran

"Karın Mektupları"ndan daha acık, daha içten sevgi ifadesine nerede rastlıyoruz? Ancak kırın- tılarını öğrenebildiğimiz "Büyük Destan" ve "Memleketim'in İnsan Manzaraları"ndaki çeşitli insan tiplerini, insan ruhunu anlayışı, tabiat tasvirlerini başka hangi şairimiz verebildi? Ama Nazım'da konuların bu genişliği ve çeşitliliği hep tek bir büyük davanın etrafında toplanır, o davaya izafetle (ilişkin olarak) bir yer alır. Şiirlerinde işlediği konular, birbirinden ayrı, "müteferrik" (dağınık) konular değildir; tabiat sevgisi, aşk tema'sı, ruh hallerinin tahlili hep aynı esas görüşten ele alınmış, hep aynı büyük davaya yöneltilmiştir.

Buradan muhteva ve şekil meselesine geçebiliriz. Bugünün sanat eserlerini değerlendirirken ilerilik-gerilik ölçüsü haklı olarak başta geliyor. Mutlak güzelin peşinde olanlar feryadı basıyorlar: "Mesela şu mısralara bakın," diyorlar, "manasız anlaşılmıyor, anlaşılmıyor ama; güzel şiir doğrusu..." Öte yandan, bazı ateşli genç şairler de, şiir yazmak için büyük harflerle Hürriyet'ten, Kavga'dan, Kardeşlik'ten mücerret (soyut) for- müllerle bahsetmek yetmiş gibi bir hal sezi-iyor.

Sanatta, muhteva mı, şekil mi? meselesi yok tur. Birbirine bağlı olarak hem muhteva, hem şekil meselesi vardır. Büyük sanat eseri yarın malolabilendir. (Her sanatkar böyle eser vermek ister, yani mahalli (yerel) sınırları ve devrini aşmak ister.) Bu vasıfta olan eserlerinise bugünün gerçeklerini ve yarına gidişini doğru olarak görüp kavrayabilmesi kafi gelmez. Okuyucularına, dinle- yicilerine veya seyircilerine de —sanat koluna göre— kendi görüp kavradıklarını gösterebilmesi, anlatabilmesi lazımdır. Biz de sanatkarlarla birlikte onun geçirdiği tecrübeleri geçirebilmeliyiz. Bu işe eserin şekline bağlıdır. Muhteva sanatkarın ifade etmek istediği şey, şekil de ifade etme vası- tasıdır. Biz okuyucular muhtevanın büyüklüğüne, güzelliğine, doğruluğuna ancak sanatkarın kullandığı şekillerdeki ustalığı sayesinde varabiliriz. Şekil sanatkarı okuyucusuna, seyircisine, dinle- yicisine bağlayan yoldur.

Bunun için şekil muhtevaya göre değişir. Yeni bir muhteva ile ortaya çıkan sanatkar mut- laka yeni şekiller yaratır. Muhteva'dan anladığımız mana, sadece, yukarıdan "materyal" diye bah- settiğimiz şey değildir, fakat sanatkarın muay- yen (belirli) bir görüş ve düşünüş noktasının, ele aldığı konulardır. Muhtevanın yeni olması demek, görüş ve düşünüş noktasından, fikir sisteminin yeni oluşu demektir; yeni fikirler, yeni görüşler ise onları en iyi ifade edecek şekil- leri yaratırlar. Muhteva ile şekil arasında bir bağlı- lık, uygunluk vardır. Kuvvetli, başarılı sanat eser- lerinde muhteva ile şekil birbirine mezcolduğu- (bütünleşmiştir) Şiiri okurken, tabloyu seyrederken duyduğumuz hislerin, heyecanın ne kadarı muhte- vadan geliyor, ne kadarı şekilden, ayırt edemeyiz. Yalnız renk ve çizgi kompozisyonu olarak güzel denilen tablo, yalnız "söz musiki" olarak beğ- nilen şiir, asla büyük sanat eseri, yani dünya ça- pında ve yarına malolacak eserler olamazlar. Bir süre izm'lerle meydana çıkıp bir nesil geç- meden adı sanı unutulmuş resimdeki cereyanlar, daha şimdiden ancak edebiyat tarihçilerini meşgul eden, manasız, şekilden ibaret mısra yığınları bu hakikatin hazin, sessiz şahitleridirler.

Nazım'da, bilhassa son eserlerinde, muhteva ve şekil birbiriyle kaynaşmıştır. Bu şiirlerin dili konunun gelişmesine göre değişir, mısraların melodisi değişir, ritmi değişir. Sanatkar, muhteva ile şekli birbirine kaynaştırdığı içindir ki, artık konuşma ve yazı dilimizde kullanmadığımız, eski köhne saydığımız kelimeleri, terkipleri onun şiirlerinde hiç yadurmadan okuruz. Yadırgamak şöyle dursun, onların ne kadar yerinde kullanıldık- larına hayran oluyor, değiştiremeyeceklerini kabul ediyoruz. Niçin? Çünkü şekille muhteva arasında tam bir uygunluk var. Nazım, "Ali Os- man"ın ülkesinden, sarayından bahsederken aruz edasıyla yazar ağdalı terkipler, eskimiş kelimeler kullanır, böylelikle çizdiği tablo gözlerimizin önünde canlanır, o havayı koklar gibi oluruz. Ama Antep'te halk kahramanını anlatırken halk tekerlemeleri, halk dili çeşnisini verir; kullandığı şekil, portresini çizdiği kahramanın şahsi- yetini canlandırmaya yardım eder. Muhteva ile şekil arasındaki bu kaynaşmadan dolayıdır ki, Nazım'da aruzu hatırlatan ağdalı terkipleri hiç yadırgamıyoruz ve bu eski şekil kırıntılarına

karşısında kendisi de farkında olarak veya olmayarak belirli bir vaziyet almıştır; belirli bir görüş, düşünüş, duyus noktasından bu konuları ifade eder. İlerilik, gerilik vasfı, konuların kendisinde olmaktan ziyade, sanatkarın aldığı bu vaziyette, kabul ettiği görüş noktasındadır.

Cemiyetteki ileri gelişmelere uygun bu gelişmelerini yarattığı bir hayat, insan, aşk, güzellik, tabiat anlayışı vardır. Kısacası, cemiyet ve tabiat realitesini doğru olarak ifade eden bir bilgi ve fikir sistemi ve bununla bağlı estetik ve ahlaki değerler vardır. Bu ileri görüş ve değerler bakımından aşkı, tabiatı işleyen, ifade eden sanatkar, ileri sanat çerçevesine dahildir. Böyle bir fikir ve değer sistemi'nden ele alınıp işlemek şartıyla insan ve insan-tabiat münasebetlerinin her cephe- si, hayatın her safhası, her çeşit insan tipi ileri

sanata konu olabilir. Konuların sınırı yoktur.

Bununla beraber, her cemiyet sisteminin, her devrin kendine has davaları, bilhassa sivrilmiş meseleleri vardır. Bunlarla ilgili çeşitli konular sanatta, bilhassa ileri sanatta akislerini (yansımalarını) bulur. Her devrin sanatı bazı konularla bil- hassa ilgilenir, meşgul olur. Her konu sanat için meşrudur ama, devrin sosyal şartlarına göre, sanat bazı konular üzerinde dikkati teksif eder (yoğunlaştırır), diğer bazılarını ise ihmal eder. İleri sanat devrinin meselelerine hassas olan sanat- tır.

Konu bakımından Nazım'da başka şairlerimizde görülme- yen bir genişlik var. Onda klişeleşme yoktur. Nazım'daki tabiata yakınlık ve sevgi ve tabiatı ifadedeki tazelik hangi gül ve bülbül, deniz ve mehtap şairinde var? Bugünkü şiirimizde,

rağmen şiiri bizde muhteva itibariyle olduğu kadar şekil itibariyle de yepyeni, taptaze bir tesir yapıyor.

Sonra, daha yukarıda da işaret ettiğim gibi, Nazım'ın şiirlerinin şekilleri birer bütün olarak kurulmuştur; birbirinden ayrı mısraların ardına sıralanışı değildir. Şiirlerine bu bütünlük hakim oluyor, parçalar mana ve değerlerini bu bütüne nisbetle alıyorlar; bunun için de tek başına aldığımız takdirde çok eski, kullanılmaz bulduğumuz kelimeyi onun şiirinde tam yerinde sayıyoruz.

Hasılı "serbest nazım"ın hiç de serbest olmadığını, bilakis, vezin ve kafiye gibi hazır kalıpların yardımıyla faydalanmadığı için, şeklin, muhteva ve konunun gelişmesine çok daha hassas olmak zorunda bulunduğunu Nazım'ın şiirlerinde görüyoruz. Serbest nazım, nesir satırlarının kırılıp kırılıp alt alta sıralanması imiş gibi kaleme sarılanlar Nazım'ı incelesinler.

Buradan da sanatkar ve cemiyet meselesine geçebiliriz. "Sanat, sanat içindir-sanat cemiyet içindir" münakaşasını yeniden ısıtıp ortaya süreceğim değilim. Yalnız şuna işaret etmek istiyorum ki, sanatın sosyal mahiyetini kabul edenler arasında, sanat-cemiyet münasebetini mekanik, basit bir tarzda anlayanlar var. Mesela meşhur bir teşbihtir (benzetmedir), "Sanat cemiyet'in aynasıdır" denir. Her teşbih gibi bu da bir dereceye kadar doğrudur. Ayna misali mekanik, otomatik bir münasebet fikrini ihtiva ediyor. Sanatkar, bir ayna gibi pasif şekilde, içinde bulunduğu cemiyet şartlarını aksettirmez. Sanatkarın şahsiyeti bir uçtan bir uca sosyal tesirlerin girdiği, öbür uçtan sanat eserlerinin çıktığı boş bir boru değildir. Veya, diğer bir teşbihle, sanat-taki sosyal sebep-netice münasebeti, hareket eden bir topun diğer bir topa çarpıp da onu harekete geçirmesi nevinden değildir. Umumiyetle insan şahsiyeti faal bir unsurdur, muhitten (çevreden) gelen tesirlere tepkilerde bulunur; kendisi muhitten tesirinde kaldığı kadar döner, o da muhiti şu ya da bu derecede değiştirir. Sanatkar şahsiyeti ise bilhassa faaldır ve büyük sanatkar olduğu nisbette faaldır.

Sanatkar ifade etmek istediği şeyleri iyice bilmek, anlamak ve sonra da anlatmak zorundadır. Sanatkar eserinde ifade etmek istediği gerçek parçasıyla adeta güreş halindedir. Ona hakim olmaya, onu kendi sanatının şekillerine dökmeğe çalışır. Bunu yapabilmek için de evvela fikirler sistemine muhtaçtır. Sanatkar denilmeye layık her sanatkarın muhakkak kendi sanatına, hayata, insana, tabiata dair böyle bir fikirler sistemi vardır; bu tam şuurlu ve mütecanis (türdeş) bir sistem olmayabilir, ama mutlaka vardır. Sanatkarın çapı büyük olduğu nisbette kendi fikir sisteminin ve görüş noktasının şuurlu varlığı vardır. Hele bugünün karışık, tezatlı, hareketli, süratle değişmekte olan ve eski devirlere nisbetle çok daha şuurlanmış bir seviyede bulunan cemiyetlerinde sanatkar, her zamandan ziyade faal ve şuurlu olmak, en ileri, gerçeklere en uygun fikir sistemini bulmak ve bilmek zorundadır. (İşte yine ilerilik meselesine geldik) Bunun içindir ki, büyük, iyi sanatkar olmak, şahsiyetin çok uyanık ve faal, aynı zamanda bilgili ve kültürlü olmasını isteyen güç bir iştir. Sanatkarın kafası ve kalbiyle birlikte bütün şahsiyetini harekete geçirmesi gerekir. Aylak zamanlarında, ilham geldiği anlarda birkaç satır çırpıştıran, birkaç renk ve çizgiyi göze hoş gelen bir şekle döküveren insandan büyük sanatkar çıkmaz...

Nazım bu çapta bir sanatkardır. En bariz hususiyeti budur. Onun sanatı, fikirler sistemi ve hayatı tek bir bütündür. Onun şahsiyetinde birbirinden ayrı bütünler yoktur. Şahsiyeti ahenkleşmiş, istikrarını bulmuş, fakat duraklamamış, daimi gelişme halinde olan bir bütündür. Onda şiir yazmak bir "merak", bir heves, bir aylak zaman faaliyeti değil, zevkli ama şüphesiz güç ve ciddi bir iştir. Çok verimli olan bu şairin bugüne kadar yazdıklarına bakın: ne merhaleler (aşamalar) aşmış zigzag yok, hep bir istikamette, ama arkasında müthiş mesafeler bırakmış. Şiirlerinin konusu nasıl genişliyor, çeşitleniyor, renkleniyor, müşahhaslaşıyor (somutlaşıyor). Eserleri boyunca şekille nasıl uğraşıyor ve nihayet ne kadar hakim bir hale geliyor. Nazım'ı dinamik bir insan ve şair olarak görüyoruz.

Nazım'ın sanatına bütünlük, derinlik, gerçeklilik vasıflarını veren fikir sistemi ve görüş noktası kendisinin ferdi eseri değildir, cemiyetten almış-

tır. Konuları, kullandığı dil, faydalandığı şekil gelenekleri de hep cemiyetten... Ama eserlerinin her bir birer bütün olarak Nazım'ın tam kendisinin. Onun şiirleriyle şiirimiz yeni bir istikamet aldı. Onun şiirleriyle memleketimiz'in ve dünyanın insan ve tabiat gerçeklerini daha iyi anlamış, öğrenmiş olduk. Onun şiirleri yolu ile kendi ferdi hayatımızda geçirmedığımız tecrübeleri dolayısıyla geçiriyor, kendi gözümüzle görmediğimiz, bilmediğimiz şeyleri görüyoruz ve biliyoruz. Ufuklarımız genişliyor, şuurlaşmamız artıyor. Şiir ve edebiyat gelişmemizin seyrine Nazım bir daha çıkmamak üzere katılmıştır. Bundan sonraki nesillerin edebi kültür mirasında Nazım'ın da kuvvetli bir yeri olacaktır.

Cemiyet ve sanatkar münasebeti böyle dinamik, bir karşılıklı tesirler münasebetidir.

Millilik ve milletlerarasılık meselesine gelince; Fikri görüşleri miyop, bilgi dağarcıkları fakir kişiler Nazım'ı gayri milli olmakla ithama kalkışmışlardır. Cemiyetini inkar ediyor, kendini inkar ediyor, demişlerdi. Bugün Nazım sanatın öyle yüksek zirvelerinde ki, hasımları bile onu kabul etmek zorunda kalıyorlar. "Bedrettin Destanı", "Büyük Destan", "Memleketimin İnsan Manzaratları" bu topraklardan yeni birer dağ silsilesi gibi yükseliyor. Nazım'ın "Büyük Destan" bütünlüğünde neşredilip halkoyuna sunulduğu gün Atatürk'e basma kalıp methiyeler yazanlar, onun "26 Ağustos Gecesi"nin yanına hangi mısralarını koyup ta boy ölçüşebilecekler? Hangi şairimizin dili Türkçenin güzelliklerini ve zenginliğini Nazım kadar bize bol bol, cömertçe veriyor? Yalnız şuna da işaret etmeliyim ki, "Bedrettin Destanı" ve "Büyük Destan" ne kadar "milli" iseler, bizimse, "Taranta Babu" ve "Benerci" de aynı derecede edebiyatımızın öz malıdır, aynı derecede 'milli'dir. Nazım'ı bu memleket çıkarmıştır ve eserleri yukarıdan belirtmeye çalıştığım gibi, bu memleketin tarihinin, kültürünün, dilinin, hayatının eserleridir.

Ama diğer taraftan dil inceliklerinin zoru olmasa da bu eserler aslındaki vasıflarıyla dünya dillerine tercüme edilseler, hangi memleketin okuyucusu, sanatkarı, münekkidi (eleştirmeni) bu destanların zevkine, güzelliğine, büyüklüğüne varamaz? Hatta şimdiden, tercüme edilen birkaç parça bile Nazım'a "günümüzün en büyük şairlerinden" ünvanını kazandırmadı mı? Bizim olan bu şiirlerin muhtevasında ve şeklinde insani olanı, dünya çapında olanı görmemek için insanın miyop değil, doğrudan doğruya kör olması lazım. Ve yine, Nazım sanattaki başarıları için kendi memleketinin kültürüne ve tarihi seyrine ne kadar borçlu ise aynı zamanda dünya fikir, edebiyat ve inkılap hareketlerine de o kadar borçludur. Her devrin büyük sanatkarları o zamanın kültürlü, bilgini ve aydın insanları olmuşlardır. Bugünkü devirde sanatkar bilhassa fikir, sanat, ilim gelişmelerinin ve ileri sosyal hareketlerin ön safında olmak zorundadır.

Sanatta, mahalli, müşahhas konular bütün ferdi hususiyetleriyle işlenir, ama bu müşahhaslık ve ferdilikte aynı zamanda umumi olan evrensel olan vasıflar toplanmıştır. Bunun için İngiliz münekkidi Fox'un romancılar için dediği gibi, sanatkarın ferdi bir olay, bir karakter olarak işlediği gerçek parçası aynı zamanda bir "tip"tir, yani tamim edilmiştir. İlimde müşahhas ve ferdi olan, umuminin içinde eriyip ifadesini onda bulur; sanatta ise aksine olarak, umumi ve evrensel olan, mahalli, müşahhas ve ferdi olanda ifadesini bulur. Mutlak manada mahallilik, ferdilik olamaz, böyle olmak temayülü (eğilimi) gösteren eser yaşayamaz, büyük eser dediğimiz mertebeye asla erişemez.

Genç şairlerimiz için Nazım bir örnektir. Ama onun şiirlerini dış görünüşleriyle taklit edip kalıplarını kullanmak, onun fikirlerini klişeleştirerek tekrarlamakla birer Nazım olamazlar. Hem Nazım'ın güzelim şiirlerine, bütün hayatın emeği bahasına yarattığı şekillere ve benimsediği fikirlere, hem de kendilerine yazık etmiş olurlar. Nazım gibi, Nazım çapında olmak istiyorlarsa. Onu içten anlamaya, şair Nazım'ın ve eserlerinin nasıl meydana gelmiş olduğunu anlamaya çalışmaları gerek. Nazım'ın metodunu öğrenmelidirler. Yalnız genç şairlerimiz için değil, bütün sanatkarlarımız için Nazım bir örnektir. Romancılığımız, hikayeciliğimiz, mimarimiz, musikimiz, Nazım'ın şiirde yaptığını yapabilecek dev sanatkarları bekliyor.

Kanlı Magy Defol! "pankartla-
rıyla havaalanını dolduran
Norveçliler, Margaret Hilda
Thatcher'den; Falkland'ın,
maden işçilerinin, Güney Afrika ve
İrlanda trajedisinin hesabını sorarlar.
Hilda'yı ülkelerinde görmek iste-
mezler. Thatcher, demir leydikten,
kanlı Magy'liğe varan yükselişindeki
suçların yüzüne vurulmasına aldır-
maz. O donuk bakışlarıyla, Norveç-
lileri süzerek, kanlı Magy olmanın
hakkını veren insana yaban bir
umursamazlıkla havaalanından ayrı-
lır.

Manav babadan olma, terzi ana-
dan doğma Margaret Hilda Kimya-
gerlik mesleğini icra ederken hukuk
öğrenimi yapacak, siyaset merakı
kamçılandıkça da Muhafazakar parti-
ye girecektir. Hilda yetenekli ve be-
cerikli olsa gerektir ki 1961 yılın-
dan 1964 yılına dek, Sosyal Güven-
lik Bakanlığında gelecekte yararla-
nacağı deneyimler yaşayacaktır. 70-
74 yıllarında Eğitim ve Bilim Bakan-
lığında getirilecek, işte bu makamda
demir leydi nişanını alacaktır. Hilda

bir "özalizm" uygulayıcısı kanlı magy

ya göre çocuklara verilen ücretsiz
süt israftır.

Demir leydinin bu yürekli çıkışı,
74 yılında seçim yenilgisi ile başkan-
lık koltuğunda bunalım yaşayan
Muhafazakar Parti ileri gelenlerinde,
bir kıvılcımın yanmasına neden ola-
caktır. Kimyager-hukukçu Hilda
parti başkanlığına uygun bir kişilik-
tir.

O sıralar, Latin Amerika'da
Friedman baharı yaşanmaktadır. 13
Latin Amerika ülkesinden onunda
askerler halk borusuyla birlikte dar-
beler yapıp mesaiye başlamışlardır.
Sistem içinde herkes birbirine 'Bi-
rakınız yapsınlar, bırakınız geçsinler
demektedir'. Askerler, bu fısıltının
anlamını kavramıyanları ikna etmek-
le yükümlüdürler.

Kanlı Magy'le, bırakınız yapsın-
lar, bırakınız geçsinler tutkusunda-
dır. Çünkü İngiltere'de kâr oranı
düşmüştür, işçi sendikaları almış
başını gitmektedir. Ahlak, kraliçe
Victoria'nın kemiklerini sızlatacak
denli bozulmuştur. Erkekler, erkek-
le evlenir olmuşlardır. Kanlı Magy
nostalgik bir rüya içindedir. "Bıraki-
nız yapsınlar, bırakınız geçsinler"
ona atalarından kalma bir mirastır.
Ataları da iki asır önce aynı rica ile
yola çıkmışlar ve üzerinden güneş
batmayan bir imparatorluk bırak-
mışlardır. Ataları kurnazdır, Latin
Amerika'nın altınlarını yüklenmiş
İspanyol gemilerini soyup soğana
çevirmişlerdir. Ayrıca çok dindar-
dırlar, köle ticaretinde kullandıkları
gemilerinin adı 'İsa'dır. Uzak doğu-
yu, doğuyu, Avrupa'yı tokathıyacak
denli de akıllıdırlar. Magy, kiliseye
harc vermeme için mezhep kuran
atalarını da anımsar. İngiltere günde
o da açık havada, oniki saat güneşle
idare eden bir ilke durumuna düş-
müşken Magy neden iktidar olma-
sın?

1979 yılında Magy iktidara otu-
rur. Canhıraş çılgınlıkla atmaktadır.
İngiltere en gelişmiş sanayi ülkesi
konumundan, gelişmişlerin en azge-
leşmiş konumuna düşmüştür. Bu

düşüşün suçlularını arıyalım, diye
ortalığı inletmektedir. İngiliz halkı-
na", refaha kavuşmak istiyor mu-
sunuz?" diye sorar". O zaman biraz
sıkıntıya gireceksiniz", der. Hantal
kamu kuruluşlarını, ülkenin 'en' sa-
nayileşmesi için hiçbir fedakarlık-
tan kaçınmadan, çalışıp didinen
özel sektöre verelim, der. Özel sek-
törün bu zorunlu görevde başarılı
olması için ve daha çok yatırım yap-
ması için vergilerini azaltalım, der.
Girdiler arttı, kârlar düştü birazcık
da mallara zam yapalım, der. Siz
bilmezsiniz, ben bilirim, sizin sosyal
güvenliğiniz için ayrılan paralar dev-
lete büyük bir yük olmaktadır, geli-
niz yardımları biraz kısıtlayalım der
Madem kısıntı yapıyoruz eğitim ve
sağlık birimlerinin masraflarını da
kısıtlım, der. Tüm kısıntılardan top-
lanan bir miktar parayı teşvik kre-
disi olarak, namuslu sanayicilere
dağıtalım kuzucuklarını, der. Ben
bunları yapacağım, ama benim
önümdeki engel, İngilterenin 'en'
sanayileşmesinin önündeki engel iş-
çi sendikalarıdır, diye de ekler.

Magy işçi sendikalarını düşman
ilan ettiği günlerde, bırakınız yapsın-
lar, bırakınız geçsinler kumpanyası-
nın Arjantin şubesinde bir karışık-
lık doğar. Falkland denilen bir ada-
cık için bir patırtı kopar. Magy bel-
ki de yaşamında ilk kez böyle bir
adanın varlığından haberdar olur ve
donanmasını adaya yollar. Savaşın
acımasızlığı ile akıp gittiği günlerin
birinde, Magy'e bir haber gelir. Ana
yüreği bu dayanmaz. Oğlu yitmiştir.
Birçok insan, Magy'in oğlunun kur-
şunlar ve bombalar arasında bir yer-
de olduğunu sanırlarken, telsizler
yitik oğlanın bulunduğunu bildirir.
Yavrucağ Afrika çöllerinde otomo-
bil yarıştırtırken yitmiştir. Thatcher,
çocukların sütünü kestiğinde; demir
leydi nişanını takmıştı, Falkland'ı
bombalattırdıktan sonra Kanlı
Magy ünvanına da kavuşur.

Kanlı Magy", benim iki düşma-
nım var," diye açıklar. İnsanlar me-
raklıdır, plastik saçlı Magy'nin açık-
lamalarını beklerler. Magy'de

kimseyi kuşklar içinde kıvrandı-
maz. İç ve dış düşmanlarım vardır
der. Kanlı Magy, bu açıklamaları
yaparken dişleri uzamış, tırnakların-
dan kan damlamaktadır. Dışarda
Arjantin, içerde sendikalar der. Ar-
jantin'in ünlü futbolcusu Ardiles,
hemen İngiltere'den kaçır. Kanlı
Magy'nin Arjantin'e yükleniş, bira-
kınız yapsınlar bırakınız geçsinlerci
cuntasının taşı tarağı toplaşıp ko-
desi boylamasına yarar.

İçerde sendikalara gözdağı ver-
meye başlar. Kamu kurumlarını
özel sektöre satar. Kanlı Magy ile
özel sektör arasındaki alış-verişler
binlerce işçinin, işsiz kalmasına ne-
den olur. Kanlı Magy, 1974 yılında
Muhafazakar Parti yenilgisini hazırla-
yan Maden İşçileri Sendikasına
diker gözünü. Sokaklarda kavgı çı-
karmak için önüne gelene omuz
atan kabadayılar gibi edalıdır. Ma-
denleri, bir Amerikalıya sattım der.
Amerikalı da personel ayarlamasına
gittim der. Bu alış veriş yine binler-
ce işçinin sokakta kalmasına neden
olaeaktır. Maden işçileri bir yılı aş-
kın süren bir grev çadırlı kurarlar.
Kanlı Magy atalarının ruhuna uygun
davranır. İşsiz, aç, sokakta kalmış
insanları grevci işçilerin yerine ça-
lışmaya çağırır, grev kırıcılık sanatı-
nı sergiler. Polis örgütü kurdurur,
işçilere saldırır, ölümlere neden olur
Magy bilmeden çağın en büyük grevi
ne neden olur ve en büyük işçi da-
yanışmasını gerçekleştirecekler ara-
sındadır. Kanlı Magy'nin saldırganlığı
toplumun dokusunda kendisini gosterir.
İrkçi dazlak kafalırlar, azınlık-
lara, ıkaraderililere saldırırlar. Magy
kendisine boşu boşuna kanlıdenme-
diğini kanıtlar.

Kanlı Magy'nin dış politikası,
Reagan'ın fısıltılarından oluşmakta-
dır. Kolkola girip, önümüze gelene
bir tekme, tekerlemesi ile yaşayıp
gitmektedirler. Magy ile teflon baş-
kan arasındaki siyasi ask öyküsünü
İngiliz televizyoncular kuklalara

oyunarak irdelemişler: Reagan
küçük bir ev köpeği kılığında girmiş
Magy'i 'gel bakalım buraya' diye-
rek yanına çağırmış. Kulaklarını ve
büklelerini oynatarak, kuyruğunu
sallayarak gelen Magy'e 'ver baka-
lım üslerini bana' demiş. Küçük cici
ev köpeği Magy, Reagan'ın arkasına
dolanıp kıcını yalayivermiş. Bu
Magy'nin dış politikasının kendi ül-
kesindeki yorumu.

Magy tüm yaptıklarının "Öza-
lizm"ın uygulanmasından başka bir-
şey olmadığını söyler. Malum çev-
relerce istenmeyen adam ilan edilen
sevgili başkanımız sayın Özal'a ye-
mekli bir söyleşide Magy şöyle der:
İngiliz basını uyguladığımız politi-
kaların Thatcherizm değil, Özalizm
olduğunu söyler ve ben bunu bir il-
tifat kabul ediyorum. Magy'nin uygu-
ladığı "Özalizm" sonucu maden iş-
çileri, dok işçileri, PTT görevlileri,
öğretmenler, sağlık görevlileri bir
anda İngiltere'yi grev alanına çevir-
irler. Özalizm, İngiltere'deki seçim
yenilgisinden sonra, Türkiye'de de

bir yenilgi olarak tutarlılık oranını
arttırmış olur.

Kanlı Magy uyguladığı politika
ile La Fontaine'i aratmayan bir öy-
küçüdür. Ne ki karınca ve cırcır bö-
ceğinin öyküsünde çağdaş bir de-
ğerlendirme gerektir. Karınca tüm
yaz boyunca durup dinlenmeksizin
çalışmış, çabalamış. Minicik yuva-
sını kış boyunca rahat yaşamak için,
yiyecek, odun ve kömürle doldur-
muş. Göz ucuyla da cırcır böceğine
bakmaktaymış. Cırcır böceği kah
bir hamakta, kah bir ağaç gölgesin-
de şarkı söylemekte ya da keman
çalmaktaymış. Cırcır böceğinin yü-
zünde yaşamdan doyumsuz bir tad
almanın ifadesi, karıncanın yüzünde
karışık iç düşünmelerin yorgunluğu
varmış. Karınca nasıl olsa kışın eli-
me düşeceksin, sıcağı odamda otu-
rurken, aç bilaç kapıma gelip yalvar
yakar olacaksın, o zaman görüşünüz
diye iç geçiriyormuş. Ve o günlerin
özlemiyle daha da hırsla çalışıyor-
muş. Sonbahar yapıkları birer bi-
rer alıp götürürken cırcır böceğinin
davranışlarında hiçbir değişiklik
olmamış. Kış bastırmış. Karınca da
cırcır böceği kapıma gelecek özle-
miyle sıcak odasına kapının çalın-
masını bekliyormuş. Bir kış sabahı,
karıncanın kapısı çalınmış. Karınca,
kapıma düştün cırcır böceği diye
seğirtmiş. Kapıda diz boyu karlar
içinde cırcır böceği sırtarak dur-
maktaymış. Sırtında usta terzi elin-
den çıkmış bir palto, ipek bir atkı,
ellerinde deri bavulları.

— Kış geçirmek üzere şöyle deniz,
olan bir yerlere gidiyorum geçerken
Paris'e uğrayacağım, bir isteğin var-
sa başımsütiine demiş. Karınca ka-
ranlık kuyulara düşer gibi olmuş,
beyninin içi boşalmış sanki konuşa-
cak kelime bulamamış, irkilmesi
geçtikten sonra bezgin ama giderek
öfkeli bir tonda

— Bir isteğin var, Paris'te La Fon-
taine diye bir yazar var onu bul,
benden... Benden hatırlı bir se-
lam söyle, demiş.

Hazırlayan:
Nergis Algün

türkiye'deki amerika

işsizlikten cezaevi koşullarına, paralı eğitimden siyasal yasaklara, hayat pahalılığından silahlı mücadeleye kadar bugün yaşadığımız pek çok sorunun çözümünün siyasal ve ekonomik bir mücadele gerektirdiğini biliyoruz. İnsan hakları için, barış için, siyasal özgürlükler için, ekonomik eşitlik için, çağdaş bir toplumun bireylerinin, büyük bir doğallıkla sahip olması gereken en temel haklarımız için mücadele etmemiz gerekiyor. İşte çok farklı, ancak birbirine de çok yakından bağlı pek çok amaca yönelik olarak verilen toplumun çok geniş bir kesimini içine alan bu mücadele alanlarının birleşme ve kesişme noktası demokrasi mücadelesidir. Çünkü sorun tarihsel/toplumsal bir kategori olan demokrasinin yeniden tüm kurumlarıyla yaşama geçirilmesi, yani bir demokratikleşme sorunudur. Burada demokrasinin ayrıntılı bir tanımını yapacak değiliz. Ancak olgunun "tarihsel/toplumsal" niteliği üzerinde kısaca durmakta yarar var.

Toplumsal evrimde sınıflı toplumların oluşmasıyla birlikte ortaya çıkan demokrasi, farklı tarihsel aşamalarda farklı biçimler almıştır. Avrupa'da bin yıl kadar uzun bir süre devam eden feodal dönemin son aşamalarında (16.yy sonrası) uç vermeye başlayan "burjuva demokrasisi", kapitalizmin gelişmesi ve burjuvazinin ekonomik gücüne koşut olarak siyasal egemenliği de eline geçirmesinin önünde engel oluşturan feodal üretim ilişkileri ve onun devlet biçimine karşı bir mücadele biçimine dönüştü ve bu mücadele, burjuvazinin iktidaller (Fransa) ya da aşamalı bir devrimci süreç sonucu feodal devlet biçimini parçalayıp yerine kendi ekonomik çıkarlarına uygun

bir devlet biçimi olan "burjuva demokrasisi"ni getirmesiyle son buldu. Kuşkusuz bu önemli değişimi gerçekleştiren burjuvazi, yalnız değildi; feodal devlete karşı verilen mücadelede karda ve kentte sömürülen emekçi kitleleri de arkasına almıştı. Ancak iktidarı ele geçirdikten sonra, burjuvazi ekonomik ve siyasal hakları emekçilerden esirgemeye başladı. Giderek gelişen işçisınıfı da buna karşı direnme, mücadele etme yoluna gitti. Zamanla somut sonuçları görülen bu mücadele, genel seçimlerden, sendikalaşmaya, toplu sözleşme haklarına, düşünme, konuşma ve yayın özgürlüğüne kadar pek çok hakkın, burjuvaziden koparılıp alınması sonucunu verdi. Kapitalist üretim ilişkileri'nin egemen olduğu toplumlarda devlet biçimi olan burjuva demokrasisi, gerçi burjuva niteliğini yitirmedi ama, işçi sınıfının giderek artan belirleyici rolü sonucu daha geniş bir içerik ve uygulamaya kavuştu. Sonuçta, tarihin en büyük paradoksu

OSMANLILARDAN YENİ TÜRKİYE CUMHURİYETİNE TÜRK-AMERİKAN İLİŞKİLERİ

Türkiye ile Amerika arasında ki ilişkiler tarihi 19. yüzyıl başlarına kadar giden ve hep eşitsizlik temelinde gelişen bir tarihtir. İki ülke arasında ki resmi ilişkiler, Osmanlı İmparatorluğu'nun hiç de kendi çıkarına olmayan bir ticaret anlaşmasını imzalamasıyla başladı. Gerçekte, Amerikan burjuvazisi İngiliz İmparatorluğu'na karşı bağımsızlığını kaza nır kazanmaz, yeni pazarlar aramaya yönelmiş ve iyi bir pazarın bütün özelliklerini taşıyan Osmanlı ülkesiyle bir ticaret anlaşması imzalamanın yollarını aramıştı. Böylesi bir anlaşma konusu, 9 Kasım 1800 günü İstanbul Boğazı'na giren George Washington gemisinin kaptanı William Bainbridge ile Türk görüşmeciler tarafından ele alınmış, imzalanması ise Osmanlı pazarına aynı şekilde sızmak isteyen devletlerin karşı koymalarıyla ileri bir tarihe atılmıştı. O tarih, 30 yıl sonra geldi ve 7 Mayıs 1830'da bir "Ticaret ve Seyrüsefer Anlaşması" imzalandı. Bu anlaşmanın birinci maddesiyle Amerikan gemileri ve Amerikan tüccarlarına "en ziyade müsaadeye mazhar devlet" sıfatı tanınıyordu. Dördüncü madde ise, Osmanlı ülkesindeki Amerikalılara kapitülasyon ayrıcalıkları veriyordu. İşte bu madde, iki ülke arasında 50 yıl kadar süren anlaşmazlıklara konu olmuştur. Anlaşmanın Türkçe metni, Türk topraklarında suç işleyen Amerikalıların yargılanmasını Osmanlı makamlarına, cezanın yerine getirilmesini ise ABD'ye bırakıyordu. Ancak ABD sonradan ortaya çıkarılan bir İngilizce metne dayanarak hem yargıyı, hem de cezalandırmayı kendi üstüne aldı. Nitekim 1877'de Kelley adlı bir Amerikalı, İzmir'de bir Türkü öldürdükten sonra Amerikan mahkemesinde yargılandı ve beraat ettirildi. Öte yandan, ABD kendisine tanı-

I.BÖLÜM (1830-1950)

nan ayrıcalıkları en geniş biçimde kullanıyor, hatta bunu Tarsus'ta bir Amerikalıya saldırıldığı gerekçesiyle, Mersin limanına *Marblehead* hücumbotunu gönderme de kullanabiliyordu. (4 Ağustos 1894). Aynı yılın 2 Aralık günü, Osmanlı polisi Maraş'ta Lee adlı bir Amerikan lının evinde arama yapınca, İstanbul daki Amerikan elçisi, Osmanlı Hariciye Nazırını hemen görmüş ve Maraş valisinin görevinden alınmasını istemişti, Nazır da Sadrazam'a giderek, aynı dilekte bulunmuştu.

Osmanlı İmparatorluğu'nun Birinci Dünya Savaşı'na girdiği dönem de ise Amerika sürekli tehditkar bir tutum izlemeye başlamıştır. Daha Osmanlı İmparatorluğu savaşa katılmadan önce, İzmir Limanına demirleyen *North Carolina* ve *Tennessee* adlı Amerikan zırhlılarının komutanı Decker, kıyıya çıkması engellenince, hemen İzmir valisine bir telsiz mesajı göndermiş ve Türk topçusunun menziline çıkacak bir uzaklığa giderek İzmir'i bombalayacağını söylemişti. Amerikan Elçisi Morgenthau, böyle bir saldırının, savaşa neden olacağı ve Amerikan çıkarlarını zedeleyeceği gerekçesiyle Decker'e engel oldu. Zaten Amerikan Deniz Bakanlığı'nın 1943 yılında yayımladığı "U.S. Naval Detachments in Turkish Waters" (Türk Sularında ABD Deniz Birlikleri) kitabçığında belirtildiğine göre, "Amerikan hükümetinin Türkiye'ye karşı savaş ilan etmemesinin en büyük nedeni, Türk topraklarındaki ticaret, misyonerlik ve eğitim çıkarlarıydı. "Aynı Amerika, savaş sonra

sında Osmanlı İmparatorluğu'nun Avrupa'dan çıkarılması ve başkentlerinin ellerinden alınması istemiyle ortaya çıktı. Başkan Woodrow Wilson emriyle, Ortadoğu'da Amerikan çıkarlarına hizmet eden bir düzen kurulması amacıyla oluşturulan King-Crane Komisyonu 28 Ağustos 1919'da Paris Barış Konferansı'ndaki Amerikan heyetine sunduğu raporda, İstanbul, Ermenistan ve Türkiye'nin geri kalan bölgelerinde üç ayrı manda rejimi kurulmasını öneriyordu. Mandacı devlet ABD olacaktı. Savaş sonrası, Amerikan kuvvetlerinin ülkeyi işgal ettikleri, Amerikan zırhlılarının hem İstanbul'da, hem de Yunanlıların işgali sırasında İzmir'de bulunduğu da unutulmamalı. Nitekim, İngiltere Başbakanı Lloyd George'un, Yunan çıkarımasından Amerikan Başkanı Wilson'u daha önce haberdar etmiş olduğu, Amerikan hükümet belgeleriyle kanıtlanmaktadır. Bu emperyalist politika, ulusal kurtuluş savaşı yıllarında da sürecektir, Lozan yenilgisi ile daha da saldırgan biçimde dile getirilecektir. Ülkeye yayılan Amerikan subayları'nın, Kurtuluş Savaşı'nın başlarında yoğun bir propaganda kampanyası ile geniş bir Amerikan mandacılar grubu oluşturmayı, bu grubu Sivas Kongresi'ne sokmayı başardığı biliniyor. Bu subaylardan Harbord adlı bir Generalin 22 Eylül'de Mustafa Kemal'e görüşlüğü ve "eğer tüm girişim ve özverilerinize rağmen millet bu işi başaramazsa ne yapacaksınız?" yollu imalı sorular sorduğu, 25 Eylül'de ise Kazım Karabekir'e "Amerika, sermayesiyle Tür

kiye'ye yardım etmek ister... Fakat bu sermayeyi himaye için bir miktar da asker getirmek ister" dediği de kayıtlardadır. Bu tutum, Lozan Antlaşması'nın imzalanması sırasında da kendini göstermiş ve ABD heyetinin Başkanı Richard Child tüm ağırlığını kapitülasyonların devam etmesi yönünde kullanmıştır. Antlaşma imzalanıp, Amerikan yönetiminde görüşülür olduktan sonra Temsilciler Meclisi üyesi Upshaw'un 18 Ocak 1927'de söylediği şu sözler ilginçtir: "Antlaşma, Timurlenk kadar hunhar, Korkunç İvan kadar sefih ve kafatasları piramidi üstüne oturan Cengiz Han kadar kepaze olan bir diktatörün zekice yürüttüğü politikasının bir toplamıdır. Bu canavar, savaştan bıkmış bir dünyaya, bütün uygar uluslara onursuzluk getiren bir diplomatik antlaşma kabul ettirmiştir..." Bu sefih hunhar, kafatasçı, kepaze ve canavar" kişi yeni Türkiye Cumhuriyeti'nin kurucusu Mustafa Kemal'den başkası değildi.

1923 - 1946 YILLARINDA TÜRKİYE'NİN GENEL GÖRÜNÜMÜ

Amerika Birleşik Devletleri'nin Türkiye'ye yönelik ilgi ve politikasının iyice belirginleştiği ve bugüne kadar gelen çizgisine oturduğu dönem İkinci Dünya Savaşı'nı izleyen bir-iki yıllık dönemdir. 1946-47 yılları iki ülke ilişkileri açısından bir dönüm noktası olarak adlandırılabilir. Ancak, bu "yoğun" yıllara geçmeden önce, Türkiye'nin 1923'ten 1946'ya ekonomik ve siyasal görünümünü kısaca anımsamakta yarar var.

Gerçi Kurtuluş Savaşı'nın en belirgin yönü "anti-emperyalist" oluşuydu, ama ulusal bağımsızlığın elde edilmesi, o dönemde emperyalizmle eş anlamda kullanılan kapitalizmden vazgeçilme gibi bir tercihi beraberinde getirmişti. Bunun tersi oldu, 1923 Şubat'ında toplanan İzmir İktisat Kongresi'nde "Özel faaliyet insiyatifinin son bul-

gibi görünen, oysa gerçekte demokrasinin tarihsel süreci içerisinde değişik işlevler yüklenmesinin doğal gereği olan bir gelişmeyle, işçi sınıfı demokrasi mücadelesinin öncülüğünü üstlendi, "burjuva demokrasisi"nin çağdaş kurumlarını burjuvaziye karşı savunur oldu. Bugün kapitalist ülkelerin tümünde, işçi sınıfı bu rolü üstlenmiş durumdadır.

Ancak demokrasi mücadelesinin tarihselliğinin yansıması toplumdaki topluma değişim gösteren özelliği de burada ön plana çıkmaktadır. Bugün demokrasi ve demokratikleşme sorunu açısından, Türkiye dahil geri kalmış ülkelerle, gelişmiş kapitalist ülkeler arasındaki temel fark da burada belirginleşmektedir. Gelişmiş kapitalist ülkelerde, örneğin Batı Avrupa'da, demokrasi mücadelesi, her ülkenin kendi egemen sınıfına karşı verilmektedir. Oysa az gelişmiş ya da daha çok yeglenen bir sözle, gelişmekte olan ülkelerde ise demokrasi mücadelesini Batı Avrupa'daki gibi işçi dinamikleri çerçevesinde açılmak yetersiz kalmaktadır. Çünkü bu ülkelerin gelişmemiş ekonomileri emperyalist-kapitalist dünya ile, egemen sınıfları da dış egemen güçlerle bütünleşmiş ve hem ekonomileri, hem de egemen sınıfları bu dünyanın baskı, etki ve sömürsü altına girmiştir. Dolayısıyla, bu ülkelerde, Batı Avrupa ülkelerinde olduğundan çok daha ağırlıklı biçimde etkisini gösteren bir dış faktörün varlığı sözkonusudur, ve demokratikleşme mücadelesi de anti-emperyalist bağımsızlık mücadelesiyle iç içedir, birleşiktir. Türkiye de, her anlamda bu ülkelerden biridir.

Emperyalizm, boyunduruğu altında tuttuğu ülkelerde demokrasinin, işçi sınıfı öncülüğünde verilen demokrasi mücadelesinin gelişmesinin karşısındaki en önemli güçtür. Çünkü bağımsızlık ve demokrasi mücadelesinin her başarılı adımı, emperyalizmin sonunu da hazırlamaktadır. Az gelişmiş kapitalist ülkelerin bir bölümünde, toplumsal muhalefetin kitleselleşerek hem nicel, hem de nitel bir yoğunluğa ulaşması, dış bağımlı sermaye sınıfını rahatsız etmekte ve böyle durumlarda dış faktörün etkisi, ülkedeki askeri güç eliyle yapılacak bir müdahaleye doğrudan somutlanabilmektedir. Bu kez "burjuva demokrasi" tümün kurum ve işleyişleriyle kesintiye uğraması sözkonusu olmaktadır. Türkiye'de 12 Eylül'le birlikte yaşanan budur.

İşte demokrasi mücadelesini, tarihselliği/toplumsallığı içinde ele alıp, demokrasinin-kaba hallarla-öyküsünü anlattıktan sonra, bu saptamaları da yapabiliyorsak, günlük yaşamımızdaki pekçok sorunun çözümü için

verdiğimiz demokrasi mücadelesinin temel bir bileşeninin de anti-emperyalist bilinç ve mücadele olduğu kençiliğinden ortaya çıkmaktadır. Türkiye gibi, anti-emperyalist bir kurtuluş savaşı vermiş, ulusal bağımsızlığını pekiştirmiş, ancak sordunun yine emperyalizmin sultusuna girmiş bir ülkede daha da büyük bir önem kazanmaktadır bu durum. Özellikle İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra, çok partili rejime, Batıda örneğine rastlanmadık bir anti-demokratik çerçevede, gelişmesiyle birlikte gelişen süreçte, Türkiye giderek daha çok dünyanın en büyük emperyalist gücü olan Amerika'nın yörüngesine girmiştir. Amerikan emperyalizmi, ulusal sermaye sınıfı üzerinde kesin bir egemenlik kurmuş ve birbirini izleyen sağ hükümetler döneminde ülke, tam anlamıyla Amerikancıl bir iç ve dış politika ile yönetilmiştir.

Gerek ülkemizin son 40-50 yıllık siyasi gelişmelerini değerlendirebilmek gerekse günümüzdeki demokrasi mücadelesini sağlıklı bir temele oturtabilmenin önkoşullarından biri Türkiye'ye yönelik Amerikan ilgi, çıkar ve politikalarının tarihselliği içinde bilinmesidir. Kitlelerde anti-emperyalist bilincin oluşması ve bu bilincin somut anti-emperyalist politika ve stratejilere dönüşmesi demokrasi mücadelesini büyük ölçüde güçlendirecektir ve bu oluşum-dönüşüm sürecini hızlandıracak olan da gene Amerikan çıkarlarının ve bu çıkarları uygulama yöntemlerinin iyi tanınmasıdır.

YARIN, tüm bu düşüncelerle bu sayıdan başlayarak "Türkiye'deki Amerika" yı sayfalarında sergileyecek. Bu başlık altında, ilkin Osmanlı İmparatorluğu'ndan 1950'ye kadar olan dönemde Türk-Amerikan ilişkilerini, daha sonra 1950-1970 ve 1970'den günümüze kadar olan gelişmeleri ve Özeldir Amerika'nın gençliği hedef alan kültür emperyalizmi ile

üniversitelere yansıyan Amerikan etkisini, ayrı bölüm olarak ele alacak. Ancak konunun, dört bölümlük tarihsel bilgi vermekle sınırlı bir yazının kapsamını aştığı bilinciyle Amerikan emperyalizminin Türkiye üzerindeki askeri, ekonomik, siyasal, kültürel istem ve uygulamalarını daha geniş bir açıyla ele almayı da sürdürecektir. Yazı dizimize başlarken, okuyucularımızı konuya ilişkin tepki, düşünce ve çalışmalarını dergimize iletmeye çağırıyoruz. Unutmayalım ki, anti-emperyalist mücadele, bugün hem dünya halklarını, hem de farklı demokrasigüçlerini birleştiren geniş bir pratik formdur.

duğu noktada devletin görevleri başlar" görüşü benimsendi. Kongre çalışmalarında başlıca rolü, ulusal burjuvazinin temsilcileri, tüccarlar, fabrikatörler ve bankerler oynamışlardı. Buna da bağlı olarak, istemlerin yoğunlaştığı nokta, ulusal sermayenin güçlendirilmesi ve ekonomik bağımsızlığın sağlanmasıydı. Yabancı sermayeye ise "dur" deniliyordu. Gerçi bütün pazarı üzerinde tröst kurmuş, banka işleri, taşımacılık ve ticareti tekeline almış yabancı sermaye, özellikle de Amerikan sermayesi karşısında bu "dur" un arkasını getirmek oldukça güç bir işti, ancak 1925'ten başlayarak Amerikan, İngiliz ve Fransız sermayesinin kimi şirket ve fabrikalarını devlet tarafından satın alınması olumlu sonuç verdi. Dünya ekono-mikbunalımı başgösterince, Türkiye ulusal burjuvazinin durumunu sağlamlaştırmaya yoluna gitti. Dışlarına kontenjan konuldu, ithal malları vergileri arttırıldı ve ardarda çıkarılan "Türk Parasının Değerini Koruma Kanunu", "Ulusal Ekonomiye Koruma Kanunu" ile yabancı sermayenin olanakları ciddi biçimde kısıtlanmış oldu. 1932'de yapılan bir düzenlemeyle, devletin ekonomik yaşama biraz daha katılması sağlandı. Ancak özel sermayeyi ön plana çıkaran temel yapı değişmemişti ve 1932-39 yılları arası uygulanan devletçilik, işçi ve emekçilerin yararına işlemekten çok bir devlet kapitalizmine dönüştü. 19 Ekim 1939'da imzalanan İngiliz-Fransız-Türk Andlaşması ile "siyasi dayanışma" adı altında, Türkiye'nin kapitalist ülkelerden borç almasının kapıları bir kez daha aralanmış oldu. İkinci beş yıllık kalkınma planı'nı kesintiye uğratan İkinci Dünya Savaşı yılları, Türkiye'de hem kapitalizmin gelişmesinin hızlandığı, hem de özerk büyük sermayenin güçlendiği yıllardı. Türk burjuvazisi batılı emperyalistlerarası çelişkilerden ustaca yararlanıyordu. Öyle ki, savaş sırasında Türkiye hem faşist Almanya'dan hem İngiltere'den, hem de ABD'den

silah ve borç alıyor, bu ülkelere yük sek fiyatla hammadde satıyordu. Hemen tüm gelişmeler ulusal burjuvazinin lehine işlerken, emekçiler üzerindeki sömürü de alabildiğine artıyordu. Öyle ki, sanayide en az işgünü 11 saat olarak belirlenmişti. Türkiye ekonomisinin genel durumu, zenginliğin büyümesine ve buna bağlı olarak, ekonomi ve politikada daha belirgin rol oynamaya başla-

yan burjuvazinin üst kesiminin durumunu güçlendirmesine yol açıyordu. İşte bu ortamda Demokrat Parti oluştu, iki önemli sol parti mahkemeyle verildi, sendikalar kapatıldı, iktidarı eliyle bir sol matbaa tahrip edildi ve bağımsız öğrenci birliklerine gereken uyarılar yapıldı(!) 141-142 ile belirlenen anti-demokratik çerçevede, çok partili yaşama geçilirken, besbelli yalnızca burjuva görüşlerine izin verilen bir oyun alanı yaratılmak istenmişti.

İKİNCİ DÜNYA SAVAŞI SONRASI DÖNEM

Uğunc bir rastlantı olsa gerek, Türk-Amerikan ilişkileri tarihine ilişkin araştırmalarda karşılaşılan Amerikan gemileri hep simgesel bir anlam yükleniyor. İşte 5 Nisan 1946'da İstanbul Bağcisi'ne giren Missouri zırhlısı'na, Türk-Amerikan ilişkilerinde yine bir dönemi başlatıyordu. Washington'da ölen Büyükelçi Minir Ertegin'in tabutunu taşıyan ge-

mi, Anadolu Ajansı muhabiri tarafından şu izlenimlerle karşılanmıştı: "Acar motoruyla Missouri'ye mülakki olmak üzere Yeşilköy açıklarına doğru gidiyoruz. Gelen şerefli misafiri... layık olduğu büyük sevgi tezahürleriyle karşılamak... vazifesiyle mükellefiz... Bizi salonda izaz ederlerken Amiral sunları söyledi: "Memleketinize çoktan beri gelmek istiyordum. Bu fırsatı elde ettiğim için memnunum" Amerikan Haberler Merkezi'nde bir konuşma yapan İstanbul Valisi Lütfü Kırdar da farklı düşünmüyordu: "Amerikalıların memleketimize sık sık gelmelerini isteriz. Biz de her vesilele istifade ederek, Amerika'ya gitmek isteriz." Başbakan, "Amerikalıların ellerinde insanlık, adalet, hürriyet, medeniyet bayrakları olduğunu", Genel Kurmay Başkanı da "Amerikan zırhlılarının Türk sularına şeref verdiğini" belirtiyordu. Takdim Alanı'na kocaman bir Missouri resmi yapılmış konuklar için Dolmabahçe Sarayı açılmış, heryere "Welcome Missouri" yazıları asılmıştı. Kentteki genel evler bile boyatılmıştı. Hiç kuşkusuz, bu "şenlikli" ziyaret, ABD'nin savaş sonrası Türkiye'sine gerek hammadde kaynağı, gerek açık bir pazar, gerekse Ortadoğu politikasını yürütebilecek elverişli bir üs olarak "dört kolla" sarılışının ilk adımıydı. Nitekim bu ziyaretin ertesinde, ABD'nin en az 30 yıllık bir dönemde emperyalist stratejisinin temel dayanağını oluşturacak iki adım daha atıldı. Bu adımlar tüm dünya yayı, ama özel olarak Türkiye'ye çok yakından ilgilendiren Truman Doktrini ile Marshall Planı'ndan baş-

TRUMAN DOKTRİNİ'NDEN (Başkan Truman'ın 12 Mart 1947 tarihli konuşmasından)

"...Yunanistan'daki Amerikan İktisadi Heyeti ile Amerikan Büyükelçisinden gelen ilk raporlar, Yunanistan özgür bir ulus olarak hayatta kalacaksa, yardımın gerekli olduğuna dair Yunan hükümeti'nin görüşünü desteklemektedir... İnsani ihtiyaçlar ve sefaleti istismar eden militan bir azınlık. Ekonomik gelişmeyi bürüne kadar imkansız kılan siyasal kışkırtığı yaratmayı başarmıştır... Yunan devletinin varlığı bile, kuzey sınırları başta olmak üzere, hükümet otoritesine birçok noktalarda karşı gelen komünistlerin önderliğindeki birkaç bin silahlı kişinin terörist faaliyetleri ile, artık tehlikeye düşmüştür. Bu arada, Yunan hükümeti durumuna engel olamamaktadır... Yunanistan kendine yeterli ve saygı duyulan bir demokrasi olacaksa, yardım görmelidir... Yunanistan'a yarın etmekte olan İngiliz hükümeti 31 Mart'tan sonra hiçbir mali ya da ekonomik yardımda bulunamayacaktır... Durum, tezelden harekete geçmeyi gerektirecek önemdedir... Yunanistan'a verilen parayı bizim denetlememiz çok önemli bir noktadır... Yunan hükümeti geçen yıl yapılan seçime işbaşına gelmiştir 692 Amerikalı da dahil olmak üzere, yabancı gözlemciler, bu seçimin Yunan halkının görüşlerini doğru olarak belirttiğine inanılmaktadır... Yunanistan'ın komşusu olan Türkiye de dikkatinize hak kazanmıştır... Türkiye'nin de yardımına ihtiyacı vardır... Silahlı bir azınlık ya da dış baskılarla boyunduruğu altına alınmaya karşı koyan özgür halkları desteklemenin Birleşik Devletler'in siyaseti olması gerektiğine inanıyorum..."

kaş değildi.

24 Şubat 1947'de Washington'daki İngiliz Büyükelçisi, Amerikan Dışişleri Bakanlığı Müsteşarı Dean Acheson'la görüşmüş ve hükümetinin artık Yunanistan'dan çıkmaya kararlı olduğunu söylemişti. İngiltere Ortadoğu'daki bekçilik görevini, bir başka emperyalist ülkeye, ABD'ye kendi isteğiyle devrediyordu. Bu Başkan Truman'a yeni siyasi planlarını uygulama fırsatı verdi. 12 Mart 1947'de Amerikan Kongresi'nin okuduğu ve *Truman Doktrini* adı verilen mesaj, Yunanistan ve Türkiye'ye 400 milyon dolarlık yardım ile sivil ve askerî personel vadedilmesini öngörüyor, ama daha da önemlisi Amerika'nın savaş sonrası olaş siyasi değişiklikleri engelleme görevi yüklendiğini açıklıyordu. İlişikte yayımladığımız kısa alıntı Truman Doktrini'nin "ruhu"nu açıklamaya yetecektir. Savaş sonrası soğuk savaş döneminin ortaya çıkışında da büyük rolü olan bu doktrin, Amerikan emperyalizminin Ortadoğu ve Doğu Akdeniz'deki çöreklenişinin habercisiydi aslında. Truman Doktrini'ni Marshall Planı izledi. Amerikan Dışişleri Bakanı Marshall'ın adını alan bu plan, "Batı Avrupa'nın onarımı için yardım" başlığı altında, aslında yardım yapılacak ülkelerdeki ekonomik ve siyasi politikada kesin söz sahibi olmanın kapısını aralıyordu. Planın hazırlanmasında önemli rol oynayan Amerikan Ulusal İmalatçılar Birliği (NAM), açıkça, yardımı kabul eden ülkelerin hiçbir endüstriyi devletleştirmemelerini ya da özel teşebbüse zarar verecek hibir önlem almamalarını ve yardımın hükümlerine değil, özel teşebbüse yapılmasını isteyebilmişti. (*Truman artı Marshall*) taktiğinin hedefini bulduğu ülkelerin başında Türkiye geldi. 12 Temmuz 1947 Yardım Anlaşması ile Türkiye, Amerikan Kongresi'nin yarımı yönlendirme ve denetleme, değişiklik yapma yetkilerini kabul ediyor, Amerikan yardım heyeti temsilcilerine de bu yardımın değerlendirişi hakkında her türlü rapor ve bilgiyi sunmayı vadeliyordu. Başbakan Hasan Saka, aynı yıl, hükümetinin "yabancı sermayeye geniş yer ayırmaya kararlı" olduğunu duyurdu. 4 Temmuz 1948'de Türkiye'nin bağımsızlığından büyük ödünler veren bir "Türk-Amerikan Ekonomik İşbirliği Anlaşması" imzalandı. Buna göre, Türkiye'ye bir ekonomik yardım heyeti gelecek bu heyet Amerikan Büyükelçiliği'nin bir parçası sayılacak ve diplomatik ayrıcalıkları olacaktı. İkinci Hasan Saka kabinesinin görüşü gene, "Amerikan yardımının aşikar bir ihtiyaç" olduğu yolundaydı. Aynı yıl Amerikan Harvard Üniversitesi Profesörü Lewis Thomas New York'daki Türk Haberler Merkezi için yazdığı broşürde "Türkiye için sarfedilen her dolar, Amerika açısından da pek sağlam bir yatırımdır" demekten çekinmiyordu. Bu sağlam yatırımların meyveleri çabuk alındı. ABD'nin Türkiye pazarına, büyük bir yedek-parça karaborsasına yolaçacak ve 50-60 dönüm toprağı olan köylülerin tarımsal anlamda hemen hiç yararlanamadıkları "Çok geniş arazileri sürmeye elverişli traktörler" de aralarında olmak üzere "ne bulduysa sattığı" bir dönem yaşandı. Bu dönemin, dış ticaret dengesindeki karşılığını ne denli çabuk bulduğu şaşırtıcıdır: 1946'da Türkiye'nin dış ticaret dengesinde fazlalık varken, ABD'nin en önemli ticaret ortaklarımızdan biri durumuna gel-

vermesiyle birlikte, 1947'de dış ticaret açığımız 59.8 milyon, 1948'de 219 milyon liraya varmıştır. Ama gene de, Ocak 1949'da yeni kurulan Şemsettin Günay kabinesi, Amerikan yardımını "kalkınmada başlıca destek" olarak görüyor, aynı ay içinde, kabinenin Devlet Bakanı Marshall yardımını denetleyen Amerikan heyetinden "büyük bir anlayış ve sevgi gördüğümüzü, Amerikan heyetinin durumu görüp anladığını ve Türkiye'nin Marshall planından azanı ölçüde faydalandırılmasının Avrupa kalkınmasında başlıca amil olacağını" söylüyordu. Demokrat Parti'nin son dönemde "dikkat çekici bir güçlenme göstermesi" nedeniyle, büyük "heyecan" taşıyan Mayıs 1950 seçimlerine hazırlık döneminde, gerek CHP'nin, gerekse DP'nin Amerikan sermayesine ilişkin "olumlu" yaklaşımları birbiriyle yarış eder durumdaydı. CHP Seçim Beyannamesi'nde "yabancı sermayeye kapılarımız açıktır" deniyor, Demokrat Parti adına radyoda propaganda konuşması yapan Muhlis Ete "devlet işletmeleridepeyherhususi teşebbüslere devretmeye başlamalıdır" sözlerini sarfediyordu. Seçimleri DP'nin farklı biçimde kazanması ve Adnan Menderes hükümetinin kurulmasını, "en büyük tezahüratla karşılayan" ülke ABD oldu. Aydın'lı büyük toprak ağasının oğlu, İzmir Amerikan Koleji'nde eğitilmiş Menderes, Amerika'nın ekonomik ve siyasal hesaplarına daha iyi uyum sağlayabilecek bir "lider" olarak görülmüş olabiliirdi. (Nitekim yıllar sonra gerek Menderes'in, gerekse kabine arkadaşları Hasan Polatkan, Nedim Ökmen, Fatin Rüştü Zorlu, Zeyyat Mandalıncı, Medeni Berk vb.'nin "yasal" ve "yasadışı" yolların edindikleri servetler açığa çıkarıldığında bu uyumun en somut sonuçları rakama dökmüş olacaktı.) Ancak Amerikan sermayesine zaten kollarını açmış olan, Amerika'dan gördüğü "sevgi ve anlayış"la göğüsleri kabaran, Türk yetkililerinden beklenen doğrudan doğruya siyasi birtakım önlem ve girişimlerin bulunduğu da unutulmamalı. Daha seçimler öncesinde, Amerikan ciklet, film ve hatta traktörleriyle birlikte ülkeye bir "antikomünizm" dalgası da gelmişti. 11 Ocak 1949'da Meclis Kirsüsünden edilen "Solcuları yargılamak gereksiz bir şeydir. Ne diye bunlar için masraf etmeli? Bunlar yakalanır yakalanmaz hemen öldürülmeli" sözleri bu dalganın bir çırpıntısıydı sadece. Bir yandan Standard Oil, yeni düzenlemeler sayesinde güneydoğuda dileği gibi petrol ararken, faşist İtalya'dan anayasaya aktarılan 141. maddenin ağırlaştırılması için TBMM'ye yasa tasarısı sunuluyordu. Tasarı sahipleri, Feridun Fikri Düşünsel ile Hamit Şevket İnçe, tasarrın sunulduğu tarih, 21 Aralık 1950 idi. Bir başka milletvekili Şevket Mocan, öylesine komünizm düşmanlığı ki, bir yandan solculara "en ağır cezanın" verilebilmesi için imza kampanyası açmış, diğer yandan kızı ile damadını "koinünist" diye polise ihbar etmişti. Mocan'ın kızı Ayşe Baştımar ile damadı Dündar Baştımar bu ihbardan sonra tutuklandılar (30.1.1950). Tüm bu örnekler, gerçekte tek bir noktada toplanabilir. Burjuvazi ve onun hükümetteki kadrolarının Amerikancı bir politikayı sessiz sedasız benimsemeleri noktasında. Aynı günlerde bir açıklama yapan Türkiye'ye yardım heyeti başkanı Tuğamiral Samuel Ginder, "Komünizmle savaşa-

bilmek için 252 milyon dolar harcadık, daha da harcıyacağız" sözleriyle bu politikanın mali yönünün altını çizmişti. Amerikan yönetimi, Türkiye'de sol hareketin gelişmesini "çok haklı" olarak istemiyordu, demokrat basının, aydınların üzerindeki baskı bunun açık bir göstergesiyken, sendikal hareket de en önemli odak noktasıydı. İşte bu alanda, Demokrat Parti hükümeti kendisine verilen görevi yine içtenlikle uyguluyordu: 6 Şubat 1950 günü, İstanbul İşçi Sendikaları Birliği'nin yıllık toplantısı yapıldı. Toplantıya DP'nin ileri gelenleri de katıldılar. Esat Çağa işçileri "zafer" işaretleriyle selamladı. Nizamettin Babaoğlu Kongre Başkanı seçildi. Prof. Fuat Köprülü, işçileri ulusal birliğe çağıran bir konuşma yaparak şöyle dedi: "İşçiler milli tesadük hareketlerimizde daima rehber olacaktır. Esasen mevcut olmayan sınıf fark ve mücadelesini, bu topraklara sokmayacağız. Bu mevzuda da bizimle birlik olduğuna za inanıyoruz."

NATO'YA GİRME ÇABALARI VE KORE SAVAŞI

- 1950'nin başında artık yabancı sermayeye ortaklık yöntemini benimsemeye başlamış, Nejat Eczacıbaşı, Durmuş Yaşar gibi "büyük iş adamları"nı bu yöntem sayesinde "sayılı zenginler" kapsamında saflarına katmış olan büyük burjuvazi, Truman Doktrini ile başlayan "Türk Amerikan yakınlaşmasının" siyasi bir ittifakla da perçinlenmesi arzusundaydı. Bu arzu, Türk diplomasi etkinliğinin merkezine "NATO'ya girme çabaları" şeklinde geldi, oturdu. Daha 1948'de Dışişleri Bakanı olan Necmettin Sadak, Türkiye'nin "Amerika'ya müttefikten daha yakın olduğunu söylüyor, bu ilişkilerin bir de ittifakla sağlanmasını rica ediyordu. "Bu rica, 1 Temmuz 1948 tarihli New York Times gazetesinde de yayınlanmıştı. NATO bir yıl sonra, 1949'da kurulduğunda "Kuzey Atlantik" İttifakı'nın dışında bırakılmış olmak tüm Amerikancı çevrelerin yadırgadığı, kabullenemediği ve "terkedilmişlik duyguları" içinde yazılar yazılıp demecler verilmesine neden olan bir "süpriz" gibiydi. Gerçi, Amerika'nın da Türkiye'yi her türlü yoldan kendine bağlamak istediği açıktı, ama NATO'ya ilişkin ABD politikası, iki yarı strateji gereği, Türkiye'yi ilk aşamada, NATO dışı bırakmayı uygun görmüştü: Bunlardan birincisi, bir Doğu Akdeniz ya da Ortadoğu Paketi kurulmasına ilişkin tasarılar. İkinci ve daha ağırlıklı bir neden de Türk hükümetinin "NATO içinde yer almaya dünden razı" tutumunun Amerikan pazarlık gücünü arttırması böyle bir ittifaka üye olmanın belisini mümkün olduğunca genişletebilmek amacıydı. Bu genişletme olanağı için de pek fazla beklenilmesi gerekmedi. 26 Haziran 1950'sabahı uluslararası haber ajanslarının telexleri "Kore Savaşı'nın başladığını duyurdular dünyanın dört yanına. DP hükümetinin beklediği bir fırsatı bu. Amerikan Senatörü Mc. Cai ile hemen görüşüldü ve

25 Temmuz 1950'de TBMM'ye danışma gereği bile duyulmaksızın Kore'ye asker gönderildi. "Kararın ne şekilde verildiğini biliyor musunuz? Yalova'da Reisicumhur, Başbakan ve Milli Savunma Bakanı karar vermişlerdi... Usulen Bakanlar Kurulu'ndan karar alınması için iç-dört gün sonra Bakanlar Kurulu toplanmıştı. Bakanlar Kurulu'ndan usulen karar alınması, uysal arkadaşları iştirak ettirmek suretiyle temin edilmiş, bendeniz ve sayın Nihat Reşat Belger bu toplantıya davet edilmemiştir." Bu sözler; tümüyle ABD'nin emperyalist politikasının bir ürünü olan ve İlhan Selçuk'un 5.5.1964 tarihli Cumhuriyet'te yazacağı gibi "insanların hürriyetlerini ve haysiyetlerini kaybettığı aşağılık bir rejimin düşük düzeni için" verilen Savaş'a asker gönderen hükümetin üyesi, Fahri Belen'e aittir. Ancak yalnızca ulusal bağımsızlık, uluslararası hukuk ilkelere değil, doğrudan anayasaya da aykırı olan bu karar karşısında, Türkiye'deki demokrat ve ilerici kesimler sessiz kalmayacaklardı. 15 Nisan 1950'de kurulan Barışseverler Cemiyeti olay üzerine, TBMM Başkanlığı'na çektiği telgrafta kararı kınıyor ve TBMM'nin olağanüstü toplantıya çağrılmasını istiyordu. Bu telgraf. 1 Ağustos 1950 tarihli Barış Dergisi'nde yayımlandı. 3 Ağustos günü ise, Barışseverler Derneği basıldı. Dernek Başkanı Behice Boran ile Genel Sekreter Adnan Cemgil tutuklandı. 5.8.1950 günü "Amerikan politikasına uygun düşmeyen yazılarından ötürü" Ankara, İstanbul ve İzmir'de 17 gazetenin yazı işleri müdürleri savcılığa çağrıldı.

- Ancak hükümet, ülkede sayılan bir anda gözle görülür biçimde artan Amerikan uzmanlarının yol göstericiliğinde, Kore'ye asker sevk etmeyi sürdürdü. Amerikan askerlerinin terkettiği *Kunuri* cephesinde binlerce Türk yaşamını yitirdi. Ama bu özverinin sonuçları da kendini gösterecekti. Amerika Türkiye'nin hem NATO'ya, hem de Ortadoğu Paketi'ne hazır olduğunu görecekti ve Türkiye çok geçmeden hem Kuzey Atlantik İttifakı'nda, hem Bağdat Paketi'ne üzerine düşeni yapmaya başlayacaktı. Türkiye'nin NATO üyesi oluşuyla, Türk-Amerikan ilişkilerinin aldığı boyutu, ikinci bölümde ele alacağız.
1. Türkiye'de Kapitalizmin Gelişme Özellikleri 1923-1960 Y.N.Roza İyev, Onur Yayınları. Aralık 1978
 2. Amerikan Belgeleriyle Amerikan Emperyalizminin Doğuşu, Türkkaya Alaöv, Doğan Yayın-evi, 1968
 3. Amerika, NATO ve Türkiye, Türkkaya Alaöv, Aydınlık Yayınevi, 1969.
 4. The Tragedy of American Diplomacy. W.A.Williams, New York, Delta, 1962.
 5. Türkiye'de Amerika Nevzat Üstün, Var Yayınları, Aralık 1969
 6. CIA, Kontr-gerilla ve Türkiye M.Emin Değer. beşinci basım, mart 1979.
 7. Sosyal Adalet dergileri, sayı 1-20.

KÜÇÜK
AMERİKA

Büyük Tenochtithan - Riviera

Tanrıya ve hükümdanımıza hizmet için geldik biz buraya. Ama aynı zamanda, buradaki zenginlikler için de geldik." Avrupa'nın Rönesans ile silkindiği yıllarda Yeni Dünya'nın uçsuz bucaksız topraklarına ayak basıp, altının sihirli parlaklığını elleri arasına ilk aldığında böyle diyordu İspanyol denizci. Avrupalılar yeni dünyaya ilişkin böyle düşünüyorlardı. Ya yeni dünyanın sahipleri bu beklemedik konukları nasıl görüyorlardı? Birbirlerinden çok farklıydılar. Okyanusun bir yanında Rönesansın olağanüstü patlaması yaşanırken, diğer yanında cam, barut ve sabun henüz bilinmiyordu.

Ne yeni dünyanın yerlileri bu yüzyıllar bulan zaman farkını kavrayabilecek durumdaydılar, ne de Avrupalı konuklar, uygarlıklar arasındaki bu uçurumu kapamaya niyetliydi. Sonuçta uçurumdan aşağı yuvarlananlar yerliler oldu.

Avrupa'daki keşiflerin Meksika'daki zengin altın ve gümüş madenlerini bulmalarıyla başlayan sömürgeleştirme süreci üçyüzyıl sürdü. Bu dönem içerisinde, yerliler yalnızca Avrupa'nın hastalıklarıyla tanıştılar, açlığı ve acıyı yaşadılar. Öldüler, öldüler, öldüler...

Kapital'in birinci cildinde Marx tüm bu gelişmeleri şöyle yorumluyor:

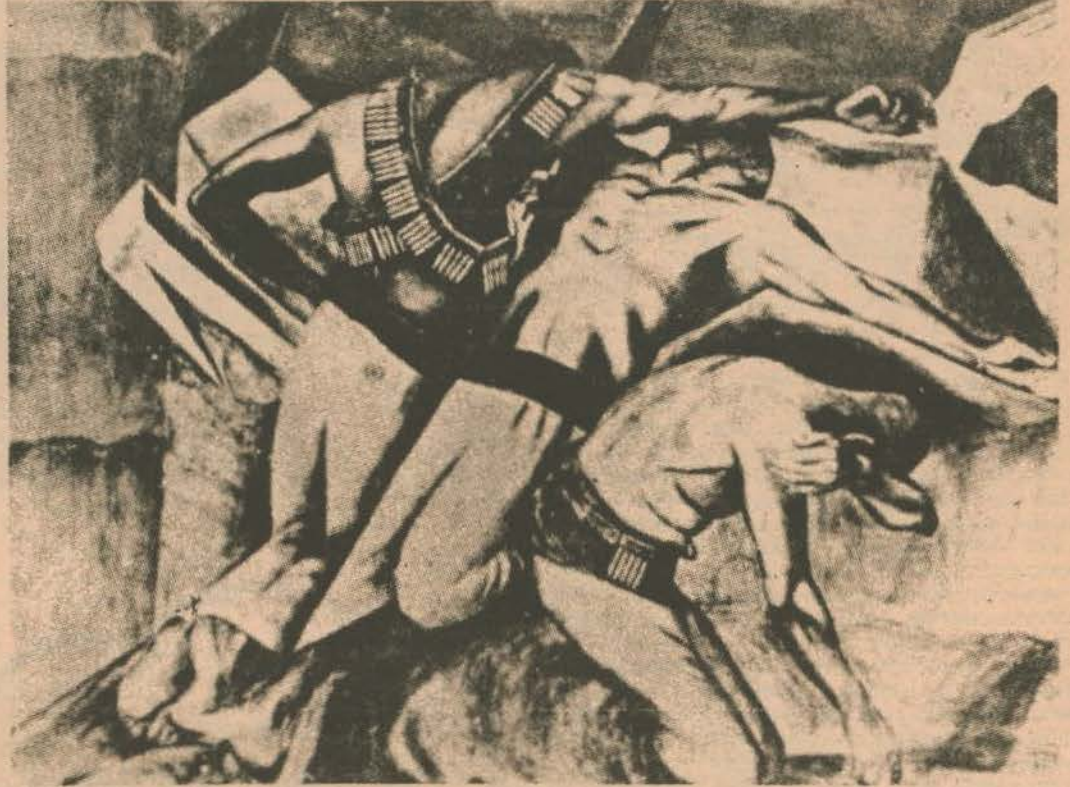
"Amerika'daki altın ve gümüş madenlerinin keşfi; yerli nüfusun köleleştirilip maden ocaklarında zorla çalıştırılması; Doğu Hindistan'ın fethi ve yağmalanmasının başlaması; Afrika kıtasının bir zenci avı alanı haline getirilmesi: Bütün bunlar, kapitalist üretim çağını haber veren, açan olaylardır; ve ilkesel birikim hareketinin temel etkenlerini meydana getirirler."

Kapitalist üretim çağı dünyayı sarıyordu. Ancak kendi iç çelişkilerini de taşıyan bir yayılmaydı bu. Çelişkiler, tepkilerle somutlanmaya başladı. İspanyol sömürgecilere karşı 1810'larda başlayan devrimci mücadele, pek çok acı deney ve pek çok büyük kazanımla yüzyıl boyunca sürdü. Ve 1910'lu yıllara gelindi. Köylülerin önderi Pancho Villa kuzeyden, yerlilerin başındaki Emiliano Zapata da güneyden bir büyük düşü gerçek yapmak için harekete geçtiler. Ve yedi yıl süren mücadele 1917'de ilk toprak reformunun yapılmasıyla büyük bir zafer kazanıyordu. Aynı yıl okyanusun ötesinde, sömürgecileri Yeni Dünya'ya gönderen kıtada Bolşevikler kışlık saraya saldırmaktaydı. Meksika'da ise anti-sömürgeci, anti-feodal özellikleriyle burjuva-demokratik devrimi gerçekleştiriyordu.

15. yüzyıl sonlarında Yeni Dünya kumsallarındaki ilk sömürgecinin ayak izlerinden, 20. yüzyılın ilk çeyreğine kadar uzanan yıllar buradaki uygarlığı tümüyle büyük bir değişime uğrattı. İşgalciler Yeni Dünya'ya ilk ayak bastıklarında, yerli halkın boyunlarını rengarenk boncuklarla donatırken, altın ve gümüşten yapılmış eşsiz değerdeki heykelcikleri, kabartmaları, kap-kacağı potalarda eritmekte gecikmediler. Altın ve gümüşle gelen yağma, olağanüstü güzellikteki

Devrimi Yaşatan Duvarlar

Mustafa Okan

Çarmıhı Kılan İsa - Orozco.

yerli mimariyi çoktan yoketmiş, yerini yeni zenginlerin mantar gibi biten küçük sarayları almıştı.

Bugün, yerlilerin tipik giysileriyle fotoğrafını çekmeye bayılan turistler, bu giysilerin kendilerine 18. yüzyıl sonunda Şarl III'ün zoruyla giydirildiğini bilmezler. İspanyolların kızıl derili kadınları giymeye zorladıkları elbiseler, Andalusya, Estramadura ve Bask köylülerinin yerel giysileriydi aslında. Saçların ortadan iki yana ayrılmasını da Toledo Valisi buyurmuştu.

Yüzyıllar süren bu inanılmaz hareketlilik Meksika kültürünü de bir gökkuşağına dönüştürmüştür. 1920 devrimiyle başlayan süreçte bu renkliğin giderek süzülüğünü, berraklaştığını, somutlanmaya başladığını görüyoruz. Devrimin geleceği umut taşıyan yüzünü en çok gördüğümüz yerler belki de duvarlar oldu Meksika'da. İşgalcilerden devrimci önderlere, savaşan köylülerden yerli işbirlikçilere, zafer sahnelerinden katliamlara kadar herşeyiyle değişimi anlatan resimlerle soluk almaya başladı devrim.

Meksika duvar resminin öncüsü sayılan Jose Clemente Orozco devrimle geleni çok açık özetliyor: "Duvar resmi iyi bir başlangıç yaptı. Yanlışlıklar bile yararlı oldu. Sanatın içine düştüğü basmakalıplık giderildi. Birçok önyargı silindi ve bu sonuç, toplumsal sorunlara yeni açılardan bakılmasını sağladı. Fildişi kulelerinde yararsız bir öniür süren gözbağcıların alçaltıcı bohem çağı tasfiye edildi. Şimdi ressamlar ve heykел sanatçıları güçlü, sağlam ve bilgili eylem adamları olacaklar. Herşeyi bilmek ve anlamak, yeni bir dünya yaratılmasına en çabuk biçimde katılmak isteğiyle yanan bu sanatçılar, tıpkı çalışan bir işçi gibi, günde sekiz ya da on saat çalışmaya hazırdırlar. Stüdyolarda, üniversitelerde, okullarda, fabrikalarda yerlerini alacaklardır."

Bu kısacık alıntıda bir sanatçı için altı çizilecek ne çok şey var: Güçlü, sağlam ve bilgili bir eylem adamı olarak yeni bir dünya yaratılmasına en çabuk biçimde katılmak. Orozco bu düşünceleriyle bir başına kalmadı. Meksika duvar resminin öncülerinden Riego Rivera, aynı açıklıkla şöyle diyordu: "Biz eserlerimizi müzelere kapatmak istemiyoruz. Çünkü müzelere ancak bol vakti olanlar gelebilir. Eğer çalışan halk kitlele-

ri müze ve sergileri gidip gezemiyorsa, biz de sergi lerimizi sokaklarda açalım. İşçilerin, emekçilerin toplandıkları yapıları, sendikaları, resmi yapıları, çalışan insanları barındıran her yerdeki, sokaklardaki duvarları resimleyelim."

Meksika duvar resminin temeli işte bu açıklıkta ortaya konulmuştur. Duvarları dolduran bu dev yapıtlar "duvar resmi" olgusuna yepyeni boyutlar kazandırdı. İlk sanat yapıtının izleyiciye ulaşması başlığında toplanan amaç, izleyicinin yoğun ve katılımcı ilgisiyle daha zengin bir karşılık bulmuştu. Yetkin ve tutarlı tekniği yanında, figüratif resme kazandırdığı olanaklar daha sonra dünyanın pek çok yerinde pek çok sanatçı için önemli açılımlar sağlamıştır.

Açık ve güçlü mesajlar taşıyan içeriğiyle, devrimi ve geçmişi kucaklayan motifleriyle bir bütün olarak karşımızda duruyor Meksika duvar resmi. Bu noktada duvar resminin bir başka ustası David Alfaro Siqueiros alıyor ağız: "Modern Meksika resim sanatı, Meksika devriminin anlatımıdır. Bu resmin sadece İspanyol öncesi dönemin ve sömürge döneminin önemli kültürel sonucu olduğunu düşünmek asla doğru değildir. Çünkü aynı kültürel temel, Guatemala, Honduras, Ekvador, Peru ve Bolivya'da az çok vardır. Devrim olmasaydı, Meksika resim sanatı da olmayacaktı." Bir başka deyişle, çok daha farklı bir yerde olacaktı.

Devrim Meksika'yı nereye götürdü? Herşeyden önce belirtmek gerekiyorki, uzun devrim süreci, Meksika'da köklü bir demokrasi geleneğinin yerleşmesinde önemli mesafeler katetmiştir. Bugün Meksika ekonomisi önemli sorunlar yaşamaktadır. Dış borçların ulaştığı boyutlar oldukça büyüktür. Sorunlu kentleşme, işsizlik, enflasyon ülkenin üzerindeki ağır yüklerdir.

Tüm bu sorunlar önemli toplumsal hareketlenmeler yaratmaktadır. Ancak Meksika'nın yaşadığı sorunları hiçbir, demokratik hakların rafa kaldırılmasıyla çözülmeye çalışılmamaktadır. Bu özellik bile bir başına Meksika'nın geleceğini umutlu kılmaya yeterlidir.

Meksika'da devrim duvarlarında yaşıyor ve duvarlar yeni bir devrimi yaşama geçirmeye hazırlanıyor.

YARIN □ Sayın Can Yücel, isterseniz söyleşimize, şiiriyle, ekonomisiyle, baskılarıyla, özel koşullarıyla ve yapılması gerekenleriyle "12 Eylül ve sonrası dönemi" tartışarak başlayalım. 1986 Türkiye'sinde şiir ortamını, ekonomik-siyasal ortamı nasıl gözlemliyorsunuz?

CAN YÜCEL ■ Tabi şöyle yaklaşmak gerek konuya. Mesela biz 70'lerdeki duruma baktığımız zaman, bugünkü şiirin durumuyla kıyas ettiğimiz zaman arada büyük fark görüyoruz. 12 Mart sonrasında daha hareketli bir şiir ortamı vardı, ben şiiri pilot olay olarak alıyorum. Özgürlüklerin kısıtlanmasına, insan haklarının kısıtlanmasına karşı protesto niteliği taşıyan bir şiir canlılığı görüldü 70 sonrasında. O kadar ki, bu işte ideolojik olarak angaje olmamış, nişanlı olmamış arkadaşlar bile, bu bir bakuna direniş durumu denebilecek hareketle şiirleriyle katıldılar. Mesela Edip (Cansever) yazdı, Turgut (Uyar) yazdı ki, onlar siyasal konulara genel olarak pek el atmazlardı. Onlar bile girdiler bu işin içine. Böylelikle toplu bir protesto sesi yükseldi, bu şiir için de yararlıydı tabi. Yani kendi alinyazısını, halkın alinyazısıyla bir şiirde, ya da kendi şiir bünyesi içinde birleştirmek bizim şiirin canlandığını, kendi sosyal, sınıfsal görevini yerine getirmek açısından olumlu bir yol aldığını gösteriyordu. Bunda 63-70 arası görünen nisbi özgürlük ortamının yardımcı olduğu söylenebilir. Yan örgütlemelerden, işçi örgütlemelerinden, parti örgütlemelerinden hareketle şiir de ortamın canlılığından yararlandı ve bir birikim oluştu. Bu birikimle 12 Mart sonrasında görmüş olduğumuz döneme baktarsak daha şanslı bir dönem olduğunu söyleyebiliriz. Ama gene de, şu görülüyor ki, 12 Mart sonrasıyla 12 Eylül sonrası hiç de aynı değil. Büyük farklar var, hem nitelik bakımından, hem nicelik bakımından. Bir kere zaman ölçülerine vurunca, 12 Mart kısa sürdü, 12 Eylül sonrası ise, EÖ-ES diyorum ben, İsa'dan önce, İsa'dan sonra gibi, Eylül sonrası hala sürüyor. Öncelikle rejim sürekliliği farkı var. Baskı çok ağır. Çünkü 12 Eylül hareketinin gerçekleşmesi çok daha geniş bir plana dayanıyordu, çok daha büyük çapta bir programdı. Daha etrafı ve eski deneyimlerden yararlanan daha büyük bir prodüksiyondur bu. Çok daha büyük çapta bir mizansen sözkonusuydu. Anarşi şantajı prodüksiyonu, reproduksiyon olmasına rağmen büyük bir prodüksiyondur. Sonra bu işin müessesleştirilmesi, yasallaştırılması süreci çok etrafı düşünülmüştü. Adım adım gidilen, istenilen, özlü hedef, aşağı yukarı bir anayasal sistem halinde oluşturuldu. Yani buna Cumhurbaşkansal sistem denilebilir. Bu askeriye'nin Türk siyasalındaki sürekli kılmaya yöneliktir. Türk ticaret ve sanayiinin doruk noktalarının askeriyeyle birlikte bu mizansenin içinde, işbirliğini ve ittifakını gerçekleştirme sonucunu doğurur. Bir Pentagon ve holdingler birliği ortaya çıkmıştır. Askeriye, anayasal sistem içinde oligarşisini ilan etmiştir. Bu oligarşinin bir cephesi de oligopoldür. Böyle bir sistem kurulmuştur. Demek ki, böyle bir sistem kurulduğunda, bu sistemin siyasal, hatta dış politikayla ilgili gereksinimlere yanıt vermesi ötesinde, bir de bu holdinglerin Türkiye üzerindeki ekonomik egemenliklerinin pekiştirilmesi sözkonusudur. Dikkat edilmesi gereken dava, mesela bunu SHP'nin işlememiş oluşu, büyük bir kayıptır. Geçer akçe, yürürlükteki rejimin, siyasal rejimin, anayasayla belirlenen rejimin ekonomik politikayla paralellik beraberlik arz etmesidir. Biri olmadan öbürü olmaz.

Bu bünye birliğinin öncelikle tartışılması gerekir. Durum epey ağırdır. Gerek özgürlükler bakımından, gerekse Türkiye'nin kendi ayağı üzerinde durmasını, kendi milli dış politikasını uygulamasını benimseyenler açısından durum epey vahimdir. Tavizkâr davranışlarla da bu vehamet ortadan kalkacak değildir. Daha arifesindeyiz işin. Yani öyle kolay bir silkelemeyle değişecek bir durum yoktur. Mesela bu son ara seçimlerde de gördük, DYP'nin yarınki iktidar adayı oluşudur ki, Demirel'in bu bapta, bugünkü rejimi ne ölçüde değiştirmek isteyeceği de bize bilinen taraftır, değişen şartlara bugünkü rejimi ufak değişikliklerle uydurmanın ötesine geçmeyecektir. Demirel iktidara geldiğinde, bir ölçüde nisbi bir rahatlama bile görüle, yapılan tekrar iadesi, kapısı açık bir düzeltme operasyonu olacaktır. Yani bugünkü dönüş yolları açık tutulacaktır. Yasalarla açık tutulacaktır; artık hizmet kanunu değil, anayasal yetkilerle derhal o dizene

dönüş sözkonusu olacaktır. Türkiye'de sözkonusu olan, gerek sosyal demokratlar olsun, gerek sosyalistler olsun; siyasi-ideolojik-kültürel mücadele çok uzun erimlidir. Ve ona göre durum inceden inceden irdelenmelidir. Durumun vehameti saptanınca da, bu uzun erimli mücadele için nasıl örgütlenmeli, ne işler yapmalı bunların belirlenmesi gerekir.

YARIN □ Biliyorsunuz, bir süreden beri, belirli çevrelerde bir "Sosyalist Parti" kurma girişimi var. Basına yansıyor; bu konuda toplantılar, paneller yapılıyor. Sizce bugün bir sosyalist parti kurulması mümkün müdür? Bu konudaki çalışmalarını nasıl değerlendiriyorsunuz?

CAN YÜCEL ■ Ben bu anda bir sosyalist parti kurulabileceğini sanmıyorum. Bu yasalar elverir, elvermez noktasından değil. Çünkü yasalar elverirse de, yasalar da insan yapısıdır, eh bizim de bu siyasi yaşamın içinde bir gönüllü tarafımız olduğuna göre, koşullar zorlanabilir. Siyasi ortamın yasaları yıpratma payı da hesaplanarak böyle bir girişimde bulunulabilir. Ama mesele burada değildir. Mesele siyasi ortamın genel görünümünün çözümlenmesi meselesidir. Böyle bir parti kuruluşu bence sözkonusu edilemeyecektir, çünkü böyle bir partinin kurulmasında başlıca unsur olması gereken ve başı çekmesi gereken sınıfsal durumun iki dinamik unsuru vardır: Bir tanesi sınıfsal olarak işçi sınıfıdır, öbürü de gençliktir. Bunların birisinin bütün mücadele olanakları elinden alınmış durumdadır. Öbürüne gelince büyük bir şantaj altındadır gençlik. Biri pasif kalma, öbürü de

çeşitli çevrelerden gelen anarşi ithamı. Bu tabi yasal baskılarla, sosyal baskılarla büsbütün abartılmaktadır. Burada da kendiliğinden bir durgunluk olmuştur. Yani pasifikasyona boyun eğme anlamında söylemiyorum. Ama iki büyük unsur burada ölçün kılınmış haldedir, ki bünyeyi bir ölçüde, dinamize edecek bir ortam sözkonusu değilken sosyalist parti kurmak pek olcuk iş gibi gelmiyor bana. Ama şöyle olur, geleneği süren bir parti ayaktadır, ömrünü bütün itibarıyla sürdürür, uğradığı dağılıma baskıya, darbeye rağmen böyle bir parti olsaydı, tüm güçlüğüne rağmen; bu partinin önyak olmasıyla bu iş yapılabilirdi, o zaman bu handicap da atlatılabilirdi.

Yoksa olmayacak davaya amin deyip de, sonradan olabileceği imkanlarını karman çorman etnenin alemi yoktur. Eğer herkes şu iddia ile, "o kurdu, ben de kurayım" düşüncesi ile hareket ederse, bir nevi fraksiyon partileri haline gelir bu iş, onlar da ortalığı "frank" ederler, ondan sonra da iş tümüyle berbat olur.

Sonra mesela bu denendi, Mehmet Ali Bey'in ve

Doğu Perinçek'in girişimiyle işçilere açık toplantı yapıldı. Ve on tane işçi geldi. Yok on tane değil, bunlar da dahil, on kişi geliyor. Rezalet tabi. Fiyasko. E Mehmet Ali Bey, kendi düşünüyor, diyor ki, "ben eskiden beri parti kuruyorum, üçüncü oluyor bu, eh o halde, gene parti kurulacaksa ben kurayım." Evet, ama üç parti kurma sözkonusu ise, iki tanesini de batırma sözkonusu. Bir kere matematik olarak iş ayaz Aybar sadece hayrını yadediyor, vebalini hiç hesaba katmıyor. Bu iş de böyle cicoz.

HERŞEYİN
MAHVOLUP GİTTİĞİNİ
DÜŞÜNMEK DE,
HEMEN YARIN
DEVİRİM OLACAKMIŞ
İYİMSERLİĞİ DE
YANLIŞ...

İÇERİDEKİLERİ
DÜŞÜNMEYEN SİYASİ
OLUŞUM

İŞÇİ SINIFINI
VE GENLİĞİ
DİNAMİZE ETMEDEN
SOSYALİST
PARTİ KURMAK
OLACAK İŞ DEĞİL...

ASKERİYE ANAYASAL
SİSTEM İÇERİSİNDE
OLİGARŞİSİNİ İLAN
ETMİŞTİR...

Can Yücel

mücadeleni

YARIN □ Peki, sol güçlerin demokrasi mücadelesi için birlik kurmaları, ortak bir zemin, bir sol blok oluşturmaları konusunda ne düşünüyorsunuz?

CAN YÜCEL ■ Tabi bu dediğinizin kalkış noktası bir cephe hareketidir. O zaman sosyal demokratlar da katılır bu cepheye, bir karar sonucu olarak. Zaten ben, Ecevit'in yersiz telaşını anlayamıyorum. "Sızıyorlar" telaşını. Kim nereye sızacak yaa? Duvarı ıslaksa, su sızıyordur. Yoksa sosyalistler niye sızınlar? Onunla Rahşan'ın arasına karakedi gibi sızmanın ne alemi var? Sızacak ne var? O, kendi Genel Sekreterine baksın önce, 12 Eylül'den sızan o adama baksın. Bizim genelde bir cephe düşüncemiz var, yani "Özgürlük Cephesi" denilebilir, "İnsan Hakları Cephesi" denilebilir, "İyileşme Cephesi" denilebilir, yani bugün rejimin yahut toplumun değişmesi gereken yönleri, böyle ortak amaca ilişkin bir platform halinde, burada bir asgari müşteregin çerçevesinde uygulanabilir. Yalnız tabi, gerçek solun kuracağı böyle bir cephenin önemi, demin de belirtti-

ğim gibi, bu rejimin iki yanının daha belirtilmesindedir. Birisi ekonomik: Bugünkü rejimin sınıfsal bünyesinin doğurduğu ekonomik politikanın testini, Türkiye'nin dünya içindeki bağımlı yerinin belirtilmesidir. Bir de bunun ötesinde, gene buna bağlı olarak bizim kapitalist dünyaya askeri ve siyasi bakımdan bağımlılığımızı da bu platform içinde birleştirmek gerekir. Böyle bir cephe, bütün sol unsurları içine alabilen bir politika olarak, üzerinde anlaşılabilir bir zemin olabilir. Ama bu "sosyalist parti" işi oldu-bittiler halinde. O ona söyledi, bu buna söyledi. Aman o hapisten çıkmadan bu yurda dönmeden biz acele edelim, gümrükten mal kaçırır gibi sosyalist parti kuruyorlar. Mesela bir keresinde, 74'de alalecele parti kurdular. Ne oldu o zaman? İçerde Behice hanımlar var, şunlar var. Bir sürü adam var. Bir türlü anlaşılamadı bu iş. 15 gün de farkettiler. Yani af çıktı, onbeş gün sonra. Ama bir patırdı gürlü parti kurmuş oldular. Sonunda beraber olacak olduktan sonra, zamansız, işi aceleye vurup patırdıyan parti kurup da sonradan aynı noktaya gelmenin ne anlamı var. Bu arada, bir sürü zaman kaybı var, insan gücü kaybı var. Mesela şimdi de aynı şey yapılıyor. Mehmet Ali Bey'in bir otele toplantısı vardı. İle partiye zorlanıyor iş. Neredeyse hani, daha oracıkta MKYK seçecekler... Daha önce de olduydu böyle bir toplantı. TÖS'de yapılmıştı. Mahir Kaynak operasyonu. Sosyalistler "asgari müşterek"te buluşmak üzere toplandılar. Madanoğlu kürsüde. Hikmet Bey çıktı bir nutuk attı. Askerlerin iyilerinin olduğunu, aydınların bu işi bilmediklerini, Gazi Mustafa Kemal'den de delil gösteriyor, askerlerin devrimi yürüteceğini ve Madanoğlu'nun da bu işi yapabilecek yeni askeri lider olduğunu anlattı. Bu dalgalanma öğleye kadar devam etti. Sonra Madanoğlu "ben sosyalistlere alet olmam" diye öğleden sonraki toplantıya gelmedi! Mahir Kaynak'la orada. Calatasaray'da bir meyhane vardır. Orada Madanoğlu'nu iknaya çalışıyor. Madanoğlu "ben oyuna gelecek adam mıyım?" dedikçe, "Aman, Paşam, n olur" "ayıp olacak, öğleden sonraya gelin yine" diyor. E, Madanoğlu namuslu bir adamdır kendi çapı içinde. O gitti, baktık Madanoğlu yok. Herkes bozuk. Ben çıktım dedim ki, "buraya ben gayet kısa bir laf söylemek için çıktım, biz asgari müşterek aramaya geldik, halbuki anlaşılıyor ki, burada askeri müşterek sözkonusu".

YARIN □ 80 sonrasında yaşanan baskıların önemli bir odağı da cezaevi zülmünde somutlanıyor. 1980'lerin cezaevi gerçeğini, siz de daha önceki dönemde cezaevi deneyimi geçirmiş bir insan olarak, nasıl değerlendiriyorsunuz?

CAN YÜCEL ■ Şimdi bu konuda bazı özellikler var. Mesela, bizim bu hapishane tecrübesini geçirdiğimiz 70 dönemi bütün ağırlığına rağmen bugünkü kadar ağır değildi. Hapishane düzeni, askeriye de bile, Selimiye tipi yerler hariç, daha rahattı. Tabi kendi ölçüsü içerisinde. Bu seferki koşullar ise adamakıllı ağır. Bu seferki adamakıllı ağır ve içerde yetişme gibi, hapishane üniversitesi tabiriyle, yetişme gibi birtakım olanaklar sağladığı hükmüne varmak güç gibi geliyor bana. Çok ağır çünkü koşullar. Hani okumaydı, yetişmeydi. Ama bu tabi bir ateşten geçme, bir sıkıntıdan geçme dönemidir. İnsanları daha dirençli yapar. Ama öte yanda da, insanların büyük fire vermesine yol açar. Yani iki sonucu vardır bu sertliğin. Birisi çok iyi unsurlar yetişebilir bu dönemin içinden, ikincisi ise cezaevlerine kapatılanların sayısı çok büyük olduğu için, baskı da çok ağır olduğu için epeyce fire sözkonusu olabilir. Ama elbette, içeriği yani içerdekileri düşünmeden bir oluşum, bir siyasi oluşum düşünmek yanlış olur. Bir rejimin ne olacağı düşünülürken, onun büyük acısını çekenleri hesaba katmamak yanlış olur.

YARIN □ Evet, bu çok ağır baskı ortamını karşısında yer almak, cezaevi gerçeğini değiştirmek görevi tüm demokrasi güçlerine düşüyor. Sizce basının buradaki rolü nedir, ne olmalı?

CAN YÜCEL ■ Basının hatası şu oldu gibi geliyor bana. 70 sonrasında bu iş, layık olduğu ciddiyetle ele alınmadı. Yani bunun yankıları çıkıyordu, bunları toplantıları yapılacaktı. O dönemin bilançosu, kara bilançosu çıkarılacaktı. Hiç değilse, dönemin bitiminde yapılanların hesabını vermek zorunda bırakılacaktı bu zalimliği işleyenler. Ama bu yapılamadı, dikkat ederseniz. İşler sütlüman olmuş gibi farzedildi ve bunun tekrar edileceği aklı gelmediği için çok daha ağırla karşı karşıya kaldık. Mesela bu açlık grevi işi. Bunun en büyük önemi eski bir gelenek olması. Ama örneğin, İran'da Irak'ta eskiden açlık grevi yapıldığı zaman, bütün kitleyi de hareket geçirci bir siyasi süreci ve sonucu olurdu bu işin. Burada bu kadarı bile akselemiyor. Yani bir adam, kendi isteğiyle, ölümü göze alarak birşeyi protesto ediyor, bu bile dışarıya akselemiyor. Bu, bizim bu işte ne kadar yaya olduğumuzun, ve bir bakıma da baskının ne kadar ağır olduğunun ölçütüdür. Yani İngiltere gibi sömürge iktidardaki bir ülkede bile açlık grevinin seyri hakkında haber çıkar. Burada çıkmıyor. İşkenceye karşı her araçla savaşmak dediğiniz çok doğru tabi, ama bu işin şürlen filan bitecek hali yok. Yani diyelim ki, anlattın, işkence dedin, çekilmek dedin. Sonunda şiirde kapalı olarak söylüyorsun. Hepsı bundan ibaret. E, tiyatrosu sökmüyor. Basın yaya... Ancak dış haberlerle ortaya konulursa yansıyor birşeyler.. Yani iş bu bakımdan ayaz. Mesela, YARIN dergisinin Ekim sayısındaki "Mahkeme Fotoğrafları".. Hiçbir arkası sağlam gazetede bunun bir tanesi çıkarılmadı. Yeni yeni bazı gazeteler başladılar dikkat edersen, o da Af Örgütü'nün zoruyla ağızlar, kapılar aralandıktan sonra. Genelde basının hali de öyle pek alın açıcı değil.

YARIN □ Sayın Yücel, söyleşimizin sonunda, konuyu biraz değiştirip depolitizasyona ve depolitizasyonun karşısındaki kültürleşme, evrensel kültürü şiiriyle, ekonomisiyle, siyasetiyle tanıma; evrenselleşme çabalarından söz etmek istiyorum. Siz de kendi deyiminizle "türkçe söylediğiniz" şiirlerle dünya şiirinin tanıtılmasına yönelik bir çalışma içindesiniz. Evrensel kültürü tanımanın, olayların evrensel planda anlatılmasının önemi nedir? Bunun yansımaları nelerdir?

CAN YÜCEL ■ Tüm bunlar kuşkusuz çok önemli. Ancak ben burada bir kaydı ihtiyat çizgisi çizmek istiyorum. Çoğunlukla biz umutlu, toplumcu, devrim bilinci olan sol duyusu olan şiirleri ele alıyoruz. Ve böyle almamızın da yerinde olduğunu biliyoruz. Ama bugünkü şiir dünyası bunlardan ibaret değil. Yani bütün dünyada şiir devrimci şiir değil. Yani bütün dünyada şiir devrimci şiir değil. Yani dünya genelde devrimci bir durgunluk dönemi geçiriyor bence. Buna paralel olarak şiirde bir durgunluk var. Devrimci şiirden öte, şiirin hareketliliğinde de. Yani siyasal ve sosyal yani sadece toplumculuk olarak ele almasak... siyasal bilincin geliştiği yerde, toplumcu olmayan şiir de siyasallıkta sonuçlara varır. Bu çizgide bile bir durgunluk var. Bunun nedeni de, kapitalist ülkelerde belli tavizlerin sağlanması yoluyla da bir depolitizasyon süreci başlatılmış olmasıdır. Kitleler eski evrensel vicdanlarıyla harekete geçmekte güçlük çekiyorlar. Yani mesela İkinci Dünya Harbi öncelerindeki, harp sonralarındaki, büyük buhran dönemlerindeki kaynaşmalara bakarsak, bugün böylesine güçlü ve siyasal bir kaynaşma sözkonusu değil. Bundan dolayı, işin bu yanını da incelemek gerekir, yani en azından bir karşılaştırma yapmak gerekir.

Ötede, terörün biraz yaygın bir sürece girmiş olduğundan bu durgunluk ortamının büyük rolü vardır. Bundan dolayı, evrensel planda olaylar anlatılırken tüm noktaların üzerinde durmak gerekli ki, manzara tam olarak ortaya çıksın. Sonra mesele şairleri düşünelim. Neruda'yı. Neruda yalnızca devrimci şiir yazmıyor. Adamın bireysel aşk şiirleri de var. Devrimci adamı tüm yönleriyle anlatıp tanıtmak bütünlüğü yansıtır. Bizde ise genç arkadaşlarda, ille de kızıştırıcı şiir yazmaları gerekiyormuş gibi bir görev zorlaması doğuyor. Bu insanları uyarmak lazım, çünkü sonuçlar çok umut kırıcı olabiliyor. Umutsuz olmak, herşeyin inahvolup gittiğini düşünmek de, hemen yarın devrim olacaktı iyimserliği de yanlış.

“Uzun erimli bir n arifesindeyiz...”

Sevgi Soysal, on yıl önce 22 Kasım 1976'da henüz kırk yaşındayken bu dünyadan ayrıldığında 1960 kuşağı onu pek tanııyordu. Bugünün üniversite gençliği, onun öykülerini, romanlarını, makalelerini ancak ölümünden sonra okuyabildi. Büyük bölümü, 12 Mart rejiminin izlerini taşıyan yapıtlarıyla Soysal, Türkiye'nin çok daha ağır bir baskı döneminden geçtiği 1980'lerde; gerek siyasal-ekonomik planda yaşananların kavranmasına yardımcı olması, gerekse toplumsal mücadeleyi anlatan Türk romanının en yetkin örneklerini vermesi açısından "eskimeyen, gündemden düşmeyen ve mutlaka okunması gereken" bir yazar olarak kendini kabul ettiriyor.

İşte bu gerekliliği de gözönünde bulundurarak, ölümünün 10. yılında saygıyla andığımız Sevgi Soysal'ın tüm yapıtlarını kısaca tanıtmakta yarar gördük. Ancak bundan önce, Sevgi Soysal'ın sanatçı kişiliği, dünya görüşü ve sanat anlayışına ilişkin bazı noktaları da vurgulamak istiyoruz.

Herşeyden önce 15 yıllık yazarlık yaşamı boyunca, kendini sürekli yenileyen; tüm olumlu etkilenmelere açık tutumuyla giderek arınan, zenginleşen, bilimselleşen bir sanatçı oldu. Sevgi Soysal. Onun 1974'de "ilerlemek için dönemeçlerden geçilecekse, niçin geçilmesin? Elbet ben de dönemeçlerden, dar sıkışık yollardan geçtim" sözleriyle açıkladığı bu ileriye doğru, ileriden yana değişim, Türk edebiyatına bireysel tutkularından, varoluşçuluktan yola çıkıp demokrasiye ulaşan bir yazar kazandırdı. Gerçekten de ilk öykülerini topladığı kitabı Tutkulu Perçem ve bir anlatılar bütünü oluşturan Tante Rosa'dan Yenişehir'de bir Öğle Vakti'ne, Şafak'a uzanan çizgide, sanat yapma kaygularından dünyayı toplumcu-gerçekçi bir bakışla dönüştürme uğraşına varmıştır Sevgi Soysal. Yapıtlarının ortak özelliği, sıcak, duyarlı anlatım, ilk dönemlerde ustalıklı oyunlarla kendini gösteren daha sonra gene aynı ustalıkla büyük bir canlılığa, akıcılığa erişen dil kullanımıdır. Sevgi Soysal, cezaevini, sürgünü bizzat yaşamış ve bunlar, yansımasını yapıtlarında bulmuştur. Sevgi Soysal'ın insanları arasında küçük burjuva aydınları geniş yer tutar. Kendi yaşamsal deneyimi, en çok bu kesimi tanımına elvermiştir çünkü. Bunların yanı sıra burjuvalar, lumpenler ve işçi sınıfı da kimi yapıtlarında öne çıkan tipleri oluşturur. Onun toplumsal konularına göre ya büyük bir sevecenlikle sahiplendiği ya da alaycı bir dille yerdığı bu insanlar, genellikle klasik kahraman tanımlaması dışında kalan, olumlu, olumsuz yönleri, eksiklikleri hep birarada yansıtılan insanlardır. Ancak aynı tiplerin birçok yapıtında kullanılması, aynı kişinin öyküsünün birkaç kitapta devam etmesi dikkat çekicidir. Soysal'ın en çok konu ettiği kesim ise gençliktir, genç yaşantıları, genç ilişkileri, genç çabaları irdeler çoğunlukla.

Bugün Bilgi Yayınları'nın çıkardığı "Bütün Eserleri" d'izisindeki sekiz kitabı bütünlüğü içinde ve mümkünse kronolojik sıralamayı gözden kaçırılmadan okumak, hem Sevgi Soysal'ın geçirdiği örnek gelişmeyi adım adım izlemek, ulaştığı noktayı ve genç yaşta yarım bırakmak zorunda kaldığı çalışmalarının geleceğe yönelik açılımlarını doğru değerlendirebilmek, hem de bugün 80 öncesi ve sonrasını anlatmaya yönelen roman örneklerini yerlerine oturtabilmek açısından yararlı olacaktır. Çünkü geçmişi karalamaktan, baskılara sessiz kalmaktan özenle kaçınmayı öğrenmiş bir yazardır Sevgi Soysal. Ölümünden on yıl sonra sürüp giden yazarlık onuru da, onun yaşama, geleceğe ve demokrasi mücadelesine böylesine bir sahip çıkma çabası içinde oluşundandır. Onun için "yaşama bunca erken veda etmeseydi, bu çabayı daha da ilerletebilirdi" demişti sık sık. Bu çabayı sürdürüp ilerletmek görevi, Türk edebiyatının önünde halen tüm önemi ve yakıcılığıyla duruyor.

onuncu ölüm yıldönümünde

SEVGİ SOYSAL'IN YAPITLARI (Kronolojik · sıraya göre)

TUTKULU PERÇEM

Sevgi Soysal'ın Özdemir Nutku ile evli olduğu dönemde 1960'ların başında Sevgi Nutku imzasıyla yayımladığı ilk kitabı. Öykü olarak tanımlanması oldukça güç olan onüç öykü yer alıyor kitapta. Kişinin bireysel tutkularının, özlemlerinin işlendiği, varoluşçu ve içerikten çok biçime önem verilen kısa anlatılar bunlar. Bunalım, anlamsızlık, yalnızlık, boşvermişlik gibi temalarını ağır bastığı, öykü ile

şiiri yakalama çabasının sezildiği, olaylara, kişilere değil, doğrudan sözcüklere pek çok işlevin yüklendiği bir anlatım egemen. Sevgi Soysal'ın karmaşık ilişkileri, kent yaşamını birkaç tümcede çözümlenmek istediği, anarşizmden feminizme çok yönlü etkilenimlerini çözümlüzlükte birleştirdiği ve en çok da dili okuyucuyu yakalama, etkileme amacıyla kullandığı dikkat çekiyor. Tutkulu Perçem'in okunması, Sevgi Soysal'ın toplumcu gerçekçiliğin ne denli uzatıldığından yola çıktığını gösterecektir bize. "Şeylerdeki şeyler işte sokaklardaki insanlar görmüyorlar beni. Oysa günlerdir tutkularımı perçemlerimde dolaşıyorum", "Konuşuyordum. Yeni Nispetiye'ye, lacivert yağmurluğuyla yeni bir sıkıntıya anısin" gibi bir iki tümceyi alıntılarla hem toplumcu gerçekçiliğe aykırı düşen bir umutsuzluğu, boşunahğı örneklemeye yetecektir, hem de, hiç kuşkusuz, bir çoğumuza Tutkulu Perçem'den 23-24 yıl sonra yazılan bir Gece Dersleri'ni çağırıştıracaktır. Evet, Sevgi Soysal'ın da sonradan kabul edeceği gibi yanlışlarla doludur bu ilk kitabı, ama Soysal

80'lerde halâ düşülen bu yanlışların farkına çok daha erken varabilmiştir.

TANTE ROSA

Bu ikinci kitap 1968'de yayımlanmıştır. Sevgi Soysal bu kez Başar Sabuncu ile evlidir ve Sevgi Sabuncu imzasını kullanır. Tümyle "kadınlık sorunu"nu ele alan birbirine bağlı on dört öykü vardır kitapta. Sevgi Soysal'ın annesi Almandır ve bu öyküler de Almanya'da bir katolik çevresinde Rosa adlı bir kadının, "kadın olmaktan kaynaklanan

Alev Sevinç

sorunlarına" kendi bireysel-
liği içinde çözüm arayışının
anlatımıdır. Türkiye insanını
bulamazsınız bu satırlarda,
çeviri bir kitap okuyor gibi
olursunuz. Öykülerin en bü-
yük özelliği ise, gerçekliğin
toplumsallığının farkına var-
mış bir Sevgi Soysal tarafın-
dan yazılmış olmasıdır. An-
cak sorunu toplumsallaştır-
maktan, hele toplumcu çö-
zümler aramaktan gene de
çok uzak bir kitaptır Tante
Rosa.

sevgi
yeni soysal
şehir'de
bir öğle
vakti

YENİŞEHİR'DE BİR ÖĞLE VAKTI

1973'de yayımlanan ikin-
ci romanı Sevgi Soysal'a
1974'de Orhan Kemal Ro-
man Armağanı'nı getirmiştir.
Konu tek bir öğle vaktinde,
tek bir yerde geçer. Her sı-
nıftan insanın kaynaştığı
Ankara'nın Yenışehiridir
burası. Aynı saatlerde Yeni-
şehir'de bulunan ve bir ka-
vağın devrilmesine tanıklık
eden insanlardan oluşan ge-
niş bir kesit vardır romanda.
Ortaya konulan sorun, ilk
kez bireysel değil, toplumsal
boyutta ele alınmıştır. Üste-
lik, 12 Mart sonrasında Yıl-
dırım Bölge Kadınlar Koğuşu-
şu'nda her gün 8 sayfa gibi
bir kurala bağlanarak yazı-
lan bu romanda, sorunun
çözümü de toplumsal, hatta
sınıfsal açıdan ortaya kon-
maktadır. Romanın öne çı-
kan kişisi, Ali adlı bir işçi
sınıfı aydınıdır. Bir işçi oğ-
lu olan Ali, üniversite öğren-
cisidir, aynı zamanda siyasal
hareketin içinde bir partili
olarak yerini almıştır. Sevgi
Soysal, işçi sınıfı aydınlarıyla
sağlıklı ilişkiler kurmayı
küçük burjuva aydınları için
bir çıkış yolu olarak göster-
mektedir. Romanda tiplerin
yer yer fazlaca "idealize"
edilerek gerçeklikten uzak
düşükleri söylenebilir. Yen-
işehir'de bir Öğle Vakti'nin
sınırlı ama geçerli bir
mesajı vardır gene de. Ali'nin
deyimiyle "sorunlara sı-

nıf açısından değil, gözü
yaşlı bir yufka yüreklilikle
bakmak"tı eleştirilen.

61 (ON ESERLERİ) - 3

şafak

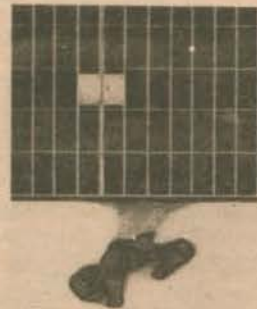
ŞAFAK

12. Eylül'ün romanının
yazılıp yazılmadığı, ne za-
man yazılacağı tartışmaları-
nın yapılmaya başlandığı bir
dönemde, Sevgi Soysal'ın ilk
basımı 1975'te yapılan Şa-
fak romanını okumanın öne-
mi daha bir artıyor. Çünkü
12 Mart'ın romanıdır Şafak
Sürgünü, sorguyu, işkenceyi,
cezaevini anlatır. Gene bir
geçmiş değerlendirmesi, ge-
ne bir iç hesaplaşma vardır
sözkonusu olan. Ama top-
lumsal mücadele hiçbir şekil-
de kötülenmez, karalanmaz,
yoksanmaz. En insanlık dışı
olaylar, en insanca bir yakla-
şımınla dile getirilir. Bireysel-
lik tümüyle aşılmıştır artık,
iki önemli mesaj vardır ileti-
len; biri, işçi sınıfının top-
lumsal mücadeledeki öncülü-
ğü, diğeri demokrat unsur-
ların birlik kurmasının ge-
reklikliği. Bu iletilerin ne de-
rece yetkinlikle yapıldığı
tartışması bir yana, bilinçle,
içtenlikle ve büyük bir yerin-
delikle yapıldığı söylenmeli-
dir. "Ancak, sınıf değiştir-
meye özenmemiş bir işçi
gerçek bir devrimci olabilir.
Bir de, işçi sınıfı ideolojisi
adına, kendi sınıflarını ger-
çekten değiştirenler." de-
mektedir Sevgi Soysal.

BARIŞ ADLI ÇOCUK

Ağustos 1976'da basılan
kitapta ondört öykü yer-
al-

maktadır. Birçoğu cezaevini
anlatan öykülerdir bunlar.
Çarpıcı bir gözlem gücü his-
settirir kendini. Ve bu göz-
lemin en yoğun yakaladığı
olgu yabancılaşma, insan iliş-
kilerinde, insanlarla nesneler
arasındaki ilişkilerde büyük
boyutlara varan bir yabancı-
laşmadır. "Zengin babaları-
nın gönderdiği zengin giysilerle
komünçülük oynayan,
küçük bir polis çocuğuna
yakınlık göstermeyi devrim,
karşı-devrim, sınıf mücadelesi
gibi şeylerle karıştıran"
öğrenci kızlardan, hemen
tüm eşyalarını bir eskiciye
satarak geçmişle bağlarını
koparmak isteyen kadına
kadar uzayan bir yabancılaş-
ma. Kitaptaki tek bir öykü-
de ise, kendisini birkaç ay
sonra yaşamdan koparacak
olan kanserden sözeder Sevgi
Soysal. Kendisi gibi göğüs
kanserli olan bir kadının has-
tane yatağında düşündükleri-
ridir "Bir Ağaç Gibi" öykü-
sü. Ama umut öykünün so-
nunda taptazedir: "Şimdi
sadece yarından konuşmalı.
Kuru dallarından, kurumaya
yüz tutmuş, öz suyunu tü-
ketmiş uzantılarından bu-
danmış bir ağaç gibi yeni-
lenmeğe bakmalı. Kozası
içinde bekleyen tırtıl, bir
ipek böceğine dönüşüyorsa
bu durmak değildir. Ağacın
en yoz yeri budanınca filizle-
necektir."

YILDIRIM BÖLGE KADINLAR KOĞUŞU

İlk baskısı yazarın ölü-
münden bir ay önce yapılan
cezaevi anılarıdır. 12 Mart
dönemine tanıklık eden,
baskıyı, cezaevi zulmünü
gözler önüne seren ve herşe-
ye karşın korunması gere-
ken umudu, yaşam sevinci-

BAKMAK

Sevgi Soysal'ın 24.3.1976'dan
30.7.1976 tarihine dek
"Politika" gazetesine yazdı-
ğı makaleleri biraraya getiren
kitap, yazarın ölümünden
sonra yayımlandı. Soy-
sal'ın edebiyatçılığı yanında,
gazeteciliğinde de, nasıl
emekten, demokrasiden ya-
na, faşizme, gericiğe karşı
bir tutumu geliştirip savun-
duğunu gözler önüne seren
yazılar bünkar. Aradan geçen
on yıl Soysal'ın kimi öngö-
rülerinde yanlış olmuş olduğunu
gösterse de, bir dönemin
olaylarını güncelliği içinde
yeniden anımsayıp değerklen-
direbilmek açısından önemi-
ni sürdüren bir derleme.

HOŞGELDİN ÖLÜM

Sevgi Soysal'ın devamını
getiremeden yaşama veda et-
tiği bu romanbaşlangıcı,Tut-
kulu Perçem'le birlikte ilk
olarak 1980 yılında yayımlan-
dı. Yarı kalmışlığı için-
de değerlendiren pek doğ-
ru bir tutum olmasa gerek.

YÜRÜMEK

Sevgi Soysal'ın 1970'de
yayımladığı ilk romanı,
1971'de "müsteahcenlik"
suçlamasıyla toplatıldı. Da-
ha sonra Sevgi Soysal da
Mümtaz Soysal'la cezaevin-
de evlenmesi üzerine tutuklan-
dı. Ve Yürümek ancak
1974 affından sonra serbest
bırakıldı. Ela ile Mehmet
başkışileridir romanın ve ko-
nu gene kadınlık sorunudur.
Ama bir farkla... Ela kişili-
ğinde, yalnız, umutsuz, boş-
vermiş ve "perçemlerinin
tutkularını mazgal delikleri-
ne atan" bir kadın yoktur,
Tante Rosa gibi ne yapaca-
ğını bilmez halde değildir o.
"Dişininen, değişmeye,
kendini değiştirmeye çalış-
an bir kadındır. Sevgi Soy-
sal'ın geçirdiği iç hesaplaş-
ma dönemi, Ela'ya yansımış-
tır bir bakıma. Ancak kadın-
sallık ya da daha doğru de-
yişle bireysellik tümüyle
aşılabilmiş değildir daha.

değişen zaman içinde "yolculuk"

"Yürekkuytularındanakşam
Bir sonsuz yağmur yağsa
Aşkın kardeş bulutlarından
Aynı mutlulukla ıslansa dünya."

Yolculuk,¹ Şükrü Erbaş'ın üçüncü kitabı. 1978 yılından bu yana çeşitli dergilerde, şiir ve şiir üzerine yazılar yayınlayan Erbaş'ın *Küçük Acılar* (1984) ve *Aykırı Yaşamak* (*Küçük Acılar* la birlikte, 1985) isimli iki kitabı çıkmıştı.

Kitaptaki şiirler üç anabashlık altında toplanmış: Kitabın adını veren *Yolculuk*, *Zaman Geçerek*, *Anlıklar*. *Yolculuk* şiiri, "Bir Şiir Öncesinde" ve "Bir Şiir Sonrasında" alt başlıklar dışında, romen rakamlarıyla işaretlenmiş 19 şiirden oluşuyor. *Zaman Geçerek* uzun tek bir şiir. *Anlıklar*, yine romen rakamlarıyla işaretlenmiş 10 şiirden oluşuyor. Romen rakamlarıyla işaretlenmiş şiirler, kendi başlarına tek tek bir bütünsellik taşıdıkları gibi, özellikle *Yolculuk* anabashlıklı şiirde oldukça belirgin olarak, bir bütünün parçaları, anabashlığı *tümleyen* bir niteliğe sahipler. *Anlıklar'da* ise bu *tümleme* edimi aynı yoğunlukta değil; bunun nedeni, ele alınan tek tek konuların yapısından olduğu kadar, anabashlıktan anlaşılacağı gibi, *anlık olan'a* ilişkin saptamalar ve duyarlıklarla örülmüş olmasından kaynaklanıyor.

"Bir Şiir Öncesinde" alt başlıklı şiir, *Yolculuk* anabashlıklı şiire bir giriş özelliği taşıması kadar, Erbaş'ın şiirini besleyen, şiirdeki *yanıtutar yönünü* belirleyen kaynakları bir ölçüde de olsa göstermesi bakımından önem taşıyor.²

Yolculuk'ta, romen rakamıyla işaretlenmiş şiirler sıra ile:

- (I) şiir'deki birinci tekil kişinin çocukluğunu;
- (II) ilköğrenliğini;
- (III) çocukluk ve ilköğrenlik yıllarının geçtiği Yozgat kentini;
- (IV-V) birinci tekil kişinin düşünsel yapısındaki gelişimi ve bilinçlenişini;
- (VI) yakın tarihimizdeki gençliğe ilişkin gözlemleri;
- (VII) toplumsal olayların kazandığı ivmeye bağlı olarak değişen ortamı;
- (VIII) değişen ortamda insan/lar'ın karşılaştığı baskıyı, doğrudan zor'u ve direnişi;
- (IX) umut ve inancı;
- (X) ölümü, öldürümü ve ölüm kavramına yönelik saptamaları;
- (XI) alt üst olan toplumda, toplumdaki ana-babaların gençliğe bakışı ve kendilerindeki değişimi;
- (XII) toplumun emekçi kesiminden bir bireyin sisteme yönelik değerlendirmesini;
- (XIII) birinci tekil kişinin *insansal olan'a* ilişkin vargısını;
- (XIV) dönemin egemen anlayışının irdelenişi.
- (XV) bazı bireylerin "kuşatmadaki" yönelimlerini;
- (XVI) dönüşü olmayan bir yolculuğa çıkan arkadaşına kentin ve insanların gündelik yaşamını;
- (XVII) çocukluk ve ilköğrenlik yıllarının kentine dönünce karşılaştığı durumu;
- (XVIII) birinci tekil kişinin iç hesaplaşmasını;

(XIX) iç hesaplaşma sonunda yaşama olan tavırının ne ve nasıl olacağının belirlenmesini, dile getirmektedir.

Kısaca özetlediğimiz gibi, *Yolculuk'taki* şiir örgüsü, bir bireyin yaşamdaki gelişimin aşamalarına koşut olarak çocukluk, ilköğrenlik, gençlik ve erişkinlik dönemleri ve bu dönemlerdeki topluma, toplumsal gelişime damgasını anlattığı bireyin bilincine vuran olan-biteni dile getirmekte ve bir türardışık zaman ve mekân belirlemeleri ile, toplumsal olguların panoraması sunulmaya çalışılmaktadır.

Yolculuk şiirinde, toplumsal panoramayı anlatan birden çok ses ya da kişilik karşımıza çıkmaktadır: Şiirin bütününe yakın diyebileceğimiz ve şiirin akışına egemen olan birinci tekil kişi söylemi; kendileri ve çocukları için konuşan anababa; yaşanan sistemi değerlendirmeye çalışan emekçi. Eğer, şiire yakından bakarsak, sözünü ettiğimiz anlatıcı kimliklerin, yalnızca, şair'in, mesaj'ının iletilmesine aracılık eden özneler olduğu görülebilir. Bu, bilinçli bir tutumdur; söylemi kolaylaştıran, mesaj'ın algılanmasını kolaylaştıran, *sorgulamayı* sürdüren bir şiirin seçtiği, doğal olmayan, kendiliğinden belirlemeyen bir tutumdur. Örneğin, XII. bölümdeki emekçi şunları söyler:

"Öyle garip bir makina ki bu
Ne bizsiz işliyor, ne bizden yana
Bir karşı güce dönüşüyor ürettiğimiz ne varsa
Elimizden çıktıktan sonra"

Burada okur, bir yandan emekçinin sisteme yönelik değerlendirmesini, yaşanan'ı nasıl algıladığını görmekte; diğer yandan, toplumsal panoraması çizilen ortamın "üretim toplumsallaştırılmasına karşı bölüşümün eşitsiz ve dengesiz olduğu"nu çıkarılabilmektedir. Yani, şair, sorunsal toplumsal gerçekliği açıklarken, betimleyici olduğu kadar, tavrı koyucu söylemi geliştirmektedir.

Çocuklarının davranışlarına uzak duran ve kendi davranışlarının nedenlerini araştıran anababa ise şöyle sorgular kendilerini:

"Korktuk, neden korktuğumuzu bilmeden
Büyük heyecanlardan korktuk, küçük rahatlardan
Uzun yolculuklardan, yakın acılardan
Kurumlaşmış ne varsa güzeli ve geleceği kuşatan"
(...)

"Direnen yarınımızmış o çocuklar bizim
Ama biz teslim olduk"

Birinci tekil kişi söylemiyle sık sık karşımıza çıkan *anlatıcı kimlik*, toplumun zor günlerinde, haksızca karşılaştığı insanlık dışı davranışlar karşısında yine de susmayı yeğleyen "ayağına ilköğrenliğinin güvercin kanallarını tapan" kız için şunları duyumsamaktadır:

"Ne vardı dilinin ucunda o kızın
Nerelerden alırdı ki suyunu dudaklarındaki ırmak
Aynı ustalıklarla akıtarak bir sözle bir öpüşü
Sarmal köprülerinden düşse gerçeğin
En büyük acılara bile katlanma gücü verirdi."

Yolculuk şiirinde, değişen toplumsal ortamı görmek ve yaşanan'ı anlamlandırmak için birçok ayrıntı ve ipucu var. Fakat, kanımca, "afiş" sözcüğü ile dile getirilen gözlemleri açmılandırmakta yarar var. VII. bölümde, önce "kenti süsleyen" afiş, alt-üst oluş sırasında "yağmur tarafından çürütülmekte"dir, daha sonra "insanı silahsız vuran bir yasal suç olan büyük şirketlerin reklam afişleri" ortalığa egemen olmuştur:

"Ey sözleri halkın kalbini içeren..
Yağmur çürüttü o afişleri çoktandır
Bir suçlu gibi susturup renklerini
Sürükleyip götürdü o türkülerini rüzgâr...
Hani o, güneşini eğinde taşıyan
Bir ulu geleceğin altın kalemini
Batırıp batırıp ömrüne ve geceye
Kenti süslediğin..."
(...)

"Şimdi herşey duruk örtüsünde zamanın..
Duvarlarında boydan boyu
Büyük şirketlerin reklam afişleri
—İnsanı silahsız vuran bir yasal suç—
Şimdi kent, sana yasakladıklarıyla
Ölü, çirkin ve kirli..."

"Afiş" bir kez daha çıkacaktır *Yolculuk* şiirinde karşımıza. Dönüşü olmayan bir yolculuğa çıkan arkadaşına kenti betimlerken; kentin verili toplumsal ilişkileri içinde insanı öğüttüğü, hiçleştirildiği, insansal olan yönlerin nasıl kötüye kullanıldığını gündelik yaşamın sıradan akışı arasında çekip çıkararak:

"Göğüsleri caddeye sarkmış bir sinema afişi
Tutup bir adamı en zayıf yerinden içeri alıyor"
(...)

İnsanlar, yaşamı bir yönüyle, ancak zaman aracılığı ile kavrayabiliyorlar. Yaşamın kendisi, birçok olasılığı içinde barındıran bir *tümleyişle* ortaya koyarken, insan, yine bir yönüyle, ancak *bilincinin* aracılığıyla yaşam içinde yanyana olayları art arda dizip aralarında geçmiş-şimdi-gelecek bağintısı kurarak onları -olguları- görülebilir, seçilebilir kılmaktadır. Zaman kavramının kendinde durumunda değil, kendi-için şey olduğu durumda. Bu, *zaman geçerek* söyleyişinin de seçilmiş olduğu gösterir. Birinci tekil kişi söylemi, bu kez, duygulanımlara ağırlık veren olayları ön plana çıkarıyor; zaman'ı duragan değil, süreklilik taşıyan yanı sıra, yaşamın çeşitli alanlarından seçerek, damıtarak dile getiriyor. Bir yanda: "Yargıç cüppeleri, uzun topuklar, süslenmiş aldanış/kenti özetleyen plastik çiçekler/ naylon torbalarda gizlenen geçim" diyen panoramik saptayı, betimleyicilikten sıyrılıp "düşlerin ve acıların öncü yolcuları"na yönelerek şiiri de, "bir kuyumcu terazisi duyarlığında", "akıp gidecek" zamana bırakır.

Anlıklar, daha çok duyuşal katmandaki izlerin üzerinde yoğunlaşan şiirler. İzler yakın ve uzak çağrışımlarıyla dışsallaştırılmış. I., IV., VII. bölümlerdeki örgü, diğer şiirlerde de aynı ustalıklarla olsaydı, diyeceği geliyor okurun. Belki de, bu saptamanın temelinde, diğer şiirlerde öznenin kendini ele vermesindeki zorluk yatıyor.

"Sağlam şiir dokusu, ince şiir yapısı"⁴ "Şiirsel bir derinlik"⁵ saptamalarını yerinde buluyoruz. Şükrü Erbaş, değişen zaman içinde *Yolculuk'ta*, yalın ve rahat söylemiyle, içtenliğiyle, yarına kalacak şiiri yazmış görünüyor.

1. *Yolculuk*, Şükrü Erbaş, Şiir, Varın Yayınları.
2. Nazım, Nerida, Lorca, Ritsos, Nikolas Guillen için yapılan değerlendirmeler ve göndermeler; "Bir Şiir Öncesinde"nin altıncı bölümünde, "büyük iyi ölümleri" ile "ölümsüz" olarak nitelendiği "soy şiirleri" koro tarzında, birağızdan söyleştirmesi, bu önbilirmemizi doğrular.
3. Anlatıcı kimliğin, birinci tekil kişi söylemini kullanması, çoğu kere, şairle özdeşleştirilir. Bu, her zaman doğru değildir. Ama, *Yolculuk* özelinde doğruluk taşımaktadır.
4. Vecihi Timuroğlu, Sanat Rehberi Dergisi, sayı: 38, 1985'te Genç Şiir.
5. Alpar Timuçin.

vihar berram

PLAZUELA
DEL
VIENTO

Cebelltarık Boğazi/ Tarifa, "Rüzgar Alanı"

Yol İzlenimleri

I
Kıyı boyu yudum yudum beyaz köyler içinden
toplayıp kollarını akıyor Taja,
sanki bağrında Portekiz'in inci gerdanlık,
dağlar arasından geceyi sarıyor kıvıltısı.
Ay altında ay boyu ayçiçekleri,
toprak da kımıldıyor.
Beyaz çatılarında beyaz köylerin
beyaz güvercinler,
evler de kımıldıyor.
İşme yüreğime, o da başladı!
Yüzünde Atlantığın
Taja açmış avcunu
içinde İstanbul ikizi bir kaynaşma:
Lizbon.
Yeşil şarabını yudumla, konuş, dinliyor Lizbon;
üzül, seninle üzgün; sevin seninle seviniyor;
diklen, o da külhan; nazlan, daha fazla nazlanır;
ve senin kadar yoksul, senin kadar tasalı
ve sanki herkes birbirini tanıyor
ve sanki herkes
biraz kaçak yaşıyor birbirinden
ve sanki varlısın diye kurulmuş bir şehir
ve sanki vardığın anda orada değil.
Duvarlarda resim resim renkli yazılar.
kavga sürüyor!
Sokaklarda siyah-beyaz insanlar,
Mozambik özgür!
Doklarda Mozambikliler ışık anıyor.
Lizbon'dan güneye yol veren gara doğru git
Lizbon dönüşü olmayan bir şehir değil.

Portekiz - İspanya sınırı, Guadina nehri üstünde.

II
Bir omzunda İspanya
bir omzunda Portekiz
iniyor Guadiana
sazlar, zeytinler arasından
bağlar, kaktüsler arasından
açılmış yelpaze gibi
güneye doğru.
İncir toplayan kızlar
eliniz kınalı mı?
Çekirdek çıtlayan kızlar
diliniz harelî mi?
Fado söyleyen kızlar
gönlünüz yaralı mı?
Kara horoz sabah yeli sen misin,
kanadın al al yürek
nehirlerde sel misin,
geleni ağırlayan gideni uğurlayan
Portekiz'e el misin?
Kara horoz günü seyret,
vakti ermiş boyun büken
dalda solgun gülü seyret,
aştı yolcu Guadiana'yı
sen öyküne devam et!

III
İki yanında iki pencere
ikisi de açık
daracık bir koridordasın.
Rüzgâr, rüzgâr...
rüzgâr hayatın bir parçası.
Sağında dalga dalga Atlantik,
solunda yalın yalın Akdeniz,
sırtında çiçekli bir şal: İspanya,
ve kırpiklerin ucundan
utka doğru yayılan

Taya: Portekiz'de bir nehir; Yeşil şarap: Portekiz'e özgü bir şarap; Guadiana: Nehir,
güneyde Portekiz İspanya sınırında; Fado: Geleneksel Portekiz şarkıları; Kara Ho-
roz; Portekiz'in simgesi; Tarifa: Cebeli Tarık Boğazında küçük bir kasaba; Hasan:
Fas kralı 2. Hasan.

sis altında
içten içe sızılı
ağır ağır yanan bir kıta: Afrika.
Uyuyorsun rüzgâr
uyanıyorsun rüzgâr...
Yine de portakallar, narlar, palmyeler
kuğular kadar uysal
ve sardunyalardan arasından
usulcacık gülümseyiyor
çoluk çocuk pencerede insanlar.
Belki de rüzgâr onların annesidir!
Atlasını çılgın mavilerle karala
gemin ayrıldı Tarifa'dan
denizlerin öpüştüğü yerdesin!
IV
Kaderiniz deme Abdul!
Şu acı
şu kir, şu züfir
kaderin değil!
Dilenme Abdul, dövüş!
Tanger'i zümritü kıl yeryüzünün,
toprağı yüreğince tutuşturman zor değil!
Dağların yeşerir Abdül,
utkunda denizler
aç komaz, besler seni.
Sıyr kollarından yılanı Abdul, savur,
ellerine güven, yılanı değil!
Bekleme, kaldır başını, doğrul,
şu zulmü bitir!
Kadının kara gözleriyle güzel Abdul
yüzündeki kara örtüyle değil.
Çocuğun, doyunca gülümseyecek,
aç çocuk nasıl gülümseye bilir?
Bağır Abdul, kralı sensin Fas'ın,
Hasan değil!

Ülkemizde sanatsal etkinlikler, büyük bir darboğaza girmiştir. Bir gösterinin gerekli kıldığı öğelerin (salon, oyuncu, dekor, kostüm, aksesuar vb.) giderlerini karşılamak güçlüğünden dolayı, bu olumsuzluklardan en çok etkilenenlerden biri de tiyatrolardır.

Resmî tiyatrolar, devlet bütçesinden ayrılan ödeneklerden dolayı bir ölçüde bu zorluğu aşmış ama bu tür olanaklardan yoksun olan "Özel Tiyatrolar"da tehlike çanları çalmaya başlamıştır.

Bu yüzden devlet, son birkaç yıldır özel tiyatrolara para yardımı yapıyor. Amaç: tiyatroların bu ekonomik çıkmazdan kurtulmasına yardımcı olmak, tiyatro etkinliklerinin yaygınlaşıp sevilmesini sağlamak, yerli oyun yazarlarını özendir-mek... kısaca, Türk tiyatrosunun gelişmesine katkıda bulunmak.

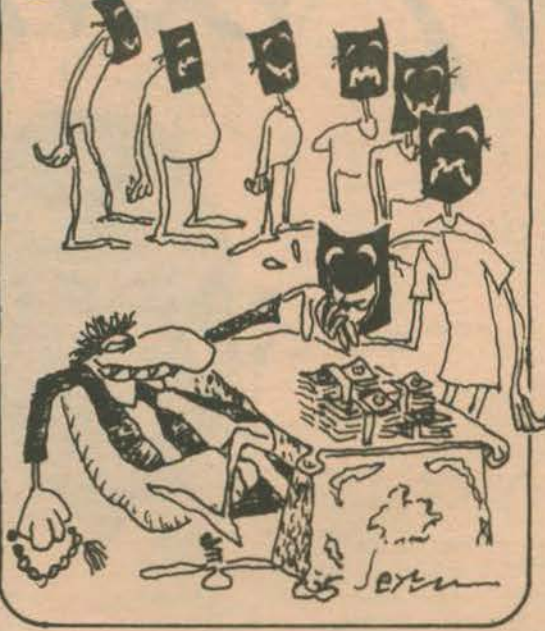
İlk bakışta olumlu bir adım olarak nitelenebi-len bu uygulama, çok yönlü değerlendirildiğinde, daha değişik amaçlar güttüğü de söylenebilir.

Bir kere, tiyatrolara yapılan yardımlar, (yıllık ortalama iki ila yedi milyon lira arasında) piyasa koşullarını çok gerisinde kaldığından zorunlu harcamaları karşılamaya bile yetmiyor. En başta salon kiralaları... Buna bir de oyuncu, dekor, kos-tüm, aksesuar, turne vb. giderler eklenince, har-camalar büyük rakamlar oluşturuyor.

"Devletin gücü bu kadar. Daha fazla vermeyi istedik ama..." Böylesi bir yanıt inandırıcı ola-maz. Büyük olanaklara sahip olmasına karşın, Türk tiyatrosuna katkıları yıllardan beri tartışılan Devlet Tiyatroları için milyarlık bütçe ayıran iktidarlar, özel tiyatroların da en azından zorunlu giderlerini karşılayacak ödeneği ayırabilecek güç-tedir.

Tiyatro gibi, köklü bir geçmişi olan ve toplumsal işlevi yadsınmayan bir uğraşı için ayrı-lan para, batık şirketleri-yüzlerceşinden yal-nızca birini bile kurtarmak için harcanan para kadar değildir. Hayali ihracaat sonucu ödenen vergi iadelerine oranlandığında da sonuç farklı olmayacaktır. Bütün bunlar, sanata ve tiyatroya ne denli saygı duyulduğunun bir göstergesidir.

tiyatrolara devlet yardımı

Bu madalyonun bir yüzü.

Yardımanın yetersizliği bir yana, bir de başvur-duğu hade yardım alamayanlar var. 1986-87 se-zonu için 36 tiyatro yardım isteminde bulunmuş. Yapılan incelemeler sonunda

"Eksik belge sundukları, kaliteli temsiller ver-medikleri, kaliteli ve özgün yerli oyunlar ayna-madıkları, telif haklarına gereği gibi uymadıkları

vb." gerekçesiyle 20'sine yardım yapılmamış. (Geçen yıl da aynı gerekçelerle 44 tiyatrodan 26'sına yardım yapılmamıştı.)

Bizdeki değerlendirmeler; belgelerin tamam olması, yerli oyunlara yer verilmesi, dekor, kos-tüm ve aksesuara özen gösterilmesi, turneler düzenlenmesi vb. ilkelerden söz edilse de, odak noktasını oyunun seyirciye ilettiği düşünce oluş-turur. "Kaliteli oyun?.. diyorlar.

Bu öyle bir kavram ki: kimilerine göre başa-rılı bir ürün, kimilerdince de başarısız, hatta sa-kıncalı ve zararlı görülebilir. AST'ın sergilediği, İhsen'in "Bir Halk Düşmanı" gibi

AST Brecht, Gorki, İhsen... Nazım Hikmet, Orhan Kemal vb. yerli-yabancı ustaların yapıtlar-ını sergileyen, Asaf Çiğiltepe'den Erkan Yücel'e dek birçok başarılı sanatçılar yetiştiren ve çey-rek yüzyıla yaklaşan tarihi geçmişiyile, çağdaş Türk tiyatrosunun gelişimine önemli katkıları olan bir kuruluştur. Ama AST'ın yardımı kesil-miştir. Bugün AST'a yakın Dostlar Tiyatrosu'na ... Uygulamalar, daracık kapı aralığının gelecekte daha da daralacağını ve giderek tümünden kapa-nacağını göstermektedir. Yazarı, yönetmeni, o-yuncusu ve seyircisiyle, tiyatronun gerçek temsil-cilerinin katılacağı, demokratik bir kurul oluşma-dığı sürece böyle olacaktı bu.

Ancak AST: Dostlar Tiyatrosu, Kartal Sanat İşliğı gibi nitelikli tiyatrolar kurulduklarından bu güne böylesi zorluklarla yoğrularak geldiler. Geçmişte bu zorlukları nasıl aşıtlarsa, bugün de aşacaklardır kuşkusuz. Çünkü izleyicileri onları yaşatacak güçtedir. Yeter ki onların beklentile-rine yanıt verebilsinler. Kendi çizgileri dışında yapıtlara yönelip, ters düşmesinler izleyiciye.

"Bir Halk Düşmanı" ya da "Bir Ceza Avuka-tının Anıları"nda izleyicinin yoğun katılımı, geç-mişte olduğu gibi bugün de zor günlerinde olduğu gibi AST'ın yalnız bırakılmayacağını bir göstergesidir.

Toplum için sanat düşüncesinden yola çıka-rak, yığınların beklentilerine yanıt arayan niteli-ki tüm tiyatrolar için geçerlidir bu savımız.

ne dediler?

Yılmaz Onay

"Özel tiyatrolara devlet yardımı" sorununun da temelinde, ülkemiz-deki demokrasi mücadelesinin çeliş-kileri yatıyor bence:

Bu "yardım" denen paralar, (ayrıca, ne demek "yardım"? Ne-den, destek veya ödenek değil de yardım? Bu da ayrı bir sorun), evet bu parasal kaynak halkın ödentile-riyle oluşan devlet bütçesinden ayrı-lmakta. Ama, halka ve demokra-siye karşı tekellere bağlılık göste-ren siyasal organlar eliyle dağıtıl-makta (Kazanılmış özerkliklerin bi-le bir bir ortadan kaldırıldığı bir or-tamda, "yardım"ı saptayan komis-yona özerklik tanındığı savı herhal-de inandırıcı olamaz). Ama bu böy-ledir diye, sanatıyla gerçekten hal-ka bağlı ve gerçekten demokrasi mücadelesi içinde yer alan tiyatroların bu "yardım"ı talep etmekten vazgeçmeleri, biz istenmiyoruz de-meleri, asla düşünülemez. Tam ter-sine, halkın parası, ona en sıkı bağ-larla bağlı olan sanatı haklıdır ve böyle tiyatrolar bu hakkı mutla-ka talep etmelidirler, verilme-me kuşkusunu bulunsu bile! Çünkü

"Yardımlı" dağıtan siyasal gücün de-mokrasi ve sanat konusundaki gerçek tutumu ancak bu yolla açığa çıkabilir, Nitekim çıktı işte! AST'a yor-dımın pervasızca kesilmesi, iddia edil-diği gibi sanatsal "yetersizlik"ten değil, tam tersine, komisyona daya-tılan "yeterli"lik sınırını AST'ın kı-rıp geçmiş olmasındandır. Ayrıntı-ları er geç açığa çıkacaktır, fazla gizlenemez. Dahası, Adana Çağdaş Sanat Merkezi'nin yardımı da kesil-miştir, benzerleri içinde en iyi per-formansı koruduğu halde. Neden? Kartal Sanat İşliğı'nin, yıllardır bir yerel tiyatroya kendi gücüyle kalı-cılaştırdıktan sonra ilk kez istediği "yardım"ı da verilmemiştir. Niçin? Bir yandan da yönetmelikte, büyük merkezlerde kurulu olan özel tiyat-rolar için turne şartı konmakta. Oysa, büyük merkezler dışında ti-yatro sanatını sürekli kılan tiyatrolara "yardım" ya kesiliyor, ya da verilmiyor. Onların repertuvarlarına bakılınca da, gerçekten "yetersizlik" değil, tam tersine, istenmeyen bir fazla "yeterlilik" olduğu açıkça belli oluyor.

Kaldı ki böyle tiyatrolar, "resmî" tiyatrolarda "yasaklı" olan ya da yapılamayan bir sanatı yapabilmek için zorunlu olarak özel tiyatro ko-

numundadırlar. Oysa "yardım veri-len tiyatrolar içinde, "resmî" tiyat-rolardan pek farklı olmayanlar var. Buna karşılık, resmi tiyatrolar için-de de, halka bağlı tutumlarından dolayı güçlüklerle karşılaşan gerçek demokrat sanatçılar var. Demek ki çelişki, "özel" ile "resmî" arasında değil. Sanat alanında da, gerçekten demokrasi mücadelesi vermek ile ver-memek arasında asıl çelişki çözümde demokrasi güçlerinin sanata ama özelliikle kendi doğrultularında ol-duğu için güçlüklerle karşılaşan sa-nata-daha bilinçlice, daha titizlikle, daha geniş çapta ve daha doğru bil-gi donanımlarıyla sahip çıkıp, o a-landa da saği geriletecek kadar o-muz vermelerinden geçiyor bence. Ancak o zaman bugünkü karmaşala-rın ve çok yönlü engellerin üstesin-den gelinebilecektir sanıyorum.

AST

Devlet Yardım konusunda görüş-lerini almak üzere başvurduğumuz AST Sanat Yönetmeni Ruthay Aziz yardım alamamaları üzerine kurul hakkında dava açtıklarını ve davayı etkileyecek açıklamalar yapmaya-caklarını belirtti. Bu konuda 1982

yılında Değerlendirme Kurulu'na AST adına verilen başvuru dilekçe-sinden kısaca bir alıntı sunuyoruz.

"...tiyatro yaşamında çağının ve toplumun gelişimine tanık olarak ve böylesine bir sorumluluk bilin-ciyle sanat yapmayı yaşamın gereği olarak seçen, gerçeklerden ve gele-cekten yana sanatçı tarafsızlığı ile ileriden ve güzelden yana tavır içiri-de, er-geç barış içinde yaşayacak dünyamızın umudu üstüne tiyatro yapmayı görev bilmiş, ve Ankara Sanat Tiyatrosu böylesine amaç doğrultusunda tiyatro sanatının ö-lümsüz gücü ve işlevine inanmıştır."

"...AST tiyatro sanatının ve sa-natçının onuru, özgürce sanatını yaratma yolundaki geleneğine ve il-kelerine sahip çıkarak, "Sanatın be-sin kaynağı özgürlüktür" deyişine her zamankinden daha da özen gös-termenin gereğine ödünsüz inan-maktadır... Yapacağımız tiyatronun özünde, biçiminde, anlatım etkin-liğini güçlendirmek, düzeyini yük-seltmek adına, başvuruyu tarihsel sorumluluğunun gereği saymıştır."

Müşfik Kenter

"Devlet yardımının başlangıç olarak olumlu, fakat son derece ye-

tersiz olduğu açık. Bir sezonda üç-dört oyun sergileyen Kent Oyuncuları'nın bir oyunun ancak prodüksiyonunu karşılayabiliyor. Karar verici mekanizma çok önemli. Dağılımdaki ayrıcalıkların hay-naklarını bilemiyorum. Sırf devlet yardımı alabilmek için kurulmuş bir çok tiyatro nasibini alırken, senelerin tiyatroları bu destekten yoksun bırakılıyor.

Yardımanın getirdikleri sadece kendi kadar, götürdükleri ise insanın aklından bir şeyler galiba..."

İzzet Polat Ararat

Tiyatro geniş kitleleri ilgilendiren etkin bir sanat dalıdır. Kültürümüzün oluşmasında önemli bir yeri ve katkısı vardır. Ancak pahalı bir sanat dalıdır. Bina ücreti, dekor-kostüm, oyuncu ve yan hizmetler giderleri gözönüne alınırsa, yalnızca gişe geliriyle kotarılmasının olanaksızlığı anlaşılacaktır. Örneğin Devlet Tiyatroları bütçesi beş Milyarın üzerinden, gişe gelirleri ancak bir-kaç yüz milyon civarındadır. Özel tiyatroların kültürümüzün oluşması, zenginleştirilmesi için gerekliliği ve her birinin de büyük bir özveri içinde çalışmakta oldukları bilinen bir gerçektir. Ayrıca toplumumuzun tek sesli bir yaşamdan kurtulması konusunda, özel tiyatroların kültür değerlerim içinde özel bir yeri vardır. Kanımca Devlet yardımı, tüm özel tiyatrolara 'objektif' ölçüler içinde verilmelidir. Devlet katkısının oranını saptayacak ölçüler de; tiyatroların sanat yaşamımıza katkısı, klasik-çağdaşatta avangard yapıtların seyirciye tanıtılıp, sevdirmesi ve de seyirci-oyun sayısı gibi somut verilerdir. Bunun için devletin tiyatrolara yaptığı yardımın ilkesinde olumlu ve vazgeçilmemesi gereken bir konu olduğuna inanıyorum. Ödenek tutarının da, gereksinimlere yanıt verecek ölçüde artırılması gerekir. Hatta Devlet yardımının yanı sıra, sendikalar, odalar, vakıf ve benzeri kuruluşlar da tiyatroya yardım etmelidir.

Kuşkusuz yardım konusu, bir baskı aracı olmaksızın ve sanatın özgür gelişmesine gölge düşürmeksizin gerçekleştirilmelidir.

ÇSM

Ç.S.M. Genel Sanat Yönetmeni Nurhal Yiğitel:

1.Özel tiyatrolara yapılan devlet yardımı özel tiyatrolara ne getirdi neler götürdü? Kısaca değerlendir misiniz.

Bu yardım 3-4 yıldır yapılmakta. Ekonomik bakımdan çok faydalı. Bizim gibi bir taşra tiyatrosu için bu çok daha önemli. Biz devlet yardımının ikinci yılında başvurduk. O dönemde bir çocuk bir büyük oyunu oynuyorduk. Yardım alacağımızı pek düşünmüyorduk ama biz bir taşra tiyatrosuyuz belki verirler dedik. Yardımın ikinci yılında-bizim de ilk kurulduğumuz yıldır yardım aldık. 2.250.000 liraydı. Ve biz bu yardımı sayesinde ikinci yıl oyun sayımızı artırdık. Aslında bu yardım büyük kent tiyatroları için az bizim için de az ama hiç yoktan iyidir. Ama bizim için destekleyici bir şeydi. Adana seyirci bakımından kısır, örneğin bakın sinemalara, değil bir Fellini normal bir Türk filmi bile iş yapmıyor. Biz bileti fiyatlarını düşürdük ama seyirciyi çekmek için kaliteyi düşürmek istemedik. Kısaca çok fazla bir ekonomik sıkıntıdayız seyirci az gider çok. Adana'da tiyatro yok sinema salonları çok pahalı, öte yanda oyuncuları hep sigortalı masraflarımız çok. Bu yardım bize az da olsa bir destekti. Bu desteği aldık ama

asla şöyle bir yanılgıya düşmedik. Bizim şöyle bir ilkeimiz var "sanat insan içindir." Çünkü sanatı da toplumu da yaratan insandır. Biz asla ilkemizden ödün vermedik.

Bundan önceki yıllerde oynadığımız oyunlar hep Devlet Tiyatrosunun repertuarındandı. Özellikle seçmemiştik öyle denk gelmişti. Oyunlarımız D.T. nin sansüründen geçmişti. Bu yıla Y.Onay'ın "Bu Zamlar Bana Karşı"sını, bizim oynadığımız isimle Vur Patlasın Çal Oynasın'ı oynuyoruz. D.T. daha hiç Y.Onay'ı oynamadı, sanırım oynamaz da. İşte o biz; kuşkuya düşürdü Dedik acaba Y.Onay'ın adından mı? Eğer Kültür Bakanlığının böyle bir tavrı varsa bu yanlış. Kısıtlı sanat olmaz, özgür bir ortamda sanat yapılır. Baskı yolu ile bu yardımı dağıtacaklarsa, o dağıtılan yardım hiç bir işe yaramaz, bu bizim tahminimiz. Kültür Bakanlığı bize gönderdiği gerekçe geçen seneki etkinliklerimizi yeterli bulmadıklarını yazmışlar. Olanaksızlıklar yüzünden geçen yıl yalnızca çocuk oyunları oynayabilmiştik. Oysa bu yıl yardım kesilmeden önce Bakanlığa gönderdiğimiz dosyada bu sezon 2 büyük oyunu ile 3 çocuk oyunu oynayacağımızı bildirmiştik. Biz şimdi şunu soruyoruz: İlk iki sezondaki etkinliklerimiz ve bunların sonucunu aldığımız devlet yardımı gözönüne alındığında, önümüzdeki sezon için yeterli görülmemeyen, iki büyük oyun mu, ya da bunlardan biri mi? Biz devlet yardımını düşünerek kurulumadık, bizim amacımız Adana'da tiyatro seyircisini oluşturmaktır ve bu doğrultu da çalışmayı sürdürceğiz.

Turgut Özakman

Bütün sanatları birleştiren bir sanat olarak tiyatro, bütün türleriyle denebilir ki her ülkede büyük ilgi görmektedir. Türk halkının da tiyatroya büyük ilgisi, gittikçe artan bir eğilimi olduğunu biliyoruz.

Tiyatro yalnız sergilediği sanat eserleriyle değil, bir çatı altında toplanmış seyircisi ile birlikte oluşan sosyal bir kurum olarak da çok etkili bir eğitim aracıdır. Nitekim devletimiz bunu dikkate alarak, sahne sanatları eğitim kurumlarıyla birlikte 20 milyara yakını ödenek ayırıyor. Devlet tiyatroları 5 şehirde toplam 18 sahnesi ile 8000 koltuk kapasitesi ile yılda 60 oyun sergiliyor. Bu yapıda, bir tiyatro kurumu yalnız Türkiye'de vardır. Bu zenginlik hem insana gurur veriyor, hem de getirdiği sorunlar açısından düşündürüyor.

Tiyatroya olan talebi karşılamak ve oyunları daha yaygın olarak sergileyebilmek için, Adana'da tüm illerde Şehir Tiyatroları (Belediye Tiyatroları) kurulmalı. Bunun kurulması aşamasında acele edilmemeli, altyapı hazırlanmalı. Bu durumda tiyatro yeni altın çağını yaşıyabilir. Devlet bir an önce bu çalışmalara başlamalı. Küçük şehirlerdeki amatörler için büyük şehirlerde yerleşik merkezler kurulmalı. Devlet bugüne kadar bunu neden yapmadı bilmiyorum. Bu bir siyasi tercih meselesidir.

Devlet yardımına gelince. Tiyatro çok masraflı bir sanat dalı. Özel tiyatrolar ancak kendilerine yetebilecek gelire sahiptirler. Koşulları hayli zor. Bu durumda ilk çözülmesi gereken nokta özel tiyatroların yararlanacağı salonlar oluşturup yaygınlaştırmaktır. Devlet yardımının dört ana belirleyicisi var: Türk tiyatrosunu geliştirici olmak, nitelikli olmak, turne yapmak, yerli oyunlara yer vermek.

AST'nin 25. yılında yardım alamaması üzücüdür. Bu üzücü durumdan fazla açıklama yapamam.

kızıma mektup

Biricik sevgili bebeğim.

Dün görüşüme yeğenlerim Uğur'la Okan geldi. İkisinde, yeni okullarına kayıtlarını yaptırmışlar. Senin gibi, okula gidip yeni sınıflarda yeni öğretmenlerde okuyacaklar. Sen ise, her şeyin başlangıcındasın. daha... Bir gün sende onlar gibi, daha büyük okullara gideceksin.

Zil görüşü bitirince, giderken camdan yanağımı öptüler. Tat aldılar mı bilemiyorum. Camdan ne anlaşılır ki? Sen olsaydın, kapıda görevli asker kardeşlerden, -son görüşmemizde olduğu gibi - yine izin almaya çalışırdım. O gül yanaklarından doyasıya öpmek, babaca koklamak için. Sen, güzel ve küçük bir kız çocuğu olduğundan (belki de, uslu olduğunu boncuk gözlerin ele verdiğinden) seni tüm görevli amcalar seviyordu. Öyle olmasa, son görüşmemizde, senin annenle çok uzaklara gideceğini ve ancak bir yıl sonra görüşeceğimizi söylediğinde, seni öpmeme izin verirlerniydi?

Her zaman böyle olmuyor ama.. Babaların kızlarını, annelerin oğullarını öpmeye, sevip doya doya okşamaya her zaman her yerde izin verseler ya ! Şimdilik bu olmuyor ülkemizde. Olabilmesi de çok zor. Belki ilerde ... Zor olanı başarmak, olmaz olur gülmezi güler yapmak ... İşte, insanlığın en yüce ve en vazgeçilmez görevleri...

Sen, gecelerimin içli, sarı çiçeği ... Babalar çocuklarını daha çok görebilsin analar, analar ak memelerinden ak sütünü bebeciklerine verebilsin diye tutsak değil mi babacığın dört yıldır demirle? Canları çekince, özgürce söyleşsin öpüşüp koklaşsın, birbirlerine barış çiçekleri versin diye insanlar, söylemiyormu barış ve özlem türkülerini.

Açsın diye renk renk, mor kırmızı güzel kokulu kır çiçekleri... Yüzsün diye balıklar mavi berrak sularda ... Uçup uçup ötsün diye kar beyaz kuşlar masmavi özgür göklerde, bunun için ayrı değil mi insanlar hep sevdiklerinden?..

Bol bol süt versin, meleşip sevgi dolu oynasındıye koyunlar... insanlar, dost insanlar yok yere ölmesin, varlık nedeni sevgiyle beşiğinde sallansın diye bebecikler.. Kapkara nükleer bulutlardan uzakta büyüsün, şekerde yiyebilsin, açıktan ölmesin diye çocuklar, ben biricik kıızıma hasret değil miyim?

Barış yüzlü çocuğum benim, sıcak ve de henüz çok uzaklardaki güzel düşlerimiz gibi, her geçen gün daha sağlıklı, daha çok gülbüz, daha çok serpilip gelişmiş gördükçe daha umutlu oluyorum.

Ben iyiyim Babacığını merak etme sakın. Alıştı artık babacığın, amcaların ve dayıların gibi yasaklara, yoksulluğun tutsaklığına ve sağır dilsiz asma kilitlere ve hasrete ve de ağır dolusu bir lokma ekmeğe .. Deneme cezasının bitmesine de az kaldı. Bir yenisi daha gelmezse daha da iyi ve sanadaha da yakın olacağın.

Kızım, kücümün pembe çiçeğim, yavrum, nazlı güvercinim, tatlı şeytanım, ürkek serçem ... Hepsinin üzerinde ve hepsininden önemlisi en doğal, en saf, en insanca emeğim ... Zulmün önünde, göz bebeğin gibi korurken onurunu, başın da dik olsun açık alnın gibi. İnsan sevgisini, insan emeğini bas bağrına ağlayan bebeğin gibi. Her zaman gül, güller açsın yüzünde... Tüm çocukları kardeşin bil, onlarla dost ol..

Bir an önce, okumayı yazmayı öğren de bana mektuplar yaz. O zaman. sen de benim sana yazdıklarımı okuma mutluluğunu annen den daha fazla tatmış olursun.

Annene iyi bak .. Onu, hiç bir zaman yalnız bırakma..

Seni her zamanki gibi baba kollarına alıyor, doyasıya öpüyor, öpüyor, öpüyorum. Seni çok ama, çok çok seviyorum.

Senin babacık
HASAN OĞUZ BİLGİN

Buca Cezaevi

güney afrikalı kadın ozanlar sesleniyor

Türkçesi: GÜRHAN UÇKAN

Memleketim

Mandela'ya

Kapıda duruyorum
Okul bitmiş
Duman kaplıyor ortalığı
Gözlerim yaşıyor

Mutfığa girerken
Siliyorum gözlerimi
Gormek için annemin
Çamaşırdan çatlamış kara ellerini
Yorgun yüzündeki
Zoraki gülümsemeyi

Akşam yemeğine oturmuşken
Kaldırıp bakıyorum
Babamın resmine
Annem başını çeviriyor
Saklamak için gözlerini

Babam güçlkle ayırmıştı
Annemi kollarından
Koparılrken serçe
Karımdan

Uzaklaşırken araba
Yürekli annem
Ardından bakacak kadar
Ben yalnız bir çocuk
Anlamayan

Yüreğimle sızısı
Ne zaman göreceğim babamı
Bir elini tutup
İçine su serpmek için
En azından söylemeye
Bir gün mutlak döneceğini

Zinsizwa Mandela

(11 yaşındayken)

ANC'nin
"Malibongwe
ANC Women:
Poetry is also their
weapon" adlı kitabından.

Unutma Analarımızı

Unutma analarımızı
bizi güven dolu sabırla bekleyen

Unutma babalarımızı
hücrelerde çürüyüp
mayınlarda biçilen

Unutma çocuklarımızı
vurulup düşüp
sokaklarda ölen

Öfkenin yumrukları yükseliyor
size söz verirken biz:
Afrika birgün kurtulacak!
Biz kurtaracağız onu!

Ilva Mackay

Genç Olmak

Genç olmak
özgürlük için çarpışırken
Anavatan'dan, Güney Afrika'dan önce
hiçbir şey yokken
Evet
Genç olmak

Her yerde genç olmak
uyanmak kamçıasma, çivisine
Irkcılığın, faşizmin, ırk ayırmacılığının
Yine de genç olmak ve gelişmek

Genç olmak ve ardından
acıyı çekmek özgürlüğün
Öfkelerin derinlikleri için
yeterince derin
Sınırları çiğnemek için genç
geleceği perde gibi açmak için
Genç olmak
Evet, hem de nasıl
Kanım bereketlendirecek toprağı
diyecek kadar genç

Evet genç olmak
yalın sözlerle
Özgürlük denen o gereksinmeyi
istiyorum demek
Dağlarda ve ovalarda
kentlerde ve köylerde
Kendi Güney Afrika'nda çarpışmak
Yalvaran faşistlerin elinden
Zaferi koparıp almak

Evet, yeterince genç olmak
düşünü görüp kuracak kadar
yeryüzünde cenneti

Jeanette Solwandle

DÜŞÜNÜYORUM
O HALDE...

NEYDİ YA?...

seçkin bir eğitim kurumu sarsılıyor

ANKARA FEN LİSESİ

Sovyet Kozmonotu Yuri Gagarin, uzayda yürüyen ilk insan olma sıfatını kazanırken dünyanın bir başka ülkesinde, uzay araştırmaları konusunda Sovyetler Birliği kadar iddialı olan ABD'de de bir panik başlıyordu. Eğitim fonları artırıyordu, dünyanın dört bir yanından seçkin beyinler çekecek ve kendi gereksinimi olan "bilimsel üretimde" bulunacak eğitim kurumları oluşturuluyordu.

Bu hareketlenme, dışa bağımlı, ve özellikle ABD'ne bağımlı az gelişmiş ülkelerde de yansımaları buluyordu. Ülke içindeki yabancı yatırımları destekleyecek seçkin beyinler yetiştirmek Türkiye'de Orta Doğu Teknik Üniversitesi ve Ankara Fen Lisesi'ne düşüyordu.

Ancak bu iki seçkin eğitim kurumundan biri YÖK'ün biri de Milli Eğitimin gazabına uğruyorlar ve eğitimin kalitesizleştirilmesinden paylarını alıyorlardı. 1986'ya gelindiğinde İstanbul ve İzmir Fen Liseleri, Ankara Fen Lisesi'ne; Bilkent ise ODTÜ'ye seçeken olarak ortaya çıkıyorlardı.

Her iki okul da geldikleri aşamada, eğitim ve öğretimin tarihimize özgün yerlerini alabilecek, incelenmeye değer örnekleri oluşturuyorlar. Biz şimdilik bu yazıda Ankara Fen Lisesi'ne değineceğiz.

Ankara Fen Lisesi'nde "disiplin" sorunu, bilimsel yeterliliğini sergileyebilen öğretmenler için zor oluyordu, ancak artık disiplini sağlayan cezalar ve not korkusu. Ankara Fen lisesi yöneticileri geçen yıl Üniversite Seçme Yerleştirme sınavında tartışmasız birinciliklerini yitirdikten

sonra, disiplin konusunda yeni önlemler alıyorlardı. Yatılı öğrenciler, hafta içinde hasta bile olsalar okuldan çıkış izni alamıyorlar ve aileleri Ankara dışında olan daimi yatılı öğrenciler, Cumartesi Pazar günleri ve diğer günler gündüzleri dışarı çıkabilmek için kimliklerini bırakmak zorunda kalıyorlar. Bu baskıyı dışarı çıkma gereği duymayan öğrenciler de zaman zaman, etüd saatlerinde okulda olduklarına ilişkin imzaları olsa bile idareye çağrılarak hissediyorlar. Öğrenciler imzalarını bulup durumu anlatana kadar soğuk terler döküyorlar.

Ankara Fen Lisesi'nde 11 tane asker çalışıyor. Silahlı Kuvvetlerde asker fazlası olduğu ve bu askerlerin eleman sıkıntısı çeken kamu kuruluşlarında çalıştırıldıkları söyleniyor. 3'ü yemekhanede, 1'i idarede hademe, 1'i marangoz ve 6'sı da okulda bekçi olarak çalışan askerler silahlarının müdürde olduğunu ve müdürün bölük komutanı statüsünde olduğunu belirtiyorlar. Bu uygulamanın yanı sıra Müdür Yardımcısı Şakran Korkut, bu yıl öğrencilerin seçtikleri sınıf temsilcilerini tanımadığını ve temsilcilerin yönetim tarafından atanacağını belirtti. Atanan temsilcilerden, sınıfta geçen olayları idareye bildirmesi ve bunu "sınıfın huzuru" için yaptığını, algılaması bekleniyor. Aynı öneri sınıflarda başka öğrencilere de yapılmış, yine ispiyonculuklara algılamamaları özellikle belirtilerek.

Fen Lisesi'nde okulun huzuru için öğretmenlere de baskı uygulanıyor. Eğitim anlayışları okulun katı ve onursuz disiplin kurallarıyla çakışmayan öğretmenler, il-

ginç yöntemlerle sindirilmeye çalışılıyor. Bu öğretmenlerin başka okullara tayin edilmelerine gerekçe bulmak üzere çağrılan müfettişler, idarenin seçtiği öğrencilere sorular soruyorlar: "Sizi evine çağırıp idareye karşı kıskırtıyor mu? Evini ticarethane olarak mı kullanıyor, Noel hediyeleri yapıp satıyor mu?"

Bu "huzur sağlayıcı", özgün sistem çoğu zaman hızını alamayan müdür yardımcısının, müdüre pek çok olayı yanlış aktarması ya da diğer müdür muavinleri konusunda müdürü bilgilendirmesi biçiminde de işleyebiliyor.

Okulda huzur ve güveni sağlama ve öğrencileri sıkı disiplin altına alarak yenisinden ÜYS'de birinci olma düşüncesi idareye ve özellikle Şikran Korkut'a başka deneyimlerden yararlanma gereği getirmiş. Şikran Korkut öğrencileri "iyi" öğrenciler ve "kötü" öğrenciler olarak kendince ikiye ayırmış. İyi öğrenciler, diğerlerinin yararlanamadığı pek çok olanağa sahipler. Kötü öğrencilerin payına ise zaman zaman hiç nedeni yokken idareye çağırılıp azar iletmek, sürekli tedirgin edilmek, hasta bile olsalarizin alamamak, diğer öğren-leri dersten alakoymak vb. şeylerle sürekli suçlanmak düşüyor. İtiraz etmek ya da kendilerini savunma hakları yok. O zaman da bölücülükle suçlanıyorlar ve Şikran Korkut'un savaş açtığı öğrenciler arasına dahil ediliyorlar: "Onlar dersleri engellemeye çalışıyorlar. Hepsini tespit edip aranızdan temizle-

yeceğim. Siz de onları tanıyın ve aranızda barındırma-

yın. "Bu yüce amaç doğrultusunda "despot ve anti-demokratik" davrandığını da kabul ediyor Şikran Korkut. Çünkü bu öğrenciler "salaklar ve gidiş 14. tercihlerini ancak tazanabilecekler Ben okulun başarısını düşünüyorum."

Okulun başarısı... İyi yetişmiş öğrencilere kimsenin karşı çıkacağını sanmıyoruz. Ancak Ankara Fen Lisesi'nin üç normal ve bir ileri biyoloji, bir de elektronik olmak üzere beş bölümden oluşan bir laboratuvarı ve her laboratuvarın bir film bir de slayt makinesi olduğu ve bu olanakların tam kapasite kullanılmadığı biliniyor. Eğitimin kalitesizleştirildiği bir dönemde görece ileri olanaklara sahip bir okulda, kaynaklar böylesine harcanarak ve genç insanların en önemli yaş dönemlerinde kişiliklerine, özgüvenlerine saldırarak, bunu kendine bir hak olarak görerek, "iyi öğrenci" yetiştirileceğini düşünmek anlaşılabilir bir mantık değildir. Çözüm olmayacağı da ilk ÜYS sınavında anlaşılacaktır. Yapılması gereken idarenin bu tür baskılarına karşı çıkmak, Ankara Fen Lisesi öğrencilerinin okuldan daha kötü anılarla ayrılmasına engel olmak olmalıdır.

Aşktan Yorulan Dosta

"ne bir su sunan var gönlünün teleğinden
ne kanatlarını üstüme salan bir kuğu."

orda leyla var şiiri seven, orda eyleşir,
gündüz gece gökyüzünü parlatır yıldızlarla geceyi.

orda açmış kollarını bekler usanmadan
Karacaoğlan'dan kalma bekler bir kuğu.

yağmurlar uzun uzun bol bol yağınca
korktu insanlar sokağa çıkmaya; kuğu da.

yollar kesik, yola çıkacaktı, evde kaldı,
havalar açılınca bu ilk güneşli pazarla...

durulunca herşey; kavuşmayı beklersin
aşk yorgunu, leyla koşacak sana.

akça sular sunacak gönlünün teleğinden
kanatlarını üstüne gerip de bir kuğu.

Hasan Varol

okuma notları...

TÜRKİYE BARİŞ DERNEĞİ DAVASI

Sorgular Savunmalar Cilt 1
Bilim ve Sanat Kitapları,
Eylül 1986
554 sayfa, 2000 lira

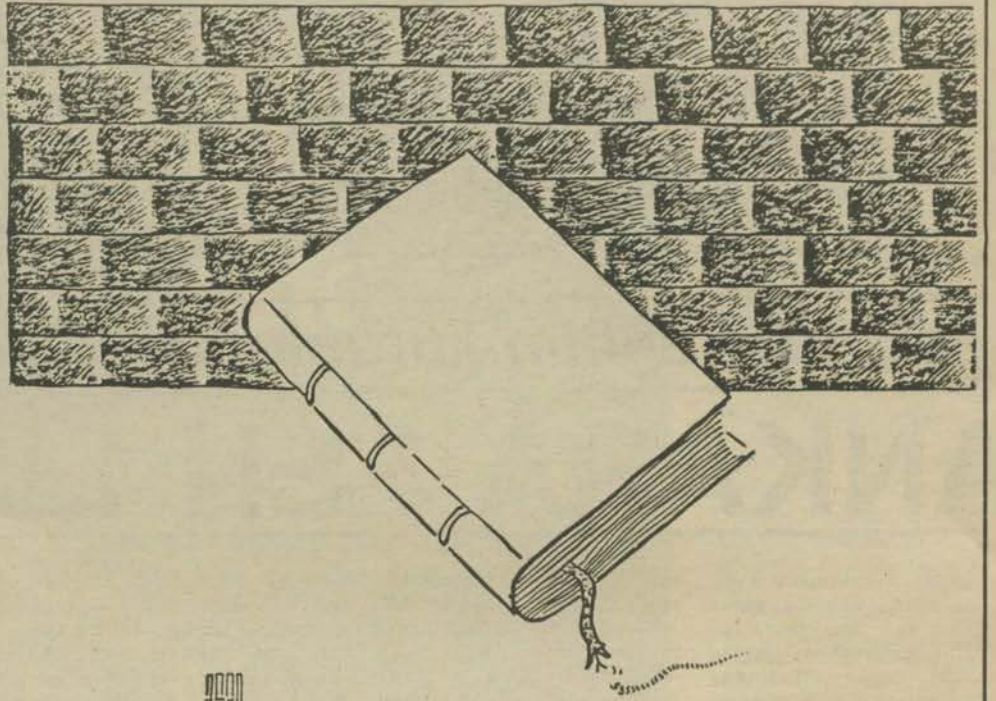
Ekim ayı içinde, Anakent Belediyesince Ankara'da bir "Barış, Dostluk Şöleni" düzenlendi. Geceye giriş ücretsizdi ve Samime Sanay, İzmet Altınmeşe gibi sanatçılar gecede yer aldılar. Anakent Belediyesi böylece Barış Yılı'nda görevini yapmış oldu. Öte yanda Türkiye Barış Derneği davası sürüyor Savcılık, Türkiye Barış Derneği'ni kurmanın ve Barış için savaşmanın onurunu taşıyan aydınları suçluyor. Savcı da Barış Yılı'nda görevini yapmış oluyor. Dava sürerken "dava sanıkları, 1984 Nobel Barış Ödülü için aday gösterildiler. Yine dava sürerken sanıklardan Metin Özek'in de üye bulunduğu Savaşa Karşı Hekimler Barış Ödülü'nü aldı. 'Davanın başlamasından sonra, Barış ve Barışçılar, ülkenin en yetkili ağızlarında bir çok kez "mahkum" edildiler. Barış istemek ve barışı savunmak ülkemizde tek başına suç sayılır oldu. Dava bu politik baskılar altında başladı ve sürdü. Ancak bu kitapta sorgularını okuyacağınız 27 Barışçının tek tek ve toplu çabalarının da katkısıyla bu politik ortam büyük ölçüde değişti, Türkiye'de Barış ve Barışçılık hakettiği saygın yerine oturdu. 'Evet, herkes Barış Yılı'nda üstüne düşeni yapıyor.

"Türkiye Barış Derneği Davası" üç cilt olarak düşünülmüş. Birinci ciltte savunma belgeleri,

sorgu metinleri yer alıyor. Kitabın önemi yalnızca hukuksal bir belge olmasından kaynaklanıyor. Kaldı ki "Türkiye Barış Derneği Davası, özgür düşüncenin ve barışın çetin bir savunma platformunu oluşturmuş, ayrıca bir dava olarak taşıdığı özellikleriyle, daha şimdiden adalet tarihinde önemli bir yer kazanmıştır. "Ancak kitabın içerdiği toplam, barışı ve "barışçılığı" tüm yönleriyle incelemesi açısından da önemli. "Türkiye Barış Derneği Davası'na 'tarihsel' olma niteliğini kazandıran özellik, bir hukuk olayı olmanın sınırlarını aşarak, taşıdığı özün bütün insanlığı ve dünyanın geleceğini ilgilendiren evrensel değerlere sıkı sıkıya bağlı olmasından kaynaklanmaktadır." "...örneklerini oluşturan pek çok çavalar gibi, Türkiye Barış Derneği Davasının da gelecek kuşakların değerlendirmesine ve tarihin yargısına açık olduğu bir gerçektir."

Ülkemizde savaşa, nükleer silahlanmaya karşı, barıştan yana bir gençlik yetişiyor. Bu gençlik, işkenceleri, barışın yargılandığını, insan haklarının çiğnendiğini gören son kuşak olma savaşımını veriyor. Kendisine barış "savunmaları" kalıyorsa, bir sonraki kuşağa, barışı savunmalardan öğrenmenin şansını ya da şanssızlığını bırakmaya kararlı bir kuşak yetişiyor.

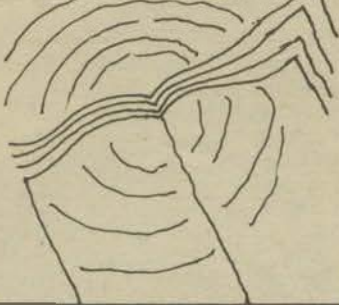
Bilim ve Sanat Kitapları da Barış Yılı'nda kendine düşeni yapıyor. "Bilim ve Sanat Kitapları, Türkiye Barış Derneği Davası'nın Sorgular Savunmalar Cilt 1'inde, davada sorgulamaya esas olmak üzere verilen

154

ifade metinlerini hiçbir kısaltma, hiçbir düzeltme yapmadan oldukları gibi yayımlıyor. Çünkü, bu önemli davanın belgelerinin noktalama işaretleri dahil asıllarına sadık kalınarak okuyucuya ve tarihe ulaştırılması gerekliliğine, zorunluluğuna inanıyoruz."

Filiz Sunay

Bu ay listemizi Nazım Ustaya ayırdık. Nazım Hikmet'in kendi yazdıklarının yanında O'na ilişkin yazıların okumanın yararlı olacağını düşünüyoruz. Aşağıda arkadaşlarımızın, yaşamını sanatını inceleyen araştırmacıların, yazarların Nazım üzerine yazdıkları kitaplardan seçtiğimiz bir listeyi sunuyoruz.

1. Nazım Hikmet'in Polemikleri, Kemal Süller, ANT Yayınları, Eylül 1969, İstanbul
2. Nazım Hikmet'le Uçbuçuk Yıl, Orhan Kemal, Tekin Yayınevi.
3. Nazım'ın Çilesi, Rady Fish, Türkçesi: Güneş Bozkaya-Kolontay, Gün Yayınları, İstanbul 1969.
4. Bu Dünyadan Nazım Geçti, Valâ Nureddin, Cem Yayınevi, İstanbul, 1980.
5. Nâzım Nâzım, Aydın Aydemir, Broy Yayınları, 1986.
6. Nazım'ın Büyük Haseti, Türkaya Ataöv, May Yayınları, 1977.
7. Nazım mı, Benere mi? Abidin Nesimi, Yücel Yayınları, 1977.
8. Mavi Gözlü Dev, Zekeriya Sertel, Ant Yayınları, 1969.

ka, sosyalistlerin demokrasi mücadelesi içindeki etkilerini artırmalarını ve umulduğu gibi muhalefetin radikalleşmesini sağlamayacağı gibi, başarı için yaşamsal önem taşıyan muhalefetin birliğini parçalayıcı sonuçlar yaratacağıdır. Kitlelerin, demokrasi mücadelesinde, ara sınıf ve burjuva uzlaşmacı, kararsız politikalarından uzaklaştırılması, diğer muhalif güçlerle çatışmayı en öne koyarak değil, kendi radikal programını doğrudan rejimin baskıcı kurumlarına alternatif olarak sunmakla mümkün olabilecektir. Sosyalistler elbette sosyal demokrat ve diğer muhalif güçlerin politikalarına ilişkin uyarı ve eleştirilerini gizlemeyeceklerdir. Ancak bu uyarı ve eleştiriler bu güçleri karşılarına almak için değil, mümkün olduğu kadar ortaklık noktalarını artırmak için yapılmalıdır.

Sonuç olarak sosyalistlerin demokrasi mücadelesinde bağımsız etkilerini artırmak mücadelesiyle, demokrasi güçlerinin birliğini ön gören cephe politikası birbiriyle ters düşmez, biri, diğeriyle karşı karşıya getirilemez. Dolayısıyla, cephe politikasını, sosyalistlerin kendi bağımsız etkilerini genişletecek etkin araç ve politikaları kullanmaktan vazgeçme biçiminde yorumlamak onları giderek sözü dinlenmeyen güçsüz bir destekçi rolüne mahkum edebilir. Bağımsız güçlenme taktik ve araçlarının sürekli ertelendiği ve

sosyalistlerin cephe politikası adına sürekli destekçi rollere mahkum olduğu demokrasi mücadelesi süreçlerinin ise sonunun hüsrana olduğu bilinmektedir. İlkeler düzeyinde bir çok sosyalistin karşı çıkmadığı bu fürmülasyonlarda birleşmek, her zaman uygulamada izlenecek taktiklerde kolayca anlaşma sağlanabildiği anlamına gelmiyor. Ancak sosyalistlerin birbirlerini iknadan başka da bir silahları yoktur. Sosyalistler için bu gün temel önemdeki sorun demokrasi mücadelesi içindeki bağımsız etkilerini geliştirecek araç ve yöntemleri zenginleştirmek ve güçlendirmektir. Bu anlamda kendilerine ısrarla kapanmak isteyen vassal platformlara açılmak, bir

süredir tartışma gündemine girmiş olan DEMOKRATİK BİR PROGRAM TEMELİNDE BİRLEŞMİŞ SOL parti görüşünü sonuç alıcı düzeyde derinleştirmek gerekmektedir. Elbette sosyalist birikimin demokrasi mücadelesinde ağırlığını duyuracağı bir odak olarak böylesi bir parti oluşumunun yaratılması önünde önemli sorunlar vardır. Bu yazımızda bu sorunları tartışmaya çalışacağız.

Ancak yeniden şu gerçeğin altını çizelimiz: Sosyalistlerin bağımsız etkisini geliştirecek araç ve taktiklerin zayıf kaldığı bir demokrasi mücadelesi, gelişkin bir demokrasiyi yaratabilecek derinliğe kavuşamayacaktır.

Kuşkulu Kazanın Kurbanı Machel ve

Mozambik Üzerine

Cumhuriyeti'nin kurucusuydu Machel Mozambik resmen Portekiz'in sömürgesi olarak belirlendiği, 1884-1885 Berlin Kongresi'nden sonra, uzun yıllar hammadresiyle, işgücüyle, pazar olanaklarıyla Portekiz ekonomisini besledi. 1952'de ise, Mozambik "deniz aşırı bir eyalet" olarak Portekiz'in siyasal coğrafyasına katıldı. Ancak Mozambik halkı ulusal bağımsızlık mücadelesini başlatmakta gecikmedi. 1964'te bu mücadele, silahlı bir direniş hareketine dönüştü ve Dr. Eduardo Mondlane'in liderliğinde Mozambik Kurtuluş Cephesi (FRELIMO) kuruldu. Mondlane, bu görevi 5 yıl yürüttü. 1969 yılında Portekiz ajanları tarafından öldürülen Mondlane'in yerine Samora Machel geçti.

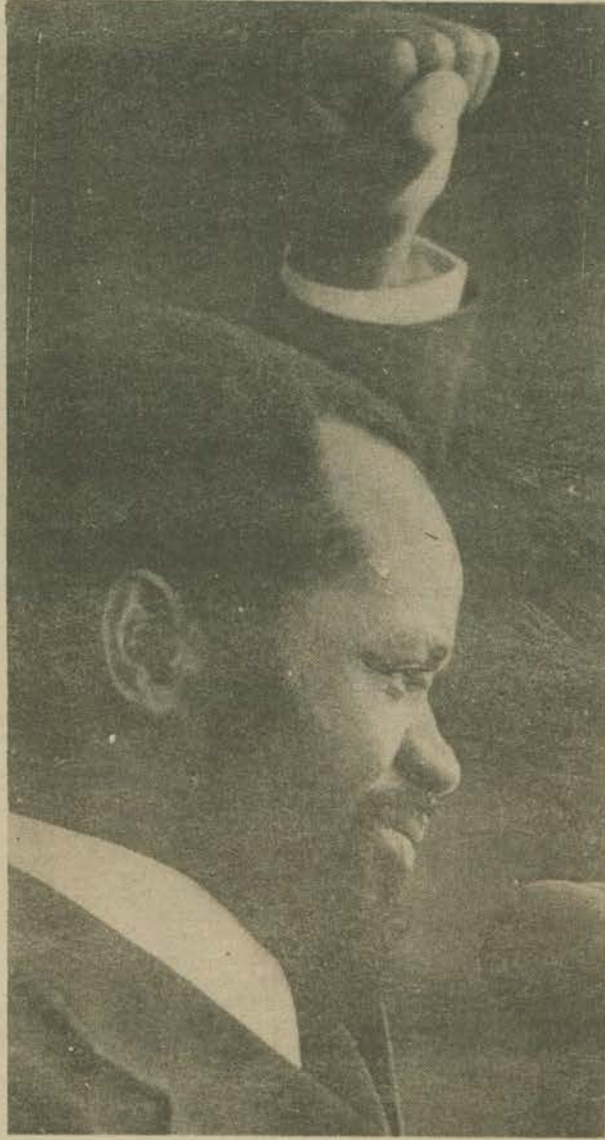
1974 Karanfil Devrimi'nden sonra, Portekiz'de kurulan sosyalist hükümet ile FRELIMO arasında Lusaka ve Zambia'da görüşmeler yapıldı. Ve Mozambik'in tam bağımsızlığına 1975'te kavuşması karara bağlandı. Ancak bu anlaşma, Mozambik'teki beyaz azınlık tarafından hiç de hoş karşılanmayacak, "Ölüm Canavarları" adlı ırkçı örgütün çevresinde toplanan sağ güçler, yerel bir hükümet kurma yoluna gideceklerdi. Ancak Machel ve yönetici kadroların izlediği politikanın tutarlılığı ile FRELIMO tabanının kararlı tutumu, beyaz azınlığa bu olanağı tanımadı. "Ölüm Canavarları"nın ırkçı yükselişi, 10 Eylül 1974'te tümüyle bastırıldı. Bu yenilgi üzerine, ülkedeki 250 bin beyazın büyük bölümü Portekiz'e ya da GAC'ye göçettiler.

Mozambik Halk Cumhuriyeti'nin kurulmasından sonra, FRELIMO "devletin ve toplumun yönetici gücü" olarak Anayasa'da yerini buldu. 14 Ağustos 1978'de geçerlilik kazanan ikinci anayasaya göre ise, Mozambik'in ulusal hedefi "sosyalist toplumun maddi ve ideolojik temelini inşa etmek" olarak belirlendi. Ancak gerek bu yönelim, gerekse Mozambik'in bölgedeki ilk siyah çoğunluk yönetimlerinden biri olması, GAC'nin ve ABD'nin ülke üzerindeki dikkatlerini daha da yoğunlaştırmalarına yol açtı. Andre Grubu olarak da bilinen Mozambik Ulusal Direniş Hareketi (MRNM), GAC tarafından açık biçimde desteklenen bir uydu örgüt olarak kuruldu ve özellikle Zimbabve'nin de bağımsızlığı kavuşmasından sonra bölgedeki silahlı eylemlerini arttırdı. 1982 yılında yapılan bir operasyon, CIA ajanı olduğu anlaşılan pek çok kişinin Mozambik ordusunda, ve hükümetin çeşitli kademelerinde görev aldığını ortaya çıkardı. Ayrıca ülkede görev yapan Amerikalı diplomatların da CIA ve Pretoria rejimi ile yakın ilişkileri saptandı. 1979'da Beira'daki petrol tesislerini, 1980'de Mozambik için büyük önem taşıyan Mavuze barajını havaya uçuran MRNM, Machel ve yönetim aleyhtarı yayınlarını da GAC'deki özgür Afrika Radyosu'ndan yapıyor.

Ancak tüm bu çökertme çabalarına karşın, Mozambik ulusal bütünlüğünü ve seçtiği yolda ekonomik-siyasal gelişimini sürdürdü. Maputo, Afrika kıtasının güneyindeki siyah halkın onurlu direnişinin simgesi, bölgedeki ırkçılık karşıtı, bağımsızlık örgütlerinin buluşma yeri oldu.

Güney Afrika Cumhuriyeti tarafından düşürülmüş olabileceğine ilişkin ciddi soru işaretleri bulunan uçakta ölen Machel, GAC'yi "günümüzün Nazi İmparatorluğu" olarak tanımlıyordu. Bağlantısızlar Hareketi'nin öne çıkan liderlerinden biri ve uluslararası anlayış, dayanışma ve barışa katkılarıyla tanınmış bir kişiydi.

Gerek Machel'in bu nitelikleri, gerekse kazanın oluş biçimi nedeniyle olay bölge halkının da yoğun protestolarına yol açtı. ırkçı beyaz azınlık yönetiminin merkezi Pretoria'da 23 Ekim günü düzenlenen protesto gösterisine, 1000 kadar siyah ve beyaz öğrenci katıldı. Kazaya ilişkin araştırma ve soruşturma ise Mozambikli ve Sovyet uzmanlardan oluşan bir ekip tarafından yürütülüyor.

Afrika'nın güneydoğu kıyısına oturmuş bir ülkedir Mozambik. Pasifik Okyanusu'nun suları bir yanda, hepsinden "komşu" olarak sözetmenin yanlış bir genelleme olacağı altı ülkenin sınır kapıları öte yanda. Bu genellemeyi en başta bozan, hiç kuşkusuz Mozambik'in güney sınırdaşı ırkçı Güney Afrika Cumhuriyeti'dir. Dünya halklarının tepkisini, Birleşmiş Milletler kararlarında somutlanan uluslararası hukuk kurallarını gözünü kırpmadan çiğnemeyi sürekli bir politikaya dönüştürmüş olan Pretoria, yalnızca kendi ülkesinde değil, sınırdaşlarına karşı da bir baskı tehdit, saldırı taktiği uygulamaktadır.

Bu tehdit, 20 Ekim'de GAC'nin hava sahasında meydana gelen uçak kazasının üzerine de kuşkulu bir perde gibi indi. Mozambik Devlet Başkanı Samora Machel'in de ölümüne neden olan bu kaza, uçağın pilotunun açıklamasına göre "aslında bir kaza değildi."

Machel'in ölümü tüm ırkçılık karşıtı, barış yanlısı çevrelerde üzüntü yarattı. Yalnızca "devlet başkanı" değil, aynı zamanda Portekiz egemenliğine karşı silahlı mücadeleyi yürüten Kurtuluş Cephesi (FRELIMO)'nun lideri, 25 Haziran 1975'te de bağımsız Mozambik Halk

turan kadınların sosyal aktivitelerinin aynı oranda olmanması. Yine de orada bulunan tüm delegeler, kadınlar sosyal yaşantının dışında bırakmanın mümkün olmadığını bilincindeydi."

"Bana daha çok Türkiye'li kadınlara ilişkin sorular sordular Benim temsil yeteneğimi sordular. Ben bu görevi bir üst yönetici olarak

gönderildiğimi, ülkemizde siyasi partilerin kadın kolu kurmalarının anayasa ile sınırlandırıldığını anlattım. Açılış konuşmamda orda olmanın ve Sosyalist Enternasyonal'e üye olmaktan duyduğum sevinci anlattım. İkili, üçlü yaptığım görüşmelerde de Türkiye'de kadının yerine ilişkin bazı istatistiksel bilgiler verdim

Bence bu toplantının en yararlı yanı pek çok ülkeden kadınların kendi ülke ve sorunlarını aktarma ve karşılıklı dayanışmayı sağlamada adımlar atmak olanağı bulabilmis olmalarıdır. Esasen ilkeleri, kadınların özgürlüğü, dayanışması ve bağımsızlığı olan toplantı bu amaçlarını büyük ölçüde gerçekleştirmiş oldu."

Sosyalist Enternasyonal Kadınlar Toplantısı'nın sonunda bir deklarasyon yayınlandı. Deklarasyonda kadın erkek eşitliğinin bütün geleneksel bağlardan arındırılarak uygulamada da sağlanması gerektiği ve kadınların demokrasi ve barış için sosyal yaşama katılımının artırılması gerektiği vurgulandı.□

SOSYALİST INTERNASYONAL KADINLAR TOPLANTISI

Sosyalist Enternasyonal (SIW) Toplantısı 13-14 Ekim tarihlerinde Bonn'da yapıldı. 24 ülkeden 32 üyenin ve ayrıca ICFTU ve uluslararası Sosyalist Enternasyonal Gençlik Komitesi temsilcilerinin gözlemci olarak katıldıkları konferansa ülkemizden de SHP ve DSP'ye çağrıda bulunulmuştu. Ancak yalnızca SHP Türkan Akyol ile katıldı. DSP kurula katılmadı.

Toplantıyı bu yıl seçilen İsveçli Anita Gradin başkanlık etti. Toplantının ana konusunu Lima'da yapılan önceki toplantıda belirlendiği gibi "Genç Kadınlar-Geleceğimiz" başlığı oluşturuyordu. Açılış konuşmasını, toplantıya ilk kez katılan Willy Brandt yaptı. Brandt konuşmasında kadınların politikadaki etkinliklerine değindi ve kadınların gerçekte politik yaşamda daha etkin rol oynayabilecek güçte olduklarını ve bunun için Sosyalist Enternasyonal olarak büyük çaba göstereceklerini belirtti.

Toplantıya Türkiye'den SHP adına katılan Türkan Akyol, dergimize yaptığı açıklamada böyle bir toplantıya Türkiye olarak ilk kez katıldığımızı belirtti.

Akyol, toplantıya ilişkin gözlemlerini şöyle aktardı: "Orada Fransa'nın eski İşçi, Sağlık ve Sosyal Güvenlik Bakanı ile İngiltere'den Dunway ile ve daha pek çok ülkeden temsilcilerle ülkelerinin sorunlarını tartışmak fırsatını bulduğumu için çok mutluyum. Ayrıca toplantıda önemli bir ağırlığı olan Genel Sekreter Maria Rodriguez Yonas ile de uzun uzun görüşme şansım oldu. Tüm ülkelerin değişik sorunları var. Ama ortak durumu, diji-ya nüfusunun yarısını oluş-

BİR İNTİHAR

23 Ekim 1986 Perşembe günü gece saat 23.00'de M.Ü. Hukuk Fak. 3. sınıf öğrencisi İsa Tanrıverdi Kalorifer borusuna geçirdiği ipe kendini asarak intihar etti. İntihar sebebi, ikinci kez aldığı derslerin sınavını veremediğinden okuldan atılmasıydı. Ölümünden az önce arkadaşlarına babasının bir çiftçi olduğunu, kendisini zorla okuttuğunu şimdi nasıl gidip onların yüzüne bakabileceğini söylemişti. İntihar olayının olduğu gece yurtlaktaki öğrenciler arkadaşlarının gerçek ölüm sebebi olan atılmaların nedeni YÖK'ün 44. maddesini protesto etmek için oturma eylemi gerçekleştirdiler. Ertesi gün Marmara Üniversitesi Hukuk Fakültesi'nde bazı öğretim görevlileri ve tüm öğrenciler derslere girmediler.

Gelişmeler bununla kalmadı, olayın yankısı tüm İstanbul'a yayıldı. 27 Ekim Pazartesi günü İstanbul'daki tüm fakültelerden gelen yaklaşık 500 öğrenci M.Ü. Rektörlüğü'nün önünde toplandı. Bu anda alana siyah çelenk getirmeye çalışan M.Ü. Hukuk Fak. öğrencisi Cemal Polat ve M.Ü. Teknik Eğitim Fakültesi öğrencisi Kazım Polat tutuklandılar.

M.Ü. Rektörlük Genel Sekreteri dışarı çıkarak toplanan öğrencilerden temsilci istedi. Bunun üzerine M.Ü. BYYO öğrencisi Melahat Ünay öğrencilerin temsilcisi olarak rektörlüğe girdi. Bu anda İstanbul Ekipler Amiri öğrencilerin dağılmasını istedi. Öğrenciler tutuklanan arkadaşlarının serbest bırakılmadan ve rektörlüğe giren arkadaşları dışarıya çıkmadan gitmeyecekleri

rini söylediler. Ekipler Amiri bir Hukuk Devleti'nde yaşadığımızı hatırlatıp (1) pazarlığa girmeyeceğini söyleyerek öğrencileri gerfye doğru itmeye başladı. Bunun üzerine tüm öğrenciler yere oturarak istemleri gerçekleşmeden kalkmayacaklarını açıkladılar.

İçeriye giren temsilci rektörü açıklama yapması için aşağıya çağırdı, ancak rektör gelmedi ve bir grup gelip istemini açıklasın dedi. Bu arada dışarıda İstanbul Emniyet Müdürü buradaki toplantının suç olduğunu, öğrencilerin dağılması gerektiğini yoksa dağıtılacağını, kimisinin canını yakmak istemediklerini söyledi. Ancak topluluk istemleri tekrarladı ve bunlar gerçekleşmeden kalkmayacaklarını söylediler. Yaklaşık bir saatlik eylemden sonra rektörlük ve emniyet ile hiçbir konuda uzlaşmaya varılmadığından öğrenciler dağılmaya başladılar.

Öğrencilerden büyük kısmı İsa Tanrıverdi'nin otopsi sonucunu öğrenmek ve ceza nazari İstanbul'da kaldırmak için Adli Tıp'a doğru yürümeye başladılar. Yolda yürüyen grubu çeviren Ekipler Amiri yürüyüşün bitirilmesini ve gruplara ayrılmasını söyledi. Fakat öğrenciler gruplara ayrıldıkları sonra bir gruptaki Ümit Atıl İ.U. SBF öğrencisi, sivil polislerce tutuklandı. Arkadaşlarının götürülmesini engellemeye çalışan kız öğrencilerde biri polis tarafından tartaklandı. Öğrenciler Adli Tıp'a vardığında cenaze çoktan kaçırılmıştı.

Burada Emniyet Müdürü olay konusunda basını aydınlatı: "Zaten problemleri bir çocukmuş, üstelik 5 dersten de atılmış,

tembel adamın biri. Oradaki olay da üç-beş kişinin işi. zaten katılanların hepsi kaçmak için bahane arıyordu. Biz olay çıkmasını istemiyoruz onlar tutup oturuyorlar. Rektörlük her türlü yardımı yapmıştır; araba ve benzin sağlamıştır.

Adli Tıp çevresinde bir saat kadar dolaşan öğrenciler daha sonra dağıldılar. Bu arada YARIN muhabiri rektörlükle görüşen Marmara Üniversitesi BYYO öğrencisi Melahat Ünay'dan içerideki konuşmalar hakkında şu bilgileri aldı: "Oturma eylemi yapan arkadaşlar benden Orhan Oğuz'dan tutuklanan iki arkadaşımızın serbest bırakılması talebinde bulunmamı istediler. Ben bu isteği Orhan Oğuz'a ilettiğimde "Ben hiç bir şey yapamam bu emniyet güçlerinin bileceği iş" şeklinde cevap verdi. Daha sonra, bizlerde üzüldük neden böyle şeyler yapıyorsunuz. Neden Rektörlüğün önüne çelenk bırakıyorsunuz? Emniyet görevlileri iki arkadaşımızın suç işlemelemlerine engel olmak için alıp götürdüler diyerek grubun da hemen dağılmasını söyledi. Ben aşağıdaki arkadaşlarıma bunları ilettiğimde, göz altına alınan iki arkadaşımızı almadan buradan gitmeyiz. Rektör gelip bizimle görüşün dediler. Rektör aşağı inemeyeceğini ancak bir grup öğrencinin gelip kendisiyle görüşeceğini söyledi. Daha sonra üçüncü kez Hukuk Fakültesinden Atilla Bahçıvan ve adını hatırlayamadığım Siyasal Bilgiler Fakültesinden iki arkadaşla birlikte tekrar yukarı çıktık. Ancak isteklerimize daha önce verdiği cevaplardan farklı bir şey söylemedi. Atilla arkadaşım bir ara Orhan Oğuz'a "İntihar olayını kınayacak burada basına bir açıklama yaparmısınız" diye sorduğunda hiçbir yanıt alamadık. Atilla arkadaşımız ikinci bir soru sordu. "Atılmalar için somut olarak neler yaptınız?" Orhan Oğuz bu soruyu da geçiştirince Atilla arkadaşımız bu sefer "Her halde somut olarak yapılan bir cenazeden başka bir şey yok" dedikten sonra uzlaşma sağlanmadığı için tekrar aşağıya indik.

DUYURU

Çanakkale cezaevinde bulunan abonelerimize gönderdiğimiz dergilerin ellerine ulaşmış, ulaşmadığını bilemiyoruz. Öğrenmek amacıyla Usuni Kırtasiye ve Cezaevinde bulunan arkadaşlarla iletişim kurma çabalarımız sonuçsuz kaldı. Bu nedenle, kendilerinden olumlu yanıt gelene dek dergi göndermeyi durduruyoruz.

YARIN ABONE BÜROSU

ANKARA TABİP ODASI
ANKARA ECZACI ODASI
ANKARA DIŞ HEKİMLERİ ODASI

FOTOGRAF — KARİKATÜR — ŞİİR YARIŞMASI
EYLÜL 1986 - ŞUBAT 1987
KONU:

BARIŞ VE SAĞLIK

KATILIM KOŞULLARI

1. Yarışma, her dalda seçici kurullar dışında, herkese açıktır.
2. Daha önce yayınlanmış yapıtlarla yarışmaya katılabılır
3. a). Fotoğraf ve karikatür dalında, her yarışmacı en çok 5 yapıtla yarışmaya katılabılır.
b) Şiir dalında, her yarışmacı 1 yapıtla yarışmaya katılabılır.
4. Her üç yarışmanın da konusu, BARIŞ ır.
5. a) Fotoğraf dalında, baskıların siyah-beyaz olması, kısa kenarlarının 18 cm., uzun kenarlarının 90 cm. den büyük olmaması gerekmektedir.
b) Karikatür dalında, gönderilecek karikatürlerin boyutlarının 25x35 cm. den büyük olmaması gerekmektedir.
- c) Şiir dalında, uzunluk kısıtlaması yoktur. Daktilo edilmiş 5 nüsha olarak gönderilmesi gerekmektedir.
6. Fotoğrafların arkasına yarışmacının adı, soyadı, adresi ve yapıtın adı yazılmalıdır.
7. Yapıtlar, iade edilmeyecektir. Sergilenen yapıtlar, bir katalog haline getirilip, katılanların adresleri nepostalacaktır.
8. Yapıtlar, en geç 1 Şubat 1987 tarihine kadar, "Ankara Tabip Odası Hanişeli Sokak No: 16/2 Yenışehir - ANKARA" adresine taahhütlü olarak gönderilecek veya elden teslim edilecektir.

SEÇİCİ KURULLAR : (Alfabetik sırayla)

- a) Fotoğraf
Vahit ARAS, Rıza Arat, Alp AYDIN, Ateş ERİNANÇ, Çerkes KARADAĞ
- b) Karikatür:
Nezih DANYAL, Feri DOĞAN, Hatay DURLUPINAR, Kamil MASARACI, Ümit ÖGMELE
- c) Şiir:
Behçet AYSAN, Muzaffer İlhan ERDOST, Seyyit NEZİR, Ali PÖSKÜLLÜOĞLU, Tahsin SARAÇ

TAKVİM

Son Katılım Tarihi: 1 Şubat 1987, Sonuç Bildirimi: 15 Şubat 1987, Sergileme: 9-15 Mart 1987 (Sağlık haftası)

ÖDÜLLER

Her dalda 1.lere 100.000 TL. ve oda plaketi 2. ve 3. lere oda plaketi
Türk Dış Hekimleri Birliği, Türk Eczacılar Birliği, Türk Mühendis ve Mimar Odaları Birliği, Türk Tabipleri Birliği, Ankara Fotoğraf Sanatçıları Derneği, Çağdaş Gazeteciler Derneği, Karikatürcüler Derneği, İstanbul Fotoğraf ve Sinema Amatörleri Derneği, Abecce Dergisi, Bilim ve Sanat Yayınları, Broş dergisi, Dost Yayınları, Düşün Dergisi, Felsefe Dergisi, Yarın Dergisi, Yarın Yayınları, Bilim ve Sanat Dergisi, plaket, abonelik ve kitap ödülleri.

öğrenci
POSTASI
EKİM SAYISI ÇIKTI...

ATILMALARA SON!

- o TBMM BAŞKANLIĞINA
- o DİLEKÇE HAKKI
- o YÖK BUHRANLARI VE SİSTEMİN ÇÖKÜŞÜ
- o CEZAEVLERİNDE ÜNİVERSİTELİLER VAR
- o RUHİ SU
- o BİR VAZGEÇİLMEZ SİLAH
- o NASIL BİR GENÇLİK İSTİYORLAR
- o İNGİLTERE'DE EĞİTİM SİSTEMİ

Dergimiz Sesimizdir

Sesimizi yükseltelim

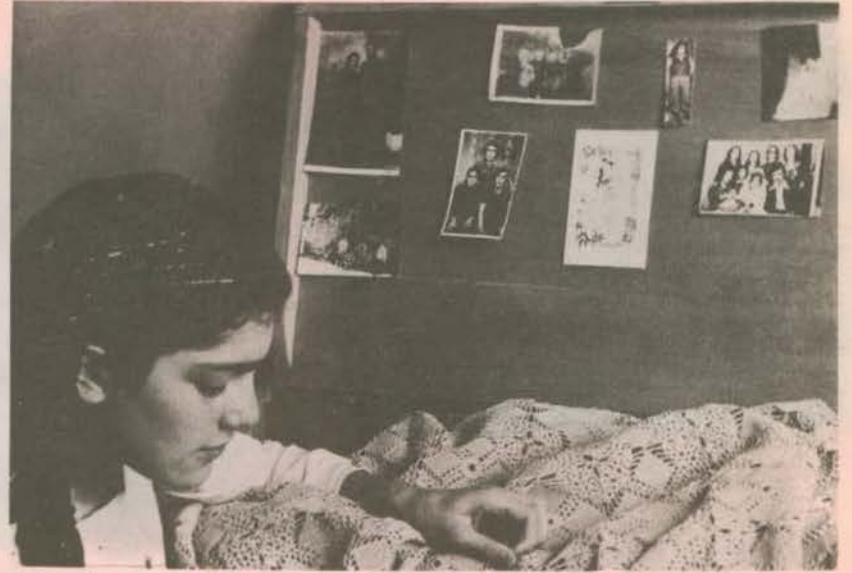
Yazışma adresi / PK 243 Yenışehir / ANKARA

“insan manzaraları”

FOTOĞRAF SERGİSİ

Sebahattin Alacan "DUMAN"

Emine Kurt "NİSAN"

Abdulkadir Kaçar "YASAK"

YARIN "İNSAN MANZARALARI '86" FOTOĞRAF SERGİSİ SONUÇLANDI

Dergimizce düzenlenen "İnsan Manzaraları '86" fotoğraf sergisinin Seçici Kurul toplantısı 26 Ekim günü gerçekleştirildi. Türkiye'nin çeşitli yerlerinde 48 fotoğrafçı sergiye 201 fotoğraf ile katıldı. Katılım oranı olarak İstanbul ve Ankara büyük ağırlık taşıırken pek çok küçük yerleşim yerinden de fotoğraf geldi. Alp Aydın, Çerkes Karadağ, Ali Rıza Akalın, İrfan Demirkol ve Vahit Aras (Yarın adına)'tan oluşan Seçici Kurul, yaptığı seçim sonucunda 25 fotoğrafçının 52 fotoğrafını sergilenmeye değer gördü. Seçici Kurul değerlendirmesinde teknik kalite ve konuya uygunluk gözönünde tutuldu. Serginin yarışma niteliği taşınamaması konusunun özellikle üzerinde duruluyordu. Ürünlerin birbiriyle yarışması yerine ortak çabalarla bir sergi hazırlamak amaçlanmıştı. Yaşadığımız dönemin Türkiye'sini anlatan bir sergiyi eksikleri olsa da oluşturabildiğimize inanıyoruz. Serginin olabildiğince çok izleyiciye ulaşabilmesi için çalışmalarımız sürüyor.

Serginin oluşması için fotoğraflarıyla destek olan sanatçı arkadaşlarımıza, sergimize ilgi gösteren fotoğraf derneklerine, Seçici Kurul üyelerine teşekkür ederiz.

YARIN Dergisi tarafından düzenlenen "İnsan Manzaraları '86" Fotoğraf Sergisi'ne 48 fotoğrafçı, 201 fotoğrafla katıldı. 26 Ekim 1986 tarihinde yapılan seçim sonucunda 25 fotoğrafçının siyah-beyaz ve renkli olmak üzere 52 fotoğrafı sergilenmeye değer görüldü.

Alp Aydın Çerkes Karadağ Ali Rıza Akalın İrfan Demirkol Vahit Aras

YAPITLARI SERGİLENEN FOTOĞRAF SANATÇILARI

İbrahim Akyürek (5)
Sebahattin Alaçam (4)
H. Hüseyin Bal (2)
Mehmet Çakır

Nevzat Çakır
Mediha Erten (4)
Alper Fidaner (2)
İlyas Göçmen

Abdulkadir Kaçar
Emine Kart
Orhan Karaalioglu
Münevver Kırmızı

Necmettin Külahçı (2)
İlker Maga (5)
Aleksi Petridi (2)
Fethi Sabursoy (2)

Erhan Saraloğlu
İrfan Seyrek
Alaattin Savaş
Sedat Tosunoğlu (2)

İlteriş Tezer (3)
Ali Uğraş
Tahir Ün (2)
Birol Üzmez (3)

YARIN 6. YIL ABONE KAMPANYASI

80'li yılların gençliğine yönelik incelemelerde YARIN başurulan ilk kaynak olacak bundan böyle. Kitaplığımızda YARIN'larımız tam mı? Tam değilse, eksik sayılarımızı bildiririz bize. Önceki sayılarımız hızla tükeniyor. (1,3, 25 ve 48. sayılarımız tükendi.) Abone kampanyası boyunca abonelerimiz basılı fiyatlarından % 10, okuyucularımız % 25 indirimli olarak önceki sayıları edinebilirler.

Ayrıca önceki sayılarımızı, tümünü almak isteyen okuyucularımız için ciltlerine göre ayrı ayrı hazırladık. Bu paketler içinde tüketen bazı sayılarımız ne yazık ki bulunmuyor. Tutarları ise şöyle:

1. cilt dergileri: 200 lira
2. cilt dergileri: 500 lira
3. cilt dergileri: 800 lira
4. cilt dergileri: 1000 lira
5. cilt dergileri: 1200 lira

CİLT VE CİLT KAPAKLARI

1. cilt: TÜKENDİ (İçindeki sayıların bir kısmı tükendiği için yeniden hazırlayamıyoruz)
2. cilt: 3.500 lira
3. cilt: TÜKENDİ (İçindeki sayıların bir kısmı tükendiği için yeniden hazırlayamıyoruz)
4. cilt: 3.500 lira
5. cilt: 3.500 lira
6. cilt kapağı: 1.500 lira

ALTINCI YIL AFİŞ VE KARTLARI

- Afişler: 300 lira
Abonelerimize: 200 lira
Kartlar: 100 lira
Abonelerimize: 70 lira

YARIN KASETLERİ

- Okuyucularımıza: 1200 lira
Abonelerimize: 1000 lira
Tüm isteklerinde ayrıca % 10 indirim yapılacaktır

Kasetler:

1. Victor Jara (Şili)
2. Quilapayun (Şili)
3. Atahualpa Yupanqui (Arjantin)
4. İnti-İlliman (Şili)
5. Poul Robeson (Amerika)
6. Pete Seeger (Amerika)
7. Isabel Parra (Şili)
8. Woody Guthrie (ABD)
9. Victor Jara (2)
10. Daniel Viglietti (Uruguay)
11. Amerikan İşçi Baladları

YARIN ANAHTARLIKLARI

- Tutarı: 400 lira
Abonelerimize: 300 lira

KİTAP KULUBU

Abonelerimiz aşağıda isimleri bulunan yayıncıların kitaplarını indirimli olarak edinebilirler. Ayrıntılı bilgi isteyen abonelerimiz bize bildirdiklerinde kitap katalogu adreslerine postalanacaktır.

- 1- Yarin Yayınları (% 25 indirim)
- 2- Bilim ve Sanat Kitapları (% 20 indirim)
- 3- Sol Yayınları (% 20 indirim)
- 4- Onur Yayınları (% 20 indirim)
- 5- Sosyal Yayınlar (% 10 indirim)
- 6- Kuzey Yayınları (% 20 indirim)
- 7- De Yayınevi (% 20 indirim)
- 8- Hil Yayınları (% 20 indirim)
- 9- Kalem Yayınları (% 20 indirim)
- 10- Dayanışma Yayınları (% 20 indirim)
- 11- Söylem Yayınları (% 20 indirim)
- 12- Yurt Yayınları (% 20 indirim)
- 13- Teori Yayınları (% 20 indirim)
- 14- Maya Yayınları (% 20 indirim)
- 15- Ayko Yayınları (% 20 indirim)

- 16- Yazko (% 20 indirim)
- 17- Havass Yayınları (% 20 indirim)
- 18- Birey ve Toplum Yayınları (% 20 indirim)
- 19- Gündem Yayınları (% 20 indirim)
- 20- Değişim Yayınları (% 20 indirim)
- 21- 4 Eylül Yayınları (% 20 indirim)
- 22- Kerem Yayınları (% 20 indirim)
- 23- Hacı Yayınları (% 20 indirim)
- 24- Mayıs Yayınları (% 20 indirim)

- Yurt içi isteklerde posta giderleri Yarin Abon Kulübü tarafından karşılanıyor. Posta ücretlerinin çok yüksek olması nedeniyle, yurtiçi ödemeli ve tüm yurtdışı isteklerde, bu giderleri karşılamak olanaklarımız bulunmuyor. Bu tür isteklerde posta giderleri istek tutarına eklenmektedir.

- Tüm isteklerinizi YARIN Abone Kulübü, PK. 723 Kızılay/Ankara adresine bildirirken; tutarlarını "164860" nolu posta çeki hesabımıza yatırmanızı ya da posta pulu olarak göndermenizi bekliyoruz.

YENİ BİR ETKİNLİK DAHA

Ülkemiz 1980'den bu yana giderek artan, geniş halk yığınlarını etkileyen, yaşamın tüm alanlarına yayılmış bir ekonomik bunalım yaşamaktadır. YARIN, Bütçelerimize küçük de olsa bir katkı ve bugünün ağır koşullarını hep birlikte dayanışma içinde göğüslemek için yeni bir etkinliğe başlıyor. Abonelerimiz, aşağıda isimleri bulunan kuruluşların hizmetlerinden indirimli olarak yararlanabilecekler. Bunun için YARIN Abone Kartı'nın gösterilmesi ya da fotokopisinin ilgili kuruluşa gönderilmesi yeterli olacaktır. (Bir fotoğrafını gönderen abonelerimizin kartlarını adreslerine göndermeye başlıyoruz.) Bu liste her ay genişleyecek. Etkinliği üç büyük ilin dışına yaymak için, tüm okurlarımızı dayanışmaya çağırıyoruz.

- KONAK KİTABEVİ (% 15 indirim)
Belediye Pasajı D-16 Konak / İZMİR
ERDEM KİTABEVİ (% 10 indirim)
Bornova / İZMİR
GÜN DERGİSİ Aboneliği (% 20 indirim)
856. Sk. 3/502 konak / İZMİR
DOĞUŞ KİTABEVİ (% 10 indirim)
Konak / İZMİR
SERGİ KİTABEVİ (% 10 - % 20 indirim)
Konak / İZMİR
GENÇLİK KİTABEVİ (% 10 indirim)
İSTANBUL
BİLİM SANAT KİTABEVİ (% 15 indirim)
İSTANBUL
ORTAKÖY SANAT MERKEZİ (% 10 indirim)
İSTANBUL
EKİN SANAT KİTABEVİ (% 20 indirim)
İSTANBUL

YARIN 6. Yıl Abone Kampanyası 1 Ekim - 1 Ocak Tarihleri arasında gerçekleştiriliyor!

HEDEF ABONE SAYISINI İKİ KATINA ÇIKARMAK

YARIN yayın yaşamının 6. yılında, Eylül 1981'de gençlerin dergisi olma sayısıyla yola çıkmıştı. Adım adım ilerlendi bu yolda. Gündeme getirilen konularla, üretilen politikalarla. Artan okuyucu sayısıyla, giderek de abone sayısıyla. 5 yıl sonra ulaşılan nokta YARIN okuyucuları için hakedilmiş bir başarıdır. Binlerce mektup geldi YARIN'a, binlerce konuk. Bir yazıdan izlenen genel politikaya dek eleştiriler ileten, arkadaşına abonelik arnayan etmek isteyen, semtindeki gazete bayii'nin YARIN satabileceğini bildiren. İşte YARIN bugünkü noktaya bu sevgiyle, bu dostlukla geldi.

Kuşkusuz ulaşılan noktaya yetinilmesi söz konusu olamaz. YARIN bugünkünden kat kat geniş bir okuyucu kitlesine ulaşmalı. Basın ve yayın tekellerinin dışında kalmayı seçmiş bir dergi için bunun yolu, öncelikle abone sayısından geçiyor. Başka bir deyişle, YARIN için abonelerinin sayısı yaşamsal bir değer taşınmakta. Haydi, bir dostunuzu abone yapın, ABONE SAYIMIZI İKİ KATINA ÇIKARALIM! YARIN'ı ulaşmayan yeni yerlere, yeni okurlara ulaştırmak için bir kez daha GÖREV BAŞINA!

DOSTLAR TIYATROSU

- İSTANBUL
BİLİM VE SANAT DERGİSİ Aboneliği (% 20 indirim)
Sümer Sk. 36/1 - A Kızılay / ANKARA
FOTOGRAF DERGİSİ Aboneliği (% 20 indirim)
AFSAD, PK: 830 Kızılay / ANKARA
AFSAD Fotoğraf Kursu (% 20 indirim)
EVRENSEL KİTABEVİ (% 10 indirim)
Engürü Pasajı, 2. kat Bakanlıklar/ANKARA
İLHAN İLHAN KİTABEVİ (% 10 indirim)
Bayındır Sok. 23/6 Kızılay / ANKARA
FOLKTUR (Üyelik, aidat, gece vb etkinliklerde % 20 indirim)
Necatibey Cad. Deniz İşhanı No: 58/11 ANKARA
YONTEM Spor Giyim (% 25 indirim)
Sıhhiye Sağlık Sk. 26/A ANKARA
PENEZ Antika - Gümüş (% 10 indirim)
Tunalı Hilmi Cad. Kugulu Pasajı (alt kat) No: 18/49 ANKARA
GÜRÜN KİTABEVİ (% 20 indirim)
Nalbantoğlu Mh. Kent İşhanı 2. Kat. Heykel / BURSA
KÜLTÜR ÇRÖNLERİMERKEZİ (% 15 indirim)
Alsancak / İZMİR
AKMAN KİTABEVİ - KIRTASIYE (% 20 indirim)
Atadan Cd. No: 19 Buca / İZMİR
ELİF KAFETERİYA (% 20 indirim)
Buca / İZMİR
BİZİM TIYATRO (% 20 indirim)
Halk Cad. no: 37 Üsküdar / İSTANBUL
DOŞUN KİTABEVİ (% indirim)
Konur Sok. Yenışehir / ANKARA
DÜNYA KİTABEVİ (% 10 indirim)
Atatürk Cad. ADANA
HAZİRAN KİTABEVİ (% 10 indirim)
Turan Cemal Beriker Bulvarı, Kaloğlu İşhanı, Bodrum kat
No: 13 ADANA
BİLİM KİTAP - KIRTASIYE (% 10 indirim)
2. Anf. Mh. Cumhuriyet Cad. No: 75 MANİSA